

242 (1) { T. 143918
C. 1205334

242 (2) { T. 143920
C. 1205336

Arch 163 110

DOCTORIS MARTAE NEAPOLITANI

IVRISCONSVLTI PRAECLARISSIMI
ET IN ALMO STUDIO PISANO
IVRISCAESAREI PROFESSORIS DIGNISS.
HORIS VESPERTINIS,

Repetitiones

In Rubricam, & l. i. ff. soluto matrimonio,

Per Quaestiones, pro ut disputantur in Circulis Pisanis, In prima,
quam vocant, Tertiaria.

Altdr Jph fran D.

Pauz



FLORENTIAE
APVD GEORGIVM MARESCOTVM.
MDXCIX.

ILLVSTRISSIMO. AC REVERENDISSIMO

CAROLO ANTONIO PVTEO

ARCHIEPISCOPO PISARVM.

DOCTOR MARTA. S. P.



QUÆRO TIBI MVNVS, amplissime Præsul, si aut ex sua, aut ex tua dignitate spectetur, per exiguū, si ex viribus meis mediocre, si ex animo magnum: Repetitiones quædam huius anni sunt, noua methodo perlectæ, qua facillima disputandi, & decidendi ratio haberi queat, legesq; ipsa iuriscultorum, quot quot ad materias tractatas adaudi potuerunt interpretata per Communes omnium sensus, sæpius verò per casuum, quæ dicuntur, decisiones: Quas, ut edi, ac diuulgari paterer, scholares quidam, multò mei, hac quiaem in parte, quàm par est, & quàm ego ipse vellem, studiores, impulerunt. Satis superq; fuerat earum partim in scholastico puluere, atque in illis eruditissimorum hominum umbraculis, non tantum rectò ut dicitur stetisse talo, sed plausum etiam tulisse, partim in illo consensu, & silentio auditas, atque perscriptas, & propterea doctissimorum virorum testimonio commendatas fuisse. Neque nescius eram morosiora, ac difficilliora esse legèturum, quàm audientium iudicia, sæpeq; accidere, ut quæ audientes lepide dicta mirabatur, eadem legentes rideant. Sed quid facerem? Cupienti mihi lecturas latere, & mortalitatem ipsam copiosissimo tractatu inuare, de iurisdictione inter ecclesiasticum, & laicum iudicem exercenda, Atque noua consuliendi methodo, quæ septingenta adhuc consilia præcipua tum Romæ, tum in patria in diuersis negotijs, & quidem maximis, ordinauit, quæ prope diem in lucem exhibunt: Scholares, & amici obstitērunt pro lecturis, quibus parendum fuit, Ne si in negando pertinax essem, Superbia denique id potius, quàm modestia ascriberetur. Cum igitur inihi esset, ut aderentur, Sub cuius potissimum patrocinio appari e debet, quàm tuo Illustrissimo? Nam quantum Iuris scientiæ, ingenij, iudicij, atque prudentiæ ad sustinendam tanti magistratus personam, spectemq; tuendam hominis consultiissimi existas, omnes optime norunt, qui tecum negotiati sunt, tuamq; operam, & industriam in maximis rebus sunt experti. Cuius enim hominis magis quàm Archiepiscopi Pisani hac ætate a Summis Principibus, & Maiestatibus exquiritur,

cum ad te quotidie, tanquam ad oraculum in rebus arduis, & dubijs, adeatur, tuaq; domus, veluti iuris asylum à subditis, & peregrinis, ab infimis, medijs, & summis celebretur, cum denique omnes in prastanti, eximiaq; viri doctrina egregiam prudentiam, constantem fidem, atque perpetuam integritatem admiretur. Et si in operum dedicatione eius potissimum ratio haberi solet, qui possit, & velit oblatu sibi munus vel parocino defendere, vel splendore nominis illustrare, nullius certe ratio mihi habenda est, quam tui; Nam si generis splendore spectemus, tu ex antiquissima familia Illustrissime Puteorum gentis auctis originem, in qua claruerunt tot elegantes viri (à Clarissimo nūquam satis laudato Senatore Antonino Thesaurus in prefatione suarum decisionum enumerati) tot aurati milites, armorum duces, atque in Ecclesia Dei dignissimi praesules strenui commilitones, & feroces in armis; Si virtutis dignitatem, atque nominis celebritatem, Te solum inveni, quem unicum seculi nostri decus incomparabili felicitate Sortior, quippe animi tui celsitudo, mentis prastantia, ingentis acrimonia, morū gravitas, tum praecipue animi tui prudentia, qua non propria tantum, sed communia illa omnia recte consultas, sapientissimeq; moderaris, tum excelsa tua mens omni disciplinarum genere exculta, & diuino quodam aspectu, & oraculo illustrata, mortalium omnium amorem, fidem, observantiam atque beneuolentiam, ipsiusq; Serenissimi Ferdinandi Medices amicicia dulcius allicere, fortius attrahere, atque elegantius vendicare sufficiunt: Ad te confugiat quisquis ingenio fidet: Sit sis igitur sub tuo felici auspicio in lucem prodere hoc meum opus tuo Illustrissimo nomini consecratum, partim, ut observantiam in te meam enucleare incipiam, partim ut operi ipsi maiorem apud omnes gratiam, auctoritatemq; conciliarem: Cum enim hoc opus incidisse in difficillima, & periculosissima mea tempora cognoscerem, tum impiorum hominum scititia, & immanitate, tū propter quosdam agrestes, & barbaros doctores, quibus nihil probandum esse videtur, nisi quod ipsi more suo cogitauerint, vel ad eorum ideam, & exemplar concinnatum fuerit, sese quidem tanquam duces, & inexorabiles arbitrarios censors, honorariosq; magistros, & iudices gloriosos, ac ventosos homines ostentant, minime ausum est foras, & in propalatum, & quasi theatru huius mundi exire, omnibusq; videndum se met, ac legendum, & passim ferè manibus conterendum, in tanta opimonis, & iudiciorum diuersitate, vltro exhibere, nisi a te iuri consultorum omnium patrono reciperetur: Quare si quis erit, qui animi mei ingenuitate, qua in hoc opere usus sum, non spectata studioq; opitulandi alijs, quacunq; re possum, neglecto, parer se contra hunc laborem, aut aliquas eius partes temptare, ac vellicare conetur, eum spero, & amora tui repocatum, metuq; perterritum, sibi ab omni hoc negotia temperaturum: Cuius enim voluntatem, nistusq; magis docti viri obseruare debent, quam eius, qui commodis ipsorum diligenter prospicit, atque eos undique prastanti sua magnanimitate iuuat? ut ingrati animi crimine carere nullo modo possint, qui huiusmodi quicquam mente cogitarint. Tuam igitur memoriam omnis posterorum memoria celebret, sed eo potissimum tempore, quo

re, quo certissimis quidem auspitijs breui coniector altioribus, amplioribusq. titulis, & honoribus te donatum quam fortunatissime iri. Equidem cum de meis scriptis non magnopere laborare soleam, tamen lucubrationes istas precipue cupio, & celebrari nunc, & ad posteros pervenire, ut extent iudicij de tuis singularibus virtutibus aliquid testimonium: In quo, ne fortè quis eorum, qui te non norunt (nam de his, quibus tu notus es, nihil tale metuo) assentationi, & consuetudini datum esse aliquid suspicetur, Deum immortalem testor, nihil unquam à me verius, magisq. ex animi mei sententia scriptum esse, quam ea, quae de tuis laudibus, & fortuna scripsi. A te peto, ut me ames, quo me ipsi tibi efficias chariorem, & ad aditionem aliarum repetitionum (etiam, quas matutinas vocant, Romae perlectas) continuandam ultro insistam: Quamobrem felicissimus Ferdinandus quamvis omni virtutum genere sit inclitus, siue religionem, siue clementiam, & iurisperitorum suorum doctrina, & bonitatis celsitudine spectemus (ex quibus haud scio an Principis bonitas aliunde probari possit) hanc tamen immortalem nominis gloriam Serenitatis suae accessuram, & simul omnibus ipsius imperij proceribus, tibiq. praesertim, qui totam doctrina formam, ex publica utilitate dictas, ominor, quod iurisperitencia tandè (Deo auctore) multo felicius pristina puritati Pisis, sub eius imperio, ac sub tua sapientia patrocinio posteritati tradetur, quam à Iustiniani tēpore per alios ad nos transmissa fuerit. Vale. Pisis. kalendis Ianuarij 1599.



PRÆFATIO:



VITA LONGA, Ars verò brevis, Iurisprudencia certa, Iudicium autem facile. Longissimam profectò vitam natura mortalibus tribuit, si non ad superuacuas, & vanas actiones, sed potius ad optimarum, probatissimarumque rerum studia conferatur: Nam qui vitam omnem in otio, & voluptatibus per luxum, atque libidinem, & ignauiam consumpsere, hi, mihi, & si Nestorem illum antiquissimum viuendi spatio superarent, Cadmeos fratres, vt est in fabulis, videntur imitari, qui, qua hora simul omnes nati sunt, eadem simul omnes occiderunt: Studiosi autem, vt nulla sibi temporis iactura exeat, sic nullam eius indigentiam, atque inopiam patiuntur, plus enim habent spatij in vita, quàm

quod satis sit ad viuendum, & ad omnium magnarum, difficultumque rerum nouitiam consequendâ. Plato, quo nihil doctus erat in terris, vnum & octogesimum implens annum natali decessit suo, Xenocrates Calcedonius octogesimumsecundum, Aristoteles tertium, & sexagesimum, quem numerum nò excessisse Ciceronem, non ignoramus, Demosthenes vix sexaginta impleuit, Iulius Cæsar non minus literis, quàm armis clarus, anno ætatis suæ sexto supra quinquagesimum perijt, Bartolus noster, cuius vestigia sequimur, quartum & quadragesimum ingressus annum decessit, & Papinianus acutissimi vir ingenij, omnium Iurisconsultorum, qui vnquam fuerunt, aut in posterum futuri sunt, facile princeps ætatis suæ trigésimo octauo mortem cum vita commutauit: Ceteros quorum infinita sunt exempla, omitto, quare satis longa vita est, & in maximarum rerum consumatione largè data, si tota bene colloceatur.

Ars verò breuissima est, si eius definitionem consideremus, quæ est habitus præceptorum cum vera ratione operandi: Breuissimas omnes ab inuentoribus accepimus, qui Apollinis oraculo sapientes sunt æstimati: Primi etiam scriptores, qui nemini emancipati, rerum tractatarum euidentia, non doctum, aut scribentium auctoritate moti sunt, methodicas posteres reliquerunt: Et licet nihil inuentum simul, & perfectum sit, & ideo posteritas maiorum inuentis addens, vsque adeo passim perfectætarunt libros, vt si ad delphicum deferrentur Apollinem, ne templi aliqui amplioris eos intercluderet capacitas, tamen videndum est, ne multorum auctorum lectio, & omnis generis voluminum nos detineat, nam, vt Seneca placet, certis ingenijs immorari, & nutrirî oportet, si volumus artes edificere, quæ in animo fideliter sedent, fastidientis stomachi est, multa degustare, & pauca digerere. Nusquam est, qui vbique est, In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias, idem accidat necesse est his, qui nullius se ingenio familiariter applicant: deonestat artes librorum multitudo, qui summam voluptatem ex reprobatione percipiunt, nec verum inuenire propositum est, sed alterari, quod nisi sic esset, non hæc tam subito pululasset seges inutilium magistrorum.

Iurisprudencia certa est, quia philosophiæ partem auctoritate Aristotelis appellamus: Illa est enim aut speculatiua, aut practica: speculatiuæ partes sunt rationalis, vt grammatica, & logica, & sub grammatica continetur poetica, & rethorica, Et realis, vt mathematica, physica, meta physica: Practica autem, aut est factiua, quæ ars dicitur, aut actiua, quæ prudentia, & ista complectitur ethicam, politicam & economicam, & Iurisprudenciam: Hæc est igitur ciuilis facultas humanas actiones ad ius, & iustitiam legibus principum dirigens, & in æternum moderans: Vnde Cicero 3. de repub. scripsit, Lege definitente rectam rationem, diffusam, in omnes constantem, & sempiternam, quæ vt præclare D. Arodius, post laudantium in præfatione tractatus rerum iudicarum, non alia Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthæc, sed omnes gentes omni tempore vna, & immutabilis tenet: Legis ratio vniuersalis est à natura insita, teste Cicerone in lib. 1. de legibus Iustorum, atque iniustorum generalis regula, vt Crypsippo placet, cui decet omnes homines obedire, vt ait Demosthenes.

Et licet particulares Regum, Imperatorum, & Pontificum sanctiones variantur, ipsum tamen iuris dictamen, æquitatisque ratio naturalis, & diuine, quibus omnes legum latores inferuiunt, & à quibus omnis legum dependet auctoritas è quorum sacratissimo vindario legalis silua pullulat, crescit, & augetur, firma semper, & immutabilia permanent: Et si aliud Mosis, aliud Licurgi, aliud aliorum dogmata videantur, & traditiones iniungere, hoc fit non ex iurisprudentiæ incertitudine, sed ex diuersis legumlatorum opinionibus, qui hoc naturali, diuinæque æquitati pro temporibus magis congruum arbitrati sunt.

Praefatio.

trati sunt quam quod per antecessores fuerat institutum.

Nec eo indicat, quod multi in multa, ut Numa, & Maumeter, ceterique (Christo, & Mose exceptis, qui equitatis, & naturae patrem autorem legis habuerunt) deliramenta inciderint, pluraque iniquitatem redolentia introduxerint: At dicant, rogo, philosophia scientiarum princeps, & antesignana (sicut isti gloriantur, & ego assentier, nisi hanc nostram exciperent) quantum est varia, ac mutabilis, cum eius studiosi, dum abstrusa quaeque naturae scrutari contendunt, tot contrarias inter se excitant lites, explicitaque non dum concertationes, ut nulli adhuc certa eorum quae tradunt, veritatis via patefiat, et, ut de ceteris sileam, in ipsis rerum principijs, unde omnis elementarium effectuum causa depedit, adeo varij, aduersique fuerit, ut nulla adhuc concludenti ratione veritatem subsistant: Siquitur tam varij, & mutabiles secundum sectarum, & magistrorum diuersitates in ipsis scientiae suae cardinibus extiterit philosophi, & tamen certam scientiam esse volunt. Quid est, quod Iurisperdientie certitudinem propter varias mutationes ad temporum, locorum, & hominum qualitates sacras, certitudinis nomen subtrahentes, obnubilare moliantur? cum eidem naturali, diuinique inhercant conditores veritatis, credantque magis hanc ipsam, quam aliud appetere.

Iudicium facile. Complofisi in hore manibus sedenti, facile est ferre quam velit de gubernatoris navis arte sententiam: A cademici praefertim, genus hominum vigilijs, & ieiunio fqualidum, solent ex emendatis incemendata describere, ex mendolis mendosiora reddere, praetermittere quod non legunt, corrumpere quod non intelligunt, cum multa laboriosissime legerint, nil examinant, & quid in re sit designat inquirere, nil igitur mollius ad iudicandum. Redeat Pythagoras, reddam illius ingenij contemptores, veniat in gratiam Plato, renascatur Homerus, reuiuifcat Aristoteles, reuertatur in Italiam Varro, refurgat Lilius, reflorescat Cicero, non modò segnes laudatores inuenient, sed mordaces etiam, & liuidiosius iudices, quod quisque suis temporibus expertus est.

Laudes hominum moris incohat, quia cum corpore moritur inuidia, viuifque cum ipso, à morte igitur viuere incipit humanus fauor, & vita finis principium est gloriae, quae si antea ceperit, singularis quaedam, & intemptiua res est, fame semper inimica praesentia, multaque admirationi hominum familiaritas detrahit, frequensque conuictus. Vis igitur nullos pati iudices? Vis etiam laudari? morere.

Nos igitur, quem ad oculum Iuris Celsaei interpretandi a tribunalibus dextra diuina detrahit, simplicitate integrae, ac purae veritatis amator, vias inuestigamus accommodas, modosque aptos exquirimus, conuenientes trames perferuntur, per quos nostros temporibus pellatur falsitas, varietas lateat, cesset duplicitas, mendacium flet, ac veritati contraria delitescant: Videmus enim, ac audimus clamofas, & frequentij scholasticorum insinuatione, quod vel opinionum multitudine exterriti, vel argumentorum difcultate, & longitudine consternati, à iurisperdientia omnium artium maxima, ac veluti regina, vel si jimine nonnunquam facile deterrantur, aut in ea constantes parum promouent, immensorum, multiplicumque commentariorum euolutione onerati, quorum hodie, malo nostro (cata est copia) ut eorum duntaxat nomenclaturam facere penè sit infinitum, ex quibus, ut quotidianis erroribus, etiam differfuit iudicia, offenditur veritas, lites crescunt, & oriuntur, ac incidunt animorum, & corporum quotidiana discrimina, nam dum silet veritas oppressa per oppositum, rancor altius radicatur ad scandalum, & eò pronius ad falsitatis commenta decurritur.

Vt igitur, quam ex logica, & philosophia veram docendi, & dispungendi methodum didicimus, quae optimam legum interpretandarum seriem per casus, ut vocant decisos in tribunalibus sefsuidecennio exerpimus, ad gloriam omnipotentis Dei appareat, & Iurisperdientia genuina quadam simplicitate praeflet, ac quadam artis forma vestiatur, in disciplineque rationem constringatur, has nostras repetitiones sedulo edendas esse curauimus, quod si non omnino assequar, minimè tamen dubito, quin certiore, & expeditiore modo discendi iam omnibus legum studiosis praeflet, atque adeo artis non vulgare quodam simulacrum constituam: Nam ordine pertractata, & dilucidiora esse apud Iulianum Paulum de doli mali exceptione loquentem, & de facili reminiscibilia apud Aristotelem de memoria scribentem animaduerti: Eorum sententiam mihi probare visus est Horatius, ordinem lucidum appellans, quod si quid còfufum oculis subieceris, prodigium aliquod edidisse credas, Id enim neque memorie còfcrari, neque planè dicte posse, manifestus est, quam quod dici, scribere debeat.

Et licet ex maioribus nostris, qui tamen si summo ingenio, singularique doctrina, & experientia rerum incomparabili praediti fuerint, nullus tentauerit, quae in iure nostro dispersa, disiectaque leguntur, sub certa forma concludere, Nihilominus causam fuisse puto, quod vel ratione ordinis, & methodi, artisque ipsius capita non probè cognita, perspectaque habentes, quo plura scire viderentur, quod in vno genere positum erat, in infinita disperiebantur, ut ait Cicero in de legibus, Vel foro obrupti, maximifque occupationibus semper disenti, ne minimum quidem ori, suis perpoliendis inuentis haberent: Nam & Scuolam, ait Cicero, illam artem non calluisse, & Trebatium iuris ciuili scientia praexcellentem, topicis, eamque Quintum Mutium Scuolam primoribus labijs degustasse a Pomponio collegi de iuris origine loquentem.

Nostra

Præfatio.

Nostra igitur docendit ratio erit distributa in tres partes, In primis enim dispungemus Commune, & textus omnes confusè à doctoribus inductos, sub varijs argumentorum formis, & intelligentijs, interduq nouis, comprobabimus: Mox quæ in praxi omnium totius orbis tribunalium Imperialium vsu recepta opinio, ac decisa fuerit aperiemus, ipsa est enim apud Paulum, & ceteros recentiores iuriconsultos vera legum interpres: Denique quot distinctionibus, & legum diuersarum intelligentijs, opiniones speculando, ad concordiam reduci possint, enucleabimus. Nec accusabor, si non adeo concinnatè semper, & spetiosè scripserim, quippe nec id mihi adest, & si planè afforet, stylus ipse non recipit, quod nec Cicero quidem in hac facultate inseruit, ac puerile ait, hic vi sermonibus accommodatis, Imò verbalè ferre opem alienis vulneribus, non est Italice professionis: Sed cùm sæpe contingat in hoc genere scriptorum, si prodesse studiosis velis, quæ prima est, veraque causa scribendi, vt sententijs aliquorum aduerferis doctorum virorum, ac benè de literis meritorum, quod ramen modicè feci, & quanta maxima potui illorum dignitatis habita ratione, Nolim igitur mihi irasci, siqui fortè adhuc viuunt, eorum, cõtra quorum opiniones disputaui, nec voluntati meæ nulla suffuse maleuolentiæ succensere: Neque enim mihi propositum inquam fuit, ex aliorum erratis laudem mihi comparare, quod scripta etiam mea, me tacetè declarant, neque hac culpa, si quis equus iudex esse velit, facile liberant: Hec autem nec M. Tullio præclara illa, celestique sacundia prædito contingisse scio, cuius liber de optimo dicendi genere, quale, quamque ex alto sumptum opus, quod idem in epistolis indignatur, attingit M. Bruto, ad quem, & cuius præcibus scriptus erat, erudit viro licet, & amico, scribentis non probatur. Sed hæc sæpius passi fuimus, nec à nostro scribendi instituto amouere possunt. Nunc igitur, ne simus in dicendo prolixiores, ad interpretationem illius iurisperitentiæ partis, quam infortiatum vocant, accedamus, & propriè ad rubricam tituli (soluti matrimonij) Cuius materiam, inuocata prius Spiritus Sancti gratia sic aggrediamur.



DOCTORIS MARTAE
NEAPOLITANI
IVRISCONSULTI PRAECLARISSIMI.
REPETITIO.

In Rubricam ff. sol. matrimonio, quam Pisis ordinariè interpretatus est
Anno Domini 1598.

SUMMARIA QVAESTIONIS
P R I M A E.

- 1 **A**blatiui absoluti importent conditionem.
- 2 Condicio est de futuro, non autem de praterito.
- 3 Ablatiui absoluti quando importent dispositionem, & per qua iura probentur, & nu. 5.
- 4 Filij positi in conditione cēsentur vocati.
- 6 Verba arbitrio tutorum, an sit ablatius absolutus.
- 7 Verba excepto vno, an sit ablatius absolutus.
- 8 Clausula rato manente pacto, ablatius absolutus, quid importet & nu. 31.
- 9 Verba cedente, vel decedente rectore quid importent.
- 10 Solutio matrimonio hac verba non inducunt conditionem, sed dispositionem.
- 11 Modi qui cōsiderentur in hac titulo circa petentes dotem.
- 12 In interpretandis verbis, qua, & quot consideranda sunt.
- 13 Infinitum concernit omne tempus, sic et ablatius absolutus.

- 14 Leges quando trahantur ad praterita.
- 15 Rubrica soluto matrimonio, quam forma ostendat.
- 16 Ablatiui absoluti à quocunque fuerint dicti semper suspendunt dispositionem.
- 17 L. facta §. rescripto ff. ad rebell. intellectus & nu. 20.
- 18 Similium idem est iudicium.
- 19 Dicitur ut quid denotet.
- 21 Disponēs per ablatiuos absolutos dicitur conditionaliter facere.
- 22 Nominis impositio est facienda à digniori parte actus, & nu. 27.
- 23 Forma est dignior pars sui actus, & debet precedere.
- 24 Ablatiui absoluti debent à conditione nominari.
- 25 Ablatiui absoluti an inducant dispositionem si lex disponat, vel referat factum hominis. & nu. 28.
- 29 L. luti in 2. ff. de lib. & posthum. intellect.
- 30 Ablatiui absoluti quando sunt positi in executiuis verbis, quid operentur.
- 32 Verba soluto matrimonio quomodo inducant dispositionem.

A QVAESTIO

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum ablatiui absoluti importent
conditionem,



Eccā aggredior in nomine Domini Kubricam ff. solut. matr. quæ hoc anno legitur in omnibus scholis Italiæ, pro cuius questionum explicatione insequar ordinem Soccini Junioris, sicut mos est nostræ Pisanæ Accademis, sed non methodum, quam apud nullū, qui adhuc scripsit, inuenire poteris, & nos Deo dante conabimur methodicè legere. Considerant ista verba, solummodo matrimonio, esse ablatiui casus, ipsosque importare conditionem ¶ l. 1. a testatore ff. de condit. & demonstr. in vers. acceptis constam nūmis hereditatem relinqueret l. si statu libera §. fin. ff. de statu lib. in vers. sed rationibus redditus liber iussus sit, an ad emptorem hæc conditio transferat, quæ lex formaliter ablatiuium absolutum nuncupat conditionem, Item l. euisti agris ff. de vsuris, l. acceptis ff. ad l. Falcid. l. fideicommissa §. cū esset de leg. 3. l. 2. §. fin. ff. ad Tertull. l. qui libertatis ff. de euict. l. ab emptione ff. de pact. & probatur in l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. Et procedit etiam de iure canonico c. 1. de heretic. lib. 6. in vers. conuocatis abbatibus, & c. 2. de donat. inter virum, & uxorem in vers. diuotus solemniter celebrato.

¶ Sed conditio ¶ proprie est de futuro, non autem de præterito, vel de præsentis, cum ad præsens, & litaque ff. si cert. pet. Quare videtur Kubricam interpretandam esse solummodo matrimonio, cum solummodo erit de futuro, Sed quia contra hanc expositionem obstat text. in l. 1. anteed. in primis verbis solummodo matrimonio, vbi Accurs. exponit, prout in rubrica: tunc sic ille textus loquitur de præterito, ergo & rubrica, probatur, nam textus dicit solummodo matrimonio dos solui debet, ergo de præterito loquitur.

¶ Ideo ad euitandam contrarietatem Doct. Communiter dicunt, quod ablatiui absoluti ¶ si sunt dicti ab eo, qui poterat de re disponere inducunt dispositionem, non autem conditionem: Et pro hac opinione inducitur multa videlicet l. fideicommissa §. cum esset de leg. 3. Vbi instituitur hæredibus Titio, & Seio, rogauit Seium, vt accepta certa quantitate pecunie restitueret suam portionem hereditatis Caio, duplex inducitur fideicommissum, alterum respectu Seij, qui potest offerre hereditatem, & petere sibi solui pecuniam, alterum respectu Titij, qui potest offerre pecuniam, & petere hereditatem, & hunc totum sic inducit Bart. in l. 2. §. videndum ff. ad Tertull. Item inducitur l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. vbi si quis accepta certa quantitate pe-

cuniam, quæ quantam hereditatis continet, rogatus sit restituere hereditatem, is facit fructus suos, quousque illa quantitas sibi soluatur, neque fideicommissarius volens soluere, tenetur soluere vsuras,

Ex his textibus sic formo argumentū. Qualibet forma in actibus hominum est debita partium dispositio secundum prius, & posterius, l. naturalis ff. de præscriptis verbis, sed in casu d. §. cum esset, & d. §. rescripto in verbis accepta pecunia, quæ sunt ablatiui absoluti consistit forma illius actus imol. in l. si queramus eolum, §. ff. de testamentis, & notatur in c. exhibita de iudicijs, ergo in illis ablatiui absoluti consistit rei dispositio. Confirmatur etiam, quia accipere significat dispositionem.

Secundū inducitur l. 2. §. videndum ff. ad Tertull. vbi præsupponitur, quod si mater non petierit tutorem dari filio, prohibetur a lege illi succedere, tunc dicitur, quod matre prohibita, admittuntur agnati, & de eis non est facta mentio, vnde sic arguo: Actio ex lege non potest competere, nisi ex legis dispositione, sed in d. §. videndum non nominantur agnati, & tamen matre prohibita admittuntur, ergo ex verbo matre prohibita, qui est ablatiui absolutus, inducitur dispositio, vt agnati succedant.

Tertio inducitur l. luitus in 2. ff. de hered. instit. vbi in fine, in vers. liberis relicti, dicitur, quod prout consilium testatoris fuit, quia non solum fratrem heredem prætulit substitutis, sed eius liberis: Qui textus semper inducitur ad hoc, vt filij possint ¶ in conditione, puta si dicatur non extantibus liberis, cessatque vocari, & sic p. dispositione. Et hanc tenet Ruyn. in conf. 201. nu. 3. vol. 2. Dec. in conf. 283. nu. 5. & conf. 578. nu. 12. Curt. lun. in conf. 43. nu. 7. Soccin. lun. in conf. 4. nu. 7. vers. sed p. r. t. clat. Menoch. qui alios refert in conf. 152. nu. 9. vol. 2. & conf. 393. nu. 2. vol. 4. Rustic. in tract. An. & quando liberi possint in conditione censentur vocari, lib. 6. cap. 3. Mantie, de consuet. lib. 1. nu. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. nu. 63.

Et sic formo argumentū. Ablatiui absoluti important dispositionem, quotiescunque ipsi prolatis, aliter habet facultatem agendi, vt d. l. 1. in d. §. videndum ff. ad Tertull. Sed liberi extantes sic possunt agere, & excludere substitutum, ergo ipsi censentur vocari, & inclusi in dispositione. Minor probatur, quia tantum est dicere liberis non extantibus substitui Caium, quantum est dicere, quod liberis extantibus Caius non succedat, ergo liberis est data facultas succedendi, & per consequens agendi, quotiescunque res essent penes alium. Et quod ablatiui ¶ absoluti in vltimis voluntatibus, prolatis ab eo qui potest disponere inducant dispositionem, & non conditionem, tenet Ripa hic nu. 33. in fine, Alberic. in d. l. facta §. rescripto ff. ad Trebell. Ant. de Rossell. in tract. de succell. ab

instell.

intest. num. 130. Bruni. in tra. de statutis art. 12. nu. 97. Benedic. in c. Rayn. in ver. & uxorem no mine nu. 59. Bald. in l. si feruus qui margaritam ff. de leg. 1. Bald. in rub. C. de inst. Bart. in l. ab em pte. ff. de pact. Alciat. in l. 1. num. 4. C. de bon. posses. Socin. in l. in l. gallus §. & quid si tatum nu. 98. ff. de lib. & poss. la hic in fine 2. lect.

Hic ad monitos vos velim laspro hac parte allegare text. in l. ver. arbitrio tutorum. & in l. nā quid liquidē §. si. ff. de pēnu legata in ver. excepto vino. Sed verbum arbitrio tutorum, ego nō lego ablatiuum absolutum, quia depēdet à verbo legatum, propterea absolutum non est. Sed quia Bart. & ceteri Doct. legunt per ablatiuum absolutum. Idco qui vult sequi istam lecturam, poterit dicere, quod hic ablatiuus non importat conditionem propter certitudinem, nā semper illi, tutores debent arbitrari, & si non arbitrentur, posset recurrī ad arbitrium boni viri, vtdicit ibi text. in fine. Item text. in d. l. nam quod liquidē §. si. ff. de pēnu legata licet verba excepto vino.

¶ sint ablatiuī absoluti tamen veniunt declaratiue ad verbum præter. Nam ibi erat legata pēnu propter vinum. Dubitaturque quid veniat, respondetur venire omnem pēnum excepto vino, & sic verbum excepto declarat verbum præter & quod declarat nihil de suo ponit. adeo §. cū quis ff. de acquir. rerum dom. Sed quia natura diuisionis præter est excludens si ita legatum, ubi Bart. Bald. & oēs ff. de legat. adeo ille ablatiuus, excepto, excludit ex natura illius verbi, & secundum subiectam materiam, textus igitur non bene cum questione allegantur.

Quintò inducitur etiam in contraditibus inter vivos per text. in l. qui si de transation. in ver. ratio ¶ manente pacto, ubi ablatiuus absolutus stat dispositiue. Nam ibi transactio erat facta cū clausula, ratio manente pacto, & promissione pēne in casu contrauentione, & dicit, qui contrauerit, soluere debet pēnā, & pactum remanet. firmum tunc sic forma argumentum. Illa verba inducūt dispositionem per quam quis potest agere statim, sed altero contraueniente transactioni, alter potest agere statim, propter verba, ratio manente pacto, ergo dicta verba ratio manente pacto, sunt dispositiue, & nō conditionaliter. Eodem modo potes inducere text. Cum stipulatus sim ff. de verb. oblig. in ver. arbitratu meo, quia stipulator poterat agere suo arbitrio, cum distinctione, tamen proculi vt ibi. Et pro hoc facit l. 3. deinde quod ait prior nauis expugnata &c. ff. de incend. ruina naufragio. vbi Vulpian. interpretatur quo modo teneatur illo edicto qui nauem expugnat.

Sexto probatur, eandem esse veram de iure canonico, nam si Papa dicat cedente ¶ vel decedente rectorē, talis ablatiuus absolutus, stat dispositiue, not. in c. ne sede vacante, & cōsult. Oldr. in cons. 233. Staphil. de grat. ex pēc. forma secūda nu. 6.

Et retenta hac cōsi. recte potest interpretari rubrica soluto matrimonio verba ablatiuī absoluti non inducere conditionem. ¶ Videlicet cū matrimonium solutum erit de futuro. Sed dispositiue. Et probatur, nam dictio quemadmodum interpretatur, ipe quem modū peti debeat. Ripa hic nu. 39. Bolognet. nu. 134. & 135. & habes interpretationem Accursi in l. C. de gēdo. Ipse displice quemadmodum pecunia, quā depoluit se dicis debenti tibi probas, exponit Accursi. quem admodū. vel ex causa depositi, vel ex alia, cū multa sint genera credēdi, sic in tit. nostro declaratur à quibus petatur dos. Item per quos, & contra quos, & qualiter se qua sēione.

Vnde sic formo argumētum. Modus est moderatio quedam dispositioni adiecta Bart. in l. de quibus §. et nullius nu. 1. ff. de condit. & demon. str. Sed ¶ in isto tit. considerantur modi circa petentes doses soluto matr. Item circa personas à quibus petitur. Item circa actiones quibus petatur dos. Item circa tempus quādo petatur dos. Ergo verba soluto matrimonio stant dispositiue, & nō conditionaliter. Minor probatur. Nam in l. 2. infra eodem determinatur, quōd si est cōmunis sētio, pater petit simul cum filia, si est cōsolidata in filiam, sola filia agat, si est cōsolidata in patrem, solus pater agat si est ab initio sui iuris, soli filie soluitur d. 2. per totum, & l. seq. infra eodē. Itē declaratur modus circa personas à quibus petitur, vt non conueniantur, nisi in quantum facere possunt, & quod focer cōueniantur, si habet filii in potestate, vel etiam pater filij si sui heres insti tutus. l. si a focero infra eodē dem. & l. si maritus ff. famil. erciscun. Item declaratur modus circa actionem, quia aliquādo petitur actio rei vxoris, aliquādo per actionem ex stipulatu. Quoties in princip. & §. 1. infra eodem, aliquādo petitur conditione ob causam l. si cum dotem §. si. infra eodem, & l. 1. C. de conditionibus ob causam. Itē determinatur circa tēpus, quia aliquādo annua, bima trima die soluēbatur dos, hodie post annū, & aliquādo incontinenti l. 1. §. cum autem C. de rei vxor. actione, & soluto matrimonio omnes.

¶ & l. 2. infra eodem. Confirmatur ¶ ista interpretatio, quia in verbis quatuor sunt consideranda. scilicet, quādo certa, & precisa est vocabuli significatio. I. quicquid attingenda ff. de verb. oblig. Aptitudo quando verbum, vel nomen est equiuocum, tunc aptior interpretatio est ad eā. I. quoties de verb. oblig. Confectio vt l. 1. in fi. ff. de suppl. leg. & vñus, ut consueper, natura, seu figure dictionis. Sed isti ablatiuī absoluti magis accedunt ad naturam dispositionis prout tenet Paul. de Cast. & Alex. in l. in ratione §. 12. & si ff. ad legem falc. Bal. in rub. C. de inst. & subst. in penult. qō. la hic in 2. lect. nu. 24. Item si cōsideretur aptitudo possunt comprehendere omne tempus. si solutum sit matrimonium de præterito, de presenti, & de futuro, & hæc interpretatio

A 2 ratio

ducitur fideicommissum l. facta §. cum esset. de leg. 3. Alterum ex parte heredis. Alterum ex parte fideicommissi. rñ sed neuter istorum potest agere nisi adimpleta conditione ex eius parte. ergo verba accepta pecunia, stant conditionaliter, & non dispositiue. Item confirmatur quia text. dicit quod quanto tardius pecunia dat, tanto tardius ad fideicommissum peruenit, & medijs temporis fructus perdit, tunc argumentor, conditio potestatiua est vera conditio l. qui balneum ff. qui potest pig hab. l. si statulibera §. si quis ff. de statu lib. Sed in d. §. rescripto est in potestate fideicommissarii fideicommissum adimplere, & solvere pecuniam, ergo verba illa accepta pecunia, stant proprie conditionaliter, & non dispositiue.

Secundò probatur, nam quod est positum in conditione non inducit dispositionem l. ex facto ff. de hered. inst. l. si quis sub conditione ff. si quis omisi, caus. testam. Sed ubi quis potens disponere & disposuit per ablatiuum absolutum dicitur disponere sub conditione, ergo non inducitur dispositio sed conditio. Minor probatur per veram opinionem quæ se habet quod ablatiuum absolutum inducunt conditionem, & non dispositionem de qua communiter testatur omnes, l. §. Socini, Bologneti, hic, & Socini in fallent. in regula prima.

3. Tercio probatur, A. dignior parte actus est facienda impositio nominis ipsius, sed ablatiuorum absolutorum dignior pars est conditio quam dispositio, ergo ablatiuum absolutum facient potius conditionem, quam dispositionem, et in illi profertur ab eo qui poterat disponere. Maior huius argumenti est gl. prima in l. i. ff. de verb. obl. in vers. not. in l. pater ff. de seruit. leg. & in l. j. §. apud lae beonem ff. de aqua plu. ardena Flor. in l. j. ff. de seruit. vtr. p. d. Minor probatur quia forma testis substantia, & dignior pars sui actus l. Iulianus ff. ad exhibend. Sed quando in aliqua dispositione aliquid ponitur conditionaliter, illi tale dicitur esse de forma, & peruersio formæ vitiat actum, vt not. Imo, in l. i. quæramus col. 3. ff. de testam. not. in cap. exhibit. de iudicijs. Confirmatur, quia Bar. in l. ab emptione ff. de pactis dicit, quod licet ablatiuum absolutum importent conditionem, & dispositionem, tamen magis important conditionem, & ita etiam dicit in l. a testatore ff. de cond. & demonst. Bal. in d. §. cum esset de leg. 3. Confirmatur quia quando aliquid est de forma illud debet præcedere, & non subsequi, ita quod si sequatur ex intervallo non valet actus, Bald. in l. j. num. 3. vers. extra queritur C. qui admitti. Castren. in l. scum dotem §. sed verum ff. soluto mat. Alex. in l. j. §. fuit quæsum ff. ad rebell. & in cons. l. 70. viso processu, vers. nec obstat vol. 2.

4. Et in materia ablatiuorum absolutorum & quod quomodocumque profertur, etiam ab eo qui habet potestatem disponendi quod stent conditionaliter, & a conditione debeant nominari, & dispositio sit nulla, quousque adimpletum sit al-

is ablatiuus casus est pluries decisus A. ff. de decif. 35 §. in materia assensus, Caccher. in decif. pedemont 169. etiam in materia assensus, Surdus in decif. Mant. 268. præsertim nu. 11. & seq. ubi omnes doctores ad hoc cumulantur, & præ hac conclusionem poterit videri Tiraque. de retract. con. pen. tionali. §. 2. gloss. prima nu. 3. & pluri, seq. qui more suo plures congerit.

Nec valet si diceretur inducere dispositionem

3. & quando profertur à lege disponente fecus si

profertur à lege referente factum hominis.

Quia l. diuortium in princip. infra eodem, dicit

diuortio factio, & sic profertur à lege, & tamē

faciunt conditionem, ite §. rursus ex diuerso inst.

de act. dicitur contra absentem causa reipublice

non procedere vtiuapionem, qui quando vene-

rit, relictia vtiuapione, poterit agere, ex prime-

ua actione, & ibi ablatiuus absolutus importat

conditionem, quia si agit ex prima u actione ob-

stat exceptio præscriptiois, ergo prius oportet,

vt agat relictio in vtiuapione, & tamen ibi dicitur

à legiflatore. Præterea replico quod in d. §.

rescripto Iuri consulti determinat in casu acceptæ

pecunie, & restitutionis hereditatis, & tamē

importat conditionem. Denique si ablatiuus ab-

solutus prolatus à Iuri consulti disponente, tunc

sequetur quod in casu d. l. 2. §. videntur ad Ter-

tulliani matre prohibita, quod mater prohibetur

per illam l. quod est falsum. Item quando di-

ceret statutum, liberis non extantibus, dispo-

neretur quod liberi non extaret, quod falsum esset

in factis, ipsi existentibus. Ne igitur sequatur fal-

sium debemus dicere, quod nunquam disponit.

Non obstant contraria allegata pro parte op-

inionis, quia ad prima duo, iam est responsum,

quod in casu d. §. rescripto, & d. §. cum esset, licet

inducatur utrumque, & conditio, & dispositio, ta-

men ex quo dispositio suspenditur, donec adim-

pleatur conditio, & ab ipsa conditione est facien-

3. da actus & denominatio propterea dicendus est,

vt dicit Bart. in l. ab empti ff. de pact. quod potius

faciunt conditionem, quam dispositionem.

Ad tertium respondetur, quod nō aliter disponitur

2. & ibi Imo, retorquetur, quia si disponderetur, ut-

que disponderetur idem, quod significat ablati-

ui absolutum, & sic mater prohiberetur per illum

§. quod est falsum. Nam præsupponitur, materem

esse prohibitam per text. in §. si mater in eadem l.

vb. non petui in tutorem filijs. Ideo responde-

tur, quod ibi dispositio patetur ex taciturnitate

legiflatore, qui prohibet matrem non petentem

tutorem filijs, vt admittat agnatos, & ideo ibi ag-

gnati succedunt, sicut dicimus, quod quando ali-

cui autem tut. contemplatione alicuius, illi alteri

cenfetur datum, vt ibi testatur Bar. in materia sta-

tu, & hic per Socini. nume. 16. versic. sed si de

agnatis.

Ad quartum respondetur, quod in d. l. Iulius in vers.

2. & ibi liberi non extantibus, non inducitur dispo-

pro respectu liberorum, quia si induceretur per prædictos ablativos absolutos, nulla alia posset induci, quam quod liberi extarent, & ita talis dispositio posset esse falsa si verè non extarent. Secundo dicitur, quod ex doctr. Bart. in d. §. cum esset dispositio inducitur, quando verba diriguntur ad eum, qui vult agere ex illa dispositione, modo in d. l. luitus verba non diriguntur ad liberos, sed ad substitutum. Tercio dicitur ex doctr. Pauli de Castro in conf. 399. vol. 2. in vers. nec obstant notata, quod aliud est esse positum in condicione affirmatiue, aliud negatiue. Nam si statutum diceret, quod existentibus agnatis mater non succedat, hoc casu agnati positi in condicione affirmatiue, censentur vocati, nam aliter frustra mater excluderetur. Si agnati non essent vocati, posset enim ad esse cognati propinquiores agnatus, qui admitteretur, exclusio matris, & ita mater exclusio facta fauore agnatorum prodesset alijs, quia agnatis, quod non potest esse, seruo legato §. qd si testator de leg. 1. actionem. Cde pacti si verò statutum, aut lex negatiue loqueretur, puta in isti talis frater, si ex illo liberi non extarent, succedat talis, tunc si liberi extabant, non censentur vocati, sed faciunt deficere conditionem alterius substituti. Et illis liberis fasus consilium est per successorem em ab intestato.

Et hanc opinionem Castren. sequitur Ruynan conf. 158. nu. 13. & conf. 18. in fin. & conf. 201. num. 4. vol. 2. & conf. 134. & 141. vol. 3. Dec. conf. 283. nu. 5. Grat. in conf. 3. nu. 22. vol. 2. Natta in conf. 561. num. 14. vol. 3. Confirmatio iste intellectus ad d. l. luitus. Nam quando liberi ponuntur in condicione negatiue, v. g. si non extabunt liberi, & deinde liberi extant, non dicitur euenisse conditio, secundum testatoris voluntatem, sed euenit conditio contraria expresse. Sed quando ponuntur affirmatiue, puta existentibus agnatis, mater non succedat, tunc si agnati extant dicitur euenisse conditio expressa a statuto, quæ dicitur multo fortior tacita, & ideo agnati censentur vocati.

Ad quintum responderetur, quod ablatiuus p. absolute, aut sunt positi in dispositione, aut in executione, primo modo suspenditur dispositio, & de hoc est questio nostra, & inducunt conditionem, vt supra firmamus. Secundo modo, si quando ponuntur in executione, tunc non alterant dispositionem, casus est in l. si quis vnam princip. ff. de peric. & comod. rei vendit. & ita testatur Bart. in l. 1. q. 7. ff. de condit. & demonstrat, ita est casus decisis per Franch. dec. 6. nu. 6. qui alios congerit. Vnde in d. l. qui fidem verba rato manente pacto, ponuntur in executione, cum dispositio non suspenditur. Secundo respondetur, in hoc alio modo, quod ibi verba p. rato manente pacto referuntur ex mente ad præsens tempus, cum ponantur dispositiue, & sunt apposta pro confirmatione contractus. Tercio respon. quod

verbum, manente inducit quandam stabilitatem de presenti determinando principium, rato, & ideo inducit pactum, qd per stipulationem penalem, non fiat nouatio, & propterea ea verba ponuntur dispositiue protestando contra nouationem, & non conditionaliter.

Ad vltimū respon. quod ablatiuus absolutus, aut sunt dicti super certo, aut super incerto. primo modo semper faciunt dispositiue. Secundo modo conditionem, & questio nostra loquitur. Secundo modo, vnde illa verba cedente, vel decedente solum diem adiicitur, quam certum est, extitit esse, quia rector illius beneficii, aut valet, aut decedat, & ideo non inducunt conditionem, & ita respond. Staple de Gratijs expectatus forma 2. n. 2. & 3. Et retracta hac opinione vera, potest interpretari, in quod vera est interpretatio, quam dedimus 32. si quod verba soluto p. matrim. non inducunt conditionem, sed dispositionem, ex hac vltima ratione, quia quando ablatiuus absolutus significat certum tempus, tunc inducunt dispositionem, ea si est in iudicio stipulatus sine de verb. oblig. in vers. arbitratu meo; Et hæc interpretatio nem sequitur Socin. hic nu. 16. quicquid sit tamē mihi videtur, quod verba illius rubi. solum importentur, quando de ipsa peti huc repeti possit.

SUMMARIA.

QUALITATIS SECUNDÆ.

1. Emphyteuta vendens in rebus suo domino cadit à iure suo.

2. Emphyteuta vendens debet adhibere consensum directi domini in ipso actu venditionis.

3. Clausula in executis nihil operatur.

4. Alienatio emphyteutis si est nulla, emphyteuta alienans non cadit à iure suo.

5. Actum esse nullum, & non posse habere effectum idem sunt.

6. Venditio emphyteutis cum clausula salvo assensu domini est nulla, si dominus non consentiat.

7. Emphyteutam alienantem salvo assensu domini qui teneant non cadere à iure suo.

8. Emphyteutis alienationes cur prohibeantur.

9. Emphyteuta per clausulam salvo assensu domini.

- domini dicitur recognoscere dominum.
- 10 Reservari quando possit ius alterius.
- 11 Reservatio iuris directi domini denotat superioritatem.
- 12 Feudatarius cui concessa est facultas alienandi debet esse fidelis.
- 13 Modus. ff. de conditio quando equiparentur in venditione rei emphyteutica.
- 14 Clausula salvo assensu domini importat modum, ff. nu. 16.
- 15 Modus quando non invenit quod modifiet, tunc extinguit orationem praecedentem.
- 17 Emphyteuta potest pignori sine assensu domini.
- 18 Dominus directus iure prelationis potest obtinere emphyteusim alteri venditam.
- 19 Dominus directus tenetur stare colono, quando emphyteusis cecidit in commissum.
- 20 Dominus directus potest succedere ad emphyteusim iure privati, siue transmissionis, & iure privationis siue directi domini.
- 21 L. lex vigilanti ff. de pignor. intelligentia.
- 22 Dominium directum quoruplex sit.
- 23 Venditio feudi facta salvo assensu domini valet si assensus postea interpretetur.
- 24 Consensus directi domini, quando possit praecedere, & subsequi.
- 25 Consensus principis utrum retrotrahatur in actu nullo.
- 26 Contra actus alienationis emphyteusis, in se valet, sed impeditur si caret consensu domini.
- 27 Proquocans aliquem ad pugnam, salvo licentia Pape, vel Regis utrum incidat in penam statuti, vel in excommunicationem vigore bullae.
- 28 Impossibile an sit quod dependeat a voluntate unius tantum.
- 29 L. apud Iulianum § fin. ff. de leg. primo interpretatus.
- 30 Excommunicatus semper quis censetur esse in dubio.

31 Absolutionem in dubio, iudicandum est, non valere.

QVAESTIO SECVNDA.

Utrum emphyteuta alienans emphyteusim, cum clausula salvo assensu directi domini, cadat a iure suo.



¶ X. praecedenti questione de ablatiis abso-
luti utis hic num. 25. in 2. le. et, insert
ad quæst. de emphyteuta vendente em-
phyteusim cum clausula salvo assensu
domini, quæ sunt verba ablatiui absoluti. Vtrū
cadat a iure suo. Et dicit communem esse opi-
nionem, quod cadat a iure suo de qua communi
testatur etiam Clarus in §. emphyteusis quæst. 13,
ver. item quarto, & pro ipsa communi multa in-
ducuntur.

1 Prima ratio emphyteuta ¶ vendens irrequisito
domino cadit a iure suo, sed qui vendit salvo as-
sensu domini dicitur vendere irrequisito domi-
no, ergo cadit a iure suo. Maior probatur per tex.
in l. si C. de iure emphyt. qui est ad hoc, & est co-
munis, ut per Clar. in d. quæst. 13. in princ. & cap.
1. de vassallo qui contra constituit. Lothar. cap. 1.
§. fin. quæ sit prima causa benefic. amitt. cap. 15.
callidis de prohibita feud. alienat. per Federic.
Caccher. in decis. pedamon. 69. num. 17. Minor
probatur quia protestatio contraria facto, nihil
releuat. text. est in cap. sollicitudinem in fine de
appellat. sed protestari de hoc assensu, est facere
actum contrarium ipsi venditioni, ergo nihil re-
leuatur. Et per hanc solam rationem omnes do-
ctores firmant supradictam communem.

2 Secunda ratio Soccin. hic nu. 19. qui vendit ¶ em-
phyteusim non adhibendo consensum domini,
vel ante venditionem, vel in ipso actu cadit a iu-
re suo, sed vendens salvo &c. non adhibet, nec
ante, nec in ipso actu venditionis, ergo cadit a iu-
re suo. Maiorem probat Soccin. per Bald. in l. i.
quæst. 16. C. de his que pœne nomine. per Abb. in
cap. 1. in fine de feud. Allegat etiam And. de liser.
in cap. imperialem §. scriba de prohib. feud. alien.
per Feder. Minor autem de se nota est.

3 Tertia ratio ¶ clausula in executiis nihil opera-
tur l. si quis vina in princip. si de peric. & comod.
rei vendit, sed qui vendit cum hac clausula sal-
vo &c. ponit eam in executiis, ergo nihil opera-
tur. Minor probatur quia tota dispositio ven-
ditionis est pretium conuictum, §. pretium instat.
de empt. & clausula salvo, &c. non intrat hanc di-
spositionem, ergo est in executiis.

Sed certe ista communis opinio est falsa, & proba-
tur. Primo, quotiescunque alienatio ¶ est nulla,
sue non possit habere effectum, Emphyteuta aliq-

nanq.

nans non cadit a iure suo, sed emphyteuti alienata cum clausula, salvo iure domini est alienatio nulla, neque potest habere effectum, ergo non cadit a iure suo. Maior probatur per las. in l. si. nu. 39. C. de iure emphyt. Curt. lun. in repet. legis vbi pactum in fi. C. de trans. Alciat. Tiraqu. Rip. Cotta. & Rod. quos citat, & sequitur Corbul. in tract. de emphyt. tit. de caus. priuat. ob alienat. limitat. 22. in principio. Et in secundo consuluit Burlatt. in conf. 82. nu. 7. qui multos allegat; Et pro hac maiori facit text. in l. si quis ante §. si quis conduxerit ff. de acquirenda possess. vbi dicitur, quod per secundum actum tollatur prius, tamē hoc fallit, quando actus est nullus, & hanc Conclusionem ibi colligunt Bar. Alex. nu. 8. las. 13. Socer. nu. 13. Alex. conf. 193. num. 3. vol. 6. Menoch. in conf. 81. nu. 34. vbi nu. 40. post Bart. Castren. & Alex. subdit quod causa possidendi, non cēsetur mutata ex noua causa superueniente, quando prima causa fuit iustus, & nulla.

Et quæ dicta sunt de actio nullo, sibi etiam vendicant locum, quando actus non potuit habere effectum, quia paria sunt, actum non fuisse factum & effectum habere non posse, l. si quis sub conditione ff. de test. tut. l. ex consensu in princip. ff. de appellat. Præterea actus qui minus validus sit dicitur nullus, quando non potest habere effectum las. in l. si. ff. de offic. affessor. Et non potest dici emptio ille contractus qui caret effectu emptio nis, quia caret nomine quicquid caret effectu l. 2. §. appellata. ff. si cert. pet. l. nulla C. de ser. Bald. in conf. 59. vol. 1. Aymo in conf. 56. nu. 3. Probatur, quod venditio cum prædicta clausula saluo, &c. sit nulla, vel non posse habere effectum. Quia conditio est futurus euentus in quem dispositio suspenditur Bartol. in l. 1. ff. de condit. & demonstr. sed per ablatiuos absolutos inducitur conditio, vt in præcedenti quæst. satis late claret, ergo in casu isto dispositio est nulla, quousque dominus consensit, quia si vendidit condicionaliter, domino consentiente, tamen si dominus non consensit, non videtur vendidisse, quia deficiente conditio licet vt fundum ff. de contrah. empt. l. necessario §. 1. & §. quod si pendente ff. de pericu. lo. & eodem rite vendit. Confirmatur ex loco Accursi, qui singularis est, & valde notabilis, in litem Labeo, in vers. si pure ff. fam. hercis. vbi dumtaxat dicit, si iudex. fundum vni pure ad iudicauerit, non potest postea imponere seruitutem; dicit Accursius in vers. si pure; quia vbi dixit. Saluo, &c. si saluo, & reservata facultate imponendi seruitutem, quod tunc posset imponere, quia per ablatiuos absolutos esset induta conditio, & posset aliter disponere.

Et propter hanc solam rationem, hanc tē sequuntur opinionem contra communem And. de l. ser. iuriga feudistarium male allegatus à Socer. l. un. hic nu. 19. qui in cap. imperialem in §. scriba nu. 33. de prohib. alienat. feud. per Federic. tenet totum contrarium.

Quod emphyteuta non cadat a iure suo; Cuius hæc sunt verba. Quid si dixisset salvo seruitio, & consensu domini, quia potest consensus etiam subsequi, si sequatur consensus, confirmat quod inualidum erat; si non sequatur, & tradidit, possessionem, amittit feudum, quia traditio facit perdere, &c. ergo sola venditio cum clausula saluo, &c. non cadit a iure suo. Hanc eandem opinionem tenet Curt. lun. in c. 6. si. 76. nu. 4. Alber. Brun. in conf. 42. in fine, Anna in singulari 447. qui alios congerit, & est casus decisis per Mynad. decif. 24. Spec. de loc. §. nunc aliqua vers. 81.

Secunda ratio t pro hac opinione vera est, Nam ratio cur prohibetur istæ alienationes inuito domino, est quia dominus non vult eicerni a vasallo, vt solus disponat, quia si solus alienaret, inscio domino non esset gratus, & cōtemneret ipsum, ad quod euitandum, rigida lege, prohibuit. Ne sine suo consensu quicquam faceret Andr. in cap. 1. §. necessitate qualiter feuda alien. por. Camer. in cap. imperialem fol. 5. col. 1. lit. D. de prohibita. feud. alien. per Fed. Sed qui alienat

saluo assensu domini, non solum ipsum non contemnit, sed ipsum, dicitur, recognoscere in superiorem, ergo non cadit a iure suo. Minor probatur ex loc. Assut. in tit. de controuers. inue. sit in §. si quis de manso. in 2. notab. qui dicit, quod reservatio non intelligitur detrahare superioris potestati, sed cum eminentiorem reddit.

Et licet quis non possit t seruare ius alterius, quia non potest alteri stipulari l. stipulatio §. alteri ff. de verb. oblig. & §. alteri insit. de inutil. stipulat. hoc autem procedit in iure penitus separato, non autem in iure subalterno, quia potest subditus nomine rei seruare ius domini sui super illa re, in signum superioritatis, vt dicit Assut. in d. 2. notab. Paris de Puteo. de reintegr. feud. cap. 279. quod incipit quia communiter.

Et quod reservatio t iuris, directi domini denotet superioritatem probatur ex illis dd. qui tenent, quod si concedatur feudum alicui, cum facultate alienandi ad eius libitum, adhuc requiritur licentia regis, vt valesit alienatio, vt Afflic. decif. 307. nu. 21. hæc enim licentia intelligitur secundum naturam actus l. stipulatus in princip. ff. de usur. l. 1. §. si quis sub conditione ff. ut leg. nom. caueatur. Et feudatarius t cui concessa est talis facultas debet esse fidelis, & semper reservare ius domini sui, hoc enim continetur sub iuramento ut in tit. de noua forma fidelitatis. Et quæ sit uetior opinio, in hoc uidete Eireccin 2. lib. de sub feud. §. pluribus nu. 76. 77. & 78.

Tertia ratio t modus, & conditio equiparantur Andr. in cap. 1. in fine quid sit inue. sit. Sed secundum prædictam communem si emphyteuta uendit, si directus dominus consensit non utique cadit a iure suo, ut per Clar. in d. quæst. 12. ergo si uendit sub hoc modo, salvo iure directi domini, non

pi, non

ni, non cadit à iure suo, & hoc est argumentum Paris de Puteo, qui sequitur hanc opinionem in tract. de reinteigr. feud. cap. 279. quod incipit, Quia communiter.

14 Confirmatur; quia verba $\dagger$ saluo &c. important modum, vt per Alberic. in suo dictionario in vers. saluo, sed modus vbi non inuenit quod modifi-

15 cet $\dagger$ tunc extinguit orationem præcedentem, & in negationem resoluat $\dagger$ si quis à filio s. i. iura cta gl. de leg. ergo oportet, vt ista clausula saluo, & reseruat alienfui directi domini modifict ipsa venditionem, & limitet, vt non sit facta, nisi as-

16 sensus ipse interueniat. Et quod ista $\dagger$ clausula saluo &c. modifict, & limitet dispositionem præcedentem, firmat Ang. in conf. 290. col. 2. Felyn. in cap. inter monasterium de re iud. Paris. in cōf. 90. nu. 13. & 1. vol. 3. Caltr. in conf. 311. colum. 2. & 3. vol. 1. Menoch. in conf. 161. nu. 17. vol. j. & est casus decifus per Cacch. in Senatu Pedemont. 164. nu. 8. & seq.

Quarta ratio, & illud est argumentum pro disputationibus in circulis, vbi nullus requiritur assensus frustra quæritur de qualitate ipsius, sed in alienatione emphyteusis nullus requiritur assensus ergo &c. Minor probatur pignoratatio est species alienationis l. h. C. de rebus alien. non alienandis,

17 sed emphyteuta $\dagger$ potest pignorare, siue consensu domini l. lex uetigalis ff. de pignor. ergo potest alienare; Et quod dicitur de uetigali, id est de emphyteusi, vt exponit Accur. rubricā ff. si ager uetigal, vel emphyteoticarius venditus fuerit, inter quos igitur non est differentia. Et hoc est argumentum Caccher. in decif. pedemont. 156. nu. 6. vers. iuste.

Confirmatur, quia si emphyteuta locauit emphyteu-
sim, puta per triennium constituta hypotheca, siue generalis, siue specialis pro ipsa locatione, & durante tempore locationis alteri vendidit, dominus

18 directus $\dagger$ pretio emptori restituit, & ipsam emphyteoticam, siue seu. Jū habere potest iure prælationis, casus est in §. porro qualiter feud. alien. por. Vrill. ad Afflict. in d. cif. 238. nu. 6. Idem est si vendidit, vt dominus directus præferatur, vt est casus decifus per Guid. Pap. qm. qui loquitur, & decedit casum in venditione, ergo si dubium fuit verum dominus sit præferendus, iure potuit vendi sine consensu domini nec directi. Confirmatur quia si feudum iure commissi peruenit ad domi-

19 num directum $\dagger$ tenebatur dominus directus stare colono, cui feudum à vassallo sub hypotheca locatum fuerat, quia hypotheca per vassallum constituta, per lapsum feudi in commissum non resoluitur gl. Paris. §. 30. q. 20. nu. 84. & d. §. 30. q. 6. 23. nu. 94. & 25. ergo non requiritur eius assensus.

Sed ista sint dicta disputationis gratia. Ideo respon-
20 de, aut dominus $\dagger$ directus vult succedere iure priuati, & sic iure transmissionis, aut iure directi domini, & sic iure priuati omni, primo modo pro-
21 sedunt omnia contraria, quia tenetur stare loca-

tionis, & seruituti impositæ, per feudatarium, vt quilibet successor. Nam cum ipse puta emeret à vassallo, tunc succederet ad feudum, seu emphyteotism iure priuati. Aut vult succedere iure directi domini, & sic priuationis, & ista non procedunt, quia seruituti non potest constitui in feudo, nisi durante vita vassalli, & non in preiudicium directi domini, ex reg. l. lex uetigalis ff. de pignor. & in l. & in prouinciali. C. de seruit. & aqua cap. 1. §. rursus de controuer. inuelt. iacob. in ver. qui quidem inuestiti promiserunt: umc. 83. vers. ad secundum Curre parte 4. quæst. 14. Casfancus. in consuetud. Burgund. rub. 3. §. 8. nu. 3. 5. vers. aduerte tamen, vbi dicit hanc esse veram opinionem, & secundum eam pluries consulsit. Quæ responsio est Caccher. in d. decif. 156.

22 Ista responsio non satisfact, quia l. lex uetigalis dicit in primo sensu, uetigalem fundum posse pignorare, sed in secundo responso, quæritur quid si neque creditor pignoris, neque debitor uetigalis soluit ipsum, & sic cadat in commissum, an nihilominus teneatur dominus ad pignus constitutum, & qualiter, quod non, ergo potuit emphyteusi pignori sine consensu domini. Neque respondet decif. 412. Guid. Papæ, ubi dicitur quod dominus potest iure prælationis præferri in venditione alteri facta de emphyteosi sine feudo.

Ideo dixerim, quod allegata in contrarium procedunt in suis casibus. I. quando directus dominus concessit emphyteutam posse facere ista, & ad hoc pondero d. lex uetigalis in princip. l. x. d. d. erat uetigali fundo. Sunt enim multi casus in iure in quibus permittitur. Nam directum domi-

23 num $\dagger$ est duplex, uel in uniuersali, uel in singulari, & potest directus dominus concedere in emphyteotism, uel feudum non solum utile dominium, sed etiam directum in singulari, & retinere in uniuersali, ad hoc est tex. in l. 3. in princip. ff. de rei vendic. notat Bart. in l. 1. §. per hanc eodem tit. Bol. in l. 1. & ibi gl. C. unde legit. & dixit Frece. in lib. 2. de sub. feudis §. sed vt uerius num. 4. fol. 14. de regno Neapolitano, quæ habet directum dominium Regi à Papa, cum dominio etiam directo, sed in rebus singularibus, quo casu potest omnia facere, quæ potest ipse idem dominus directus, & alienare sine assensu, & in his alienationibus si dominus directus in uniuersali uult præferri, procedunt allegata in contrarium. I. in hoc sensu posunt etiam intelligi dicta per Cac. her. quod ecclesia Romana, quæ habet directum dominium in uniuersali si uelit præferri, & emeret à Rege, uteretur iure priuati.

Ad decif. Guid. Papæ. Respōd. quod nil ualeat, quia allegat falso iura. Nam l. h. §. sed nec hac occasione loquitur de melioramentis factis in emphyteosi, & ideo non potest trahi ad uenditionem totius emphyteosis. Ad §. porro qualiter feud. alien. potest responderi, quod procedit de iure antiquo, ut ipse titulus indicat. Et quod uenditio

B facta

33 facta + saluo regio assensu valeat, & assensus postea impetratus retrahatur ad tempus venditionis, est casus decisis per Capyc. decif. 182. nu. 16. & pro hoc vide Franch. decif. 86. col. 1. Docto- res considerat, posse distinguere aut cum dicta clau- sula saluo assensu directi domini est dictu, & no aliter, nec alio modo, & procedit opinio contra communem, aut no est dictum, & procedit com- munis. Item distinguunt, aut est facta simplici- ter alienatio, & non est processum ad actum tradi- tionis, & procedit hac ultima opinio, aut est fa- cta venditio, & traditio, & procedit communis, quas distingo, videatis a Clar. in d. quest. 13. & a Laf. in l. 1. C. de iure emphyt.

Non obstant in contrarium allegata. Ad primum dicitur, quod vendens saluo assensu, &c. non pro- testatur, sed referat iura directi domini, quae re- servatio, ut dictum, est recognitio superioris, & alienatio tantum valebit, in quantum placeant directo domino, ut late dixi.

Ad secundum, quod erat Soc. respod. quod est fal- sum in iure dicere, quod assensus + directi domi- ni debeat interuenire in ipso actu. nam Andr. seu dastarum auri in cap. imperiale nu. 18. de pro- hib. feud. alien. per Feder. disputat articulum virtu- tis procedere, vel subsistere, & determinat quod sic, per tex. in l. licet. ff. de iudic. Item dat diffinictio- nem, aut agit de praedictio consentientis tan- tum, & potest, si casus ageretur de praedictio al- terius cap. inter doctos, de fide iuram. quia prin- ceps qui agit, debet agere sine praedictio alicuius. Inec auar. C. de emanc. liberorum. Hanc autem opinionem probat Freec. in 2. lib. de subfeud. in 2.8. quast. Nec obstat, quod dicit Innoc. in cap. su- per eo, de condit. apposit. & ibi Abb. & Aret. in 2. C. de iur. 14. quod in actu + nullo, consensus prin- cipis non retrahitur. Quia respod. quod ille consensus praestatur pro suo interesse, non solum respectu vassalli contententis, sed etiam respectu domini, ut hunc vel illum habeat in vassallum, quem eligit, & ideo bene retrahitur, & ita re- spondet Francisc. Aret. in l. si quis mihi bona 5. ius- su ff. de acquir. hered. & 5. pen. ibidem, allegat Ant. de But. in cap. cum consuetudinis de consuetud. per tex. in cap. cum in iure de elec.

36 Secundo responderetur, quod contractus + aliena- tionis in se valet, sed propter defectum consensu domini impeditur. Nam in d. cap. imperialem, de prohib. feud. alienat. per Federic. non annullatur actus cum clausula decreti annullatiua, sed an- nullatur actus, si a domino non confirmabitur, ut ibidem in vers. sine permissione. Item quia potest haberi spes, si dominus velit consentire, vel non, ideo contractus non est omnino nullus, sed cum dominus declarabit se nolle consentire, tunc est nullus, ergo potest postea confirmare. Et hanc opi- nionem tenet Bald. in cap. inter dilectos de fide iur. ff. Cammerar. in d. cap. imperialem fol. 18. lit. A. & b. & est casus decisis per Afflict. decif. 186.

& ibi Virsili. latissime cumulat, neque potest am- pli dubitari.

Ad ultimum responderetur, quod clausula saluo &c. ponitur modificatiue, & limitatiue, ut probatum est in 3. argumento. & propterea debet aliquid operari, alias tota dispositio redderetur inutilis, Quare restat firmata conclusio, quod emphyteu- ta alienans saluo consensu directi domini, no ca- dat a iure suo.

Ex istis inferri potest ad questionem de qua fui in- terrogatus diebus elapsis. Quidam diffidauit ali- quem + ad pugnam saluo consensu regis. Vnu- stante statuto quod diffidans aliquem ad pugnam teneatur solvere poenam, in hoc casu teneatur ad poenam. Item quidam diffidauit inimicum ad duellum salua licentia Papae, vtrum stante bulla Sanctiss. D. N. qua excommunicantur duellantes, & proculantes, & consules, An ipse diffidans sit excommunicatus.

Ad utramque quaestione, aut dicunt leges, no possat diffidare sine licentia regis, sicut dicitur in d. cap. imperialem, in vers. sine permissione, & no teneatur solvere poenam diffidationis, ex his quae dicta sunt. Aut quod nullus possit diffidare, sub poena, & tunc diffidans salua licentia regis, est diffidare, ergo incidit in poenam.

Tanto magis si princeps non sit solutus hanc licen- tiam in iuribus, quia tunc dicitur impossibilis + no quia dependeat a voluntate unius solus sicut fal- so dicebat Laf. in lapud Iulianum + 5. 1. colum. 3. de leg. 1. Sed quia infimus princeps non sit solutus concedere; Et ad hoc pondero d. 5. fin. in vers. quod commercium nisi iussu principis non fit, & postea subdit, Item cum distrabi non solet, uti- gatur actus fit impossibilis duo requiruntur, & quod dependeat a voluntate unius, & quod de facili non concedatur, ita dicitur tex. in 5. no solum, in fin. de leg. in ver. commercium non est, nec adi- pisci potest. Nam vox illa minime, potentiam naturae ostendit, quia secundum naturam bene adipisci potest, sed impotentiam ostendit causa- ram a difficultate sicut in l. 2. §. ex his de uerb. oblig.

Et in dubio semper quis debet se pro excommu- nicato + habere, & ab ecclesiae Sacramentis abstinere, & hanc tenet Host. in summa tit. de senten. excomm. §. qualiter proferatur, ver. unde in dubio, quia haec est uia tutior animarum, & eligen- da, cap. iuuenis de sponsalibus cap. significasti. in 2. de homicid. & capitulo penult. & capitulo ad audientiam.

Propter quam etiam rationem existens in dubita- tione absolutionis + debet potius iudicare, abso- lutionem non valere Soc. in cap. perpendimus. num. 227. de sent. excomm. & in cap. venerabilis eodem tit. & scripsi late in meo tract. de excommu- nicatione cap. 8. nu. 27.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S T E R T I A E.

- 1 Statutum quòd filia dotata nō succedat extantibus masculis comprehendit illam cui dos est relicta, secundum communem opinionem.
- 2 Et casus decisos in diuersis tribunalibus.
- 3 Dos destinata, & tradita, quando habeant eandem rationem, & nu. 4.
- 5 Factum in tempore inopportuno, habetur pro vero, quando potest habere effectum in tempore opportuno.
- 6 Pater qui tenetur dotare filiam, non tenetur ad impossibile.
- 7 Dos destinata dicitur vera dos ex communi usu loquendi.
- 8 Statuti verba quando extendantur deservita ad latam significationem.
- 9 Virilitas publica concernit ius agnationis.
- 10 Dos vera est illa quae sic interpretatur in praesentiam aliorum.
- 11 Bart. in §. Titio genero. quando sibi contradicat.
- 12 Legatum dotis debetur, quando nupserit.
- 13 Dotis promissio, stipulatio, & quilibet dispositio est conditionalis.
- 14 Legatum quando dicatur conditionale.
- 15 L. Titio centum in §. Titio genero. ff. de condit. & demonstr. intelligentia.
- 16 Legum contradictio ut euietur licitum est supplere ad textus.
- 17 Legatum dotis ante nuptias non transmittitur adhaerens.
- 18 Statutum excludens filiam, & mandas eam dotari, tunc illa dos nō habetur loco legitime.
- 19 Dos ordinata à statuto confertur in tempus nuptiarum.
- 20 Statutum quòd filia debeat dotari intelligitur, si maritabitur.
- 21 Dos succedit loco legitime, stante statuto quòd filia dotata non succedat.
- 22 Dos quando succedit loco legitime transmittitur ad haereditatem.
- 23 Filia dotata vigore statuti quando facit

partem in computatione legitime.

- 24 Dos an sit id, quod est peruenitur in dotem.
- 25 Dotē in quo casu dicatur habere virgo.
- 26 Pronomen, hoc, est ad oculos demonstrativum.
- 27 Pronomen, aliqua, restringitur, & limitatur in minimam.
- 28 Dos destinata dicitur quasi dos.
- 29 Dotis legatum, ut differat à legato alicuius rei pro dote.
- 30 Filia cui relictum est aliquid pro dote, an possit dicere quod non vult dotari.
- 31 Regula, qui paratus est solvere, similis est soluenti, quomodo intelligatur.
- 32 Statuti verba sunt proprie, & strictē intelligenda.
- 33 Dos non est, ubi non competit actio pro dote.
- 34 Pater in dotando in actu mortis an faciat ad fraudandum illam.
- 35 Destinatum, & factum, an habeant eandem rationem, & nu. 37. & 40.
- 36 Et an idem operentur.
- 38 Dos destinata differt ab actualiter data.
- 39 Vsum allegans quando probare debeat.
- 40 Doctore attestanti de consuetudine non est credendum.
- 41 Consuetudo, et usus quomodo probetur.
- 42 Statuta quando sunt intelligenda, etiam secundum impropiam significationem.
- 43 Statutum excludens feminas propter masculos an sit favorabile, vel odiosum.
- 44 Statutum, per quod non conservatur agnatio est odiosum.
- 45 Statutum, quod requirit actum de praesenti, non sufficit adimpleri in futurum.
- 46 Dotatio est duplex verbalis, & realis.
- 47 L. Theopompus. ff. de dote praelegata intelligenda.
- 48 Verbum dotata, in statuto à numeratione exauditur.
- 49 Dos destinata, an ex vi comprehensionis, vel extensionis dicatur dos.

QVAESTIO III.

**Verum statutum quòd filia dotata non
succedat extantibus masculis
comprehendat filiam, cui
dos est legata :**



EX verbis nostræ rubricæ, doctores quærent, vtrum dos sit soluto matrimonio. Et pro resolutione questionis, Doctores considerant tria tempora, scilicet matrimonium, constans matrimonio, & soluto matrimonio.

Quæ diuisio eorum more, est extra propositum, nam iste partes ante matrimonium, & constans ipso, non cadunt sub hoc tit. soluto matrimonio an sit dos, ergo non est bona diuisio, quia diuisio est actualis, vel intellectualis partium separatio ab ipso toto, vel vniuersali, vel generali, vel speciali, & ideo est vnioni contraria. Sed istæ partes soluto matrimonio. Item constans matrimonio, neque actualiter, neque intellectualiter, cadere possunt sub hoc tit. soluto matrimonio ergo.

Sed quia nostrum propositum est questionibus antiquioribus nobis factas de larare, faciliori quæ possimus, methodo, ideo totam hanc doctrinam non iustam diuisionem, in tres questiones restringamus. In primis igitur scire debemus, vtrum dos sit ante matrimonium; ideo titulus questionis erit, vtrum statutum, quòd filia domus non succedat, extantibus masculis, comprehendat illam, cui dos est relicta quomodolibet ante matrimonium, vel sponsalia. Secunda erit, vtrum statutum, quòd mortua vxore; maritus lucratur aliquam partem dotis, habeat locum in vxore defuncta, nondum cognita, neque traducta ad domum viri. Sic enim vidimus si in isto casu constanter matrimonio dicatur dos. Tertia erit pro interpretatione rubricæ nostræ. Vtrum soluto matrimonio dicatur dos. Circa primam, communis opinio est, quòd in statuto, quòd filia dotata non succedat, extantibus masculis, comprehendatur illa, cui dos est relicta quomodolibet ante matrimonium, vel ante sponsalia, de hac communiter testatur Soccin. lun. nu. 30. qui dicit, quòd ita cõmuniter videtur seruari Senis, testatur Bald. in l. nõ sine C. de bonis quæ liber, qui dicit quòd ita cõmuniter seruatur Perusij, Rolan. de lucro dot. q. 5. nu. 14. dicit communem Saluola, hic nu. 4. Niconi. nu. 147. Io. Han. nu. 41. Visitarin. nume. 13. qui omnes dicunt communem. Monter. etiã hic nu. 11.

Et secundum hanc communem est casus decisus, vt per Ioseph Ludouic. in decisio. perusij. 21. in toto. dubio Rota Avinionens. decis. 56. nu.

10. & 23. ad finem, Et auctor huius communis est Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero nu. 5. vers. quæro statutum si, de condit. & demonstr. quem sequitur Bal. in l. non fine, C. de bonis quæ liber, & in l. si pater. & in l. fin. C. de sponsalibus. Bal. nouel. de dote part. 1. col. penul. & infra probat communem.

Fundatur autem ista communis opinio, istis rationibus, & fundamentis. Quæ habent eandem rationem, habent eandem iuris dispositionem, si dos destinata est & tradita, habent eandem rationem, ergo habent eandem iuris dispositionem. Maior probatur per textum in l. si postulare iit, §. ratio, ff. de adult. & l. quædam §. numulariorum, ff. de adendo. cap. debitum. de bigamis. Minor probatur, quia destinatum, & factum, habent eandem rationem, l. si pupillum ff. de adult. non est matrimonium, ff. de ritu nupt. vbi habetur, quòd stante prohibitione, & contrahendo matrimonio, inter pupillum, & tutorem, si tamen est destinatum, a restat re valet, vt si esset factum absque legis prohibitione, idem habetur in l. qui puellam ff. de adult.

Secundo quòd factum est in tempore inopportuno, si retrahi potest ad tempus opportunum, valet vt verum factum, sed dos destinata est a patre morte præuento, & sic in tempore inopportuno, trahitur ad tempus opportunum, quòd filia nubit, ergo dos destinata a patre valebit, vt vera dos. Maior probatur per duo iura, quæ allegat Bart. in d. §. Titio genero. nu. 5. in fi. secundo per text. in l. mulier §. penult. ff. de condit. & in l. i. vbi si iubeo sibi per hæc verba, hereditarium seruum manumittas, & hæres esto, si tu antequam adeas, manumittis, nihil facis, sed cum postea adis, seruus remanet liber, quia factum in tempore inopportuno, potest trahi ad tempus opportunum. Idem probat per text. in l. siichus si hæredi ff. de statu lib. Ego allego text. in l. hæreditarie, §. pater ff. de castren. peculio, vbi factum in tempore inopportuno, quasi iure postliminii trahitur ad tempus opportunum, idem habetur in l. proponebatur ff. eod. tit. & pro eo facit l. seruus §. fin. ff. de acquirendo rerum domin. & vide liber homo §. Titius ex semisse in ver. in pendenti. ff. de hæred. instit. Minor confirmatur, quia dum lex obligat ad dotandum filiam, l. qui liberos ff. de ritu nupt. l. si. C. de dot. promiss. non vult impossibile, l. impossibile ff. de reg. iur. Sed impossibile est patrem mortuum dotare posse, ergo sufficit, quòd doret tempore, quo potest. scum morte præuentus destinatur dorem; Ergo dos destinata, & quomodolibet relicta a patre ante matrimonium, dicitur vera dos.

Tertio quocunque interpretatur est ex communi usu loquendi, dicitur vere tale, sed dos destinata, & quomodolibet relicta interpretatur vera dos, secundum communem usum loquendi, ergo dos destinata, & quomodolibet relicta, dicitur

tur

tur vera dos. Hoc est argumentum Socci. hic nu. 36. & ita etiam arguit Bald. nouel. in l. 1. nu. 37. infra eodem. Maior probatur per text. in l. libro- rum. §. quod tamen Casius. ff. de leg. 3. & l. nec auus C. de emancip. lib. Item quod in statutis cōmunis vsus loquendi attendatur, dixit Fulgosi. in conf. 119. in fi. C. de ma. 146. Socci. Sen. consil. 102. col. 3. vol. 3. Minor probatur per Bart. in d. §. Titio genero nu. 3. in fi. Laurus de palatijs in tract. de statutis excludentibus foeminas pp. masculos nu. 237. Couar. in c. vos quidem. nume. 11. vers. quarto inferitur. de testam. Menoch. in conf. 254. num. 37. not. 3. & de præsumpt. præsumpt. 146. nume. 23.

8 Quarto, In statutis §. fauorabilibus inductis ob publicam vtilitatem, verba extenduntur de stric- ta, ad latam significationem, sed statutum hoc, de quo agitur, est fauorabile, inductum ob pu- blicam vtilitatem, ad agnatorum fauorem; ergo dos, de stricta significatione debet extendi ad do- tem destinatam. Maior probatur per Bart. in l. quemadmodum C. de agric. & censit. lib. 1. & ibi late addentes. Lasin l. qui seruius nu. 2. & 3. ff. de condit. eius. data & in l. j. num. 15. C. de transact. Bar. in l. si constante in 9. quasi. infra eodem. Et in l. 2. §. exercitus per illum text. ff. de his qui not. infam. notat Io. And. super cap. ex tenore, qui fil. sint leg. & ita consuevit Dec. in conf. 352. colum. 2. & in conf. 10. num. 2. Erit etiam casus decisus Neap. vt per Capyc. decif. 155. nume. 23. & 24. Minor probatur quia hoc statutum respicit ius

9 §. agnationis, in quo publica vtilitas sita est l. j. §. pen. ff. de vent. inspicien. l. pronuntiatio ff. de verb. signifi.

10 Quinto, Illa dicitur verè dos, §. quæ vt vera in- terpretatur in præiudicium aliorum. Sed dos quo- modolibet habita ante matrimonium, dicitur dos in præiudicium aliorum, ergo dos destinata, & quomodolibet habita, dicitur vera dos in præiudicium aliorum. Minor probatur, primo per text. in l. 2. §. si ff. de priuileg. credit vbi dicitur dos in præiudicium creditorum, etiam quod nullum ma- trimonium contractum sit. Item probatur per text. in l. Theopompus. ff. de dot. præleg. quem allegat Ripa in d. l. 1. §. si. nu. 6. ff. de priuileg. cre- ditorum, vbi dicitur filia dotata in præiudicium fratrum, cui relicta est dos arbitrio amici, ideo nō potest succedere.

Sed ista communis non potest stare. Et primo Au- 11 riga huius opinionis Bar. in eod. §. Titio gene- ro, sibi contradicere nam supra nu. 1. & 2. per plu- res rationes firmat hoc legatum dotis esse condi- tionale ad intellectum d. §. Titio genero postea nu. 5. dicit, quod stante statuto, quod filia dota- ta non succedat, nec possit aliquid dicere contra testamentum patris, illa cui relicta est dos à pa- tre dicitur dotata, ergo purè dotata de qua con- tradictione testificatur etiam Castren. in d. §. Ti- tio genero nu. 8. vers. aduerte tu diligenter. Et

contra Bar. obstat, quia institutus sub conditio- ne, non dicitur institutus, sed tanquam præteri- tus dicit testamentum nullum l. suus quoque ff. de hered. instit. ergo nec dotata sub conditione, dicitur dotata. Valet consequentia, quia ratio. Antecedentis est necessaria, quia conditio suspēdit, actum vt non dicitur actus quousque verifi- cetur conditio.

Secundo, Condicio est futurus euentus per quem 12 actus suspēditur, sed hoc relictum filie §. pro do- te suspēditur in euentum in quem vel ipsa nu- pserit, vel erit nubilus etatis ergo hoc relictu- tis est conditionale, & non purum. Minor pro- batur dupliciter primo promissio, §. disputatio 13 dotis §. est conditionalis l. promittendo l. dispu- tationem ff. de iure dotium l. a Titio ff. de verb. oblig. l. cum his. §. si mulier ff. de condit. indebe- ro & quomodolibet relictu dotis est condi- tionale. Valet consequentia duplici ratione. prima ex loco Euerardi in contractibus ad vltimas vo- luntates. Secundo quia Iustinianus ipse vtitur hoc argumento in §. sed & hoc presenti de san- ctiss. episcop. relatus in auth. nisi rogati C. ad Tre bell. vbi Imperator equiparat dotis dationem, Item donationem propter nuptias, & relictu isto- rum, vt omnia intelligantur sub conditione da- ta, vel relicta, ideo Bar. in d. §. Titio genero, ante nu. 2. dicit hunc esse textum ex pressum ad hoc.

14 Item probatur. Illud est legatum §. conditionale quotiescunque deficiente conditione, deficit le- gatum, sed facto legato dotis, & moriente altero ex coniugibus ante matrimonium, legatum non transmittitur ad heredes legatarij, sed deficit cō- ditio, ergo legatum dotis est conditionale, si nu- ptiæ sequantur. Maior probatur per text. in l. iia testam. ff. de condit. & demonstr. vbi gloss. est ma- gistralis ad hoc, quem citat Castren. in d. §. Titio genero nu. 7. ver. circa primum. Minor probatur 15 per text. in d. §. Titio genero §. vers. ante nuptias. vbi dicitur ante nuptias verò, Titio, vel muliere defunctis, legatum apud heredem manet. Sapud heredem legantis, ergo non transmittitur ad he- redes legatarij. Considera verbum, manet, quod verè significat, non esse adhuc solutum, ergo nec debitum; Et si diceretur quod in d. §. Titio gene- ro loquatur de legato puro, vt in vers. sed cum ante nupt. quia purum legatum est, peti potest. Repliquat quod ducere inconueniens, non est respondere. Item lectura Bar. est, quod ibi mu- tetur casus, nam cum in vers. ante nupta legato in argumento, loquatur de legato conditionali. Postea in vers. sed cum ante nupt loquatur de le- gato puro. Et hanc lecturam Bar. sequitur, & di- cit ita communiter teneri Castren. in d. §. Titio genero, nu. 7. vers. istam lecturam Bart. Et si di- ceretur quod d. vers. Ante nuptias loquitur de legato sub modo. Contra quia modus, & condi- tio equiparantur. Andr. in cap. 1. in fine quid sit inuestit. In secundo casu est purum, quia fuit pro- missa

missa dos contractis iam sponsalibus ex presumptione patris voluntate, qui credebatur cito matrimonium subsecuturum, & ita voluisse generum siue filium, cito dotem petere: licet postea in conditione resolatur, quia cautio per sponsum mulieri praestanda, est de pecunia reddenda, si nuptiae non sequantur, vt per Bart. & Imol. ibidem, Bald. in l. si plures nu. 2. §. C. de cond. infertis. Et si dicatur quis reuelauit Bar. in secundo casu facta fuisse sponsalia. Respondetur coniecturis appere, patrem voluisse reddere legatum, Ne autem loqui pugnantis sit, sicut regulariter permittitur subaudire ne correctio inducatur l. cum falsa, vbi Bart. Bald. Castren. in l. 4. §. C. de iuris, & facti ignor. Bald. in §. quibus in 1. constit. Cod. & probat text. in cap. inter dilectos §. ceterum de fid. instrum. in vers. vt autem intelligatur eo modo, quo magis possit valere, videbatur distinguendum. Aymo in conf. 70. nu. 5. & 15. & 16.

Tertio legatum conditionale non transmittitur ad heredes. Sed legatum dotis relictae filiae a patre suo, si decesserit ante nuptias non transmittitur ad heredes, Bald. Castren. in l. 4. §. C. de iuris, & facti ignor. Maior probatur per text. in l. inter dilectos ff. de condit. & demonstr. l. vnica §. si autem aliquid sub conditione C. de ead. toll. gloss. in l. fin. in personam, in vers. vtiliter C. de fideicommiss. cum simili. Minor probatur, quia quando statutum excludit filiam, & mandat eam dotari, vt quia statutum dicat existente masculo, filia non succedat: sed dotetur, tunc illa dos non habetur loco legitimae, sed dicitur conditionaliter sibi relicta si nubat, ita dicit Alex. in consil. 179, num. 5. vol. 5. quod vbi statutum mandat filiam dotari, nunquam de dote iudicatur idem, quod de legitimis, quia non succedit eius loco, allegat Cyn. Bar. Castren. & alios. Et non potest dici dos subrogata loco legitimae, quia haec debetur pure in die mortis patris, dos autem ordinata a statuto confertur in tempus nuptiarum. Quia relictae dotis habet tacitam conditionem, si sequatur nuptiae, per text. in l. stipulationem, & l. promittendo ff. de iure dot. Idem consuluit Soccin. in consil. 288. nu. 2. §. vol. 2. & in consil. 75. num. 11, vol. 3. Ruy. in consil. 52. nu. 6. vol. 5. Paris. in c. 3. nu. 76. vol. 3. & hanc partem dicit magis communem. Bos. in tit. de publicatione bon. num. 2. in si. Imol. in consil. 3. nu. 4. vbi allegat Alex. Alber. Aret. & alios. Item Gabriel in consil. num. 4. vol. 1. Crassus in §. legitima q. 67. nu. 4. vers. quid dicendum, vbi dicit quod in tali casu, filia habetur pro mortua, & nec habetur in consideratione, quandoq. habetur legitima. Et hanc eandem opinionem tenet et Castren. in d. §. Titio genero nu. 8. circa finem. cum hac distinctione, cum qua poteris respondere argumento huius. Aut statutum dicit quod extante masculo, filia non succedat, sed quod debet dotari, & hoc casu, filia excluditur a masculo, & cum subiecit debeat dotari,

intelligitur si maritabitur, quo casu filia non debetur legitima, nec ista dos succedit loco legitimae, ergo non debetur pure sed cum maritabitur, ita concludit Menoch. in consil. 2 §. 1. num. 44. Castren. in consil. 9. & consil. 16. vol. 1. Paris. in consil. 35. nu. 5. vol. 3. Cephal. in consil. 145. n. 19. & 20. volum. 1.

Aut dicit quod filia dotata si non succedat cum masculo, tunc si pater relinquit dotem, illud legatum est purum, quia statutum incipit a dotatione, vt excludatur, ergo prius debet dotari, quam excludatur, & ita declarat Castren. in c. 6. vol. 2. & in consil. 5. nu. 11. & nu. 3. vol. 3. Item actus conditionalis non est actus l. si quis sub conditione ff. si quis omnia causa testam. Sed si ista dos relicta deberetur tempore nuptiarum, esset sub conditione, Ergo non diceretur dotata, & per consequens, neque excludi, sed omnes concludunt hoc casu esse exclusum, vt distinxit per Surd. in trac. de alimentis tit. 3. §. 1. num. 40. & 41. & Menoch. praesumpt. 4. §. 6. nu. 4. 3. ergo dos ista relicta intelligitur pure, & non sub conditione.

Quo casu si cum dos succedat loco legitimae, si filia succedat ante nuptias transmittit ad heredes Castren. in consil. 370. nu. 2. vol. 1. & talis deus nullum recipere grauiem: Et rejicit pactum oppositum, quod filia decessit sine liberis, dos reuertatur ad dotantem, etiam si frater nuptii tradidisset, & cum dicta sua legitima auxiliet dote, prout est casus decisus Neapoli, vt testatur Franch. decis. 196. Et ista filia facit portem in computatione legitimae, prout de comuni Bos. in tit. de publicatione honorum nu. 2. in si Crass. in §. legitima qu. 17. nu. 4. vers. verò statutum, vbi quod ista filia ampliat, & impinguat portiones aliorum. Haec igitur distinctio Castren. videtur satis iusta, vt possit secundum ipsam iudicari iuxta qualitatem uerborum.

Quarto, quod est peruenturum in dotem non est dos, sed res destinata filiae a patre testante, est peruentum in dotem, ergo non est dos. Maior probatur primo per l. quod seruius ff. de condit. caus. data. vbi dicitur quod est datum, contractus sponsalibus, occasione futurarum nuptiarum, datur quod in dotem perueniat, ergo non est dos. Item probatur per l. pen. ff. de iure dot. vbi dos promissa vocatur futura dos, quia in ea non subest causa de praesenti, quia non est matrimonium. Item per l. ligni §. si lignum de leg. 3. vbi lignum destinatum pro coquendis carbonibus, non appellatur lignum. Sed tamen non dicuntur carbonibus. Ita licet res designata pro dote destinata habere nomen successionis paterne, quia defunatur ad dotem, non tamen dicitur dos, ergo neque habet effectum a statuto consideratum. Item per alia similia, nam l. fundi §. item insule ff. de aet. empt. ubi, quod domus causa paratum est, si domus perfecta non est, non dicitur domus quamuis in edificio positum sit. Item l. si non dū C. de

furt.

fuit, ubi, quod res destinata ad templi ædificationem, non dicitur templum. *¶* Quinto exceptio firmat regulam in non exceptis. Quæritur, si denique, & ibi gloss. ff. de fundo instructo, cum similib. Sed virgo ¶ in solo casu, in quo traditur ad domum viri, dicitur habere dotem, & de dote actionem, ergo in alijs casibus non habet, ergo puella, cui res est destinata pro dote, non dicitur habere dotem, neque de dote actionem. Minor probatur per text. in l.ideoque ff. de ritu nuptiarum verba. Ideoque in hoc casu, aliqua virgo habet dotem, & de dote actionem. Casus autem relatus erat in l. præced. sub. l. in l. mulier, & l. denique, ubi virgo erat tradita ad domum viri. postea subdit. Ideoque &c. Considera pronomen, hoc, ¶ iunctum nomini casu, quod pronomen est ad oculum demonstrativum, ut notant Bart. & scrib. in l. si noui. op. nuntiat. in l. i. ff. si certum petat. in l. i. ff. de pecul. Item considera pronomen aliqua ¶ quod restringitur, & limitatur in minima gl. in Clem. i. in vers. purè, de foro compet. Riminald. Senin conf. 2. 10. nune. 7. Hyppol. Riminal. in conf. 82. num. 64. ergo non omnis virgo habet dotem, & actionem dotis, sed ea sola, quæ tradita est ad domum viri. *¶* Sexto dos destinata ¶ dicitur quasi dos, ergo non verò dos, hoc est argumentum Bald. in conf. 237. Titius in testam. col. 2. vol. 1. antequam probatur per text. in l. cum quis §. & si non dos ff. de dot. præ leg. Vbi fit differentia ¶ virum legatur dos, vel aliquid pro dote: quia relictum ut dos denotat substantiam, & proprietatem, ut notant Bart. & scrib. in rubr. C. de ædendo; quod verò relinquatur pro dote denotat quandam qualitatem, ut dicitur relictum occasione dotis, & sic ex causa remota l. si mulier. ff. de ac. rerum amot. & illud legatum denotat causam impulsivam, vel quandam demonstrationem, & paternum consilium. Septimo, illa mulier non dicitur habere dotem, quæ non vult dotari, sed filia ¶ cui relictum est aliquid pro dote, ut succedat simul cum fratre, potest dicere, quod non vult dotari, ergo in casu isto, filia non dicitur habere dotem, per destinationem sibi factam a patre. Minor probatur dupliciter, primo quod lex dat prius, nullus potest auferre contra suam voluntatem. Ius nostrum ff. de reg. iur. §. quoniam; auct. de nupt. Sed spes succedendi datur a lege ad fauor filiarum; ergo non potest auferri a patre, per donationem contra voluntatem ipsius filiarum. Et si dicatur, quod non auferatur a patre, sed a statuto. Contra quia statutum, hoc non dicit expressè, ergo debet intelligi secundum ius commune. Item probatur, quia inuito nihil potest queri in eo emere. C. de iure delib. hoc iure §. non potest ff. de donat. l. inuito ff. de reg. iur. ergo filie, quæ non vult dotari, non potest queri relictum pro dote, ergo dote destinata, filia non includitur in statuto de quo agitur. Et hoc est argumentum And. de l. iter. in cap.

1. nu. 23. de natura successionis feudi, quod habet pro veritate, cuius sola auctoritas sufficeret. Octauo, quod est simile non est idem l. quod Nerua ff. de positi sed filia, cui relictum, & oblatum est aliquid pro dote similis est ei, quæ habet dotem, ergo non dicitur dotata. Minor probatur, primo, quia si mulier non vult dotem, non dicitur dotata, ut prius successione spe, ut dictum est. *¶* Item probatur, quia regula qui paratus est solvere, similis est soluenti, de qua in §. illud in auct. ut exactione instante dotis, & l. pignori ff. de hæredib. instit. & litem liberatur §. qui paratus ff. quib. mod. pig. vel hypot. sol. & notatur plene in l. pen. ff. de militat. l. prætor, §. qui paratus ff. de noui. op. nuntiat. l. vi. ff. de iudic. Intelligitur quod liber offerentem ita quod non teneatur postea si pereat, quod offert dummodo offerat, & deponat, ut dicitur in l. acceptam. C. de usuris. Item ut non sit in mora, & corpus usufructu impediatur. Et ideo in d. §. illud dicitur paratus solvere proximus est danti, quantum ad predicta, quibus exoneratur. Ergo si pater relinquit, non dicitur liberatus nisi deponat, Neque dicitur verè solvere.

Nono Doctores dicunt, & communiter concludunt, quod stante statuto, quod filia dotata non succedat ab intestato extantibus masculis, filia cui relictæ est dos potest succedere impuberi, qui dicitur succedere intestatus, ergo stante statuto, ¶ filia dotata non succedat extantibus masculis, filia cui relictæ est dos poterit succedere. Consequentia probatur, quia non est maior ratio de uno, quam de altero, & regula est, vbi militat eadem ratio &c. Antecedens probatur per Bald. qui ita consuluit, & dicit ita fuisse consilium per collegium Perusinum, ut testatur Ang. in l. in testamento nu. 3. C. de testam. militis, & est magis communis opinio, ut per Alex. in l. generaliter nu. 3. & 4. C. de instit. & substitut. Et pupillus seu impubes largo modo dicitur intestatus in ff. de hæred. quæ ab intest. def. in principio, & l. in testam. C. de instit. testam.

Decimo, Verba statuti sunt propriæ, & strictè intelligenda, sed dos relictæ non est propriæ, & strictè dos, ergo dos relictæ non comprehenditur sub *¶* statuto. Maior probatur ¶ per Bart. in l. 1. §. hoc interdictum, ff. de fonte l. 3. §. hæc verba si deneg. gest. & in l. quicquid asringendæ ff. de verb. obl. l. si pater ff. de lib. & posth. Minor probatur illud est propriæ, & strictè tale cui competit definitio talis, sed doti relictæ non competit definitio dotis, ergo non est propriæ tale. Maior probatur per Bart. in l. omnes populi in 6 q. q. princip. facit text. in l. si quis fugitiuus §. errorem ff. de edic. edict. &c. Minor probatur, quia dotis definitio est propter onera matrimonij, ut communiter Doct. in rub. quia dos sine matrimonio esse non potest l. incestæ ff. de ritu nupt. l. 3. ff. de iure dot. l. c. ut legatum §. videamus ff. de condit. & demonstr. §.

sed

sed hoc præfenti in auth. de S. c. f. f. Episcop. Auth. nisi rogati C. ad Trebell. l. fin. C. de donat. ante nupt. l. te probatur, quod dos relicta, non est proprie dos, per l. 1. §. 1. ff. pro dot. vbi vñ capio pro dote non habet locum pro dote ante nuptias cō tractas, ergo non est vera dos. Item probatur, quia cum verba legis loquantur de eo quod est in facto, non ostendantur, ad ea, quæ sunt in fieri, granaria ff. de act. empt. cum similibus. **Undecimō**, cui non competit actio dotis, non est **33** dos, sed pro relicto pro dote nō competit actio dotis, sed actio legati, ergo non est dos. Minor probatur per locum scriptum §. si. ff. de dote præleg. in vershis verbis non dos ipsa, sed pecunia pro dote legata videtur, & sic nō est dos, sed pro dote relictum, & pro tali legato, actio legati cōpetit, vxori ff. de dote præleg. Item si esset dos, daretur actio de dote l. 1. C. de cond. ob caus. cum ibi not. l. si seruo §. si. ff. de iure dot. Item confidera, quod dicta l. cum scriptum, est situata sub tit. de dote præleg. & datur actio legat. **Duodecimō**, quæ sunt in actu mortis in præiudicium alicuius, dicuntur fieri in fraudem, & non **34** valet, sed pater qui tenetur ¶ dotare filiam, si in actu mortis illi relinquit aliquid pro dote, dicitur fraudare filiam, vt illam priuet successione, ergo tale relictum in se non valet. Totum argumentum probatur in l. filia meæ emancipatæ, & ægræ in fecod. vbi cum pater dedit dotem filie emancipatæ, stipulatus est quod si ea moreretur, in matrimonio, dos reuerteretur ad patrem, tamen quia maritus illi ægræ dedit libellum repudiij, & sic factum diuortium propè mortem, ideo dicitur in præiudicium patris, & in fraudem ipsius, & non valet, & secundum istum tex. in multis casibus consuluerunt Ruy. in consil. 163. nu. 4. vol. 3. Cephal. in cons. 276. nu. 3. vol. 2. Menoch. in cons. 108. nu. 16. vol. 2. Anna allegat. 55. nu. 8. **Non** obstant contraria. Ad primū Respondet Soc. Sen. hic dupliciter, quas duas solutiones inducit Soc. l. un. n. 3. t. Prima est, quod non est eadem rō de euitione pœnæ, & exclusione filiarū a successione, nam in euitione pœnæ sumus in fauorabilibus, in quibus licet non esset certum, quod **35** destinatum ¶ habeatur pro facto, tamen in dubio semper benigniorem partem interpretamur, & fauorabiliores ff. de reg. iur. & capiendū est illa interpretatio, quæ excludit pœnam, l. si. C. de interd. matrimonio l. si pater, & l. penult. ff. de pœn. Sed exclusio de qua in quest. est odiosa l. maximum vitium C. de lib. præter. l. cum quidam ff. de lib. & posthum. Sed an hoc statutum sit fauorabile, vel odiosum in resolutione ad 3. dictū. **36** Secundō respon. aut loquimur de actu ¶ qui sit in præiudicium patris tantum, aut de eo qui sit in præiudicium filiarū. pr. mo casu tantum operatur destinatum, quantum factum, nam in contrarijs, ideo puniuntur tutor contrahens cum pupilla, quia sequitur consensum patris l. cum post §. nuptijs

ff. de iure dot. & ideo tantum operatur, si pater consentiat, cum sunt nuptiæ quantum si pater destinet debere fieri nuptias. Sed secundo casu tractatur de præiudicio filiarū. vt excludatur, & ideo non tantum operatur dos destinata, quantum data ex dictis supra.

Tertio ego respon. aut loquimur de regulanda voluntate ¶ testatoris, aut in regulanda dispositione legis. primo casu tantum est destinatum quantum factum quoad iuris effectum, quia destinatum in testamento debet fieri l. nemo potest de leg. 1. l. in conditionibus ff. de codit. & demonstr. Secundo casu destinatio non sufficit l. si nodum C. de furt. l. proponeretur ff. de castren. pecul. Ad secundum respōdetur dupliciter primo, aut loquimur, quod ad effectum regulandæ voluntatis testatoris, aut quod ad effectum regulandæ dispositionis legis. primo modo procedunt contraria, vt dixi nuper, secundo modo destinatio non sufficit, quia paternaliquid relinquendo pro dote, dicitur facere contra statuti intentionem si intenderet excludere filiam. **38** Nam potest esse differentia ¶ quādo pater in testamento assignat dotem, ab eo, quando actualiter est dotata, tempore cōtracti matrimonij, aut in limine. Primo casu filiam terminis statuti nostri per interpretationem passiuam, est exhereditata Ruy. in l. gallus §. & qui si tantum nume. 140. Et tunc succedit regulus, quod frater succedens in bonis patris tenetur dotare sororem, & sic filiā a patre exhereditatā, licet nō iure hereditario, vel saltem tenatur, augere dotem, & probat in l. cum plures §. cum tutor ff. de administ. tut. & ibi gl. in versalio patre, & in vers. vel pater assignasset in testamento, & ita firmit Bal. nouell. de dor. parte 6. priuileg. 15. col. 7. vers. imō si pater filiā. Sed secundo casu quando filia actualiter datur a patre cessant omnes istæ difficultates, quia non solum filia sit dotata, sed etiam nupta, nec subest timor, quod maritū non inueniat, cui numerare possit.

Secundo respondetur aut loquimur in actu, vbi **39** la voluntas ¶ desideratur, aut vbi voluntas, & factum; primo modo procedunt contraria, & secundo modo non de quo etiam in l. 1. vers. non tantum, ff. ad syllan. Vnde Fely. in tract. de indulg. nu. 15. dicit, quod si tantum consequitur indulgentias, qui complet voluntatem cum facto, & sequitur Curt. in l. diē functo nu. 20. & ibi Sebast. Tapia nu. 13. ff. de offic. a. ess.

Tertio respondetur, aut loquimur de essentialibus actus, aut de accidentalibus, nam vbi filie est relictum aliquid pro dote in testamento, testamentum valet, etiam quod sit præterita in institutione. Ruy. in d. §. & quid si tantum num. 140. Sed quod ad accidentalia actus, ad excludendum filiā vigore statuti, non valet destinatio.

Ad tertium respondetur, quod vsus ¶ est quid facti, & facta sunt variabilia, tum ratione loco-

rum,

rum, cum temporum, quia aliquando, & alibi obferuatur, & alibi non, ideo qui allegat vsum debet probare lo. de Anan. in cap. 1. de sagitt. Alex. in l. 5. in prin. ff. de verb. oblig. & in conf. 1. col. 8. 40 vol. 1. & ideo Doctores qui attestanti de vfu, vel cōsuetudine non est credendum, vt probat Dec. in conf. 402. nu. 13. Testis enim qui vult deponere de vfu debet deponere de visu actus cuius vfu 41 allegatur, & de actu frequētia, & diuturnitate, & tales actus fuisse factos ita, & taliter, quod appareat de populi consensu, vel maioris partis Cyn. in l. 2. col. 1. 2. vers. sed quāto C. quā sit longa consuetudo. Bald. in l. de quibus, vers. postremo, qualiter consuetudo probat. C. de leg. Alex. in conf. 45. vol. 1. Aret. in §. ex non scripto. in l. i. de iure naturali gen. vel ciuili. col. pen. vers. quāro an testis, & ibi ponit practicā de hoc. Aymo in conf. 34. nu. 6. & est casus decisus, vt p. Franc. Marcum, decis. 255. Si verō probaretur in loco, esse consuetudinem interpretandi dotem destinatam, pro dote data, & hanc consuetudinem probarent testes cum dicta practica, tunc forte procederet argumentum, vt dicam infra in distinctionibus.

Ad quartum respond. doctrinam Bart. non esse veram in l. quemadmodum, nam materia testamentorum est fauorabilis, & late interpretanda. In testamentis ff. de reg. iur. & tamen si nō constat de mente, nec extendimus, nec recedimus a proprietate verborum. Non aliter de legatis 3. Ideo distinguere, quod in materia fauorabili, vbi statuta habet propria, & impropria significationem, semper sunt intelligenda in propria; nisi quando 42 ratio quā militat in propria, militaret in impropria, & tunc succedit regula, quod in materia de stricta significatione ad latam ex identitate rationis, licita est extēsiō, Glossa est ad hoc in Auth. 1. r. qui obli. prohi. in vers. ad curationem, & in Clem. 1. vers. eligantur, de elect. Et hoc est, quod voluit dicere text. in d. l. non aliter, de leg. 3. quando est eadem ratio dicitur constare de mente. Inominis & rei §. verbum ff. de verb. signif. Soc. in l. ex ambigua col. ff. de rebus dubis.

Secundo respond. aduertendo, quod hic cadit illa questio. Vtrum hoc statum sit similiter odiosum, & principaliter An verō fauorabile.

43 Quod sit odiosum, tenuerunt multi, relati per Modernos in l. 2. C. de in ius vocand. Soc. in conf. 1. nu. 46. vol. 1. vbi in vers. secunda opinio, dicit hanc esse magis communem. Sed Curt. lun. in l. qui se patris sub num. 75. dicit se putare, quod sit fauorabile, esse magis communem opinionem, item dicit Paris in conf. 85. nu. 28. vol. 2. Sed ego teneo, quod sit odiosum, & propterea est responsum ad argumentum. Et propter nouā rationem, Illud est odiosum, per quod tollitur, & non conseruatur agnatio. Sed hoc est huiusmodi ergo, breuiter probatur. Ex ratione dicentium esse fauorabile. Quia respicit ius publicum agnationis,

nis, & hoc non habet dubium, ergo statutum quod non fauet agnationi, est odiosum. Sed quod propter istud statutum tollatur agnatio sic probō filia exclusa a statuto desinit esse sua. Bart. in l. 1. §. sciendum ff. de suis & legit. Soc. in consil. 180. col. 3. vol. 1. Soc. lun. in conf. 25. nu. 5. volum. 1. Ergo desinit esse agnata. Et quod sit odiosum, tenet Andri. in cap. 1. §. hoc autem col. 1. de his qui feud. dare poss. not. in l. maximum vitem C. de lib. prater, in l. cum quidam ff. de lib. & posth.

Ad quintum responderetur, quod aut loquimur, quādo qualitas respicit tempus de presenti, aut quādo qualitas respicit tempus de futuro, primo modo loquimur statutum, secundo modo loquitur text. in d. l. 2. §. si sponsa. Vbi pater voluit tradi eādem quantitatem dos, quā fuit tradita filie primo nupte. Illa igitur qualitas respicit tempus futurum, sed statuti de quo agitur respicit tempus de presenti, & rem perfectam. Et vbi lex requirit 45 actum perfectum, & de presenti completum non sufficit, si in futurum impletur l. si quis id quod ff. de iuris. om. iud. Nec obstat, quod ibi dos appelletur, nam potius ibi sit demonstratio nis causa, quam quod verē sit dos.

46 Secundo respon. aut loquimur de dotatione, vt reali, aut reali. primo modo loquitur dictus §. si sponsa, sed statutum loquitur de reali, quia effectus fuit considepatum, non verba l. si vno ff. locati l. 1. 2. C. communia de leg. Dec. in conf. 306. nu. 2. Paris in conf. 32. num. 43. vol. 1. Facit quod in statutis effectus non figura literarum attenditur l. non figura ff. de act. & oblig. Cornelius ff. de hared. instit. Paris. n. conf. 10. nu. 3. vol. 4.

47 Ad l. Theopompus respondetur distinguendo, quod in patre concurrat duplex votum collocandi filiam in matrimonium. Vnum generale, vt filia sibi succedat, sicut dicimus filios in bonis parentum, dominium habere l. in suis ff. de lib. & posth. & hoc votum est iuris naturalis l. coniuratio ff. de bonis dānat. & in l. si scripto ff. vnde lib. Aliud votum est speciale per quod in vita sua pater optat filiam suam dotare l. mulier §. pen & ibi Gloss. in vers. congruebat ff. ad Trebell. & de hoc est text. notab. in l. falsus §. fin. ff. quod cū falso tut. in vers. voluit enim affectu propensior. Tunc dico, quod in d. l. Theopompus, pater expleuit lud votum speciale, vt patet in illis verbis, quam vellem tradere, imo in d. l. Theopompus constat filium arbitratum esse secundum voluntatem testatoris, quia testator dixerat legitimis portionibus sicut alia soror, prout Bart. ibi, & in col. 168. quidam habens, & vide Afflict. in decis. 371. nu. 4. nihil mirum si videatur satisfactum statuto, sed quādo pater solum dotem destinauit absque illis qualitatibus, de quibus in d. l. Theopompus, tunc dicitur solum adimpleuisse votum generale, & sic non est satisfactum dispositioni statuti, licet sit satisfactum voluntati patris, vt dixi supra in 1. dist. ad primum.

C Dices, 1

Dices, quod in d.l. Theopompus non cōstat de voluntate patris, qui voluerit filiam suā tradi: Dico quod hoc est probabile ex prima figura, quia pater priorem filiam viro coniunxit, ex qua prima figura; in futurum conicitur. In in vers. sed prima figura C. de adl. edic. precibus C. de probat. lab. eo ff. eod. tit. vltimus enim status attenditur exp. de cōsultationibus de iure patron. cum similibus congestis per Dec. in cōsul. 1. 16. per Alex. in l. si h. hostibus nume. 3. in fine infra eodem.

Denique in ista quæsi. consideremus aliquas distinctiones generales; quibus veraciter opinio possit defendi. Prima distinctio aut loquimur de dote similiter relicta, in qua non est processum vltieri; sed illa sit in puris terminis destinationis, & sic antequam tradatur, & sic est vera opinio, quam firmamus contra communem, & sic intellige dicta Bar. in l. de diuisione in fine in ff. eod. vers. soluto, aut traditio non processit, & maxime, quia illud verbum dotata in statuto debet intelligi cum effectu, qui effectus a numeratione exauditur. Aut loquimur de dote, que non remanet in finibus destinationis, sed in ea, que effectum habet à traditione media, vel que parata est solutioni, & tunc vera est communis sententia, dummodo parata sit cum forma l. acceptam C. de vsur. vt dixi supra. Ex pro hac concordia vide Alex. in la. dicto Pio §. sic quoque num. 8. in fi. ff. de re iud. Bart. & cetera in l. cetera §. sed & fi. de leg. 1.

Secunda distinctio, aut loquimur ex vi comprehensionis, aut ex vi extensionis. primo modo illa cui destinata est dote dicitur improprie dotata ex dictis supra, & improprie dotata, ex vi comprehensionis, non potest contineri in statuto loquente de muliere dotata, quoniam sic dicitur dotata, & verba statuti, loquuntur in casu vero l. si. C. de his qui ven. etat. impetr. & non in casu ficto l. 3. §. huc verba ff. de neg. gest. Secundo modo ex vi extensionis, filia dotata improprie comprehenditur in statuto excludente, dotata a successione patris, quis etiam quod sit odiosum, & correctorum iuris communis secundum Doctores. tamen licita est extensio, etiam incorrectorij, & exorbitantibus ex identitate rationis ad casum contentum lato sumpto vocabulo gl. in Clem. 1. vers. eligatur de elect. Et semper videtur eadem ratio, quia habet dotem suam sicut si esset nupta, & pater exercuit officium dotandi in ea, in quantum potuit. Et de plano procedunt, si constabit eandem rationem militare in vtroque casu. Verum si non bene constabit, puta, quia poterat esse plures rationes, & non est eadem ratio in filia, quæ habet actionem, & in illa, quæ habuit iā dotem, tunc in dubio dicitur non militare eandem rationem, & facilius nuberet, si pecuniam præ manibus haberet. Et hæc limitatio est Bolognetti. hic in rub. nu. 138.

SVMMARIA

QVÆSTIONIS TRATAT.

1. **D**os & matrimonium est, si interueniunt verba de presenti.
2. Statutum de lucro dotis habet locum in uxore desponsata non traducta ad dotum, neque cognita carnaliter.
3. Statutum de lucranda dote non dicitur onerosum, ff. nu. 28.
4. Leges quot loquantur de lucro dotis.
5. Maritus quod lucratur ex dote, dicitur habere titulo lucratio non oneroso.
6. Pactum de lucranda dote qui teneant requirere insinuationem.
7. Eructus dotis, aliquando dicuntur cedere lucro mariti.
8. Causa in dubio demonstrat causam proximam, ff. immediatam.
9. Maritus, & matrimonium sunt proxima causa lucri dotis ex statuto.
10. Causa proxima semper attenditur.
11. Lucrum dotis debetur, etiam si momento matrimonium durauerit.
12. Lucrum dotis dicitur venire ex mera legis voluntate.
13. Lucrum dotis dicitur aduentitium, non ex causa onerosa.
14. Maritus potest remittere lucrū dotis, vt merum lucrum.
15. Statuti de lucro dotis que sūt veraratio.
16. Matrimonium absque traductione ad dotum, vt dicatur legitimum.
17. Matrimonium non facit desloratio, sed coniugalis pactio.
18. Statutum de lucranda dote habet locum in dote presumpta.
19. Argumentum de rebus ad personas valet.
20. Dos dicitur ante copulam, & ante traductionem.
21. Statutum quod uxor lucratur tertiarā habet locum in uxore desponsata.
22. Dos, & donatio propter nuptias in pari dispositione dicuntur procedere.
23. Titulus C. unde vir, & uxor, habet locum

- cum etiam in sponsa de presenti.
- 24 Mater contrahens sponsalia de presenti definit esse tutor filiorum.
- 25 Maritus quod lucratur per mortem uxoris, dicitur lucrari, etiam si fieret monialis.
- 26 Matrimonium non esse ante traductionem vel copulam, qui teneant.
- 27 Statuta de lucro dotis, an id faciant propter onera.
- 29 Maritus potest substituere onera matrimonij absque traductione ad domum.
- 30 Verba statuti intelligenda sunt in proprio significato.
- 31 Matrimonium initiatum per sponsalia, sed confirmatur per copulam.
- 32 Usus communis loquendi attenditur in statutis.
- 33 Matrimonium contractum per verba de presenti venit in proprium significatum ipsius.
- 34 Viri appellatione venit qui cognouit carnaliter uxorem.
- 35 Matrimonium quod ad essentiam non requirit copulam.
- 36 Matrimonium quando fuerit institutum à Deo.
- 37 Matrimonium per verba de presenti contractum praefertur alteri cum copula.
- 38 Matrimonium contractum sed non consummatum Papa an possit dissolvere.
- 39 Matrimonium quando sit indiuiduum.
- 40 Matrimonium consummatum per copulam non reperitur à Deo dispensatum.
- 41 Matrimonium consummatum, & non consummatum, ut differant.
- 42 Matrimonium non consummatum per carnis copulam posse dissolui per Ecclesiam.
- 43 Copula in matrimonio an requiratur ad sobolem procreandam.
- 44 Statutum de lucro dotis an eos tantum comprehendat qui possunt generare filios.
- 45 Statutum de lucro dotis an habeat locum quando uxor à principio esset senex.
- 46 Gloss. in l. praeibus C. de impub. substit. est communiter reprobata.
- 47 Conditio si sine liberis decesserit, verificatur etiam in eo, qui non potuit habere liberos.
- 48 Statuto satisfactum per matrimonium contractum per verba de presenti.
- 49 Uxor, & concubina quomodo conueniant.
- 50 Statutum quod uxor lucretur tertiariam non habet locum in desponsata.
- 51 Statutum de lucro dotis, & de donatione propter nuptias, quomodo conueniant.
- 52 Statutum loquens de marito habet locum in uxore.
- 53 Copula carnalis, & traditio non mouent statuentes de lucro dotis.
- 54 Maritus an lucretur de dote pro ea quantitate, quam expendit.
- 55 Auth. dos data C. de donat. ante nupt. quomodo procedat.
- 56 Mulier lucratur totam donationem propter nuptias si nihil promisit, sed si promisit, lucratur pro quantitate tradita.
- 57 Expensa mariti non intelliguntur facta relative ad dotem.
- 58 Onera matrimonij habent relationem ad fructus dotis.
- 59 Maritus non lucratur dotem quando non traduxit uxorem culpa mariti.
- 60 Uxor parata ad obsequium matrimoniale lucratur dotem, etiam non sequito.
- 61 Uxor nil lucratur quando non fuit carnaliter cognita eius culpa.
- 62 Uxor potest recusare pati maritum in firmum.
- 63 Uxor quae habet actum instrumentum naturae non lucratur vigore statuti.
- 64 Uxor quae sponte inuit ad domum mariti infirmi, an lucretur ex statuto.

QVAESTIO QVARTA.

Virum statutum quod mortua uxore sine filiis, maritus lucretur dotem habere locum in uxore desponsata non cognita carnaliter, neque tradita.

Succedit altera questio. Vtrum statutum quod mortua uxore, maritus lucretur certam partem

C. dotis.

dotis, habeat locum in vxore desponsata non dú cognita, neque traducta ad domum. Ex cuius resolutione apparebit, vtrú dos verò dicatur constans matrimonio, sed non consummato. Quam questionem mouet hic Soccr. vester nu. 43. vers. Circa secundum, & latius Ripa nu. 68. & 69.

Auctor est auctor magis communis opinionis in auth. de nuptijs §. nuptias in vers. affectus. vbi si interueniunt, verba de presentí, est matrimonium, & dos. Si verò verba de futuro, tunc erit matrimonium, quando traducetur ad domum viri. Sed ipse non format questionem de statuto Bar. verò in l. nihil ff. de act. rerum. amot. non aliter allegandum, etiam si cum vxore nò habitaauerit, si per verba de presentí matrimonium sit contractum.

Hanc opinionem sequitur Cyn. Bal. Fulg. Castres. in l. non sine de bonis quæ lib. Bal. & Ang. in l. solet §. quæ virum ff. de his qui not. infam. Bal. in l. Deo nobis. col. 2. vers. sed iuxta hoc pone C. de episc. & cler. & ibi Castren. in fi. & Fulg. dicit se ita consuluisset Bal. in l. sancimus C. de nupt. Cuman. in l. si cum dote §. transgrediamur ff. soluto matr. Castren. in l. si donaturus §. 1. & ibi las. col. fin. ff. de condit. ob. caus. Castren. in l. sed hoc ita §. 1. ff. de re iudic. & in l. si antequam legit simul cum l. de diuisione col. si infra cod. & in l. si marito §. in fine eodem, & in l. cum fuerit ff. de cond. & demonst. & ibi etiam Soccr. Roman. in l. Cunde viri & vxor. Aretin. §. nuptiæ autem, inquit, de patria potest.

Et pro hac opinione consulerunt Bald. in consil. 110. incipit consuetudo vallat. vol. 2. Et consil. 110. quod vir non lucretur. vol. 1. & consil. 128. ad euidentiam, prope finem vol. 3. & semper allegat Bar. in d. l. nihil. & seipsum in d. l. Deo nobis. & in consil. 467. factum tale dignoscitur vol. 4. Castren. in consil. 114. super primo quesito vol. 1. & consil. 433. visis scripturis in 2. dub. vol. 1. Corn. in consil. 140. licet meo iudicio vol. 1. Soccr. in consil. 123. volum. 2. & consil. 8. viso eleganti consil. 3. Ruyn. in consil. 58. nu. 4. vol. 3. Dec. in consil. 160. queritur breuiter num. 3. Rub. in toto consil. 19. firmat hanc opinionem, & tam appellat magis communem, & magis veram; Bald. nouell. in tract. dote parte 6. priuileg. 37. Campeg. in tract. dote §. parte col. 7. vers. Statutum de lucranda dote, Mathesil. singular. 74. incipit. Nota quod statutum disponens. Couar. ad l. lib. decret. parte 2. c. 1. nu. 4.

Et quod Ripa nu. 68. dicit communem. Omnes repetentes dicunt magis communem. Et secundum istam opinionem magis communem est casus decisus per Albi. in decis. 61. nu. 4. & 5.

Pro hac communi multis inducuntur rationes. Prima ratio hoc statutum est lucratium, ergo debet marito, etiam antequam traducat vxorem ad domum. Consequentia probatur, quia aliter esset onerosum, & deberetur marito propter onerosum, & maritus dicitur per solum consensum de pre-

senti d. §. nuptias in auth. de nupt. Antecedens probatur per textum in l. si ab hostibus §. si in ver. lucris facere infra eodem in l. quoniam §. ad hac, in ver. lucra C. de secundis nupt. in l. sed si alia lege in princip. in vers. dotem mariti lucro cedere ff. de bonis datat. in l. cum vir fidei usucap. in vers. si tota dos mariti lucro cessit in l. peratius §. si maritus de relig. & sumpt. funer. in vers. si maritus lucratur dotem, & in l. sic pro rata §. fin. ff. eod. in vers. id enim licet luci dotem faciat, & in l. titia ff. de iure dot. in vers. contentus in retentionem lucris dotis ceteris rebus, & in l. fundum ff. de fundo dotal. in l. viri & dos lucro mariti cessit, & in l. cum quis uxori ff. de dote prelegata in vers. dotem fuerit lucratur, & in l. lex morte C. de pact. conuent. in vers. lucrari, & in l. 1. §. illo procul dubio C. de rei vxor. act. & in l. fin. §. simili in tribus versiculis C. de iure dot. & in l. pen. §. si in fine ff. quod falso tut. & in l. 1. §. si verò C. de impost. lucral. descript. lib. 10. & §. 1. vers. prospeximus in auth. de non eligendo secundo nub. & §. 1. vers. duo igitur, & §. sed etiam, vers. si verò incertum, & §. si mitiores, vers. si igitur in fine, & §. has itaque, & §. deinceps, & §. soluto, & §. si verò si soboles, & alibi sepius in tit. auth. de nuptijs, & §. quia verò plurimas in auth. ut liceat matri, & auiæ, & §. quia verò quædam, in auth. eod. tit. & §. 1. in auth. de equalit. dot. & c. fin. de donat. inter virum, & vxor. qui omnes textus quod maritus lucratur post mortem uxoris, siue ex pacto, siue ex statuto, lucrum appellant, & apparet ex verbis ipsius status, quod mortua uxore, maritus lucratur, &c.

Item probatur ex locis doctorum, Nam Angel. in scripto in fine in auth. de nupt. dicit, quod lucratur maritus ex dote, dicitur habere titulo lucrativo, quia fructus dotis habet propter onera matrimonij, pen. in fi. ff. quod falso tut. Idem uoluit a Monte Sperello in auth. ex testamento C. de collat. Soccr. in consil. 223. circa presentem in fi. uol. 1. las. in consil. 58. in vers. Nec prædictis uol. 1. & in consil. 115. in questione, que uertitur, col. 2. vers. Nec obstat uol. 1. Bald. sibi contrarius in hoc in consil. 276. uerba statutorum col. 1. uol. 3. dicit contrarium teneat in consil. 184. si qua mulier uol. 3.

Ideo plerique uoluerunt, pactum de lucranda dote, quod idem est, quod statutum requirere insinuationem, sicut requirit quilibet mera simplex donatio, Azo. Cyn. & Bald. in l. si C. de iure dot. Anton. de Cauario in tract. de insinuatione quest. 39. & seq.

Sed ad iura allegata in contrarium potest respondere, prout respondit Roman. in l. si donaturus ff. de condit. ob. caus. quod ipse improprie dicitur lucrari.

Nam & aliquando fructus dotis dicitur cedere lucro mariti l. pro oneribus C. de iure dot. l. 2. & quæ ex stipulatu. uel. sicut C. de re uxore, act.

8 i liter † cognita, vt pzimoriente marito, vxor de
lam

jam lucratur, ergo statutu quod maritus lucratur dotem præmoriens vxore habet locum in vxore desponsata, sed nondum traducta, neque cognita: Consequentia est necessaria, quia quæ disponuntur de dote, & disponuntur de donatione propter nuptias l.vbi adhuc C. de iuredot. auth. dos data C. de donat. ante nupt. Et etiam ex natura correlatiuorum l.j. C. de cupress. lib. 10. Antecedens probatur in specie per Grammat. decis. 103. nu. 89. & per addentes ad consuetud. Neapolit. que incipit Quartam, super verbo à quondam viro suo, in additione que incipit hoc pro veritate fol. 155. Et quod valeat talis donatio, tenet Azo in summa C. de donat. ante nupt. in fine, etiam si facta sit sponse per verba de presenti non dum traductæ ad domum, neque cognita, & sequitur Imola in l. si focer §. luitus. inf. eod.

Præterea titulus ¶ vnde vir, & vxor habet locum non solum in vxore traducta, & cognita, sed etiam in sponsa sola de presenti, vt per Balon. l.j. Cunde uir, & uxor col. fi. & Curt. l. un. ibidem, col. 2. dicit hanc esse communem opinionem. Idem Curt. in auth. præterea colum. 1. eod. tit. & est ratio Rolandi in tract. de lucro dot. quæstio. 106. nu. 6.

Confirmatur, quia sicut mater ¶ mortuo marito non potest esse tutrix filiorum cum pertransit ad secundas nuptias l. omnem ff. ad Tertull. ita etiam quando contraxit sponsalia de presenti, doctrina est Spec. in tit. de tutore §. nunc dicendum, vers. Item excipitur. Item contracto matrimonio per verba de presenti, statim mulier efficitur de foro uiri, etiam antequam traductur ad eius domum gl. not. in l. ea quæ in 2. ff. ad municip. & in l. cum te C. de donat. ante nupt. Alex. in l. cum quædam puella ff. de iurisd. om. iud. Ruyn. in cons. 38. col. 2. vol. 3.

Expro hac opinione est textus in terminis in l. Deo nobis C. de epis. & cler. in vers. & hoc tantummodo

modo lucrum nomine, vbi illud quod maritus ¶ lucratur per mortem vxoris, lucratur etiam si ipsa ingrediatur monasterium, & sic antequam carnis copula præcesserit, ergo ibi est casus, quod ad lucranda dotem non requiritur copula, vt dicit ibi Bald. quia ille vers. remanet incorruptus ante copulam carnalem, quia post copulam non posset separari coniugium, neque essentialiter, neque quod ad seruitium altero ex eis relucante.

Et retenta hac opinione affirmatiua, remanet, quod contracto matrimonio per verba de presenti, etiam antequam vxor ducatur, ad domum uiri, vel carnaliter cognoscatur, dicitur verè dos, & verè matrimonium, prout dicit textus in l. denique & l. seq. ff. de ritu nupt. & §. nuptias in auth. de nupt. & satis est probatum.

Contrariam verò partem s. non aliter esse dotem, neque matrimonium ¶ nisi uxor traductur ad domum uiri, vel carnaliter cognoscatur, tenent Salyc. in l. cum te C. de donat. ante nupt. Soccin.

Sen. in l. cui fuerit ff. de cond. & demonst. rat. Cuman. in l. de diuisione, & in l. si cum dote §. transgrediamur infra eodem, Marfil in l. 1. in princip. ff. de scarijs. Abb. in c. tertio loco de præsumpt. & in c. ex publico de conuers. coniugat. & in c. fil. 1. per totum Fel. in rubr. de sponsal. colum. 2. qui dicit esse communem opinionem Ancar. in c. 1. de sponsal. & consulerunt pro hac opinione Corneus sibi contrarius in cons. 248. col. 4. uol. 2. Dec. in cons. 67. col. fi. & cons. 360. col. fi. ubi testificatur contra Bartolum esse communem, & in cons. 577. col. 1. Et hanc sententiam tanquam magis communem, & magis obseruatam, & consuetudine roboratam tenet Paris. in cbs. 62. col. 4. vol. 4. & eam quoque magis communem dicit Brun. in tract. de sponsal. conclus. 1. col. 7. & Practica Papien. in forma libelli, quo vxor agit ad dotem vers. vxor quondam.

Huius opinionis rationes sunt istæ.

Prima ratio. Statuta ¶ deferentia lucrum viro post mortem uxoris, id quidem faciunt propter onera matrimonij, sed maritus, qui non adhuc traduxit uxorem ad domum suam, non sustinet onera matrimonij, ergo maritus, qui non adhuc traduxit uxorem ad domum suam, non comprehenditur sub statuto. Maior probatur his locis doctorum. Bart. in tract. de duobus fratribus. in quest. 5. Bald. in l. non siue, & ibi Fulgos. in fine. C. de bonis quæ lib. Bald. in l. 2. C. famil. hereticæ. & in l. si cum dote §. si pater propè finem, inf. eodem in cap. super literis. uers. & quid dices. de rescript. Et in margarita Innoc. in uer. Dos in 2. uers. dos data filix Salyc. in l. cum te C. de donat. ante nupt. Franc. de Aret. qui dicit hanc esse communem in l. si ante nuptias col. fin. infra eod. Socc. in l. de diuisione col. 1. infra eod. C. remens. singulari 154. statuto cauetur.

Et ita consulerunt Bald. in cons. 79. casus talis est. Zeno. col. fin. vol. 1. & consil. 327. si cum sic proponitur uol. 4. & consil. 53. quædam domina Richabella vol. 5. Angel. in cons. 180. præmitto ad euidenciam col. 2. Abb. in cons. 79. stante statuto quo cauetur. vol. 2. Roman. in consil. 471. lucrum autem ex dote, Cuman. in consil. 48. statutum Florentie Castren. in cons. 59. pro pleniori responsione col. 1. uers. secundo uidentum. uol. 1. Cepolla in cons. ciuili 7. uers. tertio præmitto. Socc. in cons. 114. uirio testamento col. 2. uers. his non obstantibus uol. 1. Corn. in cons. 1. colum. j. vol. 4. Dec. in d. cons. 67. & d. cons. 401. l. fin. col. 35. statuto ciuitatis uol. 2.

Respondetur huic rationi, non esse ueram maiorem, & patere ex his quæ dicta sunt supra in prima ratione pro altera opinione, vbi quod onera ¶ matrimonij non sunt causa ipsius statuti, sed maritus est causa proxima, & immediata statuti, ut magis inuitentur homines ad contrahendum matrimonium, & mulieres facilius reperiant maritos, vt per Castren. in cons. 155. uol. 1. & consil.

149. col. i. in fine. Ripa hic nu. 69. uer. secundum fundamentum. Neque esse veram minorem.
- 32 quia aliquando maritus ꝑ potest substituisse onera matrimonij absque traditione ad domũ, puta in faciendo vestes, & emendo alia ornamenta muliebria alicuius valoris Arct. in §. fuerat. in fit. de cõ. arg. l. creditor §. inter maritum ff. mandati, sic etiam potest accedere cõtra vt fructus dotis, & ipsa dos non sufficiant ad onera matrimonij incohãndi, seu incohãti, & carnali copula consummati, ergo onera non sunt causa proxima, & immediata istius status, quia tunc definiente causa non defineret dispositio, contra regulam. cessante. Et hanc doctrinam Angel. sequuntur Camp. de dote parte 5. quæst. 13. Cuman. in d. lsi cum dote §. transgrediamur inf. cod. Alex. in cons. 129. col. 1. in fi. vol. 7.
- 30 Secunda ratio verba ꝑ status intelligenda sunt in proprio significato l. 35. hinc verba ff. de neg. gest. sed matrimonium quod est consummatum per copulam carnalem dicitur verũ, & propriũ matrimonium, ergo matrimonio coniugato consummatum per copulam carnalem est illud quod comprehenditur sub statu. Minor probatur per textum in c. ex publico, vbi Abbas col. 2. de conuers. cõug. & in cons. 1. col. 2. vol. 1. Felyn. in d. c. tercio loco de presump. & in rubric. de sponsal. quia ante talem carnalem copulam iura appellant sponsum, & sponsam, & non maritum, & vxorẽ Anar. in cons. 21. colum. 3. Item quia inititur matrimonium per sponsalia, sed per carnis copulam confirmatur c. statutum §. sciẽdo 27. q. 2. Dec. in l. nuptias de reg. iur. & in cons. 540. colum. 2.
- 31 Item probatur, quia ex communi vsu ꝑ loquẽdi, qui vt distum supra attẽditur in statutis, meritis, & vxor intelliguntur consummato matrimonio per copulam carnalem Abbn. rub. de sponsal. & in d. c. si ex publico. & in c. si inter, & in c. fin. de sponsa duorum. Fel. in d. rub. de sponsalib. & in d. c. tercio loco.
- 33 Confirmatur, quia in proprio ꝑ significato matrimonij non venit matrimonium contractũ per verba de presentĩ gl. in c. cum inititur 27. q. 2. Et ideo dicunt Theologi inter Gloriosissimam Virginem Mariam, & Ioseph fuisse matrimonium quantum ad sanctificationem, non autem quantum ad significationem matrimonij. Confirmatur etiam de iure ciuili per textum in l. vxores, & l. eq. & l. liberorum ff. de his qui not. infam. vbi appellacione viri, ꝑ vel mariti videtur comprehendĩ ille qui cognouit eius vxorem carnaliter, de cuius seminis perturbatione dubitatur, quia infra annum maritari non potest illa verò, quæ non fuit cognita, statim potest remaneri, quia ratio perturbationis seminis tunc cessat, & sic nõ propriẽ dicitur maritus, qui nõ cognouit carnaliter. Confirmatur per textum in §. si vxor in fine instit. de nupt. vbi sponsa patris mei non dum cognita carnaliter non dicitur nouerca mihi, ne-

- que sponsa filij mei non dum cognita dicitur nurus mea. in d. c. si quis in iura, vbi in
- Sed respondetur quod quod ad essentiam, & perfectionem matrimonij ꝑ non requiritur copula, vt dicit gl. in d. c. cum inititur 27. q. 2. sed copula de se uita significationem matrimonij est igitur verum matrimonium absque copula, vt probatur in cap. 1. de voto lib. 6. quia matrimonium ꝑ fuit institutum a Deo in paradiso terrestri in statu innocentiz, & sic tempore institutionis consummatum non fuit, & si requireretur copula, inter Gloriosissimam Virginem Mariã, & Ioseph non fuisset verum matrimonium, cuius contrarium probat summa Angelica in ver. matrimonium in 2. §. 230. Item primum matrimonium
- 37 ꝑ per verba de presentĩ contrahitur, præterit matrimonio secundo loco contracto in quo sequuta sit copula carnalis c. si de spõsa duorum.
- 38 Item quia matrimonium ꝑ contractũ, licet non consummatum, Papa nõ potest dissolvere, neque in eo dispensare, vt nota Abb. in d. c. ex publico in fine de conuers. coniug. & firmat Io. Lup. in tract. de matrim. & leg. & probat l. cõb. Almain. in lib. 4. sent. dist. 30. q. 6. 2. & addentes ad Dec. in l. nuptias ff. de reg. iur. in additione quæ incipit consumptio, probant vanum esse illam differentiam de matrimonio consummato, & non consummato, quia etiam ante cõgressum est perfectum, & legitimum matrimonium. Item c. si de frigid. & malefic. & in c. 1. & c. 2. de matrimonio cõtra dicto contra interdict. eccles. & in c. per tuas qui fil. sint legit. expresse probatur dici matrimonium copulatum sine coitu. Item in iure ciuili probatur idem in l. si extraneus ff. de condit. ob caus. in ver. matrimonio copulato, vbi constat ea verba significare matrimonium contractum, & ad hoc allegat illum textum post alios Corn. in d. l. non sine in fine C. de bonis quæ lib. & Tiraquell. in ver. donatione largitus num. 224. C. de reuoc. donat.
- 39 Et si diceretur quod matrimonium ꝑ iure diuino est indiuiduum, quando per copulam est consummatum, potius quàm vbi solo consensu est contractum, quia per copulam sũt duo in carne vna, quæ est potissima causa reddens matrimonium indiuiduum c. verum de conuers. coniug. Et habet tunc suum complementum, sed procreandam sobolem, & euitandam fornicationem, quæ in copula consistit. Imò non reperitur a Deo dispositum ꝑ in matrimonio copulato, sicut reperitur dispensatum in matrimonio simpliciter contracto. d. c. verum, & d. c. ex publico de conuers. coniug. Et sancta mater Ecclesia facit differentiam inter matrimonium ꝑ contractum per copulam, & matrimonium simpliciter contractum, vt ibi Præposit. Soccin. in cons. 28. vol. 1. Ripa. in lib. 1. responsum cap. 1. & 2. Cagnol. in d. l. nuptias nu. 6. ff. de reg. iur.
- Respondetur Ecclesiam declarasse matrimonium

- 41 *Consummatum per carnis copulam posse dissolui per ingressum religionis, & in hoc solo. casu Papam posse dispensare, in ceteris vero nequaquam, vt probat Abb. in d.c. ex publico num. 16. de conuers. coniug. Ideo potest dici regulariter non esse differentiam inter matrimonium simpliciter contractum, & carnis copula consummatum, sed hunc esse casum specialem propter saeuam religionis, vt ibi dicit Abb. de cuius solutionis veritate, late scribo in tract. de iurisdictione. Nec*
- 42 *videtur vera ratio, quod copula requiritur ad sobolem procreandam, quia si quis potest tenere virginem rectam, licet non emittat semen, quia tamen satisfacit mulieri quoad hanc perfectionem copule carnis sufficit, ita probat gl. finalis in c. hi, qui matrimonium 3. q. 7. & facit tantum valent eadem causa, & quare & c. vbi Doct. de frigid. & malefic. Et ideo dicit cano. quod carnis coniunctio requiritur, quod autem 27. q. 2. Et libi opera nuptiarum est carnis coniunctio, & lex continetur de ist. 3. Non igitur ad sobolem procreandam, sed ad satisfaciendum mulieri, sed hoc inte ligas quod sufficit, sufficit enim si non euitat prolem, & non si mjer coniuges procreant filios.*
- 44 *Tertia ratio principalis, hoc statutum per eos tantum comprehendit, qui possunt generare filios, sed maritus qui non cognoscit carnaliter non potest generare filios, ergo &c. maior probatur per Bald. in conf. 190. vol. 1. vbi dicit similem considerationem in facere gl. in l. precibus C. de impub. sub. idem dixit Abb. in d. conf. 1. col. 3. volum. 2. Corn. in d. conf. 248. col. 4. vol. 2. Dec. in conf. 577. in princip. Paris. in conf. 2. col. 3. volum. 4. Et hoc argumentum inducunt omnes repetentes hic pro ista opinione. Confirmatur, quia las. in conf. 1. & 5. volum. 1. consuluit quod hoc statutum non habet locum, etiam si mulier esset tracta, quae tamen esset senex, & reula, & quae non posset sobolem producere tempore quo tractauit, iuxta l. si maior ff. de leg. hered.*
- 45 *Sed respondetur, quod gl. in l. precibus C. de impub. sub. sit. est communiter reprobata, vt dicit las. in conf. 135. col. fin. vol. 1. quia est contra textum in c. si pater de testam. lib. 6. & contra textum in l. centurio ff. de vulg. & pupill. vbi Bapt. nu. 28. reprobat illam cum concordantibus, vt*
- 47 *ibi. Et quod co additio si sine liberis decesserit verificetur in eo etiam, qui liberos habere non potuit probat Roland. in tract. de lucro dot. quest. 103. num. 21. vbi sic formaliter respondet. Secundo respondetur quod satisfactum dicitur statuto,*
- 48 *si matrimonium per actu contrahatur per verba de praesenti ad effectum consequendi lucrum nuptiarum per textum in l. incimus C. de nupt. semper enim censetur cogitatum de filiis, vt l. infra eodem Ripa in l. si inquam nu. 47. & 48. C. de reuoc. donat. & ideo consilium las. non valet. & in specie propter hanc rationem fuit reprobatum a*

Rolando in tota d. quest. 103. cum m. ad. 103. Item item legato ff. de leg. 3. vbi nulla est differentia inter vxorem, & concubinam, nisi quia vxor est nobilior, sed concubina non est nisi quae in domino retinetur, ergo & vxor non est, nisi quae ad domum traducatur. Minor probatur per Bald. in l. si de concub. & in l. eam qua. verbi decimo dubitatur C. de hido commisi. vbi declarat, quid sit concubina. Sed ista non est differentia essentialis,

50 Denique statutum, quod vxor & decedente marito lucratur tertianam, siue antefatum, siue donationem propter nuptias non habet locum si uxore desponsata etiam osculata, sed non cognita carnaliter, ergo statutum quod maritus lucratur certam partem dotis non habet locum, nisi vxore cognita carnaliter. Antecedens probatur per l. si a sponso C. de donat. ante nupt. vbi tante hoc casu vxor lucratur tantum medietatem donationis propter nuptias, & ita est casus decessus per Af. si est in decil. 3. & 5. in 1. dub. & in 4. dubi. Franch. decil. 593. qui loquitur si ante Consuetudine Neapolitana. Consequentia probatur, quia vt tum

51 quae statutum per tractat de lucro dotis, & donationis, & quae dicuntur de dote sunt etiam vera in donatione propter nuptias, & ecce tra. vbi ad huc C. de iure dot. item vt tumque statutum tractat quando moritur uterque antequam matrimonium consumetur carnaliter. Item in utroque statuto militat eadem ratio, quia maritus est proxima, & immediata causa lucris dotis ex statuto, vt diffusè probaui supra in altera opinione in prima ratione principali, & per eandem rationem, vxor est proxima, & immediata causa ipsius donationis, siue antefati, vel tertianae. Præterea pro-

52 hatur consequentia, quia statutum per loquens de marito habet locum in uxore, Et contra las. latissime in l. si. nu. 14. & seq. C. de in dicta viduitate toll. vbi congerit omnes. Idem las. in l. non tantum ff. de re iudic.

Ego arbitror primam opinionem esse veram, & secundum eam semper iudicarem, quia in veritate

53 traductio, & copula carnis non mouerant statuentes ad id statuendum, sed ut ipsae mulieres facilius inuenirent maritos, Castren. in d. consil. 157. vol. 1. & dixi supra. Et uelocius moueret ad hanc sententiam, si maritus fecisset aliquas impensas pro traducendo uxorem ad domum suam, & antequam traduceretur mortua esset, hae enim pauca onera de equitate fortius mouerent,

54 Nec me mouet, quod debet lucrari de dote per pro ea quantitate, pro qua expendit, argumento eorum, quae dicuntur de uxore, quae promissit dotem, & sibi facta est donatio propter nuptias de eadem quantitate, vel iuxta formam statuti, Et tunc si dedit partem dotis, debet consequi partem donationis propter nuptias, & ad hoc est textus in auth. dos data, & ibi Bald. col. 1. C. de donat. ante nupt. & in illud in auth. de nep. elig. secundum nub. & ibi Angel. & l. ex morte C. de pact. dotal.

Quia

55 Quia dico hec procedere quando uxor t promi
sit dotem ex pacto, vel dedit, dotem, sed si mulier
56 t nullam dedit dotem, neque promissit, & sibi con
stitutum est antefatum, tunc lucratur totum an
tefatum, siue tertiarium, vel donationem, vt li
bet vocare, ita dicit gl. notab. in l. lege Leonis C.
de pact. dotal. in vers. quid si in dotem nihil pa
ctus est, & ita est casus decisus per Afflict. decif.
242. & teigit etiam in decif. 333. licet etiam in
multis casibus dote promissa, & non soluta mu
lier lucratur totum donationem propter nuptias,
quos casus recenset Afflict. in consil. regni quæ
incipit Mulier quæ dotarium, & in c. 1. §. donare
qualiter de feud. alien. pot. & in c. 1. num. 7. do
nat. success. feud. Ergo licet expensa t mariti ef
57 sent pauca adhuc debet lucrari dotem integrâ,
cum non sint factæ relatiuè ad dotem, sicut do
ratio propter nuptias fit relatiuè ad dotem. d. au
th. dos data, & ideo hæc est ratio æquitatis, quæ
fortius mouere debet. Forfan hoc dictum de par
te procederet in fructibus dotis, ad quos habent
58 relationem onera t matrimonij, non in ipsa do
te, Angel. in §. ascripto, in auth. de nupt. & dixi
supra.

Limitarem tamen istam conclusionem, quando mu
lier non esset ducta ad domum mariti, culpa ip
59 sius mariti, t nam tunc quia paria sunt nolle si
ne causa recipere, vel receptâ sine causa repudia
re iubeat. C. de repud. sicut si repudiasset non
lucraretur dotem, ita si absque causa recipere no
luisse: pro quo faciunt, quæ dicit Napodanus in
d. Consuetud. Neapolit. in cap. Quartam, in verâ
quodam viro suo col. 7 in §. ita tenet Bald. in
conf. 1. 10. consuevit. volum. 1. Nam qui recusat
onera matrimonij sustinere non potest dotem
consequi. l. fin. §. vtrumque C. de don. promiss. &
vide addentes ad Matheslan, in singulari 64.

Sed quid si fuisset ducta ad domum viri, & in ipsius
60 obsequio parata t ad actum matrimonialis, sed
non fuit carnaliter cognita. Dico quod si mori
tus maritus, ipsa consequitur antefatum, siue ter
tiarium ex statuto. Napodanus in d. Consuetud.
Quartam in glossâ quodam viro suo, colum. 7.
Salyc. in l. cum te C. de donat. ante nupt. vers. x
num tamen non omittit. Dec. in conf. 140. qua
ritur in effluuium siue. Hoc tamen limitatur ab
omnibus, quando non fuit carnaliter cognita cul

61 pa t mulieris, quia noluit permittere se cognos
cere, tunc enim quart. m. non consequitur, ex quo
non deicit operam proli, vt debuit. c. solet quart.
3. in §. 2. & ita tenet Napodanus, vbi supra. Intelligi
62 tur ista limitatio, nisi ex aliqua iusta t causa mu
lier noluisse pati se carnaliter cognosci, puta, si
fuisset infirmus, vel ipsa mulier fuisset infirma,
quia propter infirmitatem non tenetur alter alte
ri reddere debitum, vt notat Abb. in c. 2. de coni
ug. prolesorum. Et Syluest. in summa in ver.
debitum coniugale, & alij Summistæ. Et quia
senex semper gerat, ideo si nupisset seni vide

tur, quod semper posset negare debitum, quod
non credo verum in primis iuribus senilibus, licet
sic postea, sed in hoc non habet multas replica
tiones, sicut accidit studiosis.

63 Secundo limita, quando non fuisset carnaliter t
cognita, quia habebat arctum instrumentum na
turæ, tunc enim licet traducta non lucratur an
tefatum, quia potius habuit eam in foror, quam
in uxorem c. laudabilem, & c. fraternitatis de frigid.
& malefic. C. y. in l. pen. C. de repud. & pro
batur in l. cum seruus §. si. & ibi not. ff. de iure dot.
Sed in hac limitatione est magna difficultas pro
pter incertitudinem cuius culpa vulua non po
test referari, an propter arctitudinem vxoris, an
propter impotentiam mariti, de quo dicam in l.
64 1. Et quid t si uxor iuit ad domum mariti infir
mi, ex se ipsa sponte, an lucratur dotem. quod
non ex regula l. filiz mæc. infra eod. Et itatenet
Napodanus in d. verbo à quodam viro suo num.
34. & vide Franch. d. decif. 503.

SYMMARIA

QVÆSTIONIS QVINTÆ

- 1 D Os dicitur propriè soluto matrimo
nio, secundum communem.
- 2 Fundus dotalis non potest alienari soluto
matrimonio.
- 3 Dotis actio datur soluto matrimonio.
- 4 Locutio propria est illa, quam faciunt iu
ris consulti eorum more.
- 5 Fundus dotalis soluto matrimonio an de
sinat esse dotalis.
- 6 L. 1. §. pen. in vers. ceteri ff. de r. sacap.
pro dote intelligenti.
- 7 Verbum cessare quando denotet suspen
sionem in actu.
- 8 Dos ut sit proprium patrimonium mu
lieris.
9. Dotis dominium soluto matrimonio ipso
iure reuertitur ad mulierem.
- 10 Dos dicitur respectu mariti soluto ma
trimonio.
- 11 Dotis stipulatio non conferitur in tempus
non soluto matrimonio.
- 12 L. etiam ff. de fundo dotali intelligentia.
- 13 Verbum intelligitur denotat fictionem, et
quando fallit.
- 14 Verbum proprium, quando adiungitur
cum improprio, tunc natura improprij
alteratur.

D Verbum

- 15 Verbum esse est expressivum veritatis.
- 16 Pronepos non venit appellatione, nepotis.
- 17 Verbum intelligitur cum verbo esse, ubi non denotet veritatem, & nu. 19.
- 18 Verbum sit, est expressivum veritatis, quando de per se ponitur.
- 19 Dos soluto matrimonio non deseruit pro oneribus matrimonij.
- 20 Regula cessate causa cessat effectus, quo modo intelligatur.
- 21 Matrimonium dicitur durare in vidua.
- 22 Matrimonium quando non dicatur amplius causa dotis.
- 23 Dos quomodo dicatur reintegrari.
- 24 Proprie, & improprie quot modis dici possit.
- 25 Matrimonium dupliciter dicitur in iure.
- 26 Dos restituta improprie dicitur.
- 27 Dotis accidentia ipsam non alterant.
- 28 Actio de dote datur, ergo est proprie dos an valeat consequentia.
- 29 L. si marito §. 1. ff. solut. matrim. intelligentia.
- 30 Actio de dote quando nascitur, & an datur actio utilis pro dote.

QVAESTIO QVINTA.

Solutio matrimonio verum dicatur proprie dos.

MODO deueniamus ad quaestionem, quae est propria istius rubricae, verum soluto matrimonio dicatur proprie dos, quam quaestionem explicat hic Soccin. nu. 55. & 60. & 73. l. si. nu. 9. & seq. in 1. lect. & in 2. ulque ad num. 10. Rip. num. 70. In hac quaestione secundum omnes possunt considerari duo casus. I. vel antequam dos sit restituta, vel postquam est restituta. Nos quaerimus de primo casu, an sit proprie dos. Communis est opinio, quod dicatur proprie dos, & non autem improprie, ut testatur Soccin. num. 56. Bolognet. nu. 148. Ripa nu. 71. vers. Nam contraria communis opinio Ruyn. num. 11. Soccin. Sen. nu. 10. dicit esse proprie dotem, & dicit idem tenere Paul. de Cast. sed non dicit verum, quia Castrensis non dicit proprie, vel improprie. Iaf. hic dicit esse proprie dotem, & idem tenere Bart. in cons. 85. incip. Ioanes Parati per textum in l. etiam

ff. de fundo dotali: sed Bart. ibi simpliciter loquitur, sed omisis locis doctorum deueniamus ad rationes.

Prima igitur ratio pro communi est. Dos propria constante matrimonio alienari non potest, sed fundus dotalis soluto matrimonio alienari non potest, ergo fundus dotalis soluto matrimonio est proprie dotalis. Maior probatur in §. 1. inslit. quibus alien. licet vel non licet. ff. de fundo dotali. §. 3. toties ff. de iure dot. Minor probatur per l. 1. in fi. ff. de iure dot. ubi transit ad haereditatem mariti fundus dotalis cum onere, ut non possit alienari.

Secunda ratio, illa est proprie dos & ubi est actio dotis, sed soluto matrimonio est dotis actio, ergo &c. minorem probant per textum in l. si pater ignorans infra eodem, ubi si pater numeravit dotem, soluto matrimonio potest eam repetere actione de dote. Item rubrica nostra. & l. 2. infra eodem, ubi soluto matrimonio dos petitur. Item per l. 3. ff. de fundo dotali in vers. quoties mulieri competit actio de dote, aut omnino est competitura. Et ibi actio de dote respicit tempus soluti matrimonij, quando proprie competit, sed vers. competitura respicit tempus praesens. I. constantis matrimonij, quando non adhuc competit: Et sic formo argumentum. Vna determinatio respiciens plura determinabilia pariformiter determinat, nam hoc iure ff. de vulg. & pupill. sed ista dispositio. d. l. 3. dicit actionem de dote competere, & competituram esse soluto matrimonio, ergo soluto matrimonio est proprie dos. Confirmatur per textum in l. si serua in fine ff. de iure dot. in vers. quia est matrimonium, & dos, ac dotis actio est, & sic per verbum est, quod est expressivum veritatis. gl. in l. mercis appellatione ff. de verb. signif. Item confirmatur per textum in l. si marito §. 1. infra eod. ubi fructus augent dotem, qui sunt percepti soluto matrimonio, & petitur actione de dote. Item per liurigentium §. quini. mod. vers. ut puta ff. de pact. ubi soluto matrimonio datur actio de dote: unde si non esset vera dos, soluto matrimonio daretur actio pro rebus in dote datis, & non pro dote. quia l. 1. ff. de dote prelegata ibi est vera dos, ubi est actio de dote.

Tertia ratio, illa est proprie dos, & quam iurisculti de consuetudine faciunt, sed soluto matrimonio omnes iurisperiti vocant dotem, ergo est vera, & proprie dos. Maior probatur in l. nec avus C. de emancip. lib. in vers. moris nostri non est. & in l. librorum §. quod tamen Casius de leg. 3. & late per Bart. in l. omnes populi in 6. quaest. princip. dum voluit propriam significationem desumi a iuribus. Minor probatur, quia Vulpianus, qui alios de improprietate reprehendit in l. quis sit fugitivus §. errorem ff. de edict. addit loquitur soluto matrimonio per verbum dotis in l. 2. infra eodem. Ergo est proprie dos, & in l. si serua §. fin. ff. de iure dot. quae est lex Vlpiani, & dicit est dot,

& sic

& sic per ueritatis expressum, ut dictum est. Item l. filiusfamilias §. si post diuortium inf. eod. & in uers. si post diuortium res dotales effecte sunt. Item in l. post diuortium infra eod. in uers. de restituenda dote. Item l. si pater fide iure dotium in uers. de dote actione, & loquitur soluto matrimonio.

Quarta ratio, exceptio firmat regulam in non exceptis, sed in casu l. quod dicitur ff. de impens. iur. re dot. fact. fundus §. definit esse dotalis, ergo in ceteris soluto matrimonio remanet proprie dotalis. Casus enim d. l. quod dicitur est si constituit impensas factas in fundo fuisse tanti, quanti ualeat fundus definit esse dotalis, & idem habetur in l. si is qui sicutum §. si in uers. si definit esse dotalis poterit alienari ff. de iure dot.

Sed ueriores opinionem tenet Ripa hic nu. 70. & seq. & Ruyn. num. 11. quod soluto matrimonio non est proprie dos, sed improprie Ancar. in cōf. 91. & in cōf. 149. Et ad hoc sunt iura expressa, quæ cauillari non possunt l. j. §. pen. uers. ceterum ff. de usufructu pro dote, ubi textus dicit soluto matrimonio nulla dos est: & sunt uerba textus. Constante matrimonio, pro dote usufructus inter eos locum habet, inter quos est matrimonium, ceterum si cessat matrimonium, Causus sit cessare usufructum, quia nulla dos est. Sed Bologneti hic nu. 49. respondet, interpretando nulla sit dos, id est nullus sit amplius titulus dotis penes maritum, ut possit usufructu, & si quis alius titulus remanet dotis est solummodo in restituenda ipsa. Deinde dat aliam responsionem, quod ibi nunquam fuit contractum matrimonium, Nam textus uertitur his uerbis in prima parte, si contractum est matrimonium, deinde dicit, si cessat, si non fuit contractum, nam si fuisset contractum, dixisset solutum. Confirmat, quia uerbum cessare non denotat extinctionem totalem, sed potius quandam suspensionem in actu, ut probatur in l. qui res §. arcam ff. de solut. unde uerbum cessare capitur dupliciter, uel ut denotat actum suspensionem alterius rei, quæ præcessit, uel ut denotat actum nullum præcessisse, prout in d. uers. ceterum denotatur matrimonium non præcessisse.

Ruynus autem replicat contra hanc solutionem nu. 11. Nam in d. §. pen. considerantur quatuor casus, uel de tempore sponsalium, uel de tempore durantis matrimonij, uel de tempore soluti matrimonij, secundum ipsum, uel de tempore matrimonij putatiui, in quibus potest esse dubitatio, utrum procedat usufructus pro dote: sed in tempore quo nullum factum est matrimonium, non cadit dubitatio, utrum usufructus pro dote procedat, alias textus esset de indubitabili. Contra l. quod Labeo ff. ad Carbon. Confirmatur, quia Accursius ibi in uers. si cesset hoc modo interpretatur, Nam dicit si cesset, ut differat a sequenti restitutione, ubi tractatur de putatiuo, quod erat nul-

lum, & allegat textum in l. 3. ff. de iure dō. ubi sit nomen matrimonij non est, nec est dos, sic si matrimonij non præcessit, quomodo ualeat esse dos, uel usufructus pro dote, sit quod Accursius intellexit probari potest alijs locis eiusdem. Nam in l. diuortio §. ob donationes infra eod. in uers. fructus, dicit ex fundo quandam dotalem, ergo soluto matrimonio non dicuntur amplius res dotales, sed sic fuisse. Item gl. in auth. de re sit. §. si uero, & ipsam in r. in uers. dotem, dicit matrimonio soluto, definit esse dos.

Secunda ratio. Quod est proprium matrimonij mulieris non est uera dos, sed soluto matrimonio dos efficitur proprium matrimonij mulieris, ergo soluto matrimonio uerum est uera dos. Maior probatur, quia oēs communiter tenent, quod quando dos est recepta non est amplius dos quia commixtione factum est proprium patrimonium mulieris, ut per las. hic num. 1. Ruyn. nu. 13. Castren. in l. fin. C. communia utriusque iud. Minor probatur illa res efficitur proprium patrimonium alicuius, cuius dominium ipso iure reuertitur ad illum, sed soluto matrimonio dotis dominium ipso iure reuertitur ad mulierem, ergo soluto matrimonio dos efficitur proprium patrimonium mulieris. Probatur huius argumenti. Quia hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed proprium patrimonium heredis l. cum heredes ff. de acq. posses. l. cum heredes §. ibi nor. Bart. C. de positi. Alex. diffusus in l. §. ueteres ff. de acquir. ind. posses. Et licet multi dicant, quod hereditas subiecta restitutioni, licet sit adita, adhuc dicitur hereditas, & totum allegant titulum ad Trebell. Tamen est casus legis in contrarium, in l. cum fideicommissaria in p. in cip. ff. ad Trebell. & ibi dicit gl. 2. §. princip. quod in restitutione hereditatis non veniunt fructus, quia non percipiuntur ex hereditate, cum per aditionem desinat esse hereditas. Si licet ante apprehensionem competat petitio hereditatis, hoc tamen nomen est improprium hereditatis, ut dicit Alex. in d. l. §. ueteres ff. de acquir. hered. Et quod in dote dominium ipso iure soluto matrimonio transeat ad mulierem est text. in l. in rebus C. de iure dot.

Tertia ratio. Illa est impropria locutio, quando applicatur cui non conuenit, si d. soluto matrimonio, non conuenit proprie viro §. dos, & tamen iura dicunt maritum posse vindicare dotem, ergo soluto matrimonio dos est improprie dicta: Minor probatur per text. in auth. sed noto iure C. de repud. in uers. uirum etiam, ubi dicitur facto repudio, ex illa causa, & sic soluto matrimonio maritum posse vindicare dotem, Nam si cum dos est remansura penes uirum, tunc non est amplius dos, sed efficitur proprium utriusque patrimonij ut est communis opinio, de qua per Soccin. hic nu. 61. dum dicitur vindicare dotem, impropria est locutio, & in l. Titia ff. de iure dot. dicitur Mo-

D 2 delinus

destinus respondit, Nihil proponi, cur marito dos auferenda sit.

Quarta ratio per textum expressum in I. Iulianus ff. de iure dot. ubi cum quidam stipulatus esset dotē sibi dari soluto matrimonio dicitur huiusmodi stipulationem non valere, quia ab initio in id tempus stipulatur, quo matrimonium futurum non sit, & sic soluto matrimonio nō est dos, quia matrimonium est illud, propter quod dos dicitur.

Respondetur, quod aut loquimur de exactione do-

11 tis, † quæ potest conferri in tempus mortis uxoris, ut ibi per textum, aut de constitutione dotis, quæ non potest constitui post mortem, quia cessat causa. Onera matrimonij, vt dicit ibi Accurs. l. si pater in 2. ff. de iure dot. Sed replicatur, vt in tertia. Illa est impropria locutio, quæ attribuit aliquid quod non conuenit, sed soluto matrimonio per mortem uxoris, si valet stipulatio quod ad exactionem dotis promissæ exigendam per virū est impropria locutio, quia viro non cōpetit dos, ergo soluto matrimonio est impropria dos.

12 Quinta ratio, per textum in l. 1. etiam ff. de fundo dot. Qui primo modo inducitur pro communis. Nam textus verba sunt hæc. Eniam dirempto matrimonio dotale prædiū intelligitur, ergo soluto matrimonio est dos. Sed contra communē

13 inducitur hoc modo. Verbum † intelligitur de-

notat fictionem l. si tibi homo §. cū seruus de leg. 1. & est significatiuum improprietatis l. vnde, circa princip. C. de rei uxora. act. cum quid in fine ff. si cert. pet. l. asan l. j. C. vnde vir, & vxor. glossan ver.

intellige in c. ex l. dijs de præsumpt. ubi in intelligere est præsumere. Bart. in l. si quis qui pro emptore ff. de viucap. sed textus dicit dotale prædium intelligitur, ergo soluto matrimonio est impropria dos. Sed Socinius pro communi respondet

14 quod quando verbum † proprium adiungitur cum improprio, tunc natura improprij alteratur, & sumit naturam propriij Bart. in l. si maritus §. le-

gis ff. de adult. & not. in l. si quis qui pro emptore, sed in d. l. etiam sunt verba expressiua veritatis, & fictionis, ergo verba expressiue fictionis, alium ut naturam verborum veritatis. Probat. quia ibi

15 dicitur, esse intelligitur, & verbum † esse est veritatis expressiuum. gl. in l. mercis appellatione ff. de verb. signific. Ancar. in c. ex parte de sponsal. & sic verē, & propriē erit dos. Imō aliquādo verbum intelligitur de se est expressiuum veritatis, ut in l. si in princip. C. de secund. nupt. in vers. sine nuptijs quidem dos nulla intelligitur quem citat Dec. in l. j. C. unde uir, & uxor.

Replicatur per textum in §. admonendi inst. quibus mod. ius patr. potest sol. ubi dicitur eadē de propne-

16 nepos † nō uenit appellatione nepotis, & textus uir uxore esse, & uerbo intelligantur. Item l. j. in princip. C. de rei uxora. act. ubi ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsēcuta, ubi uerbum intel-

17 ligitur stat cum uerbo † esse, & tamen nō denotat ueritatem, sed iuris presumptionem secundū

***** communiter scribentes ibi, & Accurs. in d. l. 1. §. 1. in uerbo intelliguntur, dum textus dicit in se doibus intelliguntur, exponit ipso iure, nō ergo secundum ueritatem. Item in l. nec emptio ff. de contrah. empt. in vers. facta intelligatur. ubi uerbum facta est expressiuum ueritatis, & tamē iunctum uerbo intelligitur facit præsumptionē tantum, non autem inducit ueritatem.

18 Ex quibus apparet quod licet uerbum sit, † est expressiuum ueritatis, hoc est, quando de per se ponitur, sed quando unitur cum uerbo intelligitur, tunc habet denotare improprietatem, quod probatur quia in lex facta in princip. ff. ad Trebell. uerba directā in propriam propter uerba obliqua. Confirmatur per textum in l. ad optinuit

19 §. si. ff. de ritu nupt. ubi uerbum † intelligitur iunctum uerbo esse, & tamen intelligitur improprie. Nam dicit tex. Socrus appellatione, non tām uxoris meæ mater, sed & aui, & proauia in telligitur. Et parū infra dicit, fuisse enim eam socram. Accurs. interpretatur in uer. fuisse. Improprie, & sic etiam ex uerbo sum, es, est, denotatur improprietas.

Sexta ratio l. diuortio. in princip. in uers. contrario in se cod. in uers. sed per modum temporis omnij mensium, quo dotale prædium fuit, ex mercede quæ debebatur portionem retinebit. Et sic ille textus dicit quod sol. mat. prædium dotale fuit. Et ideo non est proprie. ergo iura quæ dicūt dotem sol. matr. debent intelligi olim dotem, quia aliquando habuit illam qualitatem. Confirmatur, quia §. aliquando inst. de usucap. res furtiua dicitur purgato uitio, licet improprie. Item l. naturalis §. 1. in uers. non recipere uelim ff. de præscript. uerb. ubi meum erat datum ex causa mutationis, & tamen meum adhuc dicitur, licet improprie.

Ceterum contra communem etiam Ripa inducit aliqua argumenta. Primo modo, quia soluto ma-

20 trimonio, † non uerificatur unum substantiale dotis. §. quod deseruiant pro oneribus matrimonij, quia filij sunt alendi de hereditate patris, & nō de dote mulieris, ergo soluto matrimonio nō est uera dos. Et est argumentum a cessante causa quia matrimonium, & eius onera sunt causa, ut dos dicatur l. si. C. de donat. ante nupt. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. si pater in fi. & l. si serua ff. de iure dot. Sed finito matrimonio, iura cessant, & ideo succedit regula cessante causa l. adigere §. quamuis ff. de iure patronat. Sed respondetur multipliciter. Primo negatur quod deseruiant pro oneribus matrimonij sit substantiale dotis, quia est accidentale, quia est proprietatis ipsius, & in multis alijs casibus non posset deseruiant. Satis dicitur deseruiant pro oneribus, quia maritus infra annum habet fructus dotis. l. 1. §. cūque. C. de rei uxora. act. Item respondetur, quod quando cessat

21 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

tra communem, satis impropiam ipsam dotem
solutu matrimonio. Nec possunt trahi ad dotem
proprie dictam. Et ideo distingo aliquid dici
25 proprie, vel impropiè, stat dupliciter vno mo
do verbaliter, alio modo substantialiter tunc di
co, quod primo modo soluto matrimonio dos
proprie dicitur verbaliter, retinet nomen dotis,
quia iurifconsulti sic appellant, quousque recu
peretur ab ipsa vxore, & ita dicit Aret. hic. & Bar.
in l. si cum dotem §. i. inf. eod. dixit, constante ma
trimonio, & soluto matrimonio à pari ambulat,
sed non dixit, quod sit proprie dos.

26 Præterea non ne in iure matrimonium ¶ dupli
citer dicitur proprie, & impropiè. Nam impro
pie dicitur, quando post mortem mariti lex in
git illud durare in vidua, de quo in l. si filij viduali
ad municip. & l. i. C. de mcolu. & l. ex parte §. fi
de iudic. in auth. de nupt. §. non tantis, sic & dos
etiam impropiè dicitur soluto matrimonio in
vidua quæ impropiè dicitur prius matrimoniu
27 persequere. Sicut etiam dicimus dotem ¶ resli
tutam impropiè dici dotem, vt est textus tri
bus C. de collat. dotis, quod loquitur in resoluta,
& impropiè dicit.

Ideo non obstant rationes inde citæ pro comuni
opinione. Ad primam respondetur. Non valet
consequentia, transit cum sua qualitate, ergo est
proprie dotalis: fateor in genere, nego in specie,
quod sit proprie dotalis: qualitas prohibitionis

28 alienationis, est accedens dotis, ¶ & accedens pos
sunt adesse, & abesse, neque dicuntur alterius sub
stantiam, ideo ex eis non inferitur de genere ad
speciem, vel de vna specie ad alteram. Ad alia re
29 spondetur, quod non sequitur datur actio ¶ de
dote, ergo est proprie dos, quia petitio heredita
tis datur postquam est adita, dicit non apprehen
sa, & tamen hereditas adita est impropiè heredi
tas, vt per Alex. in l. i. §. veteres ff. de acquir. he
redit. Et verbum actio de dote accipitur largè, &
impropiè, sicut petitio hereditatis, vt per Ruyn.

30 hic nu. 14. in fine. Non obliat ¶ si marito §. 1.
infra eod. quia est impossibile, quod ille textus
loquatur proprie, secundum quod intelligit Bart.
si quod ibi fuerit appositum pactum de dote lu
cranda: Nam si maritus exegit dotem, ita quod
apud eum remaneret, est impossibile, quod sit
dos proprie, quia efficitur proprium ipsius patri
monium, ergo oportet dicere, quod soluto ma
trimonio dicatur dos impropiè.

Sed replicari potest, quod si ei set impropiè dos, tunc
daretur utilis actio de dote, & non directæ, argu
mento eorum, quæ dicimus in bonorum posses
sione, quæ est impropiè hereditas, & tunc datur
utilis, & non directæ Bartol. in lege secunda ff.
de bonorum posses. in l. ex asie ff. ad Trebell. &
sic nunquam daretur directæ. Respondetur,
31 quod actio ¶ de dote regulariter nascitur solu
to matrimonio, vt notant communiter in l. si cõ
stante in princip. infra eodem, & utilis actio
de

de dote non reperitur, sicut in bonorum possessione, ideo non procedit.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S S E X T A E.

- 1 **M**ulier habens magnum patrimonium, quod promittit administrari a marito suo an censetur dedisse in dotem, *¶* nu. 28.
- 2 Maritus nihil lucratur de dote, quæ sibi constituta non est.
- 3 Mulier simpliciter nubendo non videtur dedisse omnia bona sua in dotem.
- 4 Mulier quoruplex patrimonium habeat.
- 5 Corredum in quibus consistat, *¶* quomodo differat à quarta.
- 6 Differentia quæ sit, utrum bona sint data in dotem, vel in corredum.
- 7 Patrimonium arrha respectu mulieris quale sit.
- 8 Mulieris bona in dubio non censentur esse data in dotem.
- 9 Statutum Bononia, ut omnia bona mulieris censentur esse data in dotem.
- 10 Dotem esse datam, probatur per presumptiones, *¶* coniecturas.
- 11 Maritus presumitur possidere bona uxoris iure familiaritatis.
- 12 Maritus non potest se intromittere de bonis uxoris, ipsa contradicente.
- 13 Fructus naturales bonorum uxoris spectant ad uxorem.
- 14 Fructus percepti a marito de bonis uxoris, an debeant restitui uxori.
- 15 Affilius, & pensiones dicuntur fructus industriales.
- 16 Maritus tenetur reddere rationem de fructibus perceptis de bonis uxoris.
- 17 Statutum de lucranda dote, habet locum quando nulla constituta dote, promittit bona sua administrari.
- 18 Maritus quando lucratur de dote, vigore statuti, ad arbitrium boni viri.
- 19 Baldus sibi contrarius in questione de lucranda dote non constituitur.

- 20 Contrahentes matrimonium censentur se conformare consuetudini locorum, & statuti.
- 21 Mulier nubens censetur se conformare cum dispositione statuti, vel consuetudinis.
- 22 Statutum de dote data, quomodo intelligitur de bonis quæ versimiliter sunt data.
- 23 Versimile semper censetur dispositum.
- 24 Argumentum a communiter accidetibus est validum.
- 25 Statutum loquens de casu frequentiori expresso, non excludit casum minus frequentem.
- 26 Gloss. in l. mulier bona ff. de iure dot. est communiter reprobat.
- 27 Statutum de lucranda dote per maritum habet etiam locum in dote presumpta.
- 29 Administratio bonorum, quomodo facias presumi bona esse data in dotem.
- 30 Dos potest constitui arbitrio boni viri.
- 31 Dos ad arbitrium boni viri quomodo constitui debet.
- 32 Arbitrium circa dotem, sex requisita debet habere.
- 33 Dos quomodo debeat arbitrari ultra legitimam.
- 34 Filia dotata à patre minus, quàm legitima, non potest postea petere supplementum legitimæ.
- 35 Filia qua actione agat pro paraggio dotis, sue legitimæ.
- 36 Mulier censetur dedisse eandem dotem secundo viro, quam dedit primo.
- 37 Pater si secundo collocavit filiam in matrimonium, non facta mentione primæ dotis, an teneatur dare dotem diuersam.
- 38 Dos in sequens matrimonium quando non censetur repetita.
- 39 Statutum quod maritus lucretur totam dotem exclusis filiis primi matrimonij valet.

Q V A E

QVAESTIO SEXTA.

Vtrum stante statuto de lucranda dote per maritum si ipsi nulla facta est dotis constitutio, sed solum bona vxoris administrari permillum est, post mortem vxoris, aliquid lucretur.



SOCIN. noster in quæst. præcedente de marito lucrante dote ex forma statuti procedit distinguendo. Aut loquimur de dote promissa, & tradita, & procedit quæ dicta sunt in illa quæstione. Aut loquimur in dote non promissa, nec constituta, sed tantum ipsa mulier permittit viro administrare bona sua, & erit quæstio præsens, vtrum maritus lucretur aliquid de istis bonis.

Aut loquimur in dote promissa tantum, sed non tradita, & erit quæstio sequens. Loquendo de dote non promissa, nec constituta. Ista quæstio habet duas partes, vnam, si mulier non adhuc nupserit, aliam, si secundo nupserit. Circa primam si mulier non adhuc nupta habet magnum patrimonium, nubit Titio, cui non constituit dote, sed permittit bona dicti sui patrimonij administrare, & tandem decedit, nullis relictis filiis, vtrum stante statuto, quod lucretur certam partem dotis, possit lucrari de toto dicto patrimonio: quam quætionem diffuse tractat Bartolus ad partes in 7. quæst. quæ incipit Mulier habens magnum patrimonium. Socin. hic num. 47. l. as. nu. 2. 1. & relati per istos.

Communis opinio est, quod maritus non nihil lucretur, & de hac communi testatur Curt. lun. in conf. 168. num. 4. & huius opinionis auctor fuit Bald. in l. nulla vero nu. 9. C. de iure dot. in l. fin. nu. 5. C. de sent. quæ sine certa quantitate & in auth. res quæ. C. communia de leg. col. 3. vers. Quæron quid mulier. Salyc. in l. fin. C. de repud. l. mol. in l. i. col. 8. inf. eod. Castren. in auth. præterea C. vnde vir, & vxor. Pro qua opinione inducuntur istæ rationes.

Prima ratio, matrimonium non potest esse sine dote, ergo mulier simpliciter nubendo non videtur dedisse omnia bona sua in dotem. Antecedens probatur per l. si. C. de donat. ante nupt. l. si. C. de repud. auth. præterea C. vnde vir, & vxor. Consequens etiam esse verissimum, quod probat Bart. in d. disp. 7. Alex. in conf. 144. circa primum. col. l. i. volum. 5. & hoc etiam procedit si maritus esset dignus tanta dote, vt per Alex. in d. consilio 144. col. 1. & Curt. lun. in d. conf. 168. nu. 4.

Consequenter probatur, quia mulier habet multiplex patrimonium: videlicet sponfalitiam largitate, auth. eo decursum Cade donat. ante nupt. & in auth. vt sponfalitiam largitas. Item habet do-

nationem ante nuptias, quæ dicitur antiphrasa l. cum mulier. in princip. C. de donat. ante nupt. Item habet donationes paraphernas, quæ dantur ab amicis post nuptias post aliquos dies secundum mores locorum, dicitur autem a para, quod est iuxta, & ferna, quod est dos. Ita dicit Hugo i suo repert. in ver. dos. Item habet alia paraphernalia, quæcunque sunt extra dotem, & hoc vocat galli peculium, vt notatur in l. hac lege C. de pact. conuent. & l. si ego §. dotis autem ff. de iure dot. Item habet bona ad libellum quæ cum introducit ad domum viri scribi facit in quodam libello, seu instrumento, vt tempore separationis differatur d. §. dotis autem. Item habet quartam post mortem viri, vel de iure communia auth. præterea C. vnde vir, & vxor, vel de iure statutorum, vt Neapoli, in consuetudine incip. Quartam Item habet dotem, & corredum, quæ in aliquo sunt diuersa.

Corredum enim consistit in rebus mobilibus, & ideo dicitur corredum a corrodo, quod est recolligere. Ista autem in princip. ff. de administ. tut. vel dicitur a corrodo corradis, quod est abradere, seu per vsum, consumere. l. in fundo ff. de rei vendic. Nam debet reddi sicut extat corrasum, seu diminutum. Iquecunque ff. de fals. vbi corrasum ponitur pro diminutum. Dantur autem huiusmodi bona mobilia pro corrodo, vt insimul maritus, & vxor corrodant. i. vtantur simul ipsi, & ideo, resituantur, prout inuenerat inueniuntur.

Est autem differentia, vtrum sint data in dotem, & vel in corredum, quia si in dotem, res sunt periculo viri, res in dotem ff. de iure dot. Sed si vt corredum, non sunt periculo viri, quia simul rodi debent. Item mulier habet patrimonium arrhae l. mulier. C. de sponsal. Item habet aliud patrimonium, quando datur extra dotis causam ad sustentandum eam l. cum te C. ne vxor pro marito. Quæ bonorum genera posuit Neapol. in consuetud. Neapol. quæ incipit Si constante in glin ver. diminuitur.

Tunc deducitur consequentia, mulier habet bona multiplicis generis, sed non censetur dedisse vnum genus bonorum, ergo neque alterum, quia non est maior ratio de vno, quam de altero genere, cum matrimonio possit esse sine dote, vt dictum.

8. Est quod bona mulieris in dubio non censentur esse data in dotem, habes textum in auth. præterea C. vnde vir, & vxor, vbi matrimonium fuit sine dote, & vxor erat diues, verba sunt textus, ergo diuitiæ vxoris non presumuntur datæ in dotem, idem habes in §. si quis enim, & §. sequ. in auth. de nupt. & in l. si. C. de repud. Alex. in cõf. 142. vol. 7. Castren. in consil. 60. vol. 3. Dec. in consil. 321. nu. 11. Roman. in consil. 44. incip. Ex supra narrato themate. Versilli ad decis. Afflicti. 44. sub nu. 4. qui multa allegat, quæ inuenire non potui.

Imo etiam si maritus teneret, & possideret bona mulieris,

militer eadem ratio tam in dote constituta, quam in bonis uxoris, nullam dotem constituentem, quorum bonorum administrationem dederit marito scilicet propter onera matrimonij. Nam si fructus dotis defuerint propter onera matrimonij, & dotis fructus si de iure dote dixi supra & administratio permittitur pro ipsius fructibus, ergo semper habetur respectus ad onera matrimonij. Item si ista ratio identitatis rationis non esset vera, saltem esset verisimilis, & stante quacunque verisimilitudine q̄ semper censeretur debet dispositum, gl. est ad hoc singularis, & communiter approbata in l. tale pactum §. fin. & ibi tradunt omnes ff. de pact.

24 Tertium argumentum q̄ potest deduci a communiter accidentibus. certi conditio si nūmus cum ibi traditis per Bart. ff. si cert. pet. gl. in c. literas de desolat. impub. cum similibus. sed in matrimonijs communiter solent constitui dotes, ergo statutum de dote comprehendit, quia communiter sunt. Et hic advertitur, quia si statutum loquitur de dote simpliciter dicta argumenta fortius stringunt, quia sic loquitur in genere, sub quo genere comprehendit debet tam species expressa, quam species ad quam se contrahentes conformauerint de consuetudine, vt dixi, & sic ex vi comprehensionis, vt dixi in l. 1. §. de verb. obl. in principia, si verò loqueretur de dote constituta vt bis expressis, q̄ & sic de casu frequentiori, nō per hoc ad dicto statuto excluderetur casus minus frequens, in quo militet eadem ratio, saltem verisimilis. gloss. est singularis in clem. 1. de rescript. in ver. presidentes in fine, & ibi notant Doct. & hoc argumento vtur Alex. in conf. 65. prope finem lib. 2. & sic ex vi intentionis ad casum habentem eandem rationem.

Et hanc opinionem sequitur Abb. in conf. 46. nu. 3. 26 vol. 1. per gl. in l. mulier bona ff. de iure dot. quā omnes communiter reprobant, sed est mirabile, quia illa gl. in libro meo loquitur auctoritate Ciceronis, & Bart. in d. q. 7. n. 15. dicit eam loqui auctoritate Aristotelis, & tota Doctorum caterua dicunt auctoritate Aristotelis. Et forte aut nullus vidit, aut est falsus codex meus. esse igitur communiter reprobata dicit Alex. in d. consil. 142. nu. 2. vol. 7. Curt. lun. in d. consil. 168. nume. 4. & Doctibid. & in l. si constante in feod.

27 Et quod statutum de lucranda dote per maritum habeat locum non solum in dote data, sed etiam in dote praesumpta, vt in casu quo permitterentur bona uxoris administrari a marito scribit Aymo in tract. de antiquis. parte 4. §. videamus nu. 43. vsque ad 48. qui miratur quomodo Corneus in conf. 254. vol. 1. & 151. in cōf. 50. vol. 1. teneat contrarium, debet ipse dicit dicta consilia loqui in dote putatiua, & eorum rationibus posse responderi per fundamenta Soccini Iunioris in d. conf. 8. vol. 2. Sed Bart. q̄ in d. quæst. 7. nu. 15. vers. Secundo casu quando nunquam fuerunt in

dote data, &c. tenet quod non praesumantur data in dotem, ideo resoluenda sunt eius fundamenta. Allegat l. si. C. de diuort. & §. si quis enim ver. & si mulier. Vbi si mulier fuit accepta simpliciter non conscriptis dotibus in instrumentis, & habebat propria bona, ea non censentur dotalia, sed forte volebat allegare tit. C. de repudijs, quia non est in tit. C. de diuortijs. Sed ista nō obstant, quia administratio q̄ est quid facti, de qua causa nil dicatur in dictis iuribus nō praesumitur, quia facta non praesumitur in bonis. facta si de cap. At in casu nostro praesupponitur bonorum uxoris administrationem esse datum viro, & ideo ultra contractum matrimonij processum est vltius propterea ex hoc facto, praesertim in loco, vbi matrimonia non contrahuntur sine dotibus, resultat praesumptio dotis consuevit.

Sed in quāto dicebam pro ista vera opinione, quod potest constitui arbitrio boni viri, obstat text. in l. 1. C. de dotis promissione secundum vnum intellectum quod dos non potest constitui arbitrio boni viri. Quia respondetur, quod textus hoc non dicit, sed iste intellectus est addere ad illum textum. Imò leum post §. gener. si de iure dot. dicitur quod dos potest constitui arbitrio boni viri. Sed tenendo quod in d. l. non possit fieri hoc arbitrium. Distinguendum est secundum Azonem in d. l. 1. in ver. dotem. vers. sed contra. Aut promissio dotis alieno arbitrio fit per pactum nudum, aut per stipulationem. primo modo non valet, quia duo specialia non concurrunt. l. vt de iur. aetio ex pacto nudo, & vt dos constituitur arbitrio alterius, & ita procedat d. l. 1. C. de dot. promiss. vbi non interuenit stipulatio. Secundo modo valet quia interueniente stipulatione agitur ad dotem arbitrio tertij iudicandam, & sic vnum speciale interuenit, sicut in d. §. gener. in ver. stipulatio fecerat. Item potes dicere, quod in casu nostro interuenerat traditio bonorum uxoris facta marito, quo casu quatenus non vestiretur stipulatione, saltem vestiretur rei traditione.

31 Et in quantum dicimus dotem q̄ posse constitui ad arbitrium boni viri, Aduertendum est, quod hic modus constituendi dotes fit, consideratis facultatibus, & dignitatibus mulieris, & viri. l. que ro ff. de iure dot. leum post §. gener. facere ff. eod. & §. nupt. item considerato numero liberorum l. si filia de leg. 3. ergo est arbitrarium, & arbitrio boni viri statuendum. Assiit. in consil. aliquibus 32 nu. 52. & seq. dicit, ad congruum q̄ dotem arbitram sex esse requisita, videlicet, facultates dotantis, dignitatem parentis, qualitatem mulieris, & mariti, numerum liberorum, & patriae consuetudinem. Et ideo si non reperiretur virum condignum, dos q̄ debet esse dedit vltra legitimam, & ita est casus decisis per Assiit. in dec. 160. Nō obstante conf. 22. Dec. quem vide, & pro hac materia congrua dotes danda, siue vltra legitimam, siue quantum legitima videte. Addentes ad consuetudinem

E

suetudinem Neapolitanae incipit. Eas autem super uerbo Paragium in additione, quae incipit paragium fol. 97. & 96. ubi cumulantur oēs Doct.

34 Et quid si pater ꝑ dotem dederit minus legitimam, quam quod ipsa filia non renuntiasset, quod patre mortuo non possit plus petere, quomodo sit casus decius Grammat. dec. 57. & dec. 101.

35 Id. additione latissimè, & quae actione ꝑagat filia pro paragio, sine cōgrua dote, uidere Viri illud de dec. 162. Afflict. quas quæstiones omitto, tāquā non pertinentes ad scholas. *Admirationem non habet*

Et recita supradicta conclusionē pro uera, quod mulier quae nubit primo uiro, nullam conuincit dotem, a quo permittit bona sua administrari, cōstat de dissid. illi dote arbitrio boni uiri, de qua dote sic arbitratur maritus lucretur partem vigore statuti. Ampliatur tantō fortius procedere, si

36 eadem mulier ꝑ secundo nubet, quia tunc ꝑsumptione iuris censetur dedisse eandem dotem secundo uiro quam dedisset primo, casus est in l. dotem ff. de iure dot. quem pro singulari notat Pet. de Raenn. in singular. 138. licet de eodem sit textus in l. diuus ff. de iure dot. quē ad hoc idē ponderat Martil. singular. 188. Et ita tenet Cyn. in auth. sed quamuis. q. 3. C. de rei vxor. c. l. per illum textum, quod intellige tam in muliere vidua promittente dotem, per d. l. dotem, in l. si de iure dot. quam in extraneo l. cum maritus 5. Titius ff. de pact. dotal. Gloss. in d. l. dotem tenet idem in dictis casibus, & ibi Bald. & Iacobus de Santo Georgio. Salyc. in d. auth. quamuis. q. 1. C. de rei vxor. c. l. Castrensis in l. si mulier diuerterit infra eodem in vers. reintegrato. & vers. fed. quæro. Omnes allegant Bart. in d. quæst. 7. au. 15. vers. primo casu. Et pro hac parte consuluit Socin. Sen. in consil. 70. vol. 4. Et est casus decius per Boer. in dec. 137. ubi etiam quid si pater ꝑ in secūdis nupijs promisit mille non facta mentione primæ dotis, an ipsa filia secundo nubens debeat habere tam primam dotem, quæ ex lege sibi debetur, ac etiā alia mille per patrem promissā, qui casus tangitur a Guidone Papa dec. 375. sed dicit partes concordasse, & non fuisse decisum, sed Boerius dicit fuisse decisum cōtra filiam, quia semper prima dos minor censetur comprehensa sub secunda per d. l. dotem. & d. auth. sed quamuis.

Limitatur ista ampliatio, ut non procedat, quando ex primo matrimonio extrahit filij, quia tunc dos

38 insequens matrimonio non uidetur repetita simpliciter sed ita demum, ut uir non lucretur, nisi quantum lucrari potest vnus ex filiis primi matrimonij, vt l. hac edictali C. de secund. nupt. Est opinio Bart. in d. q. 67. nu. 15. vers. aut ex primo matrimonio, & est magis communis, vt testatur Cacherin dec. 12. nu. 22. & ipsam sequuntur Campeg. in tract. de dote parte 1. q. 39. Alex. in d. consil. 144. nu. 3. uol. 5. & d. consil. 12. num. 9. uol. 7. Aret. in §. fuerat. col. 16. in fin. de aet. Curt. Sen. in consil. 79. colum. 3. Socin. in consil. 35. nu.

4. vol. 4. alios Doct. cumulat Dec in auth. præerea nu. 7. C. unde vir, & vxor. Vbi quod ista non procederet etiam statutum loqueretur, cum derogatione d. l. hac edictali, sicut extat statutum Florentiae, quod maritus ꝑ lucretur totam dote exclusi filij primi matrimonij, quia tale statutum ualet, ut dicit Bald. & Salyc. in d. l. hac edictali, & Castrensis dicit fuisse factum, vt vidue inuenirent maritos, & de hac quæstione vide ibi.

SUMMARIA

QVAESTIONIS SEPTIMAE.

1. *In stipulatione idem est promittere, et dare.*
2. *In panalibus idem est dare, & promittere.*
3. *Statutum de dote data locum habet in promissa.*
4. *Solvere, & promittere paria sunt.*
5. *Dos promissa, ut dicatur dos vera.*
6. *Filia veniens ad successionem debet conferre etiam dotem promissam.*
7. *Dos dicitur etiam sine traditione.*
8. *Mulier dicitur habere veram dotē, si habuit illius promissionem.*
9. *Argumentum de pacto ad statutum est validum.*
10. *Pactum de luenda dote habet locum in dote promissa. C. nu. 55.*
11. *Stipulatio de dote data, habet locum in promissa.*
12. *Dos data, & promissa habent eandem rationem.*
13. *Statuti ratio de lucro dotis est propter onera matrimonij secundum communē.*
14. *Statutum de dote data locum habet in promissa.*
15. *Mulier excluditur a successione feudi si habuit promissionem dotis.*
16. *Statutum de dote data non habet locum in promissa, qui teneant.*
17. *Statutum de dote data non habet locum in dote confessa.*
18. *Mulier tantum debet habere donationē propter nuptias, quantum dotem dedit.*
19. *Dos data, & promissa quomodo differant.*

Dispositio

- 10 Dispositio loquens de marito habet locum in uxore, & contra.
- 11 Statuta odiosa, & correctoria iuris communis, non recipiunt interpretationem de iure communi.
- 12 Statutum de lucranda dote est exorbitans, & contra ius commune.
- 13 Statutum contra ius commune sat est, ut verificetur in uno.
- 14 Extensio non est licita in correctorijs, etiam ex eadem ratione.
- 15 § fin. in auth. de non elig. 2. nub. quomodo inducatur.
- 16 Principium est illud quod nihil habet ante se.
- 17 Dotis principium est, quando est numerata.
- 18 Dos data, & promissa, ut habent diuersam rationem.
- 19 Dotis datae fructus spectant ad maritum, promissae autem ad uxorem.
- 20 Maritus potest donare uxori fructus dotis promissae.
- 21 Dos iure ff. in incipiebat a traditione.
- 22 Dotis contractus quomodo traditione perficiatur.
- 23 Contractus dotis perficitur solo consensu, & promissione.
- 24 Mulier consequitur donationem propter nuptias iuxta dotem datam.
- 25 Mulier sacratur totam donationem propter nuptias sibi promissam si non promiserit dotem.
- 26 Dos data, & dos promissa, ut species comprehenduntur sub dote simpliciter, ut suo genere.
- 27 Promissio dotis ordinatur ad traditionem, ideo est vera dos.
- 28 Ratio qua respicit factum, ut non differat ab eo.
- 29 Dos promissa quando dicatur vera dos.
- 30 Promissio quando habetur pro solutione.
- 31 Dos debet haberi pro soluta ad damnum moros.
- 32 Uxor quando lucratur donationem propter nuptias, etiam dote non exacta per maritum.
- 43 Mulieri debet imputari, si fecit totum suum posse maritus, & non potuit exigere dotem.
- 44 Dos habetur pro tradita, quando datum est nomen insolutum.
- 45 Statutum de lucro dotis dare, quo casu habeat locum etiam quod non sit soluta.
- 46 Dos promissa ubi est de consuetudine est vera dos.
- 47 Statutum debet intelligi secundum communem usum loquendi.
- 48 Usus loquendi communis debet vigere tempore statuti.
- 49 Usus qui est hodie non praesumitur fuisse olim.
- 50 Promissum, & datum cur non sit idem in dote.
- 51 Dos promissa dicitur improprie, & numero 53.
- 52 Donatio incipiens a promissione dicitur pactum de donando.
- 54 L. cum post. § sed his ff. de administ. tut. intelligentia.
- 56 L. si ex morte C. de pact. conuent. intelligentia.
- 57 Argumentum de dote data ad dotem promissam quomodo valeat.
- 58 Dotis dare, & promissae an sit eadem ratio.

QVAESTIO SEPTIMA.

Statutum de lucranda dote data, an habeat locum in promissa.

SUCCEDIT altera questio, utrum statutum de lucranda dote data habeat locum in dote promissa, seu non tradita. Soccin. hic nu. 48. & 49. declarat quod statutum simpliciter loquitur de dote, deinde nu. 51. ad 55. scribit, quando loqueretur de dote data. Nos mouemus questionem super statuto de lucranda dote data, an habeat locum in promissa, ex qua apparebit resolutio, quando loquatur simpliciter de dote.

In hac questione disputatur primo quae sit communis opinio, quia gl. in l. 1. s. accedunt ver. fecerit C. de rei vxor. act. tenet quod stipulationes, ubi fit stricta interpretatio, idem est promittere, & dare dotem, propterea idem dicendum sit in sta-

E a tuto

tuto, vbi est sit stricta interpretatio, & hanc glof
sam sequuntur ibi communiter scribentes Bart.
& ceteri. Et Alex. in consil. 63. nu. 26. vol. 4. dicit
hanc opinionem esse magis veram. Gabriel Sara
in addit. ad sing. 73. Mathesil. nu. 3. vers. & ita cō
tra Bart. tenet communiter Doct̃. Cachet. decif.
21. nu. 5. in fine dicit esse communem. Sed Ro
land. in tract. de dote, q. 6. nu. 3. dicit, quod altera
pars est communis, si quod statutum loquens de
dote data, non habeat locum in dote promissa,
loquamur primo de communi affirmatiua, scilicet
quod habeat locum. Cuius fundamenta sunt
ista.

Primo text. in li. ubi in 2. §. sane C. de sacros. eccl.
vbi emens rem ecclesiasticam contra legem, resit
tuit rem cum fructibus, & perdit pretium da
tum, & licet text. ibi loquatur de pretio dato, Ac
curs. ibi dicit, idem est de pretio promissio, & nō
solutio, ergo idem videtur dicendum in casu no
stro, ut statutum loquens de dote data, habeat lo
cum in promissa.

Secundo text. in l. fin. & ibi gl. in verbo dederit. C. de
dot. promiss. ibi textus dicit dederit, glossa expo
nit, dare promiserit, vbi Bald. notat illam glossa
facere & ad statutum loquens de dote data, ut ha
beat locum in dote promissa.

Tercio quia paria sunt promittere, & soluere & l.
fi. C. ad l. Falcid. l. si patronus ff. de donat. Alex. in
l. si filius in fine ff. si cert. pet. & in consil. 220. col.
3. uol. 2. & quando quis promittit aliquid facere
tenetur eius hares adimplere, Alex. in consil. 106.
col. 9. vol. 3.

Quarto. Dos vera est illa quæ comprehenditur sub
statuto loquente de lucro dotis, sed dos promissa,
vbi non adhuc soluta est dos vera, ergo dos
promissa licet non adhuc soluta comprehenditur
sub statuto de dote. Minor probatur per textum
in l. 2. & 3. C. de dot. promiss. vbi dos dicitur e
tiam illa, quæ promissa, vel pollicita est. Idem ha
betur in l. 1. ff. de collatione dotis, & in l. si filia do
tem, & in auth. quod locum C. de collat. Vbi filia

& ad successionem ueniens una cum fratribus ex
dispositione iuris, debet conferre dotem non so
lum datam, sed etiam promissam, & per hec iura
ita tenet Angel. in consil. 176. col. 1. & 2. Item per
text. in l. de diuisione inf. eod. tibi dos & sine tradi
tione dicitur dos, quem textum pōderat ibi Soc
cin. pro ista parte. Item l. cum post. ff. de his ff. de
administr. tut. ubi mulier dicitur habere dotem
ueram, si eius maritus habuit promissionem do
tis. Et hunc textum pro hac parte allegat Salyc.
in l. si constante col. 2. C. de donat. ante nupt.

Quinto ualeat argumentum & de pacto ad statu
tum. gl. in rubr. C. de decret. decur. lib. 10. & l. 2. C.
quæ sit longa consuetudo Bart. in l. non impossi
bile ff. de pact. Loffred. in consil. 38. nu. 31. Sed pa
rum & de lucranda dote, habet locum in dote
promissa l. si mulier, & ibi glo. ff. de condit. instit.
& ibi notant ad hoc Bald. Angel. & Castrenf. et

go statutum de lucranda dote habet locum in dote
promissa non adhuc soluta.

Confirmatur, & in hoc pondero contrarietatem Soc
cini uestri, quia hic nu. 52. facit differentia si sta
tutum loquatur simpliciter de dote, an uero lo
quatur de dote data, sed in consil. 33. nu. 16. vol. 1.
dicit quæ dicitur a statuto simpliciter loquente de
dote eadem iungi, si loquatur de dote data, Vnde
infert, quod quæ dicitur de dote data habet locum
in dote promissa ibid. nu. 5. uer. sed tamē hoc
non obstante. usque ad 17.

Item confirmatur per textum in l. ex morte in fine
11 C. de pact. conuent. ubi & stipulatio de dote data
habet locum in promissa, in per. oblationis. & da
tionis, ut in gl. uel promissionis.

Sexto, ubi uiget eadem ratio, & c. sed eadem ratio

statuti militat tam in dote data, quam in promissa,
ergo statutum loquens de dote data habet lo
cum in promissa. Minor probatur nam ratio hu
ius statuti de lucro dotis ad beneficium mariti,
est propter onera matrimonij, secundum magis

communem opinionem de qua testatur Soc.
ueller hic nu. 52. Sed maiora onera sustinet ma
ritus cui fuit promissa dos, sed non soluta, ergo
non solum ab eadem, sed etiam a maiori parte ra
tionis licita est extensio. etiam cum gl. de elec.
text. in l. filium habeo ff. ad Macedon. Et hoc est
argumentum Castrenf. in l. si donaturus §. si ff. de
don. ob caus. Socin. hic nu. 52. Ruyn. hic nu. 97.

Et hanc opinionem sequuntur Ruyn. in consil. 223.
nu. 7. uol. 1. qui allegat Bart. ita consuluisse, ubi
statutum & loquens de dote data, locum sibi uen
dicit in promissa, & in consil. 224. nu. 1. uol. 7. &
consil. 151. uol. 5. & 61. uol. 3. & 132. uol. 2. Angel.
in consil. 180. Calcan. in consil. 31. nu. 17. & 29. Cu
man. in consil. 106. Abb. in consil. 47. uenio ad se
cundum uolum. j. Quos refert, & sequitur Curt.

lun. in consil. 4. nu. 17. Soccin. in consil. 80. nu. 27.
uol. 4. Paul. in consil. 24. nu. 1. uol. 3. Eandem se
quitur Salyc. in l. si constante nu. 4. C. de donat.
ante nupt. Carolus de Tocco glossator in Longo
barda, de eaq. sine auctoritate mundualdi ad
tutum ambulauerit l. fin. Andr. in ca. de nat. suc
cess. feud. quod ita excluditur mulier & a succe
ssione feudi si habuit a fratre promissionem dotis
non soluta, sicut si fuisse dotata, & ibi Afflict. nu.
79. Idem Afflict. in constitutione Regni. Licen
tiam nu. 6. Tiraquell. de retrat. conuent. in uer
bis nu. 32. & plur. seq. & in l. si unquam in uer
donatione largitus nu. 170. C. de reuoc. donat. &
in legibus conu. in uer. conu. et in gloss. 3.
nume. 53. et in rubr. ad obsequium glossa 1. o.

Contrariam uero partem, si quod statutum & lo
quens de dote data, non habeat locum in dote
promissa tenet Bart. in li. ubi in 2. §. sane C. de sa
crof. eccl. Quam opinionem sequuntur ibi Cas
trenf. & in l. si mariti §. inf. eod. & in l. fin. C. ad
l. Falcid. & in l. si mulier in princip. ff. de condit.
instit. Aret. in rubrica nostra col. pen. Balan l. si

sol. 2. uer. ego consului C. de dot. promiss. Ruy. in rubr. nostra num. 98. Soccin. in l. de diuisione nu. 1. inf. eod. Cagnol. in l. 2. nu. 20. C. de pactis inter empt. & uendit.

Consuluerunt pro hac opinione Bal. in conf. 334. vol. 4. ubi dicit, quod stante statuto, quod soluto matrimonio uir lucratur quartam partem dotis uxoris suae a quocunque fuerit data, tale statutu

17 non habebit locum in dote confessata, quia aliud est dos data, aliud est confessata, vt not. in simili in l. asidius uir. qui pot. in pig. hab. & in cōf. 477. in fine uol. 4. Ruy. in conf. 197. nu. 1. & 6. dicens Bartolum communiter reprobari, & cōf. fil. 225. nu. 1. & 2. uol. 1. & conf. 56. nu. 2. vol. 5.

& ita sibi contrarius, Tiracuell. etiam sibi cōtrarius de retract. conuent. a nu. 41. usque ad 60.

Et secūdam istam opinionem fuit decisum plures in diuersis tribunalibus. Guido Papa decis. 274. nu. 2. qui se remittit ad Bar. in d. iubeamus Boer. decis. 22. col. 5. Cypre. decis. 176.

* Hanc opinionem esse communem testatur Alex. in l. 6. donaturus §. 1. ff. de condit. caus. data, R. o. laud. in d. q. 5. nu. 4. dicit magis communem, sed in veritate numerando doctores, sunt multo plures pro illa opinione, & Alex. qui dicit communem, tamen in conf. 63. nu. 26. vol. 4. dicit illam primam esse magis ueram, & ideo debet numerari in illa parte.

Nos autem, quia hanc negatiuam infestamus, pro ea sic argumentamur.

Prima ratio, est Bartoli in d. iubeamus §. sanē, & in conf. 132. nu. 1. in fine vol. 1. Nam de iure cōmuni

18 si mulier tantam debet habere donationē propter nuptias quantam dotem dedit, auth. dos data C. de donat. propter nuptias, vnde si plus promissit, & minus dedit, largietur ipsam consequi debet iuxta data, & non iuxta promissa §. fin. & ibi gloss. in uet. professi in auth. de non elig. 2. nub. Ergo statutum de lucro dotis faciendo per maritum post mortem uxoris debet intelligi de

19 dote & data, non autem de dote promissa, potest probari consequentia, quia statuta recipiunt interpretationem de iure communi l. si serui uestri C. de noxal. & ibi Bald. & gl. in §. in computatione in gl. fin. in l. fin. C. de iure delib. vbi Bald. & ceteri.

Et si diceretur quod d. §. fin. loquitur de muliere lucratura, nos autem de marito lucratur

20 ro, Replicari potest, quod quilibet dispositio loquens de marito habet locum in uxore, & eō tra. prout diffusē tractat hunc articulum las. in l. si a nu. 14. infra. C. de indict. vid. toll.

Sed hoc argumentum Bartoli nō me mouet, vt nos debeamus sequi eius opinionem. Nam ille textus procedit de iure communi, secus est in statu

21 to odiofo, Nam statuta & odiofa, & correctoria iuris communis, non aliter recipiunt interpretationem de iure communi. Bal. in l. maximum vitium nu. 14. vers. vltierius queritur C. de lib. prae. terij. Alex. in conf. 227. vol. 6. Soccin. in conf. 89.

nu. 10. vol. 4. Decian. 1. 2. in 2. lect. nume. 14. C. qui admitti. Cotta in suis memorial. in ver. statutum. Neuzan. in conf. 95. nu. 18. Gozadin. in conf. 19. nu. 19. & conf. 59. nu. 20. Specin. lun. in cōf. 73. in fine volum. 3. Menoch. in conf. 65. num. 57. & conf. 88. nu. 30. vol. 1. qui dicit esse magis communem opinionem.

* 22 Quod autem hoc statutum & de lucranda dote sit cōtra ius cōe. & exorbitans probatur. Quia est contra l. hac edict. C. de sec. nupt. Item quia ex ea tollitur mulieri libera facultas disponendi, de rebus suis, contra text. in l. in remandata C. man. dati §. disponat in auth. de nupt. licet Alex. in cōf. fil. 101. nu. 15. & 16. vol. 3. aliter sentiat hanc rationem. Item quia priuantur succedentes ab intestato ipsi mulieri l. j. C. vnde uir. & uxor. Alex. in conf. 112. nu. 9. vol. 7. Curt. in conf. 70. col. 6. Parisin. conf. 34. nume. 4. vol. 3. Et ideo dicebat Roman. in conf. 199. col. 2. vers. Nunc considera

23 ta constitutione, stat est si statutum & duo operari potest contra ius commune in altero fortitur effectum, vt minus laedat ius commune, & sequitur Gra. responso 46. num. 6. & 7. vol. 1. Et pro hoc est text. in l. quod uero contra, & l. seq. ff. de leg. vbi recepta contra rationem iuris non sunt producenda in consequentiam. Et in correctio

24 rijs & ex eadem ratione non est licita extensio l. praeipimus C. de appellat. l. si uero §. de uiro in ija eod. Per quae respondetur ad doctrinam las. in d. l. j. C. de indict. vid. toll. quod loquatur de dispositione fauorabili non autem odiofa.

25 Bart. inducit textum in d. §. fi. alio modo scilicet, quod si mulier dotem promiserit marito, & non sulerit, maritus autem donationem propter nuptias promissit uxori, & tradidit, facto pacto hinc inde de dote, & donatione propter nuptias lucranda per mortem alterius, hoc casu soluto matrimonio per mortem viui, uxor non lucratur donationem propter nuptias vigore pacti, hac ratione, quia si ipsa fuisset praemortua, maritus nō potuisset lucrari dotem promissam, quia soluta non erat propter aequalitatem: Nam textus ibi dicit, hoc esse introductum propter aequalitatem seruandam, quod quidem nihil aliud significat, nisi, quia maritus non potuisset lucrari dotem promissam, ea praemortua, ergo nec ipsa mulier moriente viro potuisset donationem propter nuptias lucrari Bart. in d. l. iubeamus in 2. §. sane C. de sacro. eccles. dicit quod in d. §. fin. erat factum pactum de lucranda dote data, sed hoc est diuinae, quia textus simpliciter loquitur de lucranda dote, & propter nuptias donatione, vnde addere verbum data, est facere prophetiam, & non iurisconsultum.

Ego autem mequeor ad sic tenendum per alias rationes.

26 Secunda ratio principium & est illud, quod nihil habet ante se, Bald. in rubric. C. de ser. fugit. notat Bart. in l. qui duos per illum textum ff. de rebus dub.

dup. sed mulier cum habet dotem numeratam, tunc incipit esse dotata. l. Titio centum §. Titio genero si de condit. & demonstrat. vers. constituta, ergo mulier antequam habeat dotem numeratam non erat dotata. Confirmatur argumentum per d. s. latio genero in vers. si post. & c. quoniam in dotem soluto convenitur, & ergo ante solutionem non erat dos. Confirmatur per textum in l. pen. ff. de iure dot. in vers. spe futurae dotis, quem vers. notant Doct. de dote promissa. Ergo non est adhuc dos, quia conditio nihil ponit in esse. Nec valet solutio distinguendum, aut loquimur quod ad effectum constitutionis, & procedit conclusio, aut quod ad effectum repetitionis, & procedit argumentum. Quia tunc posset dari casus in quo dos esset constituta, & non posset repeti. Item si procedit quod ad repetitionem, ergo dos erat constituta, ergo non opus erat verbo incipit, nec verbo spe futurae dotis.

Tertio statutum loquens de vno casu non comprehendit, neque extenditur ad alterum quotiescunque est diuersa ratio substantialis inter utrumque, sed inter dotem & datam. & dotem promissam est diuersa ratio substantialis, ergo statutum loquens in dote data non extenditur, neque comprehendit dotem promissam. Minor probatur, nam si dos esset data & fructus pertinent ad maritum l. de diuisione infra eod. & si mulier percipiat ipsos maritus dicitur donare, quo casu actus prohibetur toto ut ff. de donat. inter virum, & vxor. & probatur in l. pro oneribus in fine C. de iure dot. Sed si dos est tantum promissa fructus non sunt mariti d. l. de diuisione, & si maritus conuenit, vt fructus & sine vxoris non est prohibita donatio l. iulianus ff. de iure dot. ergo est diuersa ratio. In vers. quid pacisci solet, ne a viua exhibeat, & c. ideo ante dotem datam potest pacisci, vt mulier percipiat fructus, & post eius mortem exhibeat, id est det dotem. Confirmatur per omnes rationes, quas dixi supra, quod dos destinata non est proprie dos, sed improprie, secundum communem opinionem, de qua, vt ibi. Confirmatur per textum in l. si quis litem, & in l. si pater muliens ff. de iure dot. vbi dos promissa, quae non dum tradita est, dos dici non potest, quia non seruit pro oneribus matrimonij. Nec valet quod dicit lo. Camp. de dote quae 2. num. 3. quod haec procedunt iure ff. quo iure proprie dos dicitur incipere & a traditione, nec ante iura ff. dicebatur dos nisi esset tradita, quod patet, quia ante l. ad exactionem C. de dot. promiss. non poterat ex sola stipulatione dotis. Quia replicatur quod non poterat agi, quia illa erat simplex promissio, & si per pactum nudum, quo iure non agebatur, secus si stipulatio interueniebat, vt dicitur gl. magna prope finem in d. l. i. C. de dot. promiss. vnde interueniente stipulatione agebatur ad dotem promissam. Item quantum sit iniqua ista responsio procedit de iure digitorum, secus

de iure Codicis, diffusae demonstrat Plautius de notis Crauetta lib. 4. cap. 10. Quarto per doctrinam Bartoli in l. iuris gentium in princip. C. de pact. vbi dicit quod contractus, qui suapte natura traditionem exposcit, non verificatur in sola promissione, sed contractus & dotis traditione perficitur, ergo non promissione, & doctrina Bart. probatur per textum in l. quod si noluit §. illud sciendum si de adil. adiecta in vers. conuentio ergo de redhibendo. Sed in hoc Bartolus non bene intelligitur ab aliquibus, quia idem Bart. in l. singularia col. 4. ff. si cert. pet. dixit, quod dos differt a mutuo in hoc, quia mutuum non potest fieri, nisi in rebus consentientibus in potestate numero, & mensura, dos autem potest fieri cum interuentu omnium rerum, etiam nominis debitoris, vt obligatio ipsa sit res dotalis. Quare & dicitur contrahit solo consensu, eo modo, quo dicuntur contrahit alij contractus, qui solo consensu contrahuntur, & satis dicitur interuenire rei, seu traditioni rei, vbi tuncque interuenit promissio, seu illud ius agendi l. debitor mulieris, & l. emptura, & l. si sponsalibus ff. de iure dot.

Quinto si statutum de lucranda dote data haberet locum in promissa, tunc plus operaretur promissio dotis, quam si dos non esset promissa, sed consequens est falsum, ergo & antecedens. Probatur falsitas consequentis, quia si mulier & promittit dotem, & maritus donationem propter nuptias, tunc si soluit dotem, consequetur donationem, si partem soluit, partem donationis consequetur gloss. in auth. dos data in ver. meretur C. de donat. ante nupt. quae est communiter approbata, & videtur textus in l. si intra illum diem, & ibi Bart. ff. de pact. Angel. in auth. de aequalitate dot. in princip. textus in §. fin. in auth. de non elig. sec. nub. Sed si nulla fuit dos & promissa, nec data, & fuit promissa donatio propter nuptias tunc vxor lucratur dictam donationem propter nuptias gl. est in l. lege leonis C. de pact. dotal. in ver. quod si in dotem nihil pactus est. Erat est casus decisis per Afflict. decil. 242. Et sic notoria est falsitas consequentis.

Et si diceretur esse rationem diuersitatis, quia si nulla constituitur dos, & promittatur donatio propter nuptias, tunc contemplatur persona mulieris, cui semper debetur. sed si promittatur dos ab vxore, & donatio propter nuptias promittatur a marito, tunc promissio donationis propter nuptias est respectu ad promissionem dotis, & auth. dos data C. de donat. ante nupt. ergo si deficit promissio dotis, debet deficere promissio donationis d. s. fin. in auth. de non elig. 2. nub. Hoc tamen non est respondere ad argumentum, sed est dare rationem diuersitatis inter hos duos casus, sed non euacuatur, quin maneat nulla promittere dotem, quam promittere, quod vobis deserviat, vt actuata mentem ad respondendum ad formam argumenti, non autem ad fundamenta conclus.

conclusionis; sicut faciunt semper illi amici nostri.

Pro resolutione sunt notandæ aliquæ distinctiones.

Prima distinctio. Aut statutum loquitur simpliciter de dote, & sic cum genere. Aut loquitur de dote data. Primo casu, genus comprehendit omnes suas species, & quia ipse species dote sunt dos data, & dos promissa, ideo si simpliciter loquitur complectitur utramque, quia qualibet species continetur sub genere. Si quid earum sit inter emptum de leg. 3. sic distinguunt, & tenet Castres. & Angel. in d. l. si donatus ff. de cond. ob. caus. la. luc. nu. 23. & 24. Socin. nu. 48. Ruyn. nume. 99. Cror. nu. 37. & 38. Cachet. in d. decis. 20. nu. 15. Et hæc distinctio desumitur ex rubrica C. de dote cauta non num. & procedunt omnia iura inducta ad probandum, quod dos promissa sit vel ad dos, quia cum promissio sit ordinatur ad traditionem, inspecto fine, illa debet censeri vera dos. Si verò loqueretur de dote data, & sic respiceret traditionem, tunc procederet opinio contra communem. Quia datio que respicit factum, & ad ipsum ordinatur non differt largo sumpto vocabulo ab ipso facto. gl. 1. in l. in facto ff. de condit. & demonstr. licet si consideretur ut species distincte propriissime differunt. 2. in principio. ff. de verb. obl. Et hæc distinctio respicit originem questionis, ut dixi in principio.

Secunda distinctio, & hæc respicit ipsam questionem loquendo de dote promissa tantum, prout est species distincta a dote data, aut fuit habita fides de ipsa dote promissa, & fuerit dati fideiussores pro dote, ut consilium Dec. in conf. 46. nume. 4. Vel etiam non accedentibus fideiussoribus, dummodo promissio fuerit solemniter, & habita fides promittenti de soluendo infra tempus. Et tunc hæc promissio habetur pro solutione, argumento si venditæ insit. de rerum diuis. & l. vendidi ff. de contrah. empt. Et secundum hunc sensum intelligitur quæ fuerunt decisæ, paræ vim habent dotis promissio, & constitutio. Boer. decis. 183. nu. 13. Afflict. decis. 61. num. 1. & 2. & ibi Vrsill. Grammat. decis. 103. num. 8. Aut fuit simplex promissio tantum, & tunc subdistinguitur, aut est facta ab vxore, aut ab alio promittente dote pro vxore. Si est facta simpliciter ab vxore, & non soluta, aut tractatur de lucro dotis post mortem vxoris, & procedunt quæ dicta sunt contra communem, Aut tractatur de lucro donationis propter nuptias, & procedunt quæ dicta sunt in quinta ratione contra communem, ut ipsa vxor quæ promissit, & nihil dedit, nihil debeat lucrari, aut vero lucratur tantum quantum dedit, ex decis. Afflict. 242.

Aut est facta promissio ab alio in pecunia numerata. Et ad damnum morosum dos debet haberi pro soluta. I. Labeo scribit si bibliothecam ff. de contrah. empti. in executione §. fin. ff. de verb. oblig. Bart. in conf. 123. in §. vol. j. Guido Papæ decis.

565. num. 7. Ne mora debitoris noceat creditori arg. l. iniquissimum ff. de iur. & fact. ignor. Bald. in l. si pater C. de dot. promiss. Et hoc casu, aut tractatur de lucranda donatione propter nuptias, & vxor debet lucrari, quia si maritus non recollegit sibi debet imputari. Vxori enim non debet imputari, iuxta regulam quod per me non stetit mihi imputari non debet. Aut tractatur de lucranda dote per maritum, & idem est, quia illa dos promissa habetur pro soluta. Et si ad maritum qui non exegit spectat incommodum solutio etiam donationem propter nuptias stante statuto ad fauorem vxoris in casu isto. Ergo ad eundem debet spectare commodum stante statuto ad fauorem mariti. §. p. moriente vxore. Et pro cedunt, quæ dicitur in l. consensu §. virum C. de repud. in vers. habebit, vel vindicabit, ut etiam post mortem vxoris vindicare possit. l. vel mihi.

Sed hanc promissionem dotis factam ab alio, quam vxore intelligas cum alia distinctione, quia aut maritus sit institutus sibi solui, & fecit totum suum posse, & tunc si non potuit obtinere solutionem mulieri imputari debet, quo casu post mortem mariti, vxor non lucrabitur donationem propter nuptias. Bald. in d. auth. dos data col. 2. vers. Nisi possit imputari mulieri. sed hoc intellige sicut dicam in sequenti distinctione. Aut tractatur de lucro dotis faciendo per maritum. Et frustra queritur de lucro a re sterili. & coardus de solut.

Tercia distinctio. Aut est promissio dos, & pro ea datum est nomen in solutum, & tunc etiam propter maritus non exigat, & sic non solvatur dos, habetur pro traditis, & pro soluta. quia maritus accipit illud creditum loco pecunie, & tanti dicitur illud æstimasse, præter C. de rescind. vendit. Et periculum eius crediti pertinet ad ipsum maritum, ita quod siue exigat illud creditum, siue non, cum venit tempus illud restituendi, tenetur restituere in pecunia numerata, & non potest cedendo illud liberari, ita consilium Curt. in consil. 52. lib. 3. & conf. 151. vol. 2. Alex. in conf. 36. vol. 2. Castrensis in l. si socer §. Lucius in feud. l. penult. §. si vir, vbi Bart. Castrensis & alij inf. eod. & ita est casus decisus per Franch. in decis. 108. & latè tractat hunc articulum Phanucius in tract. de dote §. restituenda nu. 43.

Quo casu locum habebit statutum de lucro dotis data, & etiam quod non sit soluta, & maritus ad huc vendicare poterit a debitore, sicut habebit locum statutum de donatione propter nuptias lucranda. Bart. in conf. 133. statuto ciuitatis Eugulij. Boer. decis. 22. Nam fufficit viro fuisse satisfactum de dote, quomodo cumque sibi satisfiat. & omnis satisfactio creditore volente, operatur idem quod solutio, & statutum hoc de dote data, non curatur de modo satisfaciendi. ut fuit decisum in Rota Urbis, ut per Achil. de Grassi in decis. 119. incip. dote promissa.

Quarta distinctio. Aut dos promittitur in loco, vbi

46 est de consuetudine ꝛ vocandi promissione dotis pro dote data, aut nō est consuetudo. Primo modo procedit opinio communis. Secundo modo contra communem. Vnde Bart.in l.stipulatio ista §. hoc quoque ff. de verb. oblig. dicit, quod si
47 in statuto ꝛ est appositum aliquod verbū quod habet duas significationes, vnam secundum propriam proprietatem vocabuli, alteram secundum communem vsū loquendi, debet intelligi secundum communem vsū loquendi.

48 Sed iste communis vsus loquendi ꝛ debet vigere tempore statuti, non autem postea, vt per Soc. in. l. Gallus §. si eius ff. de lib. & posthum. sicut in simili dicimus de interpretanda voluntate testatoris per vsū, vt is vsus probandus sit, qui
49 vigeat tempore testamenti. Quia vsus est ꝛ variabilis, & vsus qui est hodie, nō præsumitur fuisse olim Bart.in l. labeo ff. de supell. leg. Et quod statuta recipiant interpretationem à comuni vsu loquendi vigente tempore statuti scribit latē Curt. in cons. 176. col. 2.

Et pro corroboratione huius questionis contra communem, magis particulariter respondendo ad rationes inductas pro communi.

Ad primum respondetur Bart.in d. §. sane. Non ob stare illam glossam extendentem pretium datum ad pretium solutum, quia licet esset verum in casu alienationis rei ecclesie, tamen in casu dotis aliter ꝛ disponitur per aliam legem, vt dicitur in auct. de non elig. 2. nub. Nos autem dicimus esse aliter dispositum per alia iura, quæ allegauimus contra communem.

Ad secundum respondetur, quod dos promissa dicitur ꝛ improprie dos, & sic interpretantur iura dicentia dotem promissam esse dotem scilicet improprie, sicut dicimus donationem ꝛ incipientem a promissione non esse proprie donationem, sed pactum de donando, prout interpretatur Bartol. in l. legitima, & in l. iungentium in princip. ff. de pact. & in l. fin. ff. de condit. ob. caus. ergo dos promissa est pactū de dotando, & sic improprie dos.

Ad tertium respondetur, quod promittere, & soluere esse paria intelligitur dupliciter, vel ad denotandum obedientiam, vel quod ad effectum, primo modo loquitur d. l. fin. Cad. l. falscid. Nam si testator legauit, & hæres promissit soluere legata dicitur obedisse testatori sicut si soluisset, sed non est sic quod ad effectum, quia per promissionem non extinguitur obligatio, sicut per solutionem incipit.

Ad quartū negatur, quod dos promissa sit dos vera. Ad probationē respondetur ad l. 1. & 2. C. de dot. promiss. licet dicatur dos tamen improprie.
53 ꝛ Ad iura de collatione dotis etiam promissa, ceduntur, quia ipsa filia quæ succedit cum fratribus equaliter, non debet etiam petere, quod sibi promissum est, sed dotem siue datā, siue promissam consuit, sicut diximus in precedenti quest. de filia quam pater, secundo loco collocat, & promittit dotem, vt intelligatur promississe primam

54 ne habeat plus quam debet. Ad l. cum post ꝛ §. sed his ff. de administ. tut. Respondetur, quod ibi non fuit pura promissio dotis per tutorem facta, sed etiam promissio, vt patruus, & sic nomine proprio, vt probat ver. ille patruus, & curator stipulanti spondit, & verum officium suum egressus sponte se obligauerit, & tunc talis promissio habetur pro vera solutione, vt dixi in 2. dist. sup. sup. d. cum pater in l. i. ff. de iur. iur.

Ad quintum respondetur, quod pactum de lucrandi a dote habet locum in dote promissa, ꝛ quia ibi maritus agebat ad dotem sol. mat. Sed iura nō declarant quomodo erat conceptum hoc pactū, vel de dote promissa, vel de dote data, & potest interpretari, quod erat conceptum pactum de dote promissa lucrandi. ꝛ hoc dicit textus in auct. Dotes C. de nupt. vbi scriptura debet attendi, quia dos debet attendi secundum tenorem pacti.

56 Ad secundam confirmationem in l. si ex morte ꝛ C. de pact. conuent. Respondet Socin. hic, quod ibi loquitur quando dos incipit a promissione, sed fuit data, & sic est differentia inter primum, & secundum casum illius legis. Quia in primo casu dos incipit a traditione, & sic fuit tradita, sed in secundo dos incipit a promissione, & postea constante matrimonio fuit soluta, & sic utroque casu habet locum dispositio in dote data. Et pro ista interpretatione est textus cum glos. in l. fin. C. eod. tit. Melius respondetur secundum Ruyn. hic nu. 171. præsupponēdo, quod pactum de lucrandi dote, & ante nuptias donatione debet esse æquale ex parte vtriusque, alias non valeret, & idem est dicit textus, quando per patrem, vel extraneum dos fuit promissa: ergo vult dicere, quod si esset factum pactum de lucrandi dote, vel ante nuptias donatione promissa habebit locū perinde ac si esset factū pactū de lucrandi dote, vel ante nuptias promissione dati, siue enim pactū concipiatur de dote data, siue de dote lucrandi, semper æqualitas debet seruari d. auct. dos data C. de don. ante nupt. Non autem valet argumē.

57 tum de dote ꝛ data ad dotem promissam, nisi secundum similitudinem in genere sub quo cōueniunt, vt seruetur æqualitas.

Ad sextum negatur statutum hoc fuisse factū propter onera matrimonij, quia satis latē probauimus in precedenti quest. rationem finalem esse personam mariti, contemplatam, vt mulieres inueniant maritos, & onera matrimonij sustententur cum fructibus dotis. Idem fructus ff. de iure dot. Secundo respondetur, quod non est eadem ratio, quia quādo dos ꝛ est data maritus retinet, & vtitur iure retentionis, sed quando dos est promissa, maritus repetit, & agit, & facilius datur retentio, quasi sauiorabilior, quam repetitio l. paulus ff. de dol. except. l. si in area in fine ff. de cond. indeb.

Replicatur. Quia hoc statutum de lucrandi dote se refert ad tempus soluti matrimonij, vt mortua vxor

re, maritus lucretur. Sed mortua vxore maritus non agit ad lucrum dotis promissæ. sed agit ad dotem promissâ, ergo dos promissâ est vera dos, quia si non esset vera non competeret actio de dote. Confirmatur, quia tex. in l. si marito §. j. ff. de fund. dot. ubi gl. non assignat aliam rationem, nisi quia maritus agit non ex pacto de lucrâdo, sed ex promissione dotis. & tunc pecunia dotalis exacta dos efficitur, & cum verba pacti de lucrando succedunt, succedunt etiâ statuti verba.

SYMMARIA

QVAESTIONIS OCTAVAE.

- 1 **D**OS profectionis reddit ad patrem non obstantibus filiis secundum communem opinionem.
- 2 Hanc opinionem qui teneant.
- 3 Dos data, & promissa parificatur.
- 4 Lex ubi non distinguit, neque nos distinguere debemus.
- 5 Parentes cur possint retrahi a dotandis filiabus.
- 6 Dotem saluâ esse semper cur intersit patris ¶ nu. 33.
- 7 Dos cur ad patrem reuerti debeat.
- 8 Actio ad repetendum dotis illa datur patri, quæ datur ex iracundo.
- 9 L. i. in §. sileat C. de rei vxor. actione, inductio, ¶ intelligentia nu. 39.
- 10 Pater in vita sua non tenetur bona dare filiis.
- 11 Pater cur teneatur dotare.
- 12 Dotem profectionis esse restituendam filiis, ¶ non patri, qui teneant.
- 13 Consuetudo Martini hodie obseruatur per totum mundum.
- 14 Ius formatum est transmissibile ad suos heredes.
- 15 Filius familias hodie habet heredem.
- 16 Mater ad quid teneatur in filios in subsidium.
- 17 Patrimonium filia dotata quoduplex sit.
- 18 Pater non habet beneficium restitutionis in integrum pro dote filia.
- 19 Nepotes ex filia quando teneantur conferre dotem maternam.
- 20 L. illam C. de collationibus, an loquatur de filia emancipata.

- 21 Patria potestas præsumitur apparente paternitate.
- 22 Creditor tenetur probare suum debitorem esse filium familias.
- 23 L. fin. §. i. C. ut legat. nom. cau. vera inductio.
- 24 L. inter focerum §. cum inter ff. de pact. dotalib. ratio.
- 25 Pacta secundum dispositionem iuris communis nihil operantur.
- 26 L. cum pater ff. de pact. dotal. intelligentia.
- 27 Filia dotata transmittit legitimâ ad suos liberos.
- 28 Legitima debet esse libera ab omni onere, etiam absque dilatione.
- 29 Legitima non debetur filia viuenti patri.
- 30 Filia dotata non potest petere supplementum legitimæ.
- 31 Pater non succedit ad dotem profectionis, quando filia non potest aliud petere a patre.
- 32 Debitum legale non suscipit onus.
- 34 Actio de dote competi patri de voluntate filia.
- 35 L. post dotem ff. solut. matrim. quot intellectus habeat.
- 36 Martini opinio de dote, non est iuris correctoria, sed iuris interpretatiua. ¶ nu. 38.
- 37 Ius commune sit per consuetudinem interpretatiuum.
- 40 Dos à patre profectionis reddit ad patrem exclusis filiis, quando prius moritur maritus, deinde vxor.
- 41 Renuntiatio matris non nocet filiis.

QVAESTIO OCTAVA.

Vtrum exactio dotis profectionis promissæ spectet ad filios.

POST QVAM in præcedenti questione disputauimus de dote promissa, Soccin. hic num. 59, infert ad questionem, Si pater promiserit dotem filio, & non soluerit, si post mortem filii supersint filii, an ipsi nepotes petant dotem promissam

F ab auctore;

ab auctore: Ista quaestio dependet ab altera, vtrum mortua filia dotata a patre, dos ipsa reuertatur ad patrem, an vero ad filios nuptæ.

- 1 Communis opinio est quod dos ꝑ profectitia redeat ad patrem, & non aliter spectet ad filios, vt testatur Bart. in l. post dotem nu. 28. vers. teneo Communem nostrorum maiorum. Bologniet. in l. post dotem nu. 218. dicit Communem, Aymo in conf. 84. nu. 3. Curt. lun. in conf. 152. Capyc. decif. 170. in princip. dicit Communem, & secundum eam esse iudicandum.

Et licet multi ex doctoribus distinguant, an liberi extent, vel non, Nihilominus quod liberis extantibus adhuc debeat reuerti ad patrem, & sic promissa ab ea non possit exigi a filiis superfluis tenuit Bulgarus tantiquam glossator, vt ipsemet, quamuis ex sua vxore liberos suscepisset, tamen illa mortua, integram dotem restituerit socero, & sequuti sunt Azo. Accursius. Iacobus de Raue na, Dynus, Pileus qd. 89. Cyn. in l. dos a patre C. de soluto matr. dicit hanc opinionem veram licet euangelium, idem dicit Angel. in l. pater filiarum ad l. falsid. Alberic. in d. dos a patre. Canonistae hanc etiam sequuntur in c. fin. de donat. inter virum, & vxorem Io. Andr. ad Specul. de donat. inter virum, & vxorem §. si. Alex. in d. l. post dotem nu. 17. Seyfell. nu. 25. Dec. in l. illam nu. 16. Cade collat. Rip. in l. 3. §. quod si in patris nu. 6. inf. eod. Aret. in §. fuerat nu. 3. in fin. de act. Alex. in c. fil. 115. vol. 3. & in conf. 57. vol. 7. Corp. in conf. 66. nu. 6. vol. 4. & conf. 24. nume. 3. Ancur. in conf. 50. Ruyn. in conf. 56 in fine vol. 5. & 187. vol. 2. Soccin. in conf. 0. vol. 3. xvi per 20. fundamenta tenet contra Martinum Soccin. ludo. in c. fil. 114. vol. 3. Curt. lun. in conf. 93. nu. 9. Aymo in conf. 84. nu. 7. Hieronymus Gabriel. in conf. 16. nu. 6. & conf. 58. Decian. in confil. 55. in princip. vol. 1. Menoch. in conf. 23. nu. 30. Cepha. in confil. 709. vol. 5. in princip. Rip. lib. 3. respons. cap. 10. Fanucci. in tract. de dote gl. 1. nu. 3. Campeg. de dote q. 152. parte 3. Benedic. in c. Raynuius in ver. duas habens filias num. 167. Tiracuell. de retract. conuent. nume. 58. cap. 60. Casus decif. Capyc. d. decif. 176. Thessaur. in decif. Pedemontana 138. & decif. 590.

Et quia altera communis erat, quod quæ dicuntur de dote data, ꝑ dicantur etiam de dote promissa, vt dixi in precedenti quaestione, Ideo dicendum est in quaestione propofita idem esse in dote profectitia promissa, vt remaneat penes patrem, quia faci ius permittitur retentio, quam concedatur actio l. 1. §. fin. ff. de orig. iur. l. 3. proinde ff. de var. & extraordin. cognit. Dec. in l. diem functo nu. 15. ff. de offic. assessor. & in l. diuus nu. 5. ff. de reg. iur.

4 Prima iurgitur ratio pro ista communi, Vbi lex ꝑ non distinguit, nec nos distinguere debemus l. de pretio ff. de public. in rem act. sed inducendo omnes leges iuris cuius loquentes de ista materia,

semper reperitur dotem a patre datam ad patrem debere reuerti, neque fit distinctio an extent, vel non extent filij, ergo simpliciter loquedo, etiam extantibus filiis ad patrem debet reuerti. Minor probatur, inducendo leges, quæ de hac materia loquuntur l. dos a patre C. de soluto matr. l. 2. C. de bon. quæ lib. vbi lex loquens de iuribus nuptialibus non acquiritur patri quantum ad proprietatem, non habet locum in dote data a patre, ne retrahantur ꝑ parentes a dotandis filiabus, si dos ad eos non reuenteretur, ergo filij non succedunt ad illam dotem. Item l. fin. ff. de rat. hab. vbi dos semper debet esse salua patri, etiam mortua filia, ergo reuertitur ad patrem. Neque potest dici, quod sit ibi appofita stipulatio, quia præsupponit ibi textus actionem esse communem patri, & filiis, cum præstet cautionem de rato, quando agitur, Item l. pater ff. de iur. i. in vers. interest enim patris ꝑ semper dotem saluam esse propter spem, quandoque recipiendi, & subdit possit, quod in emancipata vno casu tantum poterit regredi dos mortua filia in matrimonio. Item l. si ab hostibus infra eod. dos ad patrem reuerti debet. Item l. quod in vxorem C. de neg. gesti. in vers. conuenire possit debet ad quem dos reuerti debet. Item l. filius familias in id in fine ff. ad fennat. consultum Macedon. in vers. si enim mortua in matrimonio filia repetito datur. Item l. & ideo in fine, & l. seq. ff. de in rem ver. cum siml.

7 Item l. ꝑ iure succursum ff. de iure dot. vbi assignatur ratio cur ad patrem reuertitur dos. Item l. si patri in princip. ff. de pact. dotal. Item l. j. ff. de dote prælegata. Sed aduertitur, quod in his iuribus nunquam iurisconsulti loquuntur in casu, quo extarent filij.

8 Secunda ratio, illa actio ꝑ datur patri cum communionem filiarum ad repetendum dotem, quæ datur extraneo, l. 2. §. j. infra eod. sed extraneus potest repetere etiam extantibus liberis l. si extraneus ff. de condit. ob caus. l. 1. C. de pact. conuent. Ergo & pater. Hoc est argumentum Accursij in d. l. dos a patre.

Tertia ratio, si filij succederent ad dotem exclusio auctoris, tunc lex effect de indubitabili, contra l. quod labo ff. de carbon. adit. Consequenter probatur, quia l. inter socerum §. cum inter ff. de pact. dotal. disponit in vno solo casu in quo filij veniunt in casu renuntiationis, & donationis factæ stipulatio per hunc eum dotem infra eod. ergo in ceteris non est determinatum, & si hic casus esset cum illis ceteris, lex effect de indubitabili.

Quarta ratio, quam inducit Bart. in d. l. post dotem in quaest. 5. nu. 28. per textum in l. j. §. si, sicut ꝑ C. de rei vxor. act. qui expresse dicit, sicut ob liberos retentio, & quia naturalis stimulus parentes ad liberorum procreationem adhortetur. Quæ ratio sic declaratur, quia pater ꝑ in vita sua non tenetur bona dare filiis, quia satisfit legi, si pater viuens minutim eis alimenta præstitit Bald. in l. potest

- test ff. de adopt. & etiam si ludēdo dissiparet bona sua, non cogetur assignare certa bona, ex quorum fructibus filij se alerent, vt per las. in §. si quis in fraudem instit. de act. & ratio naturalis in vita solūm cogit patrem ad dandum alimēta, & post mortem suam dare successiōem: sed propter fauorem publicum, vt mulieres nubant, & ciuitas repleatur liberis hominibus, inductū est, vt pater in vita sua teneatur dare certam rem, vel quantitatem pro dote, ex cuius fructibus se possit alere, & cum filia soluto matrimonio reuertatur ad patrem, vt eam alat, æquum etiā fuit, ut reuertatur dos, item quia si filia moritur, nō tenetur amplius alimenta prestare, neque post mortem suā aliquid relinquere, cessat causa propter quā dos est data, ergo indistinctē reuerti debet ad patrem.
- 12 Contrariam opinionem in hoc casu, quando extitit liberi, tenuit Martinus antiquus glossator, quē refert Azo. in d. l. dos a patre. Et in sua summa C. de rei vxor. act. nu. 10. in fine. Et hanc opinionē sequuti sunt Raynerius de Foroliuio, Petrus de Bellapertica, Rossfredus, Placentinus, Odo-fredus. Hanc etiam opinionem multis iuribus, & rationibus defendit Calderinus in consil. l. sub tit. de donat. inter virum, & vxorem, vbi respondet omnibus contrariis. Salyc. in d. l. dos a patre. Soccin. in cons. 3 §. vol. j. Ruyn. in cons. 22 §. vol. j. Pract. Papiens. in forma libell. quod vxor agit ad dotem in ver. dicite dominz num. 1. in fine. Qui voluerunt id etiam procedere in dote promissa Roland. de lucro dot. §. 5. nu. 8. & 9. Et hæc consuetudo in Martini, vt omnes testantur hodie obseruatur per totum orbem terrarum Guido Pap. in cons. l. 1. nu. 8. vbi probat Martini opinionem esse veriorē. Habet, & ista opinio suas rationes.
- 14 Prima ratio pro opinione Martini. Omne ius formatum est transmissibile ad hæredes suos, sed filia in dote habet ius formatum, ergo transmittit illam ad suos hæredes. Minor probatur, quia dos dicitur proprium patrimonium filij l. 3. §. utrum in fine ff. de minor. ergo videtur quod debet esse perpetuum patrimonium, & transmissibile ad hæredes l. si. C. communia vtriusque iudic. auth. sed quamuis C. de rei vxor. act. Item quia filius familiaris hodie habet hæredem l. sanctimus C. communia de success. l. 2. C. de boni. que lib. & audi. de hæredit. que ab intest. defer. §. 1. Et pro hac ratione facit, quia mater tenetur alere filios egenos l. si quis a liberis ff. de lib. agnos. & habetur in C. de alim. prestand. gloss. in l. si competenti C. de alend. lib. a parent. Et tenetur dotare filiam in subsidium, quando desunt patris bona l. si. C. de dot. promiss. Lauia C. de iur. dot. gl. in auth. res que C. comm. deleg.
- Respondet Cyn. in d. l. dos a patre, quod patrimonium est duplex, quodam proprium, & absolutum, quodam patrimonium commune cum

- alij, tunc dicit quod filia non habet patrimonium proprium, & absolutum, sed dos est patrimonium filij commune cum patre, l. 2. §. 1. infra cod.
- Replicatur, quod Cyn. nō persilist in dictis suis, sed vacillat, Nam idem inducendo rationem contra Martinum, dicebat, quod actio de dote incipit competere post mortem l. 2. ff. de dote preleg. Ergo dum ipsa viuit, nullam communionem habet cum patre. Item replicat Salyc. in d. l. dos a patre, quod d. l. 3. §. vtrum ff. de minor. loquitur de beneficio restitutionis in integrum, quod patet tri. & denegatur, & ideo nulla potest esse communio cum patre in d. patrimonio. Nec ibi loquitur de dote, quia illa est in dominio mariti l. dote ancillam C. de rei vëdic. sed de dote prout est quodam vnuersum, vt l. quod dicitur ff. de impens. in rebus dotal. fact.
- 19 Secunda ratio Martini. Nepotes ex filia tenentur conferre dotem maternā si volunt succedere auctori illam C. de collat. ergo moriente filia, eorum matre, ipsi succedunt ad dotem, Consequētia probatur, quia si ipsi non succederent, frustra tractaretur de collatione l. 1. §. si in stipulatione vers. quod si alij ff. de collat. bon.
- 20 Respondet Accursus, quod in d. l. illam filia fuerat emancipata, & potest speculari, quod ibi coniungit patrem, & matrem, quæ tamen nō est in potestate aui.
- Replicat Martinus, quod intelligere de emancipata d. l. illam, est diuinare. Et ad speculationē respondetur, quod ideo commissit patrem, & matrem, quia loquitur de nepotibus ex filio, & filia, & est violatio literæ, intelligere de filia sui iuris. Item replicatur, quod dum ibi tractatur de hereditate patris, præsumitur habuisse filios in potestate, tam masculos, quam feminas, & in successiōe nepotes suis patribus, vel matribus in potestate existentibus. Confirmatur, quia textus dicit patrem, & matrem teneri conferre, ergo præsumuntur in potestate, & præsupponitur, quod illæ, de cuius hereditate agitur superuixerit, & sui filij, tempore mortis essent in potestate sua. Item replicatur quia apparet in paternitate, statim præsumitur filius familiaris l. filium quem diffinimus, ff. de his qui sui sunt, vel al. iur. Et paternitas præsumitur, quia nemo est sine patre, nisi contrariū probetur l. si quis patrem ff. ad Macedon. Sed in d. l. illa tractatur de successiōe patris, ergo &c. Et obiter nota, quia ista præsumptio, quod quis præsumatur filius familiaris est tam naturalis, vt etiā creditur negotians cum aliquo, præsumatur scire illum esse filium familiaris, non obstante, quod eum traxerit cum eo, tanquam cum patrefamiliaris l. 1. & l. 4. & l. pen. C. ad macedon. Ex quo sciuit, vel scire debuit eum esse filium familiaris, & sibi imputet, si non inuestigauit, & ideo onus probandi illi esse filium emancipatum incumbit creditori, vt est casus decisus per Grammat. in decis. 12. vbi vide num. 10. & seq.

93 Tertia ratio ex l. si t. §. j. C. ut legat. nom. cau. vbi mater fecerat testamentum insinuando patrem, & omnia quæ non sunt de dote, debent restitui hæredi, & dos ipsa remanet penes maritum suum propter filios, quamuis ipsa mater fuisset in potestate sui patris.

Respondet ibi Accursus, quod ibi erat pactum, vel fuerat emancipata, quin aliter non potuisset testari, Replicatur contra Accursus, per supradictos proximas replicationes. Sed ego arbitror ex alia ratione illam legem non facere pro opinione Martini, quam tetigit Bolognietus in d. l. post dotem num. 20. quod ibi illa filia nunquam fuerat in potestate patris, quia erat nata in servitute, & postea manumissa simul cum patre, & patria potestas non contingit natis in servitute l. servitutem, & l. qui in servitute ff. de regur.

94 Quarta ratio Martini per textum in l. j. inter socerum §. cum inter ff. de pact. dotal. Sic inducendum, si pater convenit, ut si filia moreretur sine liberis dos ei restitueretur, dicitur actum, ut si cum liberis, ei non restitueretur, sed hoc esse actum non potest evincere, nisi quia casus omnis relinquitur in dispositione iuris communis l. si extra ff. de condit. ob. caus. & non quia in casu omisso videtur iuri suo renuntiassè, quia talis renuntiatio haberet vim inactionis, & nemini presumitur iactare suam l. cum de indebito §. si. ff. de probat.

Quinta ratio. Multa sunt iura loquentia de pactis in relicto dote patri post mortem filiarum cum filiis, ergo si non essent facta dicta pacta succederent filiis, & non pater. Consequentia probatur,

95 quia pacta facta tunc secundum dispositionem iuris communis nihil operantur, lal. in l. si donaturus num. 3. per illum textum ff. de condit. causa data. antecedens probatur per textum in l. pater cum filia ff. de pact. dotal. vbi pater volens sibi providere, stipulatus est partem dotis sibi restitui liberis extantibus.

96 Confirmatur argumento Salysij l. cum t. pater dotem ff. de pact. dotal. vbi si maritus convenit cum socero non petere dotem eo vivo, & postea moriatur filia in matrimonio vivente patre, non potest maritus dotem petere propter pactum, & ergo si pactum non intervenisset, maritus petere posset: tunc sic hoc non potest intervenire, nisi propter existentiam liberorum, quod probatur, quia aliter diceret pater genero, dolo facis petere, quod mihi ei restitueretur, sed gener replicaret, verum esse, si teneretur statim restituere, l. si §. si. ff. ut legat. nom. cau. Pater autem duplicaret, hoc verum esse, si ad restituendum haberet dilationem ab ipso mine, sed maritus dicitur habere dilationem a lege miserationis gratia d. l. si donaturus in fine ff. de condit. caus. dat. ergo non est alia ratio, quam existentia liberorum, quibus non extantibus debet patri restitui. Item confirmatur, quia si pater non stipulatur dotem sibi reddi, perdit illum si matrimonium dissolvitur culpa mulieris, con-

sensu C. de repud. l. si dotem C. de iure dot. l. cum pater dotem ff. de pact. dotal. & cum amittitur, restituitur hæredibus §. quia verò in auct. ut liceat matri, & avia.

97 Sexta ratio filio t. transmittit legitimam ad suos filios post eius mortem, sed dos succedit loco legitimæ, quomodo liberat à patre sit data, ergo dos transit tanquam debita ad filios. Maior prebatur,

98 tur, quia in legitima t. nullum potest imponi onus, & debet esse libera l. omni modo l. quoniam in prioribus l. si cum §. repletionem C. de inoffic. testam. Et debetur libera, absque dilatione l. Fran. ch. decif. 16. num. 12. & 13. Et quod in dote data loco legitimæ, non possit fieri pactum ad beneficium fratris, vide Franch. decif. 196. Minor probatur per d. l. si nus. & l. sancimus C. de nupt. & l. i. i. centum §. Titio genero ff. de cõdit. & demonstrat.

Respondet Bolognietus in d. l. post dotem num. 20. ff. solut. matr. in vers. vndecimo, quod legitima

99 t. non debetur filie vivente patre, neque potest l. j. §. si impuberi ff. de collat. bon. ideo non potest deberi liberis filiarum, quod ipsi filigen non est adhuc acquisitum, & quod acquisitum non est, ad heredes transmitti non potest.

Replicatur, Nam si ista dos, quæ datur filie non appropriaretur ipsi, sequeretur, quod filia dotata à patre in minori quæsituræ, quam sit legitima, superviens patri, posset petere supplementum

30 legitimæ, sed consequens t. est falsum, ergo & antecedens: falsitas probatur, quia filia si dotata est à patre, non est movenda quæstio an incompetenter sit dotata, cum ipse melius quàm alius sciat pro filia capere consiliū l. nec in ea ff. de adulter. Dec.

in cons. 26. Alex. in cons. 291 vbi notatur sic esse iudicatum vol. 2. quo casu, etiam si non renuntiaverit, non potest petere supplementum legitimæ, pro ut est casus pluries decisus Grammat.

decif. 57. & decif. 101. Afflicti in cons. regni incip. fratribus num. 12. Et non obstante renuntiatione sit fuisse pluries decifum Neap. iunctis dominis consiliaris duarum aularum testificantur addentes ad Consuetud. Neapolit. quæ incipit eas autē,

in additione quæ incipit paragium col. 2. fol. m. l. i. 96. & vide Marten in decima disputatione num. 23. Consequentia deducitur, quia legitima debetur filiis post mortem, & dos succedit loco legitimæ, veridictum est, & si non datur dos, debetur legitima.

Confirmatur, quia Communiter omnes scribentes, dicentes opinionem l. o. & aliorum glossatorum

31 volentium patrem t. succedere ad dotem professionem exclusi filijs, dicunt de iure non habere locum, quando filius excluditur a successione patris, de qua communiter testatur Capyc. ind. decif. 176. nu. 6. & 7. per rationes, ut ibi allegatur.

& alios, sed filia dotata à patre nihil aliud potest consequi, ut dictum, ergo dote dicitur sibi appropriare, quo casu transmittit ad heredes.

Item

32 Item confirmatur, quia in debito ꝛ legali nullū potest opponi onus, Franch. d. decif. 16. & d. decif. 196. sed pater tenetur dotare filiam ex dispositione legali l. fin. C. de dot. promiss. cum similibus, ergo non potest imponere aliquod onus, vt ad se reuertatur: Et si hoc faceret ex pacto, vt d. l. pater cum filia ff. de pact. dotat. toleratur ibi in parte, non in toto, ibi enim stipulatus est morietē filia cum liberis sibi reddi tertiam partē dotis, quia dos fuerat magna, sed regulariter totam dotem sibi reddi stipulari non potest, quia tunc in debito legali posset apponi onus: Nec obstat, quod valet stipulatio, in qua pater stipuletur sibi dotem reddi, vt l. post dotem infra eod. Quia

33 hoc beneficium ꝛ quod datur patri ad repetendum, datur de æquitate, vt dicit gl. in l. dedit ff. de collat. dot. ergo non debet esse cum iactura liberorum, nec mariti, ꝛ quo sunt alendi l. si cum dotem ꝛ si verò infra eodem, & ipsi filij sunt pars onerum matrimonij, per quæ dos datur l. j. infra eod. & mortua filia adhuc dicitur durre l. fin. C. de bon. matern. Acquisitio autem consistit, quia cum pater teneatur dotare filiam, si dos consumere, vel perderet, ipse cogetur sæpius dotare, vt considerat Accurs. in d. l. 3. s. 1. in glossa dos infra eod. ideo disponitur, vt dos sit etiam patris actio de dotat. repetendum illam pro filia, item potest considerari primum cum patris respectu, vt si fructus, quem habet pater in bonis filij, quia communis est opinio, quod pater non habet vsumfructum in dote aduentitia filij, vt notant Doct. in d. l. 3. quod si in patris infra eod. ibi Soccin. in 2. not. Bald. Nouell. in tract. de dote

* in parte 6. priuileg. 33. & de communi Aymo in conf. 84. nu. 7. Item confirmatur, quia pater non potest petere dotem profecticiam nisi de voluntate filij, vel eius filiorum d. l. post dotem infra eod. & laia C. de iure dot. & ibi glossa in ver. est, & tertia ratio. Ex hoc deducitur septima ratio.

Septima ratio, si dos profecticia soluto matrimonio per mortem filij cum filij rediret ad patrem dotantem, tunc si queritur, quod pater post mortem filij posset agere ad recuperandum dictam dotem, sed consequens est falsum, ꝛ ergo, & antecedens, per consequentia clare deducitur, quia actio est ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur ꝛ i. in l. de act. Falsitas consequentis probatur per d. l. post dotem, vbi pater agit de voluntate filij d. laia, & ibi gl. Nec valet quod d. l. post dotem habeat vnde viginti intellectus, quos omnes recensit Bologniet. ibi, & sic non valeat allegari gl. in ver. certas in 5. quibus in 2. consil. Codicis. Bart. in l. qui Romæ 5. duo fratres colum. 3. & ibi Kipa fide verb. oblig. Alex. in consil. 1. nu. 9. vol. 2. Quia hoc intelligitur quando lex non habet communem intellectum, vt per Ruyn. in l. j. col. 2. infra eod. modo si ventiles omnes dictos in intellectu semper inueniunt in quolibet patre non

35 posse agere nisi de voluntate filij.

36 Octaua ratio, quia ista opinio ꝛ Martini non est iuris correctio, sed iuris interpretatio, & habetur ipsa pro iure communi, & non pro iure consuetudinario Alex. in d. l. post dotem nu. 2. s. & Seyfell. per l. si de interpretatione ff. de leg. Et 2. opinio Martini non dicatur proprie consuetudo, tenet Curt. l. un. in addit. ad Alex. in d. nu. 2. s. in d. l. post dotem post Bal. in l. in fi. C. de bon. que lib. Hieronym. Tortis in d. l. post dotem in 4. q. 6. Bart. & ibi las. nu. 101. post Alex. Nec mirum, quia ista consuetudo approbata fuit a Doctores viuentibus, & a iudicibus, qui pro ea iudicauerunt, quorum longè maior fuit numerus, quàm eorum, qui pro Bulgario scripserunt, ita vt verè dici possit, quod opinio iudicum indicantium præualeat disputationibus Doctorum: Item quia consuetudo Doctorum, & iudicum videtur potius esse iuris, quàm facti, & sic inductus interpretatiuum, cum omnes qui eam sequuntur sint Doctores, & iurisperiti, & non in facio, neque in arbitrio, sed in iure scripto iudicia sua funduntur, ergo habetur pro lege scripta, & ab ea non est recedendum per not. in c. enenitatis de consil.

Quare cum opinio Martini per consuetudinem in-

37 terpretatiuam approbata fecerit ꝛ ius commune pro lege habenda erit, & cum in æquitate se fundat, amplissimè interpretanda erit, ita vt procedat etiam in dote promissa, quæ ab Auo promittente, mortua filia, eius filij solus debet licet ad illos spectaret si fuisset soluta, & quod secundum hanc opinionem fuisset ꝛ adicatur, & passim iudicetur, vide Antonin. Thesauri in d. decif. 190. nu. 5. ver. quibus stantibus.

Ideo non obstant rationes eorum, qui probant opinionem Martini esse iuris consuetudinariam, ꝛ sic stricte interpretandam, tanquam exorbitans à iure, cum iam sit probatum esse iuris interpretatiuam, & sic haberi pro lege, non autem consuetudinariam. Minus obstant rationes, & leges, quod dos debeat reuerti ad patrem, quia etiam si pater stipulatus esset sibi dotem reddi secundum formam iuris communis debemus intelligere non extantibus liberis, cum Martini consuetudo faciat ius interpretatiuum. Præposit. in c. si. fi. col. pen. vers. in si maritus de donat. inter virum, & uxorem. Bald. in l. 2. C. de bon. que lib. & in rubrica extra de arbitris. colum. 6. Alex. in d. l. post dotem nu. 2. s.

Et quod hoc tantò magis procedat in dote promissa, non dum soluta filij si pater stipulatus esset dotem reddi filij, videndum Bart. in d. l. post dotem in 4. q. & ibi communiter Doct. Prefertim si illa filia, propter causam illius dotis, renuntiasset omnibus bonis paternis Aymo in d. l. consilio 84. nume. 5.

39 Nec obstat text. in l. vnica ꝛ s. sicut C. de rei vxor. act. vbi dicitur fletat ob liberos retentioni, quia ipse naturalis stimulus parentes ad liberorum suorum educationem hortatur, & qui textus appa-

center

renter videtur concludere contra iā determinata, pro ut Hieronym. Elen. Diatrib. lib. 2. cap. 14. conabatur inducere.

Quia responderetur, quod ille textus loquitur, quando dos est restituenda vxori, post diuortium factum, & sic vxore superflite, nos autem loquimur, quid iuris sit in restitutione dotis post mortem vxoris. Et sic exponit ibi Accursus. Nam illo iure, si fiebat diuortium culpa mulieris propter malos mores, fiebat retentio per ipsum maritum de parte dotis, apparet hoc quia Iustin. ibid. facit mentionem de moribus, & dicit, ne varium genus culpandi inueniat, itaque apparet loqui de retentione, quæ fiebat propter malos mores, & tunc quando matrimonium erat dissolutum culpæ mulieris, vel eius patris, competeat retentio ob liberos, vt pro singulis liberis retinerentur singulæ sextæ, vt tamen non excederet tres sextas, & si fiebat diuortium propter malos mores maiores fiebat retentio alterius sextæ, sed si erat malorum morum minorum fiebat retentio octauæ partis, & mali mores mariti puniebantur in restitutione dotis ceteriori die, vt defumitur ex textu Vlpiani in §. mortua. in tit. de dotibus in suis fragmentis: ergo d. §. fletat loquitur de istis sextis, & remanet verus intellectus, vt illæ partes, quæ vocabantur quintæ deberentur filiis, quando soluebatur matrimonium per mortem mulieris, vt liberi haberent quandam successionem, sed in eadem l. in §. taceat, loquitur, quando viua filia repetit dotē.

Limitatur tamen ista conclusio, vt nō procedat, quādo prius moritur maritus, & deinde moritur vxor, tunc enim dos ꝑ a patre profecta redit ad patrem exclusis filiis, nec habet locum opinio Martini, est doctrina Bart. in l. j. nu. 2. ff. de dote præleg. & in d. l. post dotem, vbi etiam Castres. & sequuntur communiter omnes ibi, vt testatur Ias. nu. 102. & Alex. d. nu. 25. & in cons. 135. vol. 1.

& hanc limitationem esse notabilem in practica dicit Aret. in d. §. fuerat nu. 2. in fine de act. Neui zan. in Sylua nupt. lib. 2. nu. 79. Phanucc. de lucro dot. gloss. 1. nu. 3. qui dicit secundum hanc limitationem fuisse iudicatum in Rota Lucensi, & ita etiam iudicauit Senatus Pedemontanus, vt per Thesaur. in dec. 138. Sed Ias. in d. nu. 102. & seq. per multas rationes tenuit limitationem non esse veram. Nihilominus quando vera esset, illi nepotes possent petere portionem in bonis aui, quæ spectabat ad eorum matrem, & hoc

procedit, etiam si dicta eorum mater ꝑ renuntiaisset bonis paternis, quia ista renuntiatio quantumvis amplissima non nocet filiis renuntiantis, prout est communis, & vera conclusio, de qua testificatur Franch. in dec. Neapolit. 67. in principio. per textum in l. qui superfluit ff. de acquirenda hereditate diffusæ Dec. in l. pactum quod doctali C. de collat. Tiraquell. de iure primogenit. in 12. quest. & in quest. 40. nume. 111. & nume. 16. Quar. in repet. ap. quanuis in 3. parte relect. §.

2. incip. decima col. 4. vers. non me latet, cum alijs cumulatis per Franch. in d. dec. 67.

SVM M A R I A

Q V A E S T I O N I S N O N A E.

1 **S**tatutum quod mulier habens liberos non possit disponere nisi de certa parte dotis, habet locum in vidua secundum communem.

2 Dos quomodo dicatur recuperari cū sua causa.

3 Dos vera qua sit, & nu. 12.

4 Actio de peculio durat anno post mortem filij, vel serui.

5 Dotis qualitas præcedens consideratur.

6 Aduocatus qui semel fuit, semper retinet illam qualitatem, licet non sit.

7 Dos restituta dicitur dos quò ad effectū resultantem de iure communi.

8 Ratio unica vbi reddi potest, licet nō sit expressa, tamen habetur pro expressa.

9 Extensio quando licita est in statu.

10 Fragilitas mulieris cuius sit causa.

11 Dos recuperata secundum communem vsu loquendi dicitur dos.

12 Vidua adhuc dicitur esse in matrimonio.

13 Filij qua bona dicantur habere ex prouidentia legis.

14 Filij respectu bonorum prohibitorum alienari dicuntur succedere ab intestato.

15 Filij vt vniuersales successores matris tenentur satisfacere eius creditoribus.

16 Filij debent detrabere falcitiam ab ea parte in qua sunt instituti heredes, etiam si ad alias partes succedunt ex legis prouidentia.

17 Mulier nihil potest legare ad pias causas de bonis, de quibus prohibita est dispo- nere per statutum.

18 Legitima filiorum quando augeatur per statutum.

19 Mulier quando possit disponere non obstante prohibitione statuti.

20 Filij non possunt exheredari etiam cum causa de bonis sibi prouementibus vi-

gere

- gore statuti.
- 22 Vidua potest ad sui libitum disponere.
 - 23 Qualitas adiecta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.
 - 24 Dos recuperata amittit nomen dotis.
 - 25 Verbum quando stat demonstratiue, tunc sufficit semel fuisse illam qualitatem.
 - 26 Dotis qualitas, quando non desinat, si est restituta.
 - 27 Argumentum de hereditate ad dotem an valeat, & nu. 30.
 - 28 Hereditas etiam post additionem retinet nomen hereditatis.
 - 29 Dos recuperata adhuc retinet nomen dotis.
 - 31 Dos non dicitur respectu illorum, respectu quorum non habet priuilegium.
 - 32 Dos quando recuperatur ius est quesitum filijs vigore statuti.
 - 33 L. cum qui ades ff. de v. sup. cap. intelligentiis.
 - 34 Mulier in quibus casibus possit dotes suas alienare, & 36.
 - 35 Alienatio prohibita non intelligitur ex causa victus.
 - 37 Bona mulieris prohibita alienari subsunt debitis in subsidium.
 - 38 Mulier alienans in casibus a iure permissis an debeat requirere iudicem.
 - 39 Decretum alienationis debet precedere, non sequi.
 - 40 Mulierem prohibitam disponere causa mortis, qui teneant posse alienare in vita.
 - 41 Statutum prohibens mulierem alienari de certa parte est odiosum.
 - 42 Mulier prohibita alienari potest donare benemerito.
 - 43 Insinuatio non requiritur in donatione remuneratoria.
 - 44 Libertus potest donare benemerito.
 - 45 Donatarij merita debent probari per testes, vel instrumenta.
 - 46 Dos recuperata consistens in pecunia, et differat a consistente in stabilitibus.
 - 47 Dotem dici recuperatam cum sua causa

quot modis intelligatur.

- 48 Statutum contra ius commune non recipit interpretationem de iure communi.
- 49 Fragilitas mulieris an fuerit causa, cur prohibita fuerit disponere de dote.
- 50 Narrata in statuto denotant causam finalem.
- 51 Mulier neptia aliquando non habet usum recte rationis.
- 52 Ratio unicarum potest dici, quando plures possunt assignari.
- 53 Rationum pluralitas non presumitur.
- 54 V. s. communis loquendi est quid facti, & debet probari.

QVAESTIO NONA.

Mulier, quæ ex statuto non potest disponere, nisi de certa parte, si est vidua an comprehendatur sub statuto.



V. supra conclusum fuerit soluto matrimonio non dici proprie dotem. Infer Socin. vester hic nu. 74. ad questionem de statuto Senensi, ubi disponitur, quod mulier habens liberos non possit disponere, nisi de quarta parte dotis suæ, & reliquis tres quartas debeat relinquere liberis, verum hoc procedat etiam in vidua, quam questionem tractat hic Rip. nu. 72. Bologniet. nu. 154. & ceteri moderniores. Communis opinio est, quod hoc statutum habet locum etiam in vidua, & de hac communi testatur Ias. in l. 1. nu. 9. C. vnde vir, & vxor, hanc esse communem testantur Ripa hic nu. 72. Crot. nu. 13. & 14. Salusolus nu. 25. Hannibal de Canonici hic nu. 114. Hanc opinionem tenuit originaliter Bald. in d. l. 1. in fin. C. vnde vir, & vxor, & ibi Dec. Castren. hic in princip. & in l. fin. ff. quando act. de pecun. est annal. Alex. in conf. 102. super eo quod queritur. vol. 2. Brun. in tract. de stat. excludente fecundas propter masculos art. 12. Cuius opinionis communis rationes sunt istæ.

Prima ratio per textum in l. si socius pro filia ff. pro soc. in vers. salua societate diuortio matrimoniū solutum foret, cum sua causa dotem recipere, scilicet v. ea, vel alij marito dari possit. Ex quo textu formatur argumentum. Dos recuperatur cum sua causa, ergo cum sua obligatione, consequentia probatur, quia causa, & obligatio sunt idem, insit. de oblig. in princip. Et pro hoc facit

text.

text. in auth. sed quamvis C. de rei vxor. act. & §. quia verò in auth. de equalit. dos. ergo dos dicitur recuperata cum obligatione, & qualitate statuti illius loci, vbi recuperata est. Item potest induci ille vers. cum sua causa, id est cum sua datione, & facto, prout interpretatur gl. in li. i. in §. i. in princip. & §. sed cum nulla ff. de pact. & sic vt debeat alijs dare cum eodem facto, vt omnino teneatur ex ipso statuto.

- 8 Secunda ratio illa est vera dos, quæ retinet proprium nomen, propriam naturam, & producit proprium effectum dotis, sed dos recuperata à vidua retinet proprium nomen, propriam naturam, & producit proprium effectum dotis, ergo dos recuperata à vidua dicitur verè dos, & per consequens statutum Senenſis dicitur habere locum in ea. Minor probatur primo per textum in l. i. ff. quidò act. de pecul. est annal. vbi præsupponitur quòd peculium finitur morte filij, vel serui, & tamè etiam post mortem datur actio de peculio contra patrem, vel dominum infra annum, ergo retinet nomen peculij, & diffinitionem in beneficium creditorum, quibus est ius quæsitum, vt terminari possint eorum credita. Et pro hoc facit, quia ex diffinitione proprietatis retinetur l. quis sit fugitiuus §. errorum ff. de adul. adict. sicut igitur morte soluto peculio habet nomen, & diffinitionem peculij in beneficium illorum, quibus est ius quæsitum, ita esse debet in dote, vt etiam si sit recuperata remaneat nomen, & definitio dotis in beneficium illorum, quibus debebat portio dotis relinqui vigore statuti. Itè probatur, quòd habeat eundem effectum, nam in d. l. i. socius, & in d. auth. sed quamvis, & in d. §. quia verò, præcedens qualitas dotis quæ ponderatur, quia producit eundem effectum, ac si illa qualitas adesse de præſenti. Confirmatur quia l. i. ff. de decur. vbi decurio, qui debet esse decurio non torquetur, & tamen ibi agitur còtra publicam vtilitatem, ne de eo habeatur quæſtio, vt ff. & C. de quæſtion. & possunt cumulari multa similia, vt gloss. in §. fin. inst. de tutel. & l. i. C. de comitibus, qui prouintias regunt, lib. x. i. Et qui semel fuit aduocatus licet non sit, retinet illam priorem qualitatem Bald. in l. i. C. de aduocat. diuers. iudic. Item effectus præcedentis qualitatis ex voluntate alterari non potest, quia est affixa rei, vnius facinoris §. seruus ff. de quæſt. Item probatur per textum in l. pomponius §. in dotem ff. de acquir. possess. quem textum ponderat ibi Aret. pro statuto loquente de dote, quia dote restituta, dicitur dos quæ ad effectum resultantem ex titulo de iure communi, vel municipali, quia dos restituta ex causa dotis continetur sub appellatione dotis, licet non habeat eadem privilegia Letam. & l. 3. ff. de fundo dote. sed in casu dicti statuti consideratur dos solum respectu tituli, ita quòd loquitur de dote, & non de alio patrimonio, & ita intelligitur d. auth. sed quamvis, & d. l. i. socius.

8 Tertia ratio, vbi in duplici casu vnica ratio quæ flammæ reddi potest, tunc ea licet non sit expressa, habetur pro expressa: sed tam in dote còstante matrimonio, quàm in dote recuperata in dicto statuto Senenſi vnica ratio reddi potest, scilicet ne fragilitas matris lædat filios, ergo quæ dicuntur de dote habent locum etiam in recuperata. Maior probatur per Bal. in l. maximum vitium C. de lib. praterit. vbi dicit, quando statutum non est odiosum, seu pœnale, nec correctorium, sed tantum exorbitans licita est extensio quæ idem præter rationis, etiam non expresse, nec vnica, idem dicit Alex. in l. i. C. de constante in princip. eodem. Imolan. l. fin. ff. de hæred. inſtit. arg. l. 2. ff. de lib. & posthum. in vers. si nomen eius expressum nõ sit, si modò vnicum sit, & illo casu est licita extensio. Bart. in l. omnes populi in 4. quæſt. textus quæſtionis principalis ff. de iust. & iur. Notatur in l. i. verò §. de viro inſtit. l. i. in auth. quas actiones C. de sacro. eccles. Minor probatur argumento c. 10 forus de verb. signific. vbi notatur fragilitas mulieris, & l. fin. C. de pact. conuenit. Nam si posset recuperatam dotem ad sui libitum disponere, tunc posset dolum committere l. §. fin. ff. de except. doli. & sic ex aliqua leui, & fragili causa præiudicare filios.

11 Quarta ratio, quia dos quæ recuperata secundum communem vsum loquendi dicitur dos, vt communiter testantur omnes doctores, qui communis vsus loquendi attenditur in statutis l. cum de lanionis §. aliam ff. de fundo inſtituto l. habeo ff. de supell. leg. & latè dixi supra.

12 Quinta ratio. Illa est vera dos, quæ sic iure interpretatur in alterius præiudicium, sed dos recuperata interpretatur vera dos in alterius præiudicium, ergo est vera dos. Minor probatur per textum in l. i. cum ibi not. C. de collat. vbi volunt illum textum qui loquitur de dote, quæ debet conferri, locum habere in dote recuperata, quia eadem ratio militat, scilicet æqualitatis seruandæ l. i. C. communia vtriusque iudic. l. illud, & l. vbi liberi C. de collat.

Sexta ratio. Statutum hoc loquitur de dote illius, qui est in matrimonio, sed vidua quæ adhuc dicitur esse in matrimonio, ergo loquitur de dote ipsius viduæ. Minor probatur per textum in l. fin. C. de bon. mater. vbi vidua adhuc dicitur stare in priori matrimonio, tãto magis si habet filios, vt Bald. in d. l. fin. notat. vnde cum hoc statutum sit indutum, vt consulari liberis, quos vidua dicitur habere propterea comprehendit viduam, quæ dote recuperauit.

Et retenta hac communi opinione declarauit ipsam.

14 Primò quòd ipsi filij illas tres quartas dicuntur habere ex prouidentia legis, & nõ ex iudicio matris, & ad hoc allego textum in l. i. arrogator in fine ff. de adopt. Ex qua declaratione inferas primo, quòd si ipsi filij instituantur hæredes in omnibus bonis à matre, quòd possunt dicere se esse hæredes.

- 85 testes solū in vna quarta, sed respectu eius quā parum ipsi dicuntur succedere ab intestato, & sic ex prouidentia legis, ergo in ipsis non sunt heredes matris. Et ita consulat Castrensis in cons. 347. vol. 1. Dec. in cons. 86. Licet vt vniuersales succedat foris ¶ vigore statuti, reputentur satis facere omnibus creditoribus matris Aymo in tract. de auctoritate parte 4. nu. 14. r. Schue pertinet que scribit Afflict. in dec. 37. & dec. 314. licet ibi Vrsill. in additionibus dicat sepius in sacro consilio Neapolitano fuisse decisum contra Afflictum, & ita etiam testificatur Camillus Salernus in additionibus ad consuetud. Neapolit. que incipit si quia moriens in additione, quā incipit ex hac consuetudine. Secundo inferens ¶ quod si hereditas matris, que consistit in dicta quarta parte dotis exhausta esset legatis, quod nihilominus in eadē quarta parte ipsi filij debetur legitima, iste est casus decisus per Boerd. dec. 189.
- Secundō declarā, quod cum in dictis tribus quartis 18 ipsa mater necessitate ¶ statuti debeat depedere in testata, quod neque super eis poterit condere testamentum ad ipsas causas, vt consulat Ancar. cons. 15. Soccin. in cons. 48. nu. 1. vers. nec obstat videtur ea sola ratione, quia per dictum statum dicitur esse aucta ¶ legitima filiorum, vt consulat Federic. de Sena in cons. 18. quem sequitur Geminian. in c. fin. col. vlt. de rerum permut. l. 6. & vide Soccin. Capye. dec. 98. gloss. in §. vero, & ipsam in ver. excipimus in auth. de testib. & De Bottis in addit. ad dictam consuetudinem Si quia moriens. in additione que incipit si mulier in testamento.
- Tertiō declarā, vt ipsa communis conclusio non possit procedere, quando filij consignane dotes matris soluta in matrimonio per mortem patris, in instrumento dicerent ad habendum ¶ aliēdum & c. prout est de stylo notariorum, quia talis potestas operatur, vt ipsa mulier libere possit disponere, & alienare Aymo in cons. 4. nu. 8. Dec. in l. si. nu. 9. C. de pact. Et si est data hęc potestas alienandi an detrahantur ipse nouem partes, vide Caecher. in dec. Pedemont. 12. nu. 17.
- Quartō declarā, quod in istis tribus ¶ quartis non possent ipsa filij ex hereditate cum causā, quia in eis ipsa mater dicitur decedere intestata, & de eis disponere non potest, sicut est in debita iure naturalis filij competente, vt in auth. de triente, & semisse, & sic equiparatur illa tertia, & istae tres quartae.
- Sed contrariam sententiam arbitror de iure vniuersi, scilicet quod statum predictum non comprehendat dotem iam restitutam, & deo vidua ¶ possit ad suu libitum disponere, & auctor huius opinionis fuit Nicolaus de Marellis in d. l. j. C. unde virg. de vxor. eamq. sequutus fuit Aret. hic in principio, sed per rationes satis frivolas.
- Prima ratio Aretini est. Quasitas ¶ adiecta verbo statuti debet intelligi secundum tempus verbi, vt

- statutum habeat locum, sed in dote recuperata à vidua non adest qualitas adiecta verbo, nec fecit dum eam potest intelligi, ergo in dote recuperata à vidua non potest habere locum statutum predictum. Maior probatur per textum in lin. delictis §. si extraneus fidei nora. l. etia, & ibi Boer. ff. de testam. milit. Bart. in lex facta in principio. col. 1. ff. de vulg. & pupill. Minor probatur, quia postquam dos ¶ est recuperata amittit nomen dotis, nec est amplius dos l. 3. ff. de fundo dotal. & l. i. in fin. ff. de v. sup. pro dote, quia fuit vnita cum reliquo patrimonio mulieris, ideo non dicitur amplius dos, & sic non adest qualitas requisita à statuto, ergo non habet locum, argl. habebat ff. de institor.
- Respondetur, quod quando verbum ¶ stat demonstratur, tunc fuisse semel fuisse illam qualitatem doctrina est Bartol. in d. lex facta, sed hic verbum stat demonstratur, quia mulier potest habere multiplex patrimonium, vt l. si quidē C. de solut. matrim. l. si. C. de dot. promiss. Bald. in l. 1. C. sine cef. vel reliq. ideo solum demonstrat de dote, vt de ea possit testari secundum formam statuti. Secundo respondetur negando, quod in dote recuperata non adest ¶ qualitas, quia in prejudicium illorum quibus erat acquisitum ius super id dote, non potest desinere illa qualitas l. si. ff. quā do actio pecul. est annalis, & sic in prejudicium filiorum, quibus erat ius quesitum, vt de dote ante recuperationē nō potuisset testari, nisi de quarta parte, non desinit esse dos. Tercio respondetur, quod cum titulus dotis solum consideretur in statuto illo respectu etiam dos recuperata dicitur dos, vt tenet idem Aret. in l. pōmponius §. in dote ff. de acq. possess.
- Secundō principaliter argumentatur Aretin. quod ¶ sicut hereditas ¶ apprehensa nō dicitur vltimus hereditas, quia efficitur proprium patrimonium heredis, vt not. per glo. in l. si. ff. de fidei commiss. hered. petit. l. si. in l. si. veteres col. 3. ff. de acquir. possess. tex. in §. i. in fin. de hered. qual. & different. & hic las. eodem modo dos apprehensa nō debet dici amplius dos, ex quo eodem modo efficitur proprium patrimonium ipsius mulieris, vt dictum est.
- Respondetur, quod aut hereditas apprehenditur per heredem libere, aut cōsiliū onere. Primo modo efficitur verum patrimonium heredis. Secundo modo non, quia etiam post additionem ¶ retinet nomen hereditatis, vt probat tex. in §. i. in fin. quib. ex caus. manum non sicer, & per totum tit. si ad trebell. & hic las. sic textus ¶ restituit in l. de fidei commiss. lib. l. ita est in dote, que si recuperetur cum aliquo onere, puta, vt mulier de ea non possit testari nisi de certa parte, tunc transit cum eodem onere, & adhuc recuperata ¶ retinet nomen dotis l. si socius pro filia ff. pro soc. & auth. sed quauis C. de rei vxor. act. l. si de dote C. de collat. Dec. in d. l. j. C. unde virg. & yxon. Alex. in cons. 55.

30 conf. 55. vol. 1. Et nota, quod non militat ꝑ eadē ratio in dote, quā in hereditate, quia quando hereditas est delata, & non adita, tunc agitur de lucro l. 1. C. de impos. luc. descript. lib. 12. & ideo quod excludatur non tractatur de damno, sed quando hereditas est adita, tunc tractatur de omni mittere lucro cum suo damno gloss. in l. 1. §. si quis autem in uer. per integrū ff. de itinere actus priuato. Sed in casu dotis, semper tractatur de damno, quia semper est sua dos, siue exacta, siue non, & ideo est diuersa ratio inter hereditatem, & dotem, & habet locum regula l. papinianus ff. de minoribus. ex quibus apparet quod rationes Arretini non concludunt hanc opinionem contra communem.

Ego autem moueor ad tenendum contra communem istā per omnes rationes quas induxi supra in quinta questione contra communem, ubi probaui, soluto matrimonio non esse uerē dotem, & propriē, sed impropriē, quas hic uolo haberi pro repetitis, & sunt satis uirgētes, etiam circa præsentem questionem.

31 Præterea illa nō dicitur dos ꝑ respectu filiorum, quā respecta eorum non habet priuilegia dotis, sed dos recuperata non habet priuilegia dotis respectu filiorum, ergo dos recuperata non dicitur dos respectu filiorum. Minor probatur, quia si mulier moriatur ante exactam dotem, filij recuperabunt eam cum suis priuilegijs. Bart. in l. post dotem inf. eod. & dicam latē in l. 1. inf. eodem sed quod est recuperata a muliere, dicitur vnicuius eius patrimonium l. si cum ibi not. C. communia ueriusque iud. nec habet priuilegia dotis, & quia mulier habet duplex patrimonium, ut dixi, sicut statutum non attingit mulierem in reliquo patrimonio, quod non habet eadem priuilegia, itaque in dote recuperata, quæ effecta est patrimonio illius, & non habet amplius priuilegia dotis. ergo tale statutum locum habebit solum ante recuperationem, non autem post, aliās esset contra textum in l. cum qui edes ff. de usufructu.

Respondet huic argumēto Hannibal de Canonicis

32 hic. nu. 173. quando ipsa dos ꝑ recuperatur, ius etiam est questum filijs d. l. fin. ff. quando actio de pecul. est annalis. & ideo adhuc nomen, & effectus dotis durat d. l. filij cum ibi not. C. de collat. Et cum dicitur, est vnum patrimonium mulieris. Respondet intelligitur quod ad alios, non autem

33 tem quod ad filios. Et cum allegatur d. l. ꝑ cū qui edes ff. de usufructu. ubi vnum patrimonium nō debet diuerso iure censeri. Respondet, quod procedit quando actus non potest considerari, nisi, ut unicuique, & ut uñ corpus, sed contrarium est in casu nostro, cum statutum loquatur de dote demonstratiue ad designandum differentiam alterius patrimonij ipsius mulieris, de quo potest testari ad sui libitum. Item ad d. l. cum qui edes, dicitur quod loquitur quādo in diuersa consideratione cadet repugnancia, puta esse quid mobile, & im-

mobile est repugnancia, quod nō potest esse. sed respectu vnius rei immobilis non potest cadere repugnancia, considerando diuersa iura. Quod probatur, quia quis potest habere vnam rem partim iure hereditario, & partim iure prælegati l. miles §. pro parte ff. de leg. 2. l. cum qui §. pro parte ff. de his quib. vid. ind. l. in quarum cum ibi not. ff. ad l. Falcid. & probatur in l. 1. §. si quis ex mortis. ff. quorū legat. & in l. in fideicommissaria §. ff. ad trebell. Item frater dicitur habere vnicuique patrimonium copulatu de bonis maternis, & paternis, pone quod moriatur, & habeat duos fratres vnum vterinum, alterum patruelem, utique patruelem succedet ad bona paternā, & frater vterinus ad bona maternā auth. post fratres C. de legit. heredib. l. de emancipatis §. exceptis C. de legit. heredib. auth. itaque C. communia de success. ergo vnicuique patrimonium diuerso iure censetur. Et sic intelligas d. l. cum qui edes.

Ista solutio non valet, quia si ius esset questum filijs super dote recuperata vigore dicti statuti, tunc sequeretur quod ipsa mulier postquam recuperauerit non posset vendere dictas dotes suas, neque alienare, quia dolose diceretur facere in præiudicium filiorum, ad eos fraudandum, prout titulus ff. de his quæ in fraud. credit. Sed ipsa mulier ꝑ potest dotes recuperare, & alienare.

34 Et valet alienatio, nec potest ꝑ filios reuocari, ergo ipsis non aliter est questum ius super dote recuperata. Item infero, ergo statutum non loquitur de dote recuperata. Et hic est tota vis ipsius veritatis.

35 Quod autem mulier dote recuperata, quam prohibetur in totum relinquere ad libitum per statutum possit alienare inter viuos. probatur sic. Primo quia dispositio e, quantum de usufructu lib. 6. quæ loquitur in vltima voluntate nō habet locum in contractu inter viuos, & etiam in donatione causa mortis si fuerit stipulatione vallata, etiam si in testamento fuerit facta dummodo mediante stipulatione. Deed in conf. 19 §. in fine. & ibid. nu. 3. dicit esse communem opinionem. Secundo casus est in auth. contra cum rogatus C. ad trebell. ubi rogatus, ꝑ restituit quicquid superest de hereditate tenetur ad minus quartam conferuare fideicommissario, nisi ueniet ꝑ necessitate sui victus, & sic simpliciter concedit alienationem ex causa victus, ergo statutum hoc non habet locum in alienatione, quæ fieret inter viuos ex necessitate ipsius alienantis.

36 Confirmatur quia mulier ꝑ potest alienare quælibet bona dotalia etiam in præiudicium aliorum, ut uiuat l. si tuus §. matrem ff. de iure dot. cum dotem si autem infra eod. quia equius est alimēta dare, quā negare ei, qui aliquo casu dominus bonorum futurus est l. j. §. ff. de insecut. ff. de vent. in possess. mittend. quanto magis debet alimulier de bonis suis, cum ipsa sit domina, & filij contradicentes dicerentur ipsam necare, vel necare

ff. de

ff. de alim. leg. quo casu possent rationabiliter exheredari, quasi vite eius infidantibus. auth. vt cum de appell. cognosc. filius a parentibus, & pro hoc est decisio, Franchi. 235. in primo dubio. Item potest mulier alienare etiam in præiudiciu aliorum, vt sana viuatur. l. si cum dotem §. fin autem infra eodem, nec possent filij contradicere, alijs ex d. ratione possent exheredari d. auth. vt cum de appell. §. si quis autem de prædictis. Item potest alienare, vt libera viuatur, puta, vt liberet se debito
 37 ad quod est efficaciter, & necessario obligata si abunde solui non potest sicut dicimus in minore l. lex que C. de administr. tut. l. ob es alienū ff. de præd. minor. l. magis puto §. nam passim ff. de reb. eorū. & pro hoc est casus decisus per Cypic. decis. 70. in fine, & melius in decis. 195. vbi quod si non sufficit illa portio de qua poterat disponere, in subsidium deuenitur ad alias portiones, quibus alijs forte erat ius: quæsitum sub spe, similiter si fuisset capta ab hostibus, & liberata ab aliquo, tunc ipsa esset pignori obligata ad reddendam illam pecuniam l. ab hostibus C. de captiu. Item potest alienare in præiudiciu filiorum, vt nupta viuatur. Nam pone quod non inuenit virum idoneum, nisi cum dote in pecunia numerata. Vel contraxit matrimonium cum secundo viro, promissa sibi dote de pargio in pecunia numerata certe satis videtur iusta causa, vt possit alienare bona stabilia pro dote se, quia dotis causa semper, & vbique est præcipua.

Sed hic considerare debetis, quod Abb. in consilio 17. vol. 1. consuluit in materia istius statuti, quod
 38 mulier ꝑ propter necessitatem famis alienare non debet requirere iudicem. Non bene dicit, textus est in contrarium in d. l. ob es alienum ff. de præd. minor. textus est expressus in l. 1. C. de præd. curial. lib. 10. & Letiam §. 1. ff. de manumiss. vindict. & l. lex que tutores C. de administr. tut. Quod
 39 decretum ꝑ debet præcedere, non sequi. Innoc. in c. dudum circa medium de reb. eccl. non alienatis. Et sic causa debet proponi, & allegari iusta, & vera l. cum hi §. in causis, & §. prætor ff. de transact. l. omnes ff. de in integr. restit. l. in testamento ff. de excusat. tut. l. iusta, & Letiam, & l. illud ff. de manumiss. vindict. §. eadem in tit. ex quib. caus. manumitt. nō hic. & ita est casus decisus per Cachier. decis. Podemont. 67.

40 Denique, quod in casu dicti statuti mulier ꝑ prohibita disponere causa mortis, quod possit alienare in vita, consulerunt Dec. in cons. 196. Alex. in cons. 116. animaduertis statuti. nu. 8. & 9. vol. 2. & in l. 2. ff. de leg. 1. vbi quod statutum loquens in casu simplici, non extendatur ad mixtū, & quod
 41 statutum ꝑ hoc sit odiosum. Abb. in d. cons. 17. nu. 1. vers. sed in casu nostro. vol. 1. & ideo non est extendendum de vltima voluntate ad contractus inter vivos. Dec. latissime in d. cons. 196. & vide Io. Dilect. de arte testandi tit. 1. caut. 13. qui multa cumulat ad hoc. Et in terminis statuti nostri,

42 quod mulier ꝑ possit donare benemerito propter grata, & accepta seruitia, & quod non possit contradici per filios, tenet Neapol. in consuetud. Neapol. incipiente, & si mulier. in verusam nu. 10 quia non est simplex donatio, sed remuneratio l. latius regulus l. hoc iure §. habet, l. si pater §. 1. ff. de donat. ad quam necessitate alfirmimur l. sed si lege §. consuluit ff. de pet. hered. & sic videtur iusta, & necessaria causa, & ideo non
 43 requiritur insinuatio ꝑ d. l. latius regulus, & ibi not. super verbo meram, & consuluit Dec. in cōsil. 675. prope finem Rip. in l. inquam nu. 32. C. de reuoc. donat. Tiraq. ibid. & in tract. de constitut. parte 3. limit. 30. nu. 53. & vide Afflict. decis. 275. Et confirmatur, quia libertus non potest
 44 alienare, ꝑ tamen potest donare benemerito. l. mutus ff. si quid in fraud. patron. sic & prelatos libemus circa princip. C. de sacros. eccl. & in auth. de alienac. & emphyt. in princip. gloss. in ver. tenaciter. Innoc. in c. cū in officio in princip. de testib. & licet non sit causa necessaria, est tamē iusta, vt not. in d. l. sed si lege §. consuluit ff. de pet. hered. Quod est verum si in causis cognitionis
 45 ne probetur mentis per testes, ꝑ vel per instrumentum, seu per confessionem suam factam in instrumente, quia tunc est beneficium coloratum, vt d. libemus §. j. argumentum ff. de iulianis in princip. ff. ad macedon. & ita tenet Innoc. in d. eum in officiis.

Possit vtraque opinio sedere distinctionis concordari, quod aut loquimur de dote consistente in
 46 pecunia ꝑ numerata, & tunc quando mulier eā recuperavit, ipsa est domina, & potest de ea disponere ad sui libitum, aut de dote consistente instabilibus, & tunc non possit disponere in præiudiciu filiorum vigore dicti statuti, quæ distinctio est Freccie in addit. ad consuetud. Neapol. incipientem Si qua moriens, in additione que incipit, ergo mulier non potest donare. fol. 128. sed ista distinctio est vera, quando procederet communis opinio, & est bona in disputationibus, secus in tribunalibus, quia contra eam obstant omnes prædictæ rationes.

Et tenendo hanc vltimam opinionem contra communem, ad rationes in oppositū potest responderi.

Ad primam respondetur, quod dotem dici recuperatam ꝑ cum sua causa stat dupliciter, vel vt nubendo possit dare alteri marito, vel, vt concernat aliam obligationem, tunc dicatis, quod d. l. si solus pro filia, & auth. sed quantum, & §. quia verō loquuntur primo modo, scilicet ut mulier quod d. eius fauorem dicatur habere dotem, ut possit nubere, non autem secundo modo, ut super ea dote in sit aliquod aliorum ius, & dos remaneat obligata, hoc illa iura non dicunt, & supradictæ rationes dum demonstrat posse disponere inter viuos, probant contrarium.

Ad secundam respondetur, quod cum hoc statutum

48 [†] sit ex arbitrio, & contra ius commune, quia prohibetur quæ disponere de re sua ad eius arbitrium l. in se mandata C. mandati propterea non recipit interpretationem passivam de iure communi, ut dixi diffusè supra in 7. quæst. in resolutione primæ rationis Bartoli in rationibus pro veritate contra communem, & ita respondeatis etiam ad confirmationes.

Ad tertiam respondetur negando, quod sit eadem ratio tam in nupta, quam in vidua, & dum dicitur 49 tur quod est ratio fragilitatis. [†] Negatur hoc esse verum, quia alia ratio assignari potest, & si statum fuisset factum propter fragilitatem, tunc idem statuissemus quod ad reliquum patrimonium quod non fuit factum, ergo non est ratio fragilitatis.

Primò potest assignari ratio, scilicet fauor filiorum, 50 ut dicit Ias. hic, quod probatur, quia narrata [†] in statuto denotant causam finalem l. fin. ff. de hered. instit. Et statutum dicit, quod mulier possit de tertia parte suæ dotis testari, reliquas vero partes teneatur relinquere liberis, seu filiis, unde cum liberi seu filii sint considerati, ergo eorum fauore factum est statutum. Secundò potest assignari alia ratio, quia plesunque mulieres odio mariti auferunt bona filijs. L. si quis in suo C. de inoffic. testam. ideo, ut statuentes providissent huic inconuenienti, sic disposuerunt. Tertiò potest assignari alia ratio, quia mulier nupta [†] quâdoque non habet vsum reiterationis, vel propter amorem, vel propter reuerentiam, seu metum mariti arg. l. 1. ff. de donat. inter virum, & uxorem l. cum mulier C. de donat. ante nupt. l. interpositas cum illi not. C. de transact. l. 1. §. quæ onerandæ s. quæ rerum act. non datur l. hac adictali in principio. C. de sec. nupt. cum simil. Ideo statuentes voluerunt providere circa dispositionem ipsius mulieris nuptæ, non autem viduæ.

51 Ergo non potest dici ratio [†] unica cum plures possint assignari. Bartol. in l. liberorum ff. de verb. signifi. Et licet pluralitas rationum non presumatur, [†] ut est communis opinio de qua per Ias. in auth. quas actiones C. de sacros. eccl. hoc tamen procedit quando unica tantum reddi potest, non quando plures, ut dixi.

Ad quartam respondet Aret. hic in principio. quod 54 hic communis [†] vsus loquendi est quid facti, & debet probari, in bello §. facta ff. de capt. & doctores non possunt testificari de omni loco,

Ad quintam respondetur, prout ad primam; Ad sextam respondetur, prout ad secundam,

SUMMARIA

QUESTIONIS DECIMÆ.

1 **M**ater non potest relinquere plus filiis secundi matrimonij, quam

primi, nec econtra.

2 Parentum partialitas in filios ubi damnetur.

3 Baldi opinio est communiter reprobata.

4 Statutum loquens de muliere, quæ non possit relinquere inqualiter filiis habet locum in vidua.

5 Statutum quando recipiat interpretationem de iure communi.

6 Dispositio cessat ratione cessante.

7 Statutum prohibens mulierem disponere qua ratione factum.

8 § illud in auth. de nupt. intelligentia. C. nu. 22.

9 L. adictali. C. de secund. nupt. an permittat patri relinquere plus vni, quam alteri, C. nu. 11. C. nu. 14. C. nu. 16. C. nu. 17. C. nu. 20.

10 Parentes possunt disponere de toto ad eorum libitum, relicta filiis legitima.

12 Legitima relicta non dicitur spiritum consilium legis.

13 Mater prohibita per l. hac adictali an possit disponere si non interuenit persona patris.

15 Mater non potest donare filio in potestate mariti stante legis prohibitionem.

18 Mater prohibita per l. hac adictali potest donare vni filiorum, cum pacto ne patri quaeratur vsusfructus.

19 Nepoti ex filio spurio potest donari, vel relinquere.

21 Matris tutela quando expiret per transcriptum ad secundam vocat.

23 Lex hortatina quando subsistit.

QUESTIO DECIMA.

Statutum loquens de muliere, quæ non possit relinquere de dote inqualiter filiis habet locum in vidua.



LETAM questionē mouet hic Socin. nu. 75 de statuto Mutinensi, similem proximè præcedenti, quo statuto cayeretur, quod mulier non possit de dote sua relinquere plus filiis secundi matrimonij, quam filijs primi matrimonij, sed debet eam æqualiter omnibus relinquere, Vtrum si mulier

si mulier sit vidua ex secundo matrimonio comprehendatur in statuto

- * Communis sententia omnium doctorum est quod
3 quod mater non possit relinquere filijs secundi matrimonij plusquam filijs primi, & omnes loquuntur in matre, que comprehendit tam nuptam quam secundo viro, quam viduam. Hanc opinionem tenet Odofred. in l. hac edictali. col. 1. uerf. non possit C. de sec. nupt. licet Castrenf. in auth. unde si parens alleget Odofred. pro contraria parte, tamen male allegat, ut uidebitis ipsum pro ista communi. Eandem opinionem sequitur Florian. de Sancto Petro. in sua disputatione que incipit Mulier primo uidua in tercio dubio, quam ad uerbum refert Bertrand. in d. l. hac edictali. nu. 14.

Hanc opinionem tenuit Baldus sibi contrarius in conf. 161. uol. j. ubi dicit ita tenuisse Francisc. de Albergotis inter consilia Castrenf. 261. uol. j. Et ibidem Io. de Lignā. in conf. 263. Item Riccard. de Salyc. se subscripsit cum alio conf. 264. inter consilia Castrenf. uol. j. Et subdit Bald. quod ita fuit obseruatum, & iudicatum. licet ipse conetur defendere contrarium. Hanc opinionem tenet Alex. in addit. ad Bartol. in d. l. hac edictali Gabriel in tit. de secund. nupt. conclus. 4. nume. 44. Aymo in conf. 40. in fine. Clarius firmat idē Castrenf. in consil. 149. & conf. 150. uol. 2. ubi dicit hanc esse uulgarem doctrinam que colligitur ex d. l. hac edictali.

Et pro hac opinione est casus i. §. si. in auth. de nupt. ubi Iustinianus multum damnat & partialitatem parentum non obseruantium equalitatem in relinquendo filijs tam primis, quam secundi matrimonij. Ethic est textus magistralis pro hac opinione.

Pro hac opinione consuluit Ruyn. in consilio 112. uol. j. ubi nu. 7. dicit quod opinio & quam tenet Bald. in l. j. C. de inoffic. dot. est communiter reprobatā la. in auth. unde si parens nume. 4. dicit hanc esse opinionem ueriores, & ita tenere Salyc. i. d. l. hac edictali quest. 8. Sed Salyc. ibi arguit ad partes, & non concludit quam opinionem sequatur. Pro hac opinione consuluit Corn. in consilio 82. nu. 3. uol. 3. Hypolit. Riminald. in conf. 241. nu. 3. ubi diffusē scribit, & in conf. 243. nume. 26. & in conf. 428. ubi dicit esse communem opinionem. Gloss. Parisiens. in addit. ad Dec. in consil. 246.

Vos studentes admonitos uelim aliquos ex iam citatis doctoribus loqui de filijs mariti, ex prima uxore, ut Florian. Gabriel. tamen rationes quas al legant sunt illę eędem que sunt pro filijs eiusdē vxoris ex primo matrimonio.

Et secundum istam opinionem fuit pluries decisum in diuersis tribunalibus, Boer. decif. 201. col. 5. uerf. & secundum Antonin. I. hellsaur. in decif. Pe de mont. 170. ubi disputat articulum ad partes. Franch. decif. 425. ubi habebitis allegationes fa-

tis copiosas. Ex quibus potest concludi quod

- 4 statutum & loquens de muliere, que non possit relinquere filijs secundi matrimonij plusquam filijs primi, locum habet in uidua, que iam recuperauit dotem, sic deducendo argumentum. Statutum quod & non est correctorium iuris communis recipit interpretationem passiuam de iure communi l. j. §. lex falcidia ff. ad l. falcid. vbi Bart. & Doct. Oldrad. in conf. 224. col. 7. in fine. Dec. conf. 35. & conf. 258. Aymo de antiquitate parte 45. uideamus nu. 48. sed de iure cōmuni mater nō potest relinquere plus uni filiorum, quam alteri, ut supra probatum est, quod est uerum tā antequam moriatur secundo uir, quam postquam mortuus est, & resituta est dos, ergo statutum hoc habet locum in uidua, que dote recuperauit. Et quod hec sit opinio communis sic stricte loquendo in materia predicti statuti dicit Socinus uerf. hic nu. 7. uerf. his non obstantibus ego teneo communem.

Sed pro dilucidatione predictę communis, sic argumentari potest pro parte contraria, scilicet quod non habeat locum in uidua secunda uiui, que recuperauit dotem.

- 6 Primo cessante ratione & dispositionis, cessat dispositio l. adigere §. quāuis ff. de iure patronatus. Sed hoc statutum fuit factum ne & mulier seductur a secundo uiro, quia plus diligit secundum uirum presentem, quam primum iam mortuum l. lex que tutores §. lex C. de administrat. tut. arg. l. non est consentiendum ff. de inoffic. testam. arg. l. j. ff. de donat. inter uirum, & vxor. l. cum multe C. de donat. ante nup. & l. interpositus cū ibi not. C. de transact. & ideo statutum timet ne odio primi mariti sponsa, & eius filios l. si quis in suo §. si. C. de inoffic. testam. Sed soluto matrimonio cessat ista ratio statuti, ergo debet cessare eius dispositio. Tantū magis si habitaret seorsum a liberis secundi matrimonij, & dos esset recuperata.

Secundo, quia si statutum hoc recipit interpretationem passiuam de iure communi, textus est in euilibilis, qui dicit expresse contra communem. in

- 8 §. & illud siue fin. in auth. de nupt. qui licet a principio uideatur facere pro dispositione matris & qualiter faciendā inter liberos, tamen illud non est dispositiuū, sed hortatiuū, & ideo in fine Imperator dicit contrarium, uidelicet sufficere, quod relinquatur legitima, & ita illum textum ponderat Bald. in conf. 164. in princip. uol. j. inter consilia Castrenf. Bertrand. in conf. 186. nu. 2. uol. 3. Tercio, quia aliter dicens filijs secundi matrimonio nij essent deterioris conditionis, quam quilibet extraneus, cui excepta legitima potest omnia relinquere. Aymo in conf. 241. uol. j. Rolan. d. in conf. 62. nu. 25. uol. j. & idem inter filios secundi matrimonij Alex. in conf. 227. nu. 2. uol. 6.

9 Quarto, quia si patri & promissum est relinquere plus secundis, quam primis, ut uidetur probare textus in d. l. hac edictali, ubi Cyn. Iacob. Butr. & Bald.

Bald. nu. 6. 7. & 11. & conf. 328. nu. 3. uol. 3. Bertrand. d. conf. 186. Roland. d. conf. 62. nu. 29. ideo non est denegandum matri, ex regula correlatiuorum.

Et tenendo hanc opinionem contra communē posset responderi ad omnes Doctores præcitos, qui fundantur super dispositione d. l. hac ædicali, & tamen illa lex prohibet secundo nubentes habentes filios ex primo matrimonio plus donare, siue relinquere secundo viro, siue secundæ coniugi, quam sit donatum, uel relictum uni ex filiis primi matrimonij. Nos autem agimus si donetur, vel relinquatur filiis secundi matrimonij, in quo casu habemus iura particularia illa permittentia, relicta alijs filiis legitima l. si parens, & l. si tota l. si donantibus C. de inoffic. donat. & §. unic. de immens. donat. pōderando generalitatem illius verborum in aliquem, aut aliquos filiorum, & illorum circa omnem prolem, ut in auth. unde si parens C. de inoffic. test. ubi generalia verba in quendam, vel quosdam liberos ponuntur, iuncta declaratione Odofredi, Baldi, Castrensis & Ferd. Vasqui. in repet. illius l. nu. 12. intelligentium illa verba primi, uel secundi matrimonij, quæ iura loquuntur de donatione.

Idem est quod ad dispositionem factam in vltima voluntate, ut parentes ipsi possint in beneficiū unius, vel plurium ex liberis disponere de toto, relicta cæteris legitima l. parētibz C. de inoffic. testam. §. hi in auth. de triente, & semisse l. cum filiis iuncta gloss. in ver. vt a matre C. de sec. nupt. & d. §. illud in auth. de nupt.

11 Imò d. l. hac ædicali † & optimè alijs consulendo inducitur pro ista opinione, dum præsupponit satis esse, quod filijs ex primo matrimonio legitima detur, uel relinquatur, in uers. Ita tamē, ut quarta pars, quæ eis ex legibus debetur nullo modo minuat, remanente libera facultate in residuo disponendi in extraneos, vel alios filios etiam secundi matrimonij, non tamen in beneficiū secundi viri, vel secundæ coniugis, vt declarat Napodan. in consuetud. Neapolit. incipiente Si constante in ver. diminitur in fine, Bertrand. in d. l. hac ædicali in §. ita tamen num. 15. 16. & 17. Capra in conf. 51. Quare rectius censerunt alij qui existimauerunt, donationem siue legata facta filiis secundi matrimonij in dubio non comprehendendi in prohibitione legis hac ædicali, quia in illis non possit considerari fraus, ex quo sunt personæ in quibus naturalis cedit affectio l. si scrip. to ff. vnde lib.

Inter quos Bald. tam in lecturis, videlicet in d. l. hac ædicali nu. 19. & in l. j. nu. 4. C. de inoffic. dot. & in d. auth. unde si parens nu. 2. quā in consilijs, videlicet in conf. 11. nu. 2. uol. 3. & conf. 22. num. 1. uol. 5. & in conf. 163. & 264. inter prædicta consilia Castrensis uol. j. Angel. in conf. 185. num. 1. Abb. in conf. 117. nu. 1. & 2. uol. 2. Napodan. in consuetud. Neapolit. incip. si qua moriet. in uer.

relinquere, & in ver. posset. Dec. in auth. præterea num. 6. uers. alia est cautela C. unde uir, & uxor, & conf. 246. nu. 1. & 2. Durand. de arte testand. tit. deleg. cautela 65. nu. 2. Capra d. conf. 51. Ruyn. in conf. 56. nu. 9. uol. 3. Paris. in conf. 92. col. pen. in 3. uol. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 6. §. j. in fine. Aymo in conf. 193. nu. me. 1. uers. putarem tamen. Roland. in conf. 62. nu. 29. Causalcan. de usufruct. mulier relicta num. 39. Francisc. Marc. q. 27. lib. 2. Bertrand. in conf. 63. uol. j. & conf. 117. ubi dicit hanc opinionem * esse uerorem, & magis communem. Et nouissimè Federic. Vasqui. in d. auth. unde si parens nu. 12. C. de inoffic. testam.

Item respondetur, quod quando opinio Francisci de Albergot. & aliorum supra citatorum uerior, & magis communis esset, prout nō est, limitatur non procedere, quando expressè fuit relicta legitima, † & sic non est spectum consilium legis, in d. l. hac ædicali, & in d. §. illud. nam tūc ualida est dispositio. ita declarat Salyc. in d. l. hac ædicali in uer. secundo diffusè declarat, & sequitur Bertrand. in loco proximè citato. in §. na tamen nu. 15. latè etiam Boer. in d. decis. 200. nu. 5. uers. Ego tamen, ubi dicit hanc declarationem communem esse, & consuluit Aymo in d. conf. 193. nu. 11 Decian. in conf. 33. nu. 11. & 36. uol. 1.

Item respondetur, quod opinio Doctōrum in contrarium allegatorum procedit quando in pacto donationis interuenit † persona patris stipulantis pro filiis, quia tunc lex suspicatur de fraude, & interuentu personæ patris, & de acquisitione in persona illius, cui est prohibitum donari, vel relinquere, ita enim loquitur Franc. de Albergo. & omnes Doct. in contrarium citati, secus est dicendum, quando non interuenit persona secundæ uiri, sed persona notarij stipulantis pro filiis, ita concordando opiniones distinguit Aymo in conf. 40. in fine. Bertrand. in conf. 185. uol. 3. Ruyn. qui pro contraria parte adducitur in d. consilio 112. nu. 8.

Denique respondetur, quod conclusio Doct. in contrarium allegatorum procedit quando facta est donatio siue legatum a matre, & in hoc casu loquuntur. Secus est quando fit a patre, † & hæc distinctio probatur iuribus, & rationibus, & autoritatibus.

Iuribus, Nam stante legis prohibitione, quod maritus uxori, nec e conuerso donare possit l. j. & toto tit. ff. & C. de donat. inter virum, & uxorem mater † non potest donare filio in potestate mariti existenti, quia patri acquireretur donatum l. j. §. videamus in uers. secundum hæc ff. de tit. Pater tamen donare potest filijs, quia matri non acquiritur d. l. si totas. & l. si pater C. de inoffic. donat. & Proinde etiam mater filio donare potest, quod est ex causa Castrensis peculij, vel est actum, quod patri nō acquiratur d. l. 3. §. j. & l. Sulpitius, alias mulier ff. de cod. tit. & l. si constante, ubi Bald.

notat hanc differentiam inter patrem, & matrē.
C. eod. tit.

Rationibus, si quidem omnes infrascripte tres rationes, quibus moti sunt Doct. tenentes donationē, siue legatum factū a matre filiis ex secundo matrimonio non valere cessant, & imō contrariē militant in donatione facta a patre. Prima ratio, quia moti fuerunt omnes Doct. loquentes in matre donante, vel relinquire, illa est, vel quia in totum patri queratur, presupponendo illud profectitium, vel saltem vñusfructus si esset aduentitium, & sub ista ratione clauduntur omnia adducta per Franc. de Albergott. & alios in cōtrarium citatos pro fundanda eorum opinione. Secunda, quia contra mulieres secundo nubentes presumptio est, quod nouis maritis non solum res filiorum, sed etiam vitam addicant, vt dicit Imperator in d. l. lex que tutoris. C. de administr. tut. & ita considerat Napolan. in d. consuetudine. Si cōstiter in ver. diminuitur. circa finem. Bertrand. in d. l. hac edictali nu. 19. Tertia, quia non est eadē auctoritas vxoris in maritum, quā est mariti in vxorem, & istas duas vltimas rationes considerat Thessaur. in d. decis. 170. nu. 13. reddendo rationem diuersitatis inter vnum, & alium casum.

Auctoritatibus. Hanc enim distinctionem faciunt Aymo in cons. 40. qui in hac opinione residet patre ¶ donante, licet matre donante, distinguat ut supra in 3. responsione Bertrand. in d. cons. 186. vol. 3. fundantes hanc distinctionem super acquisitione, quæ fit patri, matre donante, vel relinquire filiis, & nō acquisitione patre donante, vel elinquire, & cōsiliū Aym. sequitur Roland. in cōs. 62. nu. 19. & eiusdem sententiæ videtur esse Thessaur. in d. decis. 170. nu. 13. in 2. responsione, vbi predictas rationes diuersitatis reddit, & nemo ex doctoribus in cōtrarium citatis, nec alius quē viderim, in patre dicit cōtrarium. Imō multi doctores de matre ¶ loquentes, tenuerūt proculdubio donationem, vel legatum valere, quādo fuit actum, quod vñusfructus patri non queratur, vt inter ceteros Durand. de arte testadi tit. de legat. caut. 65. Frac. Marc. d. q. 27. lib. 2. Bertr. cōf. 19. nu. 4. vol. 3. Castr. in cōf. 150. ver. aut constar. vol. 2.

Denique pro comprobatione istius distinctionis facit communis, & recepta Doctorum sententiā, quod licet filio ¶ spurio, nec donari, nec relinqui possit, tamen potest donari, vel relinqui nepoti, ex filio spurio, quando est cautum, quod patri spurio, non queratur, ita Bart. in l. galus §. quod si sit nu. 1. r. & 2. ff. de lib. & posthum. Castren. ibid. nu. 6. lafnum. 24. qui alios cumulat, & communem testatur Aymo in cons. 184. qui dicit hoc nō habere dubium in matre spuria, quia sibi non queritur. & est casus decisus, vt per Franch. decis. 77. Nec obstat, quod tex. in d. l. hac edictali, ¶ & 5. optimē loquantur tam in matre, quam in patre, & in vtroque remouentes omnem circumscriptionem per interpolatam personam, vnde quem-

admodum matre donante, siue relinquire filiis secundi matrimonij, persona illorum videtur interpolata, eodem modo videatur interpolata patre donante, vel relinquire, arguendo a correlatiuis. Quia respondetur, quod licet verum sit, quod loquatur tam in patre, quam in matre, & in vtroque considerent circumscriptionem, & sic quando constar, quod dictis secundo nubentibus siue matre, siue patre in effectu donatur, vel relinquitur secundo viro, vel secundę vxori per in interpolatam personam, siue extraneam, siue etiam filiorum, & tunc procul dubio procedit prohibitio, tamen quando hoc non constar, & sumus in dubio, & sit donatio filij, tunc interest, an fiat a matre, & forte præsumatur fraus per interpolatam personam filiorum ex acquisitione, quæ fit patri, vt tenent Doct. supra citati, aut fiat a patre, & tunc cessante ratione acquisitionis, cessat præsumptio fraudis per interpolatam personam filiorum, & sic stante diuersitatis ratione non valet argumētum ab vno ex correlatiuis ad alterum.

Sed quia tenendo hanc opinionem sacrum cōsiliū Neapolitanum, iudicauit contra ipsam, & cōsiliū meum pro hac opinione, quod est in volumine primo cōsiliorum meorum, dedit occasio nem, vt fieret dicta decisio. 415. Franchi. in qua assent omnes Dominos tenuisse, quod dispositio d. l. hac edictali, procedit etiam quādo dispositio sit in filios nascituros secundi matrimonij. Propterea insequendo opinionem tatorum patrum, & dominorum meorum, respondeamus ad contraria allegata pro altera parte.

Ad primū respondetur, quod licet cesset causa, quia maritus est mortuus, tamen supersunt filij ex isto secundo matrimonio propter quos potest durare ista sinistra suspitio, ne ab illis subducatur.

21 Comprobatur solutio. Nam matris ¶ tutela expirat per transitum ad secunda verā, & non admittitur, etiam si iste secūdus maritus esset mortuus reintegrata si filios haberet ex isto secundo matrimonio. Et licet habet seorsum a filiis, tamen non cessat sinistra suspitio, quia transitus ad secundas nuptias facit semper eam suspiciam, vt per Bald. & Salyc. in auth. sacramento C. quando mul. offic. tutel. fung. Confirmatur, quia si data separatione posset disponere, tunc statutum redderetur elusorium, quia separaretur a filiis, vt de sua dote ad sui libitum posset testari, & ita tutum rarō, vel nunquam haberet locum gl. in c. quanquam de vñusfr. 6. notā l. 2. de leg. 1. Nec via fraudibus est aperienda l. h. C. de sec. nupt. §. si. inst. de suspic. & tut.

Ad secundum respondet Castren. in d. consil. 190. col. 3. verb. breuit. & Ruyn. in d. consil. 112. nu. 2.

22 7. vol. 1. quod tex. in d. l. §. illud loquitur quando cessat causa suspitionis, quia mortuus erat secundus vir, & hoc est verisimile, quia de ipso secundo viro, nullam mentionem facit ibi Iustinian. sed viro viuentē militabit ratio d. l. hac edictali. Et eodem

eodem modo posset responderi ad d. l. cum alijs.
C. de secund. nupt.

Secundo respondetur, quod tex. in d. illud, qui est in sui forma singularissimus ex quo constituit legem exhortatiam, & non preceptivam, cetera formam aliarum legum, quae debet praecipere, & non exhortari. c. lex dist. 1. vt aduertit Thesaur. resp. 6 dendo in d. decif. 170. num. 12. Quisvis videatur solum hortari, tam in suis rationibus, & in proelio apponit causas, quare mater seruare debeat inter filios equalitatem, ita vt non stet in meris terminis consilij, ynde mos faciet illa mater, quae cum consilio Imperatoris non disponit, & equalitatem non seruat inter liberos, vt notat Castelli in d. cons. 150. col. 1.

3. Confirmatur, quia talis adhortatio ¶ lex subsistit, vt dicit Bald. in quodam consilio, quod legitur in rubrica tituli C. si quis aliquem testari prohibuerit, col. 2. vers. super quo etiam. Et in simili dicitur in testamento, quod hoc verbum rogo importent fideicommissum.

Ad tertium respondetur, quod hoc absurdum non sequitur, imo fuit inductum optima ratione, id est ne mater, blāditijs secūdi viri, quem lex oderat induceretur ad relinquendum secundis, & excludendum primos, quam rationem cōsiderauit d. l. hac adiecta, excoīaret enim mulieres proprios filios primi matrimonij, vt secundo viro complacerent.

Ad quartum respondetur, quod est differentia si relinquat pater, vel mater, vt diffusē probauit supra in distinctione.

Quare non recedat ab hac opinione, quae est pro equalitate filiorum, quae est equior, & humanior. Et ita credit Thesaur. in d. decif. 170. num. 24. semper senatum fuisse iudicatum, & ita iudicatum est Neapol. vt d. decif. 435. Trāchi, licet forte in circulo disputationis stricto iure, posset defendi contraria, quam ego cogitabam veram, vt dixi.

SYMMARIA

QVAESTIONIS VNDE CIMA.

1. Dos putatiua an habeat privilegia verae dotis.

2. Dos putatiua non est vera dos secundum communem opinionem.

3. Dos non vera qua actione petatur.

4. Maritus quando condemnatur in solidū, & quando in quantum facere potest.

5. L. maritum ff. solut. matrim. ratio, et an habeat locum in putatiua, ¶ num. 39.

¶ num. 49.

6. Verbum totam importat sine diminutio.

7. Actio de dote non competit ex matrimonio nulliter contracto.

8. Pater solus agit ad dotē matrimonio nulliter contracto.

9. Dos putatiua an debeat applicari fisco.

10. Dotis restitutio debet fieri infra annum per matrem veram, secus per putatiuum.

11. In dote putatiua non verificatur permissiones, & prohibitiones legum.

12. Retentio propter impensas utiles factas in re dotali prohibetur.

13. Maritus non facit suos fructus dotis putatiuae.

14. Fructus ultimi anni non sunt diuidendi pro rata temporis in dote putatiua.

15. Maritus putatiuus deducit omnes expensas quas fecit.

16. Vir putatiuus assimilatur bona fidei possessori.

17. Maritus putatiuus non lucratur dotem ex adulterio.

18. L. in rebus C. de iure dot. non habet locum in matrimonio putatiuo.

19. Donatio inter coniuges putatiuos permittitur de equitate.

20. Successio per vnde vir, & vxor non habet locum in matrimonio putatiuo.

21. Filij ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, ¶ nu. 38.

22. Fiscus succedit coniugi putatiuo, altero excluso.

23. Authi. praeterea C. vnde vir, & vxor non habet locum in matrimonio putatiuo, ¶ nu. 35.

24. Praescriptio an procedat contra vxorem in matrimonio vero, vel putatiuo.

25. Si autem de lucro dotis non habent locum in matrimonio putatiuo.

26. Pactum de lucrando dotem non habet locum in dote putatiua.

27. Dictio quasi improprietas denotat.

28. L. proculus ff. de iure dot. intelligentia, et nu. 36. ¶ nu. 39.

29. Dotem putatiuam esse proprie dotem secundum

- cundum veram opinionem, & nu. 58.
- 31 Argumentum de civilibus ad criminalia est validum.
- 32 Honoris prateriti ratio quando habetur.
- 33 Gesta per eum qui non habuit titulum legitimum quando valent.
- 34 Dispensatio non presumitur.
- 35 Privilegium dotis an sit inductum favore publico.
- 36 Causa noviter superveniens privilegium extinguit, & nu. 41.
- 37 Privilegii generalitas non includit casum contrarium publice utilitati.
- 39 Habilitatio iuris ad personam fit ex dispensatione.
- 40 Societas an sit inter coniuges.
- 42 Societas que durat post matrimonium, qua sit.
- 43 Succurritur magis ei, qui tractat de dano vivando, quam ei qui de lucro.
- 44 Maritus habet actionem propter onera matrimonij, quam alias non haberet.
- 45 Maritus lucratur dotem ex statuto si onera sustulit.
- 46 Uxor debet infortunium viri sustinere.
- 47 Argumentum de toto ad partem quando non valeat.
- 48 Creditores posteriores preferuntur lascivae, & pomposa mulieri.
- 50 Mulier in dote promissa habet privilegium ne conveniatur ultra quam facere possit.
- 51 Dotis vera privilegia sunt concessa doti putativae.
- 52 Dos putativa habet privilegium in personali, & etiam tacita hypoteca.
- 53 Statutum contra ius commune habet locum in dote putativa.
- 54 Dotalis efficitur res empti ex pecunia dotali, & quomodo intelligatur.
- 55 Dotis titulus nam vera, quam putativa est habilis ad causandum usucapionem.
- 57 C. 2. de donat. inter virum, & uxorem intelligentia.
- 59 Maritus verus, & putativus quomodo differant.
- 60 Dos nulla est quod ad nomen detecta in validitate matrimonij, & nu. 77.
- 61 Dos est improprie dicta quod ad effectum ipsius, detecto errore matrimonij.
- 62 C. 1. de donat. inter virum, & uxorem intelligentia.
- 63 Maritus putativus quid intelligatur promississe secundo marito vero.
- 64 Dos tota quomodo dicatur restitui per maritum inopem.
- 65 L. si concubina ff. de act. rerum amor. intelligentia.
- 66 Contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito censentur excommunicati.
- 67 Clausula generalis restringitur ad specificata.
- 68 Actio pro dote est ex stipulatu, & potest etiam dari conditio ob causam.
- 69 Actio de dote non datur, ergo non est dos, non valet argumentum.
- 70 Conditio ob causam, quomodo subrogata sit in locum actionis de dote.
- 71 Beneficium exigendi dotem competit ex quocunque contractu, & causa, qua maritus pulsatur.
- 72 Dilatio anni ad solvendum dotem conceditur marito miserationis causa.
- 73 Lex civilis favorabilior se habet circa id quod est minus in re, quam circa id quod est minus in tempore.
- 74 Temporis dilatio, quomodo lucrum asferat.
- 75 Marito putativo cur non concedatur dilatio annua.
- 76 L. omnimodo C. de inoffic. testam. inducitio vera.
- 78 Argumentum de pacto ad statutum in lucro dotis, ut valeat.

QVAESTIO VNDECIMA.

Utum dos putativa habeat privilegia vere dotis.

D Octores super ista rubrica faciunt hanc distinctionem principalem. Aut matrimonium fuit

H validum,

ualidum, & procedunt supradictæ questiones, Aut non fuit ualidum, Et tunc faciunt aliam diuisionem, Aut fuit cõtractum matrimonium inter eos, inter quos ipsi sciebant non posse cõtractum, Aut ignorauerunt, & per errorem fuit cõtractum. Primo casu non est dos, neque priuilegia dotis competunt, casus est in §. si aduersus insit. de nupt. Et satis dubitatur an sit locus exactioni dotis, & qua actione, & an applicetur fisco. Secundo casu, quando partes crediderunt matrimonium ualere, & ita communiter reputabatur, & hoc dicitur matrimonium putatiuum, & dos putatiua, & filij putatiui, Et notate quod uerbũ putatiuum habet respectum ad tẽpus posterius, scilicet quando apparet, quod matrimonium nõ poterat contrahi, sed quia putabatur communiter potuisse contrahi, ideo tũc incipit habere nomen putatiui, & non matrimonio constante.

¶ Querunt igitur utrum dos ¶ putatiua habeat priuilegia uerę dotis. Socin. hic nu. 79. & infra. Ripa nu. 63. quam questionem tractat Gloss. & Alex. in l. i. cum dotem §. si infra eodem Bald. nouell. in tract. de dote, parte 9. §. haec tenus expeditũ est secundum membrum, & Campeg. in tract. da dote, q. 97. Et aliqui moderni repentes hic.

¶ Communis opinio est, quod dos putatiua nõ sit proprie ¶ dos, de qua communi testificatur Socin. uester hic nu. 84. uerũ sed aduertendum est. Et uultus quę resultat ex ista questione est, quia si apparebit uera ista communis ¶ quod non sit uerę dos, tunc poterit repeti actione cõditionis sine causa l. si. ff. de cõdict. sine caus. & l. si. C. de cõdict. ob caus. Sed si erit uerę dos, ut nos docuimus poterit repeti per actionem ex stipulatu l. i. C. de rei uxor. act. Item si erit uerę dos, ¶ maritus non poterit condemnari, nisi in quantum facere potest l. maritum infra eodem. Sed si erit dos impropria, maritus conuentus actione cõditionis sine causa tenebitur insolidum, quia non gaudebit priuilegio d. l. maritum.

Fundamenta autem pro communi sunt ista.

¶ Prima ratio maritus, dissoluto matrimonio putatiuo tenetur restituere totam dotem, ergo non est uera dos, ualeat consequentia, quia dotem ueram non tenetur restituere, nisi in quantum facere potest l. maritum infra eodem. Antecedens probatur per textum in c. 1. & in c. de prudentia de donat. inter uirum, & uxor. Confirmatur ista ratio, quia tale priuilegium d. l. maritum ¶ fuit cõcessum uiro propter reuerentiam maritalem, quę durat etiã soluto matrimonio, propter reliquias, quas uocant matrimonij, ex eo quia, uir, & uxor dicuntur fuisse socij diuinx, & humanę domus l. aduersus C. de crim. expil. heredit. Item quia cõsentur fuisse una caro, c. debitũ de bigamis, quę ratio cessat quando non fuit inter eos uerum, & legitimum matrimonium, licet reputaretur uerum, & de hoc est casus in d. c. 1. unde Papa mandauit reddi mulieri totam dotem, quando matri-

monium dissoluitur ex aliqua cõ legitima, & sic sine diminutione. Et quod uerbum ¶ totum, im portet sine diminutione, est gl. in l. decem fide si de i. comm. lib. 2. quam in simili allegat Bald. in auth. sed cum testator C. ad l. fal. quod si testator mandet restitui totam hereditatem, uidetur ex tunc prohibuisse falsidiam.

Secunda ratio, ubi non competit actio de dote, ibi non est uera dos, sed matrimonio nulliter cõtracto, & propterea dissoluto non competit actio ¶ quę pro dote datur, ergo non est uera dos. Maior probatur ex his quę diximus supra in §. q. 6. pro communi opinione, quod ubi cõpetit actio de dote ibi est uera dos. & est lata doctrina Salyc. de hoc in l. j. C. de cõdict. ob caus. Minor probatur, primo per textũ in l. si concubina ff. de act. rerum amot. ubi actio rerum amotarum, quę nõ datur nisi ubi fuit cõtractum matrimonium, non datur ubi matrimonium fuit nulliter cõtractũ, unde ibi gloss. sumit argumentum, quod mulieri putatiuę non debetur ille honor qui debetur mulieri uxori uerę. Item probatur, quia pro dote uera restituenda datur actio ex stipulatu §. siue rat insit. de act. l. j. in princip. C. de rei uxor. act. sed pro dote putatiua restituenda pro matrimonio inualido, datur solum cõdictio ob causam, & cõdictio sine causa l. 1. C. de cõdict. ob caus. l. si. ff. de cõdict. sine causa, not. in l. i. cum dotem §. fin. inf. eod.

Item probatur, quia regulariter pro dote professiua restituenda actio est communis patri, & filij l. 2. §. j. infra eodem, cum declaratione, quam dixi ¶ supra in §. q. sed in dote putatiua ¶ cõdictio ob causam quę datur pro repetenda dote, non est communis patri, & filij, sed est precipua patris. Nam cõdictio ob causam oritur ex gesto negotio inter accipientem, & repentem, prout est de natura cõditionis indebiti, & multo magis in cõditione ob causam, quia requirit factum explicandum ab homine Bart. in l. i. cum hereditas ff. de cõdict. indebit. Sed nullum negotium gestum est inter maritum, & filiam dotantis, quia nullum est matrimonium, ergo nulla potest esse communis inter patrem, & filia de dote ista putatiua repetenda. Confirmatur ista probatio.

¶ Nam in questione utrum ista dos ¶ putatiua debeat applicari fisco iuxta textum in l. qui contra, & auth. incestus C. de incest. nupt. & l. incepta, & l. dote per illicitũ ff. de ritu nupt. uel restitui mulieri Doct. Communiter distinguunt. quãdo pater sciens impedimentum copulauit. Aut tale matrimonium dissoluitur per iudicium ecclesie, & si dos applicaretur fisco, mulier remaneret indotata, fortę quia pater, uel eius haredes non essent potentes ad redotandum propter eorum inopiã, & tunc talis scientia patris filię non debet nocere arg. l. liberorum §. fin. & l. seq. ff. de his qui not. infam. sicut etiam delictum filij circa perditionẽ dotis non debet nocere patri, ut per gl. in l. cõsen-

fu

su C. de repud. & in l. si dot. C. de iure dot. quia pater tenetur redotare filiam quomodocunque soluto matrimonio l. si socius pro filia ff. pro socio, & auth. sed quantum C. de rei vxor. act. unde si non possit, quia si quis auferret, debet succurri mulieri in subsidium. Aut pater vel eius heredes sunt soluendo, & possunt redotare, & tunc dos applicatur fisco, praeteritum cum nulla actio possit dici nata ipsi mulieri pro dicta dote putatua, cum nulla fuerit dos, ex quo nullum fuit matrimonium l. si C. de donat. ante nupt. Vnde si ad patrem solum pertinet hoc onus perdendi dotem istam putatiam in isto secundo membro diuisionis, ad eundem debet pertinere commodum repetitionis, cum post repetitionem teneatur iterum redotare, vt dictum est.

Tertia ratio, Accursian l. vnica §. exactio C. de rei vxor. act. in ver. restituendis in princip. dicit, quod hoc priuilegium ¶ restituendi dotem infra annum quod conceditur marito soluto matrimonio per mortem vxoris, non conceditur marito soluto matrimonio per consanguinitatem, sed debet restituere statim, quia matrimonium nullum fuit, neque dos. Et hanc glossam esse communiter approbatam, dicit Coras in l. qui liberos nume. §. 9. ff. de ritu nupt. in textualibus. Tiraquell. in l. con nub. gl. 8. nu. 239. licet num. 266. alleget multos, qui de veritate praedictae glossae satis dubitent. Confirmatur ea gloss. per textum in l. si pater §. 1. ff. de pact. dotal. vbi dicit, qualitatem hanc, quando dos repetatur ad ius pertinere, ergo concluditur maritum putatium non posse gaudere tali dilatione. arg. l. j. ff. vnde vir & vxor. vbi in iustitiam fuerit matrimonium beneficium legis non competit.

Quarta ratio. Illa non est vere dos, in qua non verificantur permissiones, & prohibitiones, quae fiunt in iure ciuili pro conseruatione dotis, sed in dote ¶ putatiua non verificatur dictae prohibitiones, ergo dos putatiua non est vere dos. Minor probatur, quia in dote vera prohibetur retentio ¶ propter impensas viles, etiam ad perpetuam vtilitatem factas in ipsa re dotali, sed tunc opus est viro agere negotiorum gestorum pro earum repetitione, l. j. §. sed nec impensas C. de rei vxor. act. secus est in dote putatiua, quia non potest retineri pro dictis expensis, prout est tex. in d. l. si cum dote §. si, infra eodem. Item licet fructus dotis vera vir faciat suos, etiam excedentes onera matrimonij, tamen dotis ¶ putatiuae non facit fructus suos, quatenus excedant onera matrimonij, inducendo a contrario sensu l. in infamam §. fructus inf. eod. & ita voluit ibi Bart. Item licet in dote vera soluto matrimonio fructus vltimi anni veniant diuidendi inter virum, & vxorem, vel eius heredes pro rata temporis quo vir substinuit onera matrimonij, ex reg. l. diuortio infra eodem, & l. j. §. sed nouissimi C. de rei vxor. act. Tamen ¶ non sic est ¶ pro dote putatiua data pro matrimo-

nio, quod postea repertum est non valuisse. Quia vir putatiuus non facit fructus suos ratione putatiui matrimonij, & eius onerum, sed ratione bonae fidei, & ideo cessat consideratio circa fructus vltimi anni, de qua in d. l. diuortio, vnde quomodo libet soluto matrimonio fructus sunt mulieris. Confirmatur hoc, quia omnes expensas quas ¶ fecit maritus ¶ putatiuus in dote putatiua, etiam ad perpetuam vtilitatem deducere debet de dictis fructibus, sicut deducit quilibet bonae fidei possessor, etiam si tantumdem onerum suscepisset in persona vxoris putatiuae, vt est casus singularis in d. l. in infamam §. fructus infra eodem in ver. sumptus verò. Et ita voluit ibi gloss. in ver. compensatus, & gl. notab. in l. diuortio §. impendia in glo. ¶ si infra eodem, quae assimilat talem virum ¶ putatiuum bonae fidei possessori, qui licet fructus perceptos faciat suos, tamen si fecit aliquas expensas necessarias, vel viles in re ipsa non recuperat, quatenus ascendit ad summam fructuum perceptorum, sed solum quatenus excedat sumptus. & l. emptor in princip. ff. de rei vendic. & l. super C. de cuius.

Item maritus putatiuus ¶ non lucratur dotem ex adulterio putatiuae vxoris, sicut lucraretur ex adulterio verae, vt notat gl. in l. consensu §. vir quoque C. de repud. & Alex. in d. l. si cum dote §. si, allegat etiam ad hoc gloss. in fi. in c. plerumque de donat. inter virum, & vxor. vbi hoc notant cano ¶ nistae. Item in matrimonio ¶ putatiuo non habet locum dispositio l. in rebus C. de iure dot. quae est singularis, vt concludunt omnes in l. si cum dote §. si, infra eodem Bald. nouell. parte x. nu. 34. Item inter coniuges veros prohibita est donatio, siue de rigore iuris, siue de aequitate loquendo, sed inter coniuges putatiuos est prohibita tantum ¶ ratio de rigore iuris, sed permittitur ¶ de equitate l. 3. §. videamus ff. de donat. inter virum, & vxor. & l. si voluntate C. eod. tit. & ibi est gl. & probatur in l. cum hic status §. pen. in fine ff. eodem tit. quem allegauit Bald. ad hoc in l. eam quam col. ¶ ver. modo quaro nunquam ista lex habet locum in contractibus C. de fideicommiss. dicens, quod haec donatio in matrimonio putatiuo non confirmatur morte. Item deficientebus agnatis, & cognatis vir succedit vxori, & e contra, vt tit. C. vnde vir, & vxor, etiam exclusio fisco l. j. ff. & C. eod. tit. secus ¶ est in coniuge putatiua l. j. ff. eod. tit. Et licet filij istorum coniugum putatiuorum ¶ ex iuris dispensatione ¶ efficiantur legitimi, vt est casus singularis in l. qui in prouincia §. diuus ff. de ritu nupt. quae dispositio est approbata de aequitate canonica. Innoc. & Io. And. in c. pen. qui fil. sint legit. & gl. in c. fin. eod. tit. quae allegat illum textum. Tamen si alter istorum coniugum putatiuorum decederet ab intestato succederet ¶ fisco, ¶ exclusio coniuge superflite, Imò fisco etiam post mortem admitteretur ad probandum matrimonium fuisse putatiuum. Bald. nouell. de

H 2 dote

dote parte xi. nu. 49. Item dispositio auth. præterea † C. vnde vir, & uxor non habet locum in uxore putatiua, & superfluis filijs, qui vt dictum dispositione iuris habentur legitimi. Bald. nouell. ibid.

Item maritus verus, qui rem alienā accepit ab uxore titulo dotis præscribit eam ad commodū mulieris, ut soluto matrimonio teneatur illam mulieri, vel eius heredibus restituere l. pomponius §. in dote ff. de acquir. possell. Secus est in dote putatiua mulieris seruilis conditionis, vt est casus in l. proculus ff. de iure dot.

Item quia constante matrimonio vero non potest præscribi contra dotem in præiudiciū mulieris, nisi esset ante matrimonium cepta præscriptio, vt not. in l. si fundum ff. de fundo dot. l. in rebus §. omnes C. de iure dot. Secus est in matrimonio putatiuo. Et est ratio quia cōstante matrimonio vero mulier non potest agere pro iure suo, quia omne ius est trāslatum in maritum l. doce ancillam C. de rei vendic. Et sic succedit regula, quod impedito agere impedimēto iuris non currit præscriptio l. jan sine C. de annal. except. sed quādo matrimonium non valuit, mulier nihil trāslulit dominij, ergo potest agere tanquam non impedita a marito.

Ex quibus concludatis rationem, quod si quæ permittuntur, & prohibentur pro dotibus non verificantur in dote putatiua, quod ipsa nullo modo fit dicenda vera dos.

25 Quinta ratio, quia statuta † de lucro dotis non habent locum in dote putatiua, ergo non est vera dos: antecessens probatur, quia in materia dotis, valet argumentum a pacto ad statutum, vt dixi supra c. h. de donat. inter viros, & uxor. not. in

26 rubric. C. de decret. decur. lib. 10. Sed pactum † de lucrando totam dotem, vel eius partem non prodest in dote putatiua Bald. in l. j. C. de condit. ob. caus. per illum textum, & ibi Ang. & Salyc. Bald. in l. pen. ff. qd. falsitat. Alex. in d. l. si cum dotem §. si infra eodem, qui allegat §. ascriptio in auth. de nupt. Et pro hoc est text. in §. ascriptio in auth. de nupt. ergo idem dicendum est in statuto de lucro dotis, & per hoc solum argumentum, ita cōcludit Roland. de lucro dor. q. 43.

Sexta ratio desumitur ex d. l. si cum dotem §. fin. in uers. quasi & hæ dotales &c. unde si dicitur quasi dos, non est uera dos, quia dictio quasi † impropietatem denotat gloss. in l. in persona §. j. in uers. quasi fideiususit ff. de pact. Bald. in l. edita nu. 12. C. de redendo. Item sic inducas d. §. fin. in uers. quasi priuilegium, quia vbi nō est verum matrimonium nec uera dos, ibi non competit verum priuilegium dotis. arg. l. si serua §. si ff. de iure dot. sed in d. l. si cum dotem §. si, dicitur oportere dari quasi priuilegium, ergo non uerum priuilegium ergo non uera dos. faciunt quæ scribit Innoc. de actione quasi populari in c. dudum ecclesia nu. i. de elect. & Angel. in rubric. ff. de popular. act. A.

lex. in l. si nu. 33 in fine ff. de re iudic. Tiraquell. in tract. res inter alios acta limit. 26. Et ex his interpretare l. j. ff. de iure dot. & ibi nota casum in quo magis attenditur nomē, quā effectus pro quo d. l. si serua.

28 Denique pro hac communi facit l. proculus † ff. de iure dot. Vbi dos nulla est si serua nubat libero, & sic in matrimonio putatiuo, & siue sciēter, siue ignoranter nuphisset, pecunia est restituenda domino. Deinde quærit, quid si antequā matrimonium esse inciperet, ante manumissionem serua, maritus vfuceperit pro suo, an lucrifecerit & sic præsupponit, neque dotem, neque matrimonium incepisse ante manumissionem.

Contrariam opinionem arbitror ueriores, scilicet 29 dotem putatiua † esse uerē, & propriē dotem eamq; habere omnia priuilegia ueræ dotis, quā opinionem tenet Soccini. uelut hic nu. 84. Crot. nu. 7. Hannibal de Canon. hic nu. 492. Montorius hic nu. 4. in 1. parte rubricæ & nu. 106. in 2. parte rubricæ. Ioan. Campegi. in tract. de dote quæst. 97.

Habet illa uera opinio sua fundamenta.

Primum fundamentum deducitur ex dictis Soccini 30 uelut hic nu. 85. Nam ratio d. l. maritum † infra eodem militat in putatiuo, ergo & eius dispositio l. a Titio ff. de uerb. obligat. quæ ratio est honos, & memoria benē trāslati matrimonij, vt ipse dicit.

Sed illa ratio Soccini non ualet, nec est digna scolis, quia in putatiuo matrimonio non habetur ratio matrimonij præteriti, ut sic manifestō. Primo uer-

31 let argumētum † de criminalibus ad ciuilia labentem, ubi gloss. ff. de pen. text. in l. inter stipulātem §. pen. ff. de uerb. obligat. ubi arguitur de fure ad morosum. Tunc sic, qui occasione criminis conuenitur perdit priuilegium fori l. j. C. vbi Senator. quod priuilegium est, ut honos exhibeatur, ita dicit ille text. in uers. omnem enim honorem huius in l. reatus excludit. Ergo in matrimonio putatiuo illo honore maritus non gaudet ex priuilegio l. maritum, ex quo reatus, quia contra leges est, id excludit. Item tunc habetur ratio præ-

32 teriti honoris, † & reuerentiæ, quando talis honos legitimum finem est assequutus, l. si cum gl. ff. de decur. sed istud matrimonium non est assequutus legitimum finem, quia a lege improbatum, ergo talis honos, seu talis obedientia in præmissō casu non attenditur. Et pro hoc argumento uidete l. as. in l. qui romē §. gnifogonus nu. 27. ff. de uerb. oblig. Fel. in c. quæ in ecclesiariis nu. 115. de constit. Roman. in l. i. uero §. de viro. in 3. fallent. infra eodem uers. ultimo probatur. Item cōtra Soccini. inducitur l. barbarus ff. de offic. præ-

33 tor. ubi secundum communem opinionem, gestor, ubi per eum, qui non habuit titulum legitimū, detecto errore ualet, licet fuerit gestor putatiuus, de qua communi testatur ubi l. as. in princip. concurrebus tribus uidelicet. Vtilitate publica l. as.

nu.

nu. 70. uers. sexto limita. Item confirmatione superioris, quæ dispensatio dicitur. laf. nu. 66. Item quod causa sit temporalis, secus si sit spiritualis. laf. ibid. num. 69. Sed istæ qualitates cessant in matrimonio putatio. Primo, quia uilitas publica fiat in hoc, vt matrimonium secundum leges contrahantur, vt dicemus inf. in l. j. adde l. in bello §. medio. in uers. nec mirum ff. de captiu. Item dispensatio ¶ nō presumitur, nisi probetur cum sit facti, & contra regulas iuris l. in bello §. facti ff. de captiu. tanto magis, quia dispensatio pendet a voluntate principis quæ reputatur impossibilis l. qui cū maiore in princip. ff. de bon. libert. l. 2. §. trahari ff. ad trebell. Castrens. in l. cōtinuus §. cum quis nu. 5. ff. de verb. oblig. Item non est causa temporalis, sed spiritualis, quia sacramentū ecclesiæ c. debitum, & ibi gl. de bigam. c. in Christo. de consecr. dist. 2. Ergo cum ista non concurrant, concludendum est, quod ille honor dissoluitur ¶ to matrimonio non debetur. Item l. j. ¶ in fine principij ff. vnde vir. & vxor. in uers. nihil enim &c. Vbi nihil capi potest propter iniustum matrimonij, ergo neque etiam honos. Probatur consequentia, quia honos respectu rei, illi deferretur qui participat de re l. faneimus §. fin autē ampl. o rei C. de decur. vbi deferretur optio ei, qui in re donata ampliore summam habet. Et pro hoc argumento v. dicitur Zachar. in rub. ff. si cert. pet. nu. 45. sed iste maritus putatiuus nihil participat de re, quia cum matrimonium sit nullum in eo nō cadit participatio, ergo.

Secundum fundamentum principale, quo mouebatur Socini. vester contra communem hic numerus ¶ 86. est hoc. Nam istud priuilegium ¶ fuit inductum fauore publico, ergo plene debet interpretari.

Respondetur negando assumptum, Imò iste casus est contra uilitatem publicam l. 3. ff. de priuileg. cred. l. 2. ff. de iure dot. Item quando iura conceduntur aliquod priuilegium propter aliquod munus, non extenditur tale priuilegium ad illos qui affectat ea munus l. in uers. C. de legat. lib. 10. per quem textum ita dixit Roman. in d. l. si uero §. de viro fallent. 3. nu. 189. Et quod dicitur hoc priuilegium dotis inductum esse fauore publico, Respondetur quod hoc intelligitur respectu veri, & legitimi matrimonij, non autem putatiui, cū enim de vno disputatur, omnia præsupponitur habilia l. qui testamentum ff. de testamentis. Et in casu isto, quod iste maritus sit putatiuus, hæc est noua causa in persona concedentis, quo casu, tantum abest, vt priuilegiū competat, quini mō extinguitur, ex regula, quia dicitur causa nō ¶ uiter ¶ superueniens, priuilegium extinguit cap. suggestum c. dilecti filij de decim. Et habetur per Oldrad. in consil. 447. Item respondetur, quod ¶ generalitas ¶ priuilegiū non includit casum contrarium publicæ uilitati, vt per Bal. in l. iubemus in princ. per illum textum C. de sacros. eccl. mul-

ta congerit Roman. in d. §. de viro in decima fall. Tertium fundamentum Socini cōtra communem ¶ 38 est per textum in l. ¶ qui contra C. de incest. nupt. vbi filij nati ex matrimonio putatiui sunt legitimi. Respondetur quod hoc ideo cautum est, quia lege expressa dispensatum est cum incapaci, & dispensatio intelligitur cōcessa ex iusta causa, ex quo personarum qualitas id exposcit, scilicet qualitas proles, vt late sic scribit Paris. consil. 68. nu. 131, & seq. vol. 3. Dispensatio igitur fit propter publicam uilitatem, quia interest publici, vt legitimi nascantur, quia spurij, & naturales tantum non faciūt rem publicam l. generaliter §. spurios ff. de decur. Bald. in d. c. ex tenore, & ideo ioccedunt, vt notatur in d. l. barbarius laf. nu. 30. & communiter omnes Doct. ibi volunt ex ista legis dispensatione ipsos haberi in omnibus pro legitimis. Bald. in l. generali nu. 3. C. de tabularijs lib. 10. Sed hæc lex ciuili non dispensat in parentibus putatiuis, & ideo neque nos debemus extendere. Adde quod idem Socinialis respondebat ad textum in d. l. qui contra C. de incest. nupt. pro cedere fauore proles in cōf. 39. nu. 8. volum. 3. & Dec. in consil. 153. sed fauor non est trahendus ad consequentiam l. quod vno ff. de legibus.

Quartum fundamentum Socini est, quia si dos perteretur ab istis filiis, tanquam heredes patris, ex quo sunt legitimi, non est dubium eos habere istud priuilegium letam inf. ed. & tamen sunt ex matrimonio putatiui, & dos putatiua est.

¶ 39 Respondetur, quod ex dispensatione ¶ fit habitatio iuris ad personam, vt probat Paris. in cōf. 7. nu. 19. vol. 2. Et ideo veniunt omnia quæ tacite exprimuntur, & quæ colliguntur ex antecedentibus, & subsequentibus, & veniunt omnia accessoria, vt notatur in §. & quid si tantum, & ideo isti filij gaudent hoc priuilegio, quod venit in consequentiam d. l. etiam, qui effectus in personis parentum non resultat.

Quintum fundamentum Socini contra communem ¶ 40 ¶ per textum in l. si rerum amotarum ff. de re iudicata in uers. iure præcedentis societatis, nam tale priuilegium cōcessum est propter societatem, & alijs socio conceditur l. verum ff. pro soc. Sed hæc societas fuit in præfenti casu ergo &c.

Respondetur negando ex d. l. si rerum fuisse societatem inter istos coniuges putatiuos, quia ex eo quod figuratim agitur nullum ius transfertur, vt probat Curt. Sen. in l. cum ea nu. 1. C. de transact. Item quatenus esset societas inter dictos coniuges putatiuos, illa fuisset tempore cōtracti matrimonij, nō autem post detectionem inefficacis, nam ¶ 40 cum post detectionem noua ¶ inducatur causa, extinguitur societas illa, & ideo etiam priuilegiū gl. est ad hoc not. in l. sed hoc ita in uers. succur. edum ff. de re iudic. quam laf. dicit singularem in d. l. sed hoc ita, quam legit cum l. sicut a t m. nu. 5. Et quod ista societas sit extincta, est textus in d. l. qui contra C. de incest. nupt. ergo non est minus

- rum si nihil transmittitur ad tempus soluti matrimonij. Item respondetur, quod societas quae durat post matrimonium venit ex dispositione legis, quae propter temporis mutationem noua existimatur arg. c. fin. de consang. & affin. Et declarat Dec. in rubr. C. qui admitti. nu. 24. Item ex alio ista societas censetur esse noua societas, quia soluto matrimonio per mortem vnius, lex fingit continuari eandem societatem in eodem matrimonio quousque alteri copuletur l. si. C. de bon. matern. sed hec fictio iuris, vel iste assensus legis, quousque alteri copuletur durandi societatem, operatur nouam societatem doctrina est Bartoli in l. 3. in princip. ff. de acquir. possess. in l. gerit in 5. quest. principali vers. iuxta praedicta quero ff. de acquir. hered. quam doctrinam sequitur Dec. in d. rubric. C. qui admitti. nu. 76. Tunc argumētor sic. Ista societas non potest considerari in eo casu, quo ex dispositione legis illa esset distructa, quia cum sit ad terminos priuationis reducta, nihil ponit in esse doctrina est Bartoli in l. ff. de acquir. hered. in illa quest. Cur partis repudiatio non trahitur ad totam, sicut partis aditio trahitur ad totam, & ibi las. nume. 2. 5. dicit Doct. communiter sequi, ergo talis societas non potest considerari ad effectum concedendi tale beneficium.
- Sunt, & aliae rationes contra communem, & magis efficaces.
- Prima ratio substatuens onera matrimonij debet gaudere priuilegio d. l. maritū, sed maritus putatius substatuit onera matrimonij, ergo maritus putatius debet gaudere priuilegio d. l. maritū. Maior probatur per textum in l. si prior. infra eodem vbi Doct. colligitur, praefertim Castrensis, quod maritus vitur exceptione ne conueniatur nisi inquam facere potest, etiam contra eum, qui delegatus est per mulierem ex causa quod tunc oneratur.
- 43 2a. Tunc argumētor sic. magis succurritur ei qui tractat de damno vitando, quam ei qui tractat de lucro captando, vt per Castrensis. l. ibid. in princip. sed si maritus non gauderet ista exceptione propter onera, tunc magis succurreretur ei, qui in lucro est, quam ei qui tractat de damno vitando, vt igitur legitima exceptio dicatur asserendū est marito exceptionem concedi propter onera matrimonij. Item probatur, quia si maritus propter onera matrimonij effectus sit pauperior lex dat sibi actionem, vbi danda non est l. pro oneribus C. de iure dot. sed facilius permittitur exceptio, quam actio l. 3. C. de condit. indebiti. Ergo exceptio ne conueniatur nisi in quantum facere possit permittitur propter onera matrimonij.
- 45 Item probatur ex magis communis opinionione Doct. volentium maritū ex statuto dotem lucrari, quoniam onera tulit matrimonij, vt per Roland. de lucro dot. q. 4. & dixi supra in quest. 7.
- Item probatur per textum in d. l. si cum dotem §. si maritus in f. cod. vers. quid enim tam humanum est, vbi maritus & 2. 3. in l. 1. de iur. iur. vbi sub-

- stinere, quod non tantum procedit in casu furoris, de quo ibi, sed etiam quando maritus propter ingens infortunium ad paupertatem, & infelicem statū deuenerit, tunc enim ipsa vxor mariti infortunij sit particeps, & non poterit a marito eandem dotem recuperare, vt tenet Iacob. de Aren. in l. vbi adhuc C. de iure dot. Et licet Castrensis in d. §. si maritus teneat cetera Iacob. de Arena, dicens communem opinionem esse contra illum, Vos intelligatis veram esse illam communem opinionem in tota dote, secus est in parte dotis. Nec in hoc casu valet argumentum de toto ¶ ad partē, Quia, lex prohibet in toto ne mulier omnino remaneat in dotata, sed in parte permittit priuilegium marito, vt d. l. maritū. Item confirmatur per doctrinā Io. Andr. in c. ex parte 47 7 to ¶ ad partē, vbi dixit creditores ¶ posteriores praefertēdos esse lasciuē, & pomposā vxorij, cuius causa maritus coactus fuit cedere foro, quem refert Ripa ff. de priuileg. credit. l. priuilegia nu. 44. si ergo in praedicto casu, vbi vetitur praedictū amissionis totius dotis, creditores praefertunt mulieri, & hoc est propter onera quae maritus subfluit, ergo a fortiori in parte ipsius dotis idem maritus illo potestur beneficio propter onera matrimonij. Et quod onera matrimonij sunt causa priuilegij d. l. maritū. videte Bald. in l. quod nomine, in ver. in contrarium ff. de condit. indebit.
- 48 Et licet communiter teneant, quod ratio d. priuilegij d. l. maritū sit propter memoriam traslati matrimonij, & allegat l. 2. ff. de act. rerum amor. & potest allegari l. vnum ex familia §. si. de leg. 2. Tamen ista ratio concernit ordinem iudicij, sed ratio onerum matrimonij concernit iustitiā causae, & ideo vtraque subsistit.
- 50 Praeterea. Mulier ¶ in dote promissa habet hoc priuilegium ne conueniatur, nisi in quantum facere potest l. non tamen ff. de re iud. referendo finem ad principium. Et hoc tenet Bart. in l. ex diuerso §. l. inf. eo. qd priuilegiū conseruatur mulieri etiam in quasi dote d. l. si cum dotem §. fin. in f. cod. Ergo idem debet dici in marito, vt etiam in dote putatiua, conueniatur solum in quantum facere possit. ita dicit tex. in d. l. non tantum ff. de re iud. & quia sunt correlatiui, dispositi in vno, cēsetur dispositum in altero l. si. C. de indict. vid. toll. l. j. C. de cupress. lib. 10.
- 51 Secunda ratio principalis. Dos putatiua ¶ habet omnia priuilegia, quae habet dos vera, ergo dos putatiua est vera dos: antequam probatur, quia multa priuilegia sunt concessa dote verā, vt mulier possit facilius nubere in futurum l. 2. §. fin. ff. de priuileg. credit. sed haec ratio militat etiam in dote putatiua ergo. Item Specul. in tit. de donat. inter virum, & vxor. §. formati. ver. sed si matrimonium tenet, quod omnia priuilegia dotis vere sunt concessa etiam dote putatiua. Bart. in l. si cū 52 dotem §. si mulier in f. cod. tenet, quod dos ¶ putatiua habet priuilegium in personali l. si a spon-

sa ff. de priuileg. credit. l. si sponsa ff. de iure dot. vbi etiam si non esset factum matrimonium habent locum tanto magis in putatio. Cyn. in l. si in 7. q. C. qui pot. in pig. hab. tenet. quod dos putatiua habet priuilegium in tacita hypoteca, & ita tenet gl. in d. l. si cum dotem §. si inf. eod. & gl. in l. 1. ff. de priuileg. credit. & ibi Bart. dicit, quod ita tenent omnes. gl. in l. eos C. qui pot. in pignor. hab. & in l. sponfam ff. de iure dot. Et hanc opinionem dicit esse veriolem in puncto iuris. Bald. nouell. de dote parte 9. §. haftenus num. 6. & ibi diffusè probatur. gl. in l. dotale §. dotale ff. de fundo dotali tenet quod dos putatiua habet priuilegium, quod alienari non possit, sicut dos vera, licet fallat in priuilegio, de quo in l. j. §. sed nec impensas C. de rei vxor. act. quia illud non habet dos putatiua, vt per Bart. in d. l. si cum dotem §. si mulier inf. eod. m. Item statuta correctoria iuris communis non extenduntur de casu ad casum, vt late deduxi supra, sed si ex forma statuti, instrumenta habent executionem paratam, quod est contra ius commune, tunc hoc statutum habet locum etiam in dote putatiua, vt dicit Bald. & Salyc. in l. 1. C. de condit. ob. cau. Ergo dos putatiua est vera dos, aliter fieret extensio de dote vera ad putatiuam, quod non permittitur in correctorijs. Sed qui dicunt licitum esse hanc extensionem etiam in correctorijs in materia fauorabili, sicut est dos, ex idempnitate rationis, de quo diffusè per las. in auth. quas actiones nu. 17. 22. & 26. C. de sacros. eccles. cur hic dicunt esse paritatem rationis, & in d. l. maritalium negant. Item res 54 emptas ex pecunia dotalis efficitur dotales l. si ex pecunia C. de iure dot. ita res emptas ex pecunia quasi dotales efficitur quasi dotales d. l. si cum dotem §. si. & l. seq. vt vxor putatiua in tali re preferatur ceteris creditoribus Bald. nouell. in d. §. haftenus nu. 8. declarat procedere duobus concurrentibus, scilicet consensu mulieris, & quod veritatur in eius utilitatem de quo in l. ita si collate ff. de iure dot. & nos dicemus in fin. in 15. q. an prauit succedat loco rei.

55 Item sicut titulus t. vxoris dotis est habilis ad causandum vfucapionem, si res aliena daretur in dotem l. pomponius §. in dote ff. de acquir. possessi. & toto tit. ff. de vfucap. pro dote, sic etiam titulus dotis putatiue, de quo est text. notab. in l. proculus t. ff. de iure dot. Nam ibi fuit factum matrimonium inter seruum, & liberum hominem, ideo erat nullum, & non erat vera dos, sed quasi dos l. si serua ff. de ritu nuptia videbatur dicendum de titulo dotis nullo, & tamen deciditur contrarium, vt ibi pro intellectu cuius l. proculus videte Bald. nouell. ibid. nu. 18. Item stante statuto, quod acquisita per coniuges efficiantur communia, & veniant diuidenda soluto matrimonio id vendicat sibi locum in matrimonio putatiuo, vt 57 probatur in c. 2. t. de donat. inter virum, & vxor. & ita intelligit illum textum gl. ibi in vers. non est

aliud quod obstat, declarando, puta pactum, vel consuetudo, & hunc intellectum sequitur Abb. ibid. nu. 3. & ita consulunt Ancar. in conf. 101. Et de hoc etiam dicam in solutione ad quinquam rationem pro communi.

Pro resolutione. Nos debemus hærere istis vltimis 58 rationibus, quia sic fuadet t. equitas naturalis, vt maritus qui bona fide contraxit matrimonium credens fuisse canonicè factum, & tenere, & propterea eius filij sunt legitimi omni iure ciuili, & canonico, & consequuntur omnia priuilegia, & actiones, quæ vtroque iure legitimis filijs conceduntur. Item qui maritus sublinuit omnia onera matrimonij, vt gaudeat priuilegio d. l. maritus, & ipsa quasi dos gaudeat omnibus et eidem priuilegijs, & dicatur vera dos. Et quia aliquando aliter possunt euenire casus, Ideo multipliciter distinguendum est generaliter pro concordia opinionum.

Prima distinctio. Aut maritus sublinuit onera matrimonij, Et tunc procedit opinio, quæ nuper dicta sunt. Aut maritus non sublinuit onera matrimonij. V. g. si pactio sit conuentum, quod dos sit penes maritum, & fructus cedant lucro vxoris, quæ debeat sublinere onera matrimonij, iuxta textum in l. si conuenit ff. de pact. dotali, & dicam infra in 13. q. 6. Et tunc procedet opinio 59 communis. Et hec sit differentia inter maritum t. verum, & putatiuum, quia putatiuus non gaudebit beneficio illius l. maritus, nisi onera sublinuit, sed maritus verus gaudebit, etiam sine oneribus. Et ratio differentie est, quia in putatiuo non concurrunt reuerentia precedentis matrimonij, quod nullum fuit, quæ reperitur in marito vero.

Secunda distinctio. Aut loquimur quod ad nomen dotis, & tunc detecta in validitate matrimonij 60 dos t. nulla est, neque proprie, neque improprie l. 1. §. ceterum ff. pro dote l. auunculo, & l. 1. C. de condit. ob. cau. l. incestus ff. de ritu nupt. c. & l. 1. C. de donat. inter virum, & vxor. Et pro hoc est gl. not. in l. omnes in ver. non habeant C. de sacros. eccles. per illum textum, vbi falsus denarius, & putatiuus, denarius non est, quam gl. citat Io. de Plat. in l. 1. C. de vet. numismat. potest lib. 11. & commendat Alex. in conf. 104. num. 10. vol. 1. & singularem prædicat Barbat. in conf. 43. præclare scribitur nu. 16. vol. 1. Aut loquimur quod ad effectum dotis, nomine sublato de medio, & tunc de 61 testio errore dos est improprie, t. & priuilegia doti competentia, etiam huic doti competunt, & ita procedit d. l. si cum dotem §. si inf. eod. & ita intelliguntur notata per Doct. in d. l. 25. ff. de priuilegijs leg. edit.

Quas distinctiones applicando ad singula argumenta respondeamus particulariter. Ad primum respondentur interpretando d. cap. 1. in ver. totam dotem per textum in d. c. de prudentia eod. tit. de donat. inter virum, & vxorem in ver. sicut canonicum

niticum fuerit, &c. nam ubi idem tex. in d. c. de prudentia dicit etiam restitutum esse totam dotē, subdit sicut canonicum fuerit, considera verbum fuerit temporis futuri, & respicere ipsum factum, puta si à marito opponeretur aliqua exceptio facti, de qua canonicè cognoscendum est, & hoc interpretatur ibi gl. & Canonista, si totam reddere potest, alias in quantum facere potest, iuxta textum in l. vnic. cum autem C. de rei vxor. act. & hoc esse canonicum, quod ciuili iure dispositum est, & per ius canonicum non est abrogatum c. j. de noui operi nuntiat. hanc expositionem tenet gl. in d. c. 1. in ver. tota, glo. in d. c. de prudentia. in ver. sicut canonicum, & sequuntur ibi communiter omnes Canonistae.

Ista etiam interpretatio confirmatur de iure ciuili. Nam gl. in l. si prior. in seod. in ver. possit. ubi gl.

63 dicit, quod si maritus ꝑ putatiuum, dissoluto hoc matrimonio promiserit secundo marito illius mulieris, illud quod eidem mulieri debet, solum videtur promittere illud quod effectualiter debet, & quod ab eo exigi poterat, quia nō dicimur debere illud ad quod mero iure tenemur si aliqua exceptione tuti sumus. l. si dari si de verb. oblig. Item respondetur interpretando totam dotē re-

64 stituere debet, idest ꝑ totum illud quod mulieri debetur ꝑ dotē. Hoc autem est duplex ius, vnum inspecto presenti tempore, alterum inspecto futuro. primum est clarum, quia maritus debet restituere quod suppleuit, quod verò est de futuro, quia si maritus non potest facere totam, tenetur cum peruenerit ad pinguem fortunam ergo dicitur totum inspecta duplici parte, scilicet iuris de presenti, & iuris de futuro, & quia hoc ius de futuro adhuc est in habitu, & nō in actu, & ideo non consideratur cum non subistat causa de presenti. l. si de statu lib. Bart. in l. qui romae §. duo fratres in 6. quæst. ff. de verb. oblig. Imò potest dici, quod restituendo quod habet causam de presenti cum hac exceptione, quia non potest in plus facere, intelligitur restituere cum obligatione de futuro, scilicet si suppleturum cum ad pinguem fortunam peruenerit, quia exceptio in quantum facere potest, hanc habet clausulam in corpore de supplendo cū ad pinguem fortunam peruenerit.

Ad secundam rationem respondetur, prout dixi supra in 2. distinctione principali. Ad probationes respondetur. Ad d. l. si concubina si de act. rerum amor. Respondet Crot. hic num. 8. confutata responsione Alex. & nos Crotum hic sequimur, & 65 declaramus. Quod d. l. si concubina in omni casu loquitur, quando matrimonium contrahitur contra illo casu dolus contrahitum presumitur. l. 1. C. de interdict. matrim. & ideo nil mirum si cesset actio rerum amotarum. Et ꝑ hoc allego casum in c. si necesse de donat. inter virum, & vxorem secus esset si bona fide, & ignoranter fuisset contractum matrimonium puta ignoran-

do in facto, & ꝑ hoc allego textum iuxta gloss. in verscieter in clem. 1. de consang. & affinit. ubi

66 tex. voluit contrahentes ꝑ scieter matrimonium in gradu prohibito excommunicatos esse ipsos iure, gloss. ibi in verscieter, limitat textum in ignorantibus factum. quam gl. sequuntur lasin. l. clā considerauit. 1. 7. ff. de acquir. possess. Dec. in cōf. 153. & 154. Soccin. lun. in cōf. 379. ꝑ totum, & cōf. 63. vol. 3. Confirmatur intellectus, quia incipit tex. a persona infami, scilicet concubina contra quam datur actio furti, sequitur idem esse vbi quicunque cessat matrimonium, & hiet dictio v-

67 bi quicunque ꝑ generalis sit, tamen restringitur ad specificata, l. in de certa C. de transact. gloss. in l. si fugiui in ver. qualiter alia pena C. de fer. fugit. late Elym. in c. sedes in 4. declaratione. vers. sed contra illam declarationem de rescript. specifica uit autē ibi Vlpian. eam quæ tutori nupte, quod est matrimonio interdictum, l. si paris C. de interdict. matrim. Item si contra mandata exponit Accurs. idest si contra leges l. si contra C. de incest. nupt. subdit Vlpian. & sicut alibi cessat matrimonium, &c. quæ si est generalis, nō potest intelligi nisi de similibus, vt ꝑ scribentes communiter, quos allegat Surdus in casu deciso. decis. 326. nu. 32. quæ et semper ille textus loquitur in matrimonio contra leges contracto.

Ad secundam probationem, quod ꝑ dotē componitur actio ꝑ ex stipulatu, sed quando matrimonium est putatiuum competit cōdictio ob causam respondetur, quod textus qui dicitur actionem ex stipulatu non negant posse cōueniri etiam cōditione ob causam. Et nihil refert quomodo quæque maritus pulsauerit, admodum habeamus effectum l. 3. C. de inst. & subist.

Item nō valet non datur actio de dote, ergo nō est dos l. 2. & seq. ff. de priuileg. cred. & d. l. si cū dotē §. si in seod. Quia actio de dote regulariter non nascitur nisi soluto matrimonio l. si constante §. j. infra eodē. vbi Bart. & alij communiter sed hic non datur matrimonium solutum, ergo non datur actio de dote, licet sit dos, ex quo matrimonium non habuit effectum.

Secundo respondetur ad maiorem propositionem, quæ dicit ubi non competit actio de dote non est dos, ista enim propositio est verā affirmatiuè, nō 67 negatiuè, quia cōdictio ob causam ꝑ videtur subrogata in locum actionis de dote, sicut stipulatio in locum actionis rei vxorie §. si uerat in inst. de act. Et ad hoc est text. in l. rerum quidem amotarum iudicium §. si de act. rerum amor. vbi vxor contractans res viri constante matrimonio non conuenitur actione rerum amotarum, sed competit cōdictio, quæ in effectū eadem est. Item l. contra nūm §. sed mortem in ver. Aristo. ff. de acq. rerum amor.

Vbi soluto matrimonio morte viri heredib. competit petitio hereditatis, aut actio ad exhibendū ad persequendū res contractas ab vxore, subdit textus in ver. Aristo, quod etiam datur cōdictio, g-

ex iniusta causa possidet vir, Ita etiam dicamus in casu nostro dari conditionem ex causa, quia vir ex iniusta causa possideat illas res dotales, sed illa exactio non fit sine privilegio marito competentis, quoniam illa iniusta possessio purgatur ab ignorantia viri, & mulieris, ideo illa conditio non debet ad impariam iudicari. Item probatur in l. non tantum ff. de re iudic. ubi beneficium hoc exigendi dotem competit ex quocunque contractu, & causa, ex qua maritus in iudicio pulsatur, ergo & ex ista conditione, Et pro ista solutione est gloss. in terminis in d. l. non tantum in ver. condemnandus in verbi, quia imitatur naturam ff. de re iudic. & ibi Alex. nu. 8. in fine, & vide eundem nu. 11. in fine.

Ad tertiam probationem, quod ista actio competat soli parti, Respondetur quod ex eo non infertur contra conclusionem, quia etiam pater agens, maritus habet beneficium d. l. maritum. & in quantum ista actio non competit filiae, Respondetur, quod sufficit quod pater teneatur iterum dotare filiam, ut dictum est.

Ad quartam respondetur, quod annua dilatio conceditur ex æquitate, & miserationis causa. Bart. in l. ita stipulatus in magna. nume. 3. ff. de verb. obl. & ibi Doct. Communiter Soccin. num. 319. Alex. in l. semel mora nu. 1. in fine. cod. sed in marito putatio ista æquitas dilationis concedende cessare debet, quia matrimonium est contra leges, & ideo non potest habere favorem legale.

Item respondetur, quod lex civilis favorabilior se habet circa id quod est minus in re, quam circa id, quod est minus in tempore, ut in casu nostro leges consideraverunt maritum teneri in quantum facere potest, quia consideraverunt onera matrimonij, quæ passus est vir, & ideo tractatur de dano evitando, sed quando considerat de eo quod est minus in tempore, considerant de lucro captando. Et licet istud tempus non videatur concessum principaliter ad lucrum l. si militi §. fin. ff. de compensat. tamen impossibile est quod illud non afferat aliquam commoditatem, quæ commoditas talis aliquid lucrum extrinsecum, & indirectum tribuat. arg. l. tutori vers. quia sufficit si cui &c. C. de neg. gesti. & est tex. in l. si mulier §. rerum, & ibi gloss. in ver. commodi ratio ff. de act. rerum amor. ubi commodum consideratur illud, quod videtur rebus dotalibus contribuitur, quia dicitur res possint saltem prodesse quod ad usum, vel ostentationem, vel ornamenta domus pro commodis hospitum aduenarum, etiam si nulli alij fin. in fin. fructus. arg. l. sed mihi in §. l. seq. & l. si vi certor §. si de me ff. de commodati.

Denique respondetur, quod ideo in marito putatio non conceditur dilatio annua, quia lex disponens de eo quod est minus in re, non debet extendi ad illud quod est minus in tempore, nisi expressè a iure caveatur, licet inter ista duo sit similitudo, plus insit de act. Quod probatur per

Loimò. & l. qm in prin. C. de iust. iudic. sic inducitur do in l. omnimò ferat dispositum ne testamentum rumperetur, quando minus legitima esset relicta, sed providetur, quod legitima suppletur, sed quia aliquando dilatio temporis apponitur in legitima filio relicta, & ibi non cadit suppletio, sed remotio, ideo facta sunt. quoniam in prioribus per quam suppletur in tempore, & modo, ergo si illa lex non prohibisset, non huiusmodi extendere legem disponentem de eo, quod est minus in re, ad illud, quod est minus in tempore.

Nec opponatur hoc permittitur in marito vero, & prohibetur à putatio, quia in vero permittitur propter reverentiam prioris matrimonij veri, & propter onera matrimonij, sed in putatio non cadit prima ratio, ideo, æquitate cessante, debet statim restituere.

Ad quartam respondetur stat loquimur antequam detegatur matrimonium invalidum, aut postquam detectum est, primo modo negatur procedere illa quæ dicuntur in probationibus minoris, ut dictum est in a. diff. principali. secundo modo conceduntur, sed non obstant, quia cum de 77 testum fit est matrimonium non subsistere, neque etiam dotem, remanet aliquid privilegium vere dotis propter æquitatem, propter onera quæ subsistit, ut dixi in prima distinctione.

Ad quintam respondetur, quod argumentum de patet eo quod statutum in lucro dotis intelligitur id est, sicut interpretatur pactum sic & statutum, ut si in pacto dotali valet argumentum a contrario sensu, iuxta dispositionem linter focerum §. cum inter, & ibi gloss. ff. de pact. dotali. ergo & hic sensus a contrario valet in statuto, ut per gloss. in rubric. C. de decur. l. b. ro. & ita declarat Rolandus d. q. 43. nu. 2. sed pactum, & statutum differunt inter se, quia pactum est dispositio hominis, in qua strictius proceditur, quam in dispositione legis l. galus §. & quid si tantum ff. de lib. & posthum.

Ad sextam respondetur, quod in matrimonio putatio, aut consideramus solum nomen dotis, & tunc non est nomen dotis, quia non est nomen matrimonij l. 3. ff. de iure dot. & sic interpretatur Azo in summa C. de iure dot. nu. 5. Aut consideramus effectum dotis, & tunc illa dos putativa etiam deseruit pro oneribus matrimonij, sed hoc intelligitur antequam detegatur esse matrimonium invalidum. Et probatur ista distinctio, quod possit considerari aliquid quod ad nomen solum, & quod ad effectum solum sine nomine, per textum in l. i. C. de dot. eunt. non num. Vbi dicitur dotem fieri a numeratione intelligendo quod ad effectum dotis, & non fit scriptura quod ad effectum, licet quod ad nomen sic.

Denique ad l. i. procul ff. de iure dotum, respondetur, cum secunda distinctio principalis, ut supra.

S V M M A R I A

QVAESTIONIS DVODECIMAE.

- 1 **D**otis definitio que sit.
- 2 Dos cur nulla sit sine matrimonio.
- 3 Dotis essentialia an sit, ut deferuiat pro oneribus matrimonij, & nu. 5.
- 4 L. pro oneribus C. de iure dot. duplex in ductio.
- 5 Dotem aliquando dari nō propter onera, sed ut fiat matrimonium.
- 6 Pactum quod vxor teneatur se alere, & maritus lucretur fructus dotis est validum, & nu. 17.
- 7 Dos consistēs in vno nummo dicitur dos. & nu. 16.
- 8 Vestimenta pretiosa, & ornamenta muliebria an veniāt in pacto de se alendo.
- 9 Definitio sufficit quod detur secundum regulas iuris.
- 10 Maritus ut dicatur sustinere onera nō obstante quod vxor se alat.
- 11 Pactū ut mulier se alat, ut valeat, que requirantur.
- 12 Pactum ut mulier se alat, quomodo dicitur pars dotis.
- 13 Donatio remuneratoria inter coniuges nō est prohibita.
- 14 Pactum ut mulier se alat, cum quo onere matrimonij compensatur.
- 15 Pactum ut mulier teneatur se alere qui dicant non valere.
- 16 Pactum ut mulier se alat, an dicatur donatio simplex, vel reciproca.
- 17 Donatio inter coniuges ante contractum matrimonium est valida.
- 18 Alimentis vtrum possit renunciari.
- 19 Pacta contra substantia actus nō valēt.
- 20 Maritus tenetur alere uxorem de iure possit.
- 21 Pactū ut valeat contra naturā contractus.
- 22 Pensio est de natura contractus locationis.
- 23 Euictio debetur ex natura contractus venditionis.
- 24 Pactum quale dicatur contra substantiam, & quale contra naturam con-

tractus.

- 25 Uxor que fecit pactum de se alendo, tenetur, quādo aliunde habet bona secus si careat.
- 26 Vxor futura potest facere pactum, ut nō acquirat alimenta.
- 27 Dominium non est de substantia contractus emptionis, sed de natura ipsius.
- 28 Pactum ut non transferatur dominium in emptorem est validum.

QVAESTIO DVODECIMA.

Ad esse dotis an requiratur, quod deferuiat pro oneribus matrimonij. Et de pacto super fructibus dotis.



BART. in rubrica nostra nu. 31. diffinit dotem hoc modo. Dos est quoddam ius in se continens id quod a muliere, vel eius patre marito, vel eius patri traditur, vel habetur pro tradito, propter onera matrimonij

- * sustinenda. Que definitio communiter approbatur, & de communi testatur Alex. hic. num. 25. Ias. num. 21. Campe. in tract. de dote in princip. Bald. nouell. in tract. de dote in princip. Bulgari. nus hic nu. 1. & Soc. vester hic in 3. parte in princip. & secundum hanc communem est bona definitio, sic interpretando ius, quia secundum eam est ius vniuersale, quod dicitur ff. de impens. in reb. doc. fact. Item pro tradito, quia dos recte dicitur, etiam si non sit tradita, sed tantum promissa, vt C. de dot. promiss. per totum. Item propter onera matrimonij, quia dos et sine matrimonio nulla est, l. 3. ff. de iure dot. & debet deferui pro oneribus matrimonij.
- Præterea super ista diffinitione, insurgunt istæ questiones. Prima an dos sit ius vniuersale. Secunda vtrum facta traditio dotis tantum operetur quādam vera traditio. Tertia vtrum dos deferuiat pro oneribus matrimonij, sed quia Socinus vester primo disputat istam tertiam, ideo ne fatigemini in studendo.
- 3 Primo quæramus, vtrum ad esse et dotis requiratur, quod deferuiat pro oneribus matrimonij.
- * Communis opinio Doctorum est, quod hoc requisitum dotis sit verissimum, de communi Alex. hic nu. 25. Et pro hac opinione inducuntur ista.
- 4 Primo l. pro oneribus, quia C. de iure dot. quam dupliciter induco. Primo fructus dotis deferuiunt pro oneribus matrimonij d. l. pro oneribus in primo responso, ergo requisitum est verum in diffinitione dotis. antecedens etiam probatur de iure

canonicis in eis subreptis de usufructu, & ibi gl. notabilis in ver. onera. Secundo inducitur, illud est essentialis requisitus dotis, quod ad quascunque manus vadat, & semper potest peti propter onera matrimonij, sed fructus dotis etiam si a marito donetur uxori, nihilominus possunt repeti a marito valente agere contra uxorem in quantum lo cupletior facta est, ergo ad esse dotis necessarium requisitum est, ut fructus deferantur pro oneribus matrimonij. Minor probatur per d. l. pro oneribus in secundo responso, ubi textus est clarus, & nullus contrahitur.

Secundo illud est essentialis & requisitum dotis, quod ad quascunque manus vadat etiam ex legis dispositione semper retinet eadem naturam, sed dos, siue eius fructus si vadant ad manus uxoris constante matrimonio semper retinent eandem naturam, ut deferantur pro oneribus matrimonij, ergo hoc requisitus deferendi pro oneribus matrimonij est essentialis requisitus ipsius dotis. Minor probatur per textum apertum in l. vii ad huc C. de iure dotum l. si constante in se eod. & v. trobique Bart. magistraliter Bald. & ceteri, ubi si maritus vergat ad inopiam, vxor potest petere sibi restitui dotem, etiam in contradictorio creditorum, & de ipsius dotibus vxor tenetur alere maritum, & liberos, & totam familiam, ergo essentialis est dotis requisitus, ut de hoc dubitari non possit.

Ab hoc communi opinione solus Angelus dissentit, hic nu. 5. tenens dotem & aliquando dari non propter onera matrimonij, sed ut fiat matrimonium, & dat exemplum, ut si mulier esset turpis, vel senex, & affectaret facere matrimonium cum aliquo pulcro, vel iuvene, vel ignobilis cum nobili, & ut succederet matrimonio daret dotem, sed cum pacto, ut ipsa eadem mulier teneretur alere semetipsam, & filios sorte nascituros, tunc in hoc casu dos non datur propter onera matrimonij, sed datur, ut fiat, & concludatur matrimonium, & opinio ista habet aliquod fundamentum.

Prima quia valet pactum, quod vxor teneatur se alere, & maritus lucratur fructus per textum in l. si in princip. de doli except. in l. si quis pro vxore sibi fidei donat inter virum, & vxor. in l. 4. quod incipit si conuenit ff. de pact. dotal.

Secundo quia dos modica & etiam consistens in vno nummo dicitur dos, secundum doctrinam Baldi in casu proponente de rescript. Et tamen talis dos non potest substinere onera matrimonij. Imo dos vnius nummi dicitur elusoria l. imaginaria ff. de reg. iur. & l. si quis conduxerit vbi Bar. ff. locati.

Secunda ista non obstant. Et praesuppositum quod predictum pactum valeat, tunc in fine questionis probabimus, naremus solutione, quae a Doctoribus afferuntur. Prima solutio est Immo hic. dicentis, in hoc pacto non venit vestimentis & pretiosis, & alia ornamenta quae mulieres ex luxu apportare solent, per textum in l. vestis & mulieribus, & in l.

argumento, & ornamenta fidei auro, & arg. leg. quae omnia dicit Imola pertinere ad onus viri. Alex. hic nu. 26. reprobat Imol. quia appellatione alimentorum comprehenduntur etiam vestes pretiosae l. pen. & legatis ff. de alim. & cib. leg. Ad dicit hic Soccin. contra Imol. quia ponamus quod fieret hoc pactum etiam de illis vestibus pretiosis, valeret, & tunc maritus ad nihilum teneretur.

Secunda solutio est Alex. quod regulariter dotis datur propter onera, ergo sufficit quod diffinitio

10 & dotis data sit secundum regulas iuris communis, ad quod allegatur l. nō ad ea ff. de leg. l. si hic num. 23. impugnat, quia si diffinitio posset dari a communiter accidenti, tunc frustra diceretur in l. omnis diffinitio fidei regitur, quod omnis diffinitio in iure sit periculosa, quia semper posset dari per accidentia, sed ad l. si per respor. deri quod Alex. non dixit diffinitionem dari secundum accidentia, sed secundum regulam iuris civilis, quae est, ut deferantur pro oneribus, quae licet accidentaliter fallat, in casu pacti effecti, tamen non datur secundum fallentiam, sed secundum regulam, & sic bene facit d. l. nam ad ea. l. si respondet quod non valet pactum. Nos probabimus in fine, pactum valere. Rip. hic nu. 57. tenet quod non obstante hoc pacto, adhuc ipse maritus dicitur

11 tur substinere onera & matrimonij, puta quia subsistit utilitatem mulieris. sunt enim mulieres, ut plurimum malae, & insupportabiles, ut dicitur gl. in l. ex his ff. de leg. ibi. Item est onus rediendi debitum, & gaudeamus de duort. gloss. in l. 15 si non propter istum quis cauit. Item onus faciendi quae ad disciplinam filiorum pertinent.

Alex. dicit, quod vir dicitur substinere onera, quia

12 ad hoc valet pactum & praescriptum valeat, si maritus debet obsequere l. i. actus actus in dotem, neque de fructibus ipse maritus poterit disponere,

* & hanc solutionem esse communiter approbatam, dicit Soccin. vester hic nu. 2.

Sed est aduersandum, quod ista communis videtur iure non fundari, quia predicti textus ab Angelis allegati, non aliter loquuntur, quod fructus dotis augeant dotem, & quod maritus non possit de eis disponere. Et ad hoc ponderatur text. in l. si in princip. ff. de except. vbi si pater nō teretor ad usuras dotis nō soluta in illo casu, propter errorem, qui praesumitur ergo regula firma remanet in non exceptis. Item, si maritus teneretur fructibus augere dotem, nihil esset respositum ad exemplum Angeli figurantis vetulam contraxisse cum iuvene cum illo pacto, ut iuuenis haberet dotem, & non teneretur ad onera; Nec esset ratio dubitandi utrum hoc pactum valeret, si fuisset factum corresponsivum.

Relegnetur hic nu. 18. Respondet, quod hoc pactum

13 & valet, & est pars dotis, id est succedit loco dotis. l. si fundi partem ff. de contrah. empt. & si non fecisset hoc pactum, utique dedisset minorem, & ampliore dotem, unde et in ista pars dotis, maritus

1 2 substinere

sublinit onera matrimonij computando cū do-
te maiori.

Sed aduertite, quia in exemplo Angeli pōt esse dos,

14 sine oneribus, quia illa est donatio o rē muncera-
toria, quae inter coniuges non est prohibita. si di-
uortio ff. de verb. obl. dicitur quidem remunera-
toria, quia ob causam, & maxima causa est, vt
vetula nubat iuueni, sic in simili si nobilis nubat
nobili, de quo per I. r. in l. si vna in ver.
donatione largitus, num. 19. C. de reuoc. donat.

Item dicite, quod in casu Angeli etiam dos defer-
uit pro oneribus, quia sicut fructus dotis regula-
15 riter compensantur cum oneribus, ita dos, & quae
in casu Angeli traditur compensatur cum onere,
quod sublinit vir accipiendo vxorem deformem,
& senem, vt consiluit Alex. in cons. 209. ponde-
ratis his col. 2. & 3. vol. 6. Vbi consiluit de for-
mam mulierem nobilem tamen, & diuitem, quae
pauperi, & formoso viro nupsit non videri nups-
isse indigne, cum in debeat nobilitas mulieris, &
diuitiarum copia cum forma viri compensari, &
ita in simili notat Bald. in l. mol. & alij in c. super eo.
de testib. Et conuenio forma mulieris nobilis,
& pauperis debet compensari cum diuitijs, & in-
gnobilitate viri. Abb. & Inol. in d. c. super eo. Et
ex his cessat absurdum, in casu Angeli obijci-
entis, dotem in suo casu non deferuisse pro oneri-
bus, cum in veritate deferuiat, per dictam nostri
responsionem.

16 Ad secundū, quod dos consistit in vno num-
mo. Bal. hic nu. 25. tenet quod dos non possit cō-
sistere in vno nummo. Ego autem respondeo,
quod dos consideratur in actu, & in habitu, in
actu, puta si datur vauis nummus, in habitu, quia
illa dos in vno nummo consistens potest augeri,
tunc respondetur, quod cōsiderata dos secundo
modo, & sic in habitu pōt semper deferri pro
oneribus matrimonij, & sic de substantia dotis
est, vel vt deferuiat actu pro oneribus, vel habitu
scilicet quando augetur. Quare de substantia
dotis est, vt in actu, vel habitu pro oneribus de-
feruiat.

17 Ex his inferatis ad validitatem pacti, & quod va-
let si fiat, vt fructus dotis sint mariti, & vxor sub-
sint onera matrimonij. Et hoc comprobatur
primo per textum in l. sin. in primo responso ff.
de doli except. in l. pen. & l. sin. ff. de rem. verso
qui expresse dicunt patrem dātem dotem sic pa-
cisci posse, vt ipse teneatur alimēta praestare, Spec-
cul. in tit. qui filij leg. §. 1. nu. 28. in fine. Item
quod vxor ipsi possit facisci, est textus in l. si
ff. de rem. verso, & in l. si quis pro vxore §. si. ff.
de donat. inter virum, & vxorem, in l. si conuen-
erit ff. ff. de pact. dot. l. Spec. in d. §. 1. num. 28. in
princip. Bald. nouell. in tract. de dote. parte 2. col.
2. in ver. insuper aduertendum est. Campeg. in
tract. de dote. parte 2. q. 6. col. 2. ver. aut facit pa-
ctam quod aliquid datur.

18 Bald. in pactum & quod dotali in fine C. de col-

lat. tenet quod hoc pactum non valet, Vitalis in
tract. de clausulis in tit. an alimentis possit renun-
tari col. 5. ver. an valeat pactū, tenet, quod hoc
pactum tunc demum valet, quando vxor in re-
compensationem oneris aliquid recipit, alijs nō
valeat, veluti etiam mulier promittit se ipsam ale-
re, dum modo fructus augeant dotem. Et ad hūc
sensum inducit d. l. si conueniunt in fin. de pact.
dot.

Vnde sic formetur ratio, donatio inter virum, & v-
19 xorem non valet, ergo hoc pactum non valet,
probo consequentiam, quia hoc pactum dicitur
donatio inter virum, & vxorem, vt in d. l. si quis
vxori in fine, ff. de donat. inter virum, & vxor, &
l. mutus §. manente ff. de iure dot. & probat Vital.
in d. col. 6. Vel forma rationem alio modo, dona-
tio inter virum, & vxorem valet si est reciproca,
ergo hoc pactum valet si erit reciproce factū,
scilicet vt mulier se ipsam aliat, & fructus augeant
dotem, quia ex hoc ipsa mulier poterit senare cō-
moditatem. Antecedens probatur per Cyn. &
Bald. in l. si pater puellae C. de instit. testam. vbi
Salyc. Castren. & lafinu. 2. text. in l. quod autem
§. si vir ff. de donat. inter virum, & vxorem. lafin.
in cons. 173. nu. 4. & 5. vol. 4. quia hoc casu non vi-
detur quicquam donari inter coniuges, sed com-
pensari, vt dicit text. in d. l. si quis vxori in fin. ff. de
donat. inter virum, & vxorem, & l. mutus §. man-
ente ff. de iure dot. Natta in cons. 547. nu. 1.

Sed ad primam formam argumenti potest respon-
deri, quod procedit, si fieret constans matrimo-
20 nio, quia eo tpe prohibita est donatio, sed quā-
do fit ante matrimonium contractū, tunc valet,
quia sponsus potest donare sponsae l. 1. & l. cum
te. C. de donat. ante nupt. l. pen. §. virgini ff. de do-
nat. inter virum, & vxorem. Bald. in l. cum te §. si
te. C. de donat. ante nupt. & ideo eo tempore pos-
sunt conuenire, quod mulier aliat se ipsam, & ma-
ritus habeat praecipuos fructus dotis, sicut pos-
set adinuicem donare, Ad secundam dicitur,
quod nō querimus an sit reciproca donatio, sed
an valeat pactum.

Tertia ratio contra validitatem pacti, quia iuri ali-
21 mentorum & renuntiarum non potest. Dec. & Ca-
gnol. in l. iura singuini ff. de reg. iur. gl. in l. cum
ij in princip. ff. de transact. quia secundum eam
fieri fraudis legi. Et illam glossam esse comuni-
ter approbatam tenet lafinu. in l. 10. Bart. in tract.
de aliment. nu. 35. Practica Papien. in forma li-
belli quo agitur pro leg. rei singul. Surdus in tract.
de alimentis prius leg. §. 7. nu. 19. ergo ipsa vxor
quae debet habere alimenta super dote sua non
potest facere pactum, vt maritus non teneatur ip-
sam alere.

Quarta ratio, quia substantiale dotis est, vt defer-
uiat pro oneribus matrimonij l. pro oneribus C.
22 de iure dot. sed pacta & contra substantiam actus
non valent, l. pacisci ff. de pact. l. pacta cōuenta, &
ibi not. ff. de contrah. empt. l. vbi ita datur ff.

de donat. causa mort. Bald. in c. 1. §. & quia de his qui feud dare poss. & in c. 1. per quos fiat inest. Cast. in cons. 160. vol. 1. ergo hoc pactum factum contra substantiam dotis non valet.

Quinto quia hoc pactum videtur contra bonos mores, ut ostendit Socin. vester hic nu. 9. & ideo concludit quod pars ratiore videtur defendere inuoluntatem dicti pacti.

Ego autem arbitror hoc pactum valere. Primo quia 23 alendi necessitas, quae est onus mariti, est de iure positum l. dotis fructus ff. de iure dot. Roffred. in quæst. labatina 29. num. 3. sed pacta contra ius civile, siue positum sunt valida l. 1. ff. de pact. unde vulgare dictum est, pacta tollunt legem, & ubi ad effectum intelligitur esse recessum a iure communi, ut aliquid ipsa pacta operentur ultra ius commune.

Item nulla maior iustitia, quam pacta seruare l. 1. §. si conueniat ff. de posu. l. 1. §. si id quod, quæ sit prima causa beneficii. amitt. Bald. in rubric. Extra de cons. in princip. ubi dicitur, quod illa uerba pacta seruabo procellerunt de ore Dei. Item contractus ex conuentione legem accipit l. lege ff. de pact. conuent. Item contractus posuit de consensu partium alterari l. ff. de constitut. & l. 1. ff. de pact.

24 Præterea ualet omne pactum, contra naturam contractus, secus si effectus contra substantiam, sed hoc pactum ut vxor teneatur se alere est contra naturam contractus dotialis, non autem contra substantiam dotis, ergo tale pactum si fieri ualebit. Maior probatur per gloss. Barr. & alios in l. pacta conuenta ff. de contrah. empt. Castren. & alij. in l. 2. in princip. ubi Dec. ff. si cert. pet. Et ideo doctores dicunt quod multa non ueniunt ex natura contractus, quæ ueniunt ex pacto. Bald. Ang. & Salyc. in l. 1. c. commod. unde de natura contractus locatio si est quod ob tunc maiore remittitur per se, tamen potest fieri pactum in contrarium l. 1. in uer. in quo cuncta, & ibi las. num. 93. C. de iure emphyt. & ita sapientius est decisum. Cachetanus in decis. pedemontana 112. Capyc. in decis. Neapolitana 88. Similiter licet euictio

25 tatur per se, tamen potest fieri pactum in contrarium l. 1. in uer. in quo cuncta, & ibi las. num. 93. C. de iure emphyt. & ita sapientius est decisum. Cachetanus in decis. pedemontana 112. Capyc. in decis. Neapolitana 88. Similiter licet euictio

26 tatur per se, tamen potest fieri pactum in contrarium l. 1. in uer. in quo cuncta, & ibi las. num. 93. C. de iure emphyt. & ita sapientius est decisum. Cachetanus in decis. pedemontana 112. Capyc. in decis. Neapolitana 88. Similiter licet euictio

27 Quia illud dicitur de substantia contractus, quod si non exprimitur a partibus annullat contractum. Decan. l. cum quid nu. 4. ff. si cert. pet. Sed si non exprimeretur hoc pactum quod maritus alar uxorem non annullatur contractus, sed hoc pactum habetur a lege pro expresso, ergo non est de substantia, sed de natura contractus dotalis.

Sed considerando utramque partem conclusionis dicitur 28 singulos, aut mulier, qui fecit hoc pactum habet aliunde bona ex quibus possit se alere, & ite licet dederit dotem, si factum est hoc pactum debet seruari. Aut ipsa mulier non habet aliunde ut possit viuere, & tunc indubitate teneatur pactum non valere, quia hoc effectus contra substantiam matrimonij, ex quo durare non posset matrimonium vxore fame perempta. Et sic procedit quod dicit Socin. in d. quinta ratione contrarie partis, quod esset contra bonos mores, quia inhumanum esset negare alimenta ei, quam quis eligit in sociam diuinam, & humanam domus, & tederet in turpitudinem mariti, si vxor cogeretur mendicare, & ipse maritus diuitijs afflueret, præsertim cum dote ipsius vxoris fuit.

Et ideo non obstant alia contraria. Ad tertiam rationem, respondetur quod præsupponimus hoc pactum fuisse factum ante matrimonium, quo casu ipse maritus non tenebatur illum alere, ergo

29 potest fieri pactum, ut ipsa vxor, si futura non acquirat hoc ius alimentorum l. si sponsus §. si maritus, & §. si quis rogatus ff. de donat. inter vium, & vxor. gl. in c. fin. eod. tit. Quia facilius sit remissio, quam donatio, gloss. in c. statutum §. si in ver. remissione de rescript. lib. 5. not. in c. veritas in 1. de testib. Et non est æqualis ratio non capere lucra, & quæstia perdere l. si. C. de codicill.

Ad quartam rationem, quod est substantiale dotis, ut deserviat pro oneribus matrimonij. Respondetur, quod est substantiale matrimonij, & tunc si mulier non habet aliunde alimenta pactum non valet, sed non est substantiale contractus dotalis. Præterea ratio onerum matrimonij non est substantialis, quia matrimonium potest esse sine dote, ergo est contra naturam contractus, & sic valet pactum. Sicut dicimus in contractu emptionis, & venditionis, quod pretium est substantiale ipsius, insit de empt. & vendit. in princip. sed dominium non est de essentia ipsius contractus venditionis l. si ita §. qui fundum ff. de contrah. empt. ubi qui vendit fundum non tenetur illum

30 facere emptoris, & res aliena etiam vendi potest. Item alienam ff. eod. tit. Item dominium venit in executione obligationis, & sic consecutiuè, & accessorie ad contractum, ergo potest fieri pactum, ut non transferatur dominium in contractu venditionis penes emptorem, nisi integraliter soluerit pretium, casus est in l. procuratoris §. planè ff. de tributor. actum l. cum manu facta §. si ff. de contrah. empt. & ita tenet Fabian. de morte in tract. de emp. & vend. q. 65. princip. nu. 39. & est casus decisus ultimo loco in Rota Lucensis, ut per Magon. decis. 31. Afflicti. decis. 338. Franchi. decis. 506. & pluries habuit in præctica contra Bald. in rubr. C. de contrah. empt.

31 ut non transferatur dominium in contractu venditionis penes emptorem, nisi integraliter soluerit pretium, casus est in l. procuratoris §. planè ff. de tributor. actum l. cum manu facta §. si ff. de contrah. empt. & ita tenet Fabian. de morte in tract. de emp. & vend. q. 65. princip. nu. 39. & est casus decisus ultimo loco in Rota Lucensis, ut per Magon. decis. 31. Afflicti. decis. 338. Franchi. decis. 506. & pluries habuit in præctica contra Bald. in rubr. C. de contrah. empt.

SYMMARIA

QVAESTIO XIII.

- 1 **D**os requirit traditionem verā, vel
fictā, secundum communem.
- 2 Dos promissa est vera dos, & nu. 8.
- 3 Dos promissa venit in collatione dotis.
- 4 Dos vera non dicitur, nisi nuptia vel pbrē
int, & nu. 13.
- 5 Dos promissa si habetur pro tradita peti
non potest, & ut intelligatur nu. 12.
- 6 Specialia duo an possint simul concurrere
& nu. 14.
- 7 L. 1. C. de dot. promiss. intellectus. &
nu. 18.
- 8 Dos quot modis dicatur promitti.
- 9 Mulier dicitur habere dotem ex promiss
sione dotis.
- 10 L. 1. C. de dot. causa non numerata intel
ligentia.
- 11 Actus quando non videtur ob incertitu
dinem.
- 12 Legatum alimentarium valet sine adiectio
ne summe.
- 13 Dos incertē promissa an valeat.
- 14 Dos data, dicta, & promissa qua di
cantur.

QVAESTIO XIII.

Verum ad esse dotis sufficiat aliquando
traditio ficta.



ALTERA questio est, verum ad esse
dotis sufficiat aliquando traditio
ficta, ita quod dos promissa sit vera
dos, & computetur sub eius de
signatione in qua magis communis
opinio est. Quod cum sit per affirmatiuū, de qua
testatur Socinus in 3. parte rubricae nu. 12.
la. nu. ... Rip. nu. ... Campeg. de dot. parte 1.
q. 2. Angel. in consil. 26. & cap. 1. de l. eton in
p. de dote. 15.

Fundatur ista Communis, quia videntur iuris con
sules, qui fuerunt obsequantissimi recte loquun
tibus doti, & promissa, & promissa appellatur dotis, h
Theopompus si de d. & p. leg. 1. 2. si fili de pri
uileg. cred. l. de ditione infra eod. de nob. h
nuptura l. si mulier in l. siue generat l. cum post
g. patrono, si de iure dot.

Item quia dos promissa & venit in collatione dotis

si l. ff. de collat. dot. & creditur esse in bonis ad
stis l. cum post g. si de adm. str. tut. & uxor. Et
huc pertinent, quae diximus supra in 7. quest. v
trum statutum de lucrapda dote habeat locum
in promissa, quae omnia hic videas pro utraque
parte.

Nihilominus contrariam partem putat Socinus, esse
veriorē, quod dos promissa non sit vera dos,
quia dos vera & non aliter dici potest quam si nu
ptiae celebrentur, & sequatur iterum promissariū
datis, & traditio l. dotales. 1. ff. de iure dot. l. 1.
C. de dote caut. non numerat. Item si dos promiss
sa & haberetur pro tradita, tunc amplius peti non
posset, & obliaret marito exceptio dolo, si is pe
tente quod iure habet, prout arguit Alex. hic nu.
27. Item l. si sponsa, si de iure dot. item a spon
sa datam, ex emplo dotis condici respondit, ergo
non est vera dos. Item l. 4. ff. de fundo dotali ubi
Cayus extendit legem Iuliam, quae de fundo do
tali, ne illum liceret alienare, ut ad sponfam etiā
pertinere, & subdit, quamquam lex de dote pro
mulgata hunc casum non comprehendat, ergo
clare textus dicit dotem ipsam tantum promiss
sam, uel secutus, uel non secutus puppis, dotem
uere dici non posse.

Præterea si dos incerta promitteretur, haberetur pro
uera, & pro tradita, & sic induceretur duo spet
talia & contra tex. in l. 1. C. de dot. promiss. ante
cedens probatur per textum in l. cum post g. &
per si de iure dot. ubi potest promitti ad arbitriū
alterius, licet probatur per d. l. 1. C. de dot. pro
miss. ubi Imperator dicit frustra exilimas actio
nem tibi competere, quasi dos promissa tibi, nec
praestita sit, cum neque spetis, ulla neque quan
titas promissa sit, sed haec in nuptiali instru
mento ascriptum, quod ea quae nubebat dote da
re promissum.

7 **D**os incerta ad intellectum d. l. 1. C. de dot. promiss.
gleuor, inibi factum esse dotis promissionem per
pacium nudum non demonstrare, vel quan
titate, & ideo nullas habet vires illa promissio,
sed si dotis promissio incerta facta fuerit per stu
pulationem, erit valida promissio, ut dicitur post
g. gener. si de iure dot. Sed ista interpretatio non
ualet, quia in l. quere si de iure dot. fuit facta sim
plex dotis promissio, nulla interposita stipulatio
ne, & ualet. Item l. ad exactionem C. de dot. prom.
miss. generaliter dispositum est, nudum dotis pro
missionem perinde ualere, ac si stipulatio inter
fuerit, in i. quere si de iure dot.

Francisc. Diuarenus lib. 2. Disput. Annuer l. distin
guat aut promissio dotis incerte est ficta, ab ipsa
muliere, & a patre mulieris, primo casu nulla
est dotis promissio, ut in d. l. 1. C. de dot. promiss.
sed secundo casu uulsa est dotis promissio, ut dicitur
cum post g. gener. si de iure dot. Sed contra subdi
lem hunc docet in l. siue generat in d. l. quere si de
iure dot. ubi dotis promissio simpliciter a mulie
re facta est, & tamen dote habet praestanda, a pater
pro

pro modo facultatum, & dignitate natalium constituta intelligitur.

Nec est verum textum in d. 5. gener. tunc habere locum, cum pater, uel filia aliquam quantitatem, uel aliquam speciem promiserint suo arbitratu, uel ad arbitrium alterius. Quia neque in d. l. i. C. de dot. promiss. neque in d. l. cum post 5. gener. ff. de iure dot. de aliqua quantitate, uel specie fit mentio, & si non piget videre leges, nullā de specie, uel quantitate apparet esse factam mentionem. Quare concludendum est argumentum subsistere.

Sed aduerte, non pignat defendere Bartolū in his verbis definitionis a ceteris Scaſticiſ. Veriſſima quidem eſt ſupradicta Communis quōd dos promiſſa ſit uera dos, ſive loquamur de promiſſione quantitatis, uel ſpeciei, ſive de pacto dedotando, ſive per pactum nudum, ſive per ſtipulationem, ſive promittitur a muliere, uel a patre, uel a quolibet, Promittitur tamen quidem ab omnibus, uel ſolemniter, uel cum ſideiuſſoribus, uel quia habetur fides de promiſſione iuxta terminos 5. uendit inſtit. de rerum diuiſ. Et in hunc ſenſum intelligi parem vim habent dotis promiſſio, & conſtitutio, pro ut receptum eſt in tribuſ. Boer. decif. 83. num. 13. Aſſiſt. decif. 61. nu. 1. & 2. Grammat. decif. 103. nu. 8. unde habetur quōd ad damnum moroſi dos debet haberi pro ſoluta. Labbeo ſcribit ſi bibliothecam ſi de cōtrah. empt. in executione 5. fin. ff. de uerb. oblig. Guidopap. decif. 565. num. 5. Quid ſi loquamur de ſimplici promiſſione dotis, adhuc promiſſor dotis debitor remaneat, & in promiſſione tamen ipſa mulier dicitur habere dotem, quam ſi non poterit conſequi integraliter iuxta quantitatem promiſſam, debitoris nomen uendit, quanti reperi poterit, iuxta regulam in L. querebatur ff. ad l. ſcald. ergo in ipſa promiſſione dotem habere dicitur. Ideo recte textus in l. cum poſt mortem 5. ſed & his ff. de adminiſtr. tut. puellam habentem ſimplicem dotis promiſſionem, dotem habere appellat, Tantō magis ſi in loco ſumus, ubi dos promiſſa, moris ſit appellari uera dos, ſit pro hac opinione etiam ſacit, quōd dos promiſſa comprehenditur ſub ſtatuto de lucro dotis faciendo per maritum, ut diximus ſupra in d. q. 7.

Ideonon obſtant contraria Ad. primum de l. j. t. C. de dot. caut. non num. Reſpondetur dotem in genere habere duas ſpecies, ſcilicet alterā promiſſam, alteram datam, ſive numeratā, & ipſam l. j. loqui de dote numeratā, ſive datā, nec excludere dotem promiſſam, dicit enim dotem numeratio ſacit, non ſcriptura inſtrumenti dotalis. i. confeſſio facta per maritum de recepta dote non ſacit dotem, quod intelligitur dupliciter, Vel quod non ualeat iſta confeſſio in præjudicium creditorum, pro uelut caſus deſeris per Aſſiſt. in decif. 495. Vel quia confeſſio dotis recepta a marito, quam non recepiſſet eſſet donatio, quæ non ua-

let inter coniuges conſtitue matrimonio, niſi morte confirmaretur, ut l. 2. C. de dot. tit. l. Sed non per hoc excluditur quin dos promiſſa ſit uera dos, pro ut ex ipſa rubrica colligitur de dote caut. i. promiſſa a muliere, & non numeratā. non ſoluta, ut ibi Accuſſan. 2. expoſitione.

Ad argumentum Alexandri nu. 27. Reſpondetur 1. quod dos tamen promiſſa, aut reſpectu promittentis debitoris, aut reſpectu creditoris, argumentū procedit reſpectu creditoris, ſed dos promiſſa habetur pro tradita ad damnum moroſi debitoris, ut dictum eſt.

Ad l. ſi ſponſa ff. de iure dot. in verſ. ex eplo uera dotis condici poteſt, Reſpondetur quod dos non dicitur proprie niſi ſecutis nuptiis l. dotale 5. j. ff. de iure dot. & cum ibi nuptiæ non ſequuntur eſſet, condicitor ad exemplum ueræ dotis.

Ad l. 4. ff. de fundo dotal. Reſpondetur, quod Cayus non dicit, dotem promiſſam non eſſe ueræ dotis, ſed extendit legem iuliam de fundo dotali prohibentem alienationem dotis datæ etiam ad dotem promiſſam, propter paritatem rationis.

Ad ultimum de dote incerta, & quod concurreret

14 duo tamen ſpecialia, Reſpondetur quod in iure concursus plurium ſpecialium admittitur aliquid licet 5. j. ff. de iure dot. l. ſingularia ſiſti cert. per. l. ſi. C. ad ſenatuſconſultum uelleianum, & ſi ab hoſtibus inſtit. quibus modis ſolius patr. poteſt.

15 Item Reſpondetur quod adus tamen non uitiatur ob incertitudinem, quoties illius eſſectus finem, & exitum eſt conſecutus l. ubi autem ff. de uerb. oblig. in teſtamento in ſiſſe de cōdit. & demonſtr.

16 Nam legatum tamen alimentorum ualeat, ſine adiectione ſummæ relictum, quia tunc ex eo alimenta ſtatuuntur, ſecundum quod teſtator præſtare ſolitus erat, uel ſecundum facultates, & dignitatem perſonarum l. ſi quis annuum ff. de annuiſ. leg. l. cum unus ff. de alim. & cib. leg. l. cum hi 5. modus ff. de tranſact. Item ualebit legatum hominis generaliter relictum, quia ex uoluntate teſtantis interpretatur, ut præſtetur mediocriſ. legato generaliter ff. de leg. 1. Item ualebit incerta decem amphorarum uini ſtipulatio, quoniam totæ amphoræ boni uini dandæ erunt l. ubi autem ff. de uerb. oblig. Sed ſi quis uinum, triticū, aut animal ſimpliciter ſtipulatur, non ualeat ſtipulatio, quia debitor rem minimam, aut nullius præj. dando, liberationem conſequitur, & ita excludetur inſectio ſtipulantis Accuſſan. 5. 1. inſtit. de uerb. obliget.

Rip. in Lita ſtipulatus ff. de uerb. oblig. l. triticum 27 ff. eod. Eodem modo tamen dicendum eſt in dote, ut ualeat indefinite, & generaliter promiſſa, quoniam lege diſponente caput certitudinem ex facultatibus promittentis, & dignitate eorum qui matrimonio coniunguntur l. 3. C. de dos promiſſ. l. quæro, & l. cum poſt 5. gener. ff. de iure dot. l. ſi filix ff. de leg. 3.

18 Ad l. 1. tamen C. de dot. promiſſ. arbitror hunc poſſe dari uerum intellectum, ut textus in ultimis uer-

bis dare promiserit, legi debeat, dicere promiserit, & expone dicere, id est sollempniter constitueret, & comprobari potest, ex l. fin. C. Theodosiani sub tit. de dot. in vers. qualiacunque sufficere uerba censemus, & si dictio, uel stipulatio in pollicitatione rerum dotilium minime fuerit subsequuta. Item in l. fin. C. Theodosius de incest. nupt. dos si qua forte sollempniter, aut data, ↑ aut dicta, aut promissa fuerit, &c. & in fragmentis Vlpiani sub tit. de dotibus, dicitur, dos aut datur, aut dicitur, aut promittitur, quae dotis dictio hodie non est in usu: ergo in d. l. i. mulier nullo modo dotem promissit, sed tantummodo pacto conuenito dotem se daturam cauit uerbum enim promissit licet ad stipulationem referatur §. si scriptum inquit, de inutil. stipulation. aliquando etiam ad pactum nudum refertur l. lecta ff. si cert. pet. & non omnis dotis promissio habet suum effectum, sed illa demum quae dotis constitutionem continet l. ad exactionem C. de dotis promissis & hic est intellectus Antonij Guberti in tract. de dote cap. 4. nu. 7. & factis potest comprobari ex loco Ciceronis in oratione pro Flacco, ubi sic declarat quid sit doti dicere, & quid sit dos dicta, quod explanat etiam Theophrastus linguae latinae in uer. doti dicere, allegando textum in l. si rem aliquam §. si. ff. de nouat. in uers. doti promissit.

SVMMARIA

QVAESTIONIS XIII.

1. **D**os an sit ius uniuersale.
2. Dos ipsa ut recipiat augmentum, & decrementum.
3. Hereditas, quae est nomen iuris, ut recipit accessiones, & decessiones.
4. Dotis ut fiat diminutio propter impensas a marito factas.
5. Impense ipso iure minuant dotem.
6. Uniuersum tripliciter considerari in iure.
7. Deductio non fit de iure.
8. Fructus, & accessiones augent res uniuersales, non particulares.
9. Hereditas consideratur ut uniuersitas mixta, & ut uniuersitas iuris.
10. Hereditas remanet extinctis omnibus corporibus hereditariis.
11. Prauium succedit loco rei in uniuersalibus non particularibus.
12. L. si rem & prauium ff. de rei uendit. loquitur de uniuerso mixto.
13. Grantus restituitur quod superest, arbitrio boni viri potest alienare.

14. In fideicommissio res empti succedit loco rei uendita.
15. Empta de nouo succedunt in locum antiquorum prohibitorum alienari per statutum.
16. L. sed si lege §. i. ff. de pet. heredit. intelligentia.
17. Patrimonium ut sit quid uniuersale.
18. Verbum relinquo relatum ad ius uniuersale importat heredis institutionem.
19. Legitima est quota bonorum, non hereditatis.
20. Ius uniuersale dicitur quod continet actiones actiuas, & passiuas.
21. Dos non est ulterius extinctis omnibus eius corporibus.
22. Feudum non est ius uniuersale, sed uniuersitas iuris, & facti.
23. Iura omnia uniuersalia ubi enumerantur.
24. Dos assimilatur peculio.
25. Peculium an, & quando possit uendicari.
26. Dos quomodo possit uendicari.
27. Iura qua actione petantur.
28. Ius uere transit per cessionem, non per traditionem realem.
29. Dotem tradi, restitui, dari, stipulari, ut receptum sit apud iur. consultos.
30. Libellus generalis an sufficiat in dote.

QVAESTIO XIII.

Virum dos sit ius uniuersale.

2. **D**ENIQUE circa definitionem dotis queritur utrum dos sit ius uniuersale, & questiois utilitas est ut sciamus conficere libellum, & concludere actionem, quam intentare debemus in dotis iudicio, ultra quod habebitis intelligentiam multorum iurum ab omnibus doctoribus elucubratorum. In hac igitur conclusionem communis opinio doctorum est, Dotem esse ius uniuersale, testatur Socinus, & est hic in 3. parte nu. 20. Ripa nu. 43. Asinius. 18. Bologhetum 200. Et passim exteri repetentes Campeg. de dote parte prima quaestione quarta. Habet quidem ista opinio uelidiora

fidiora fundamenta, & vrgentiora iura.

Prima ratio. Illud nomen iuris quod recipit accessiones, & decensiones, sive augmentum, & decre-

2. incrementum dicitur ius vniuersale, sed ipsa dos recipit in se ipsa augmentum, & decrementum non autem in corporibus hereditariis, ergo ipsa dos est ius vniuersale. Maior probatur per textum in l. nam quod §. si. de l. leg. ff. ad trebell. & l. si fideicommissum §. si. de iudic. & l. pecunie fidei uerborum significat. Vbi patrimonium est nomen vniuersale, & hereditas est nomen iuris, quod recipiunt accessiones, & decensiones. Minor probatur primo per l. §. sed vtrum cum similib. ff. de minor. vbi dos est proprium patrimonium mulieris.

Item per textum in l. quod dicitur in prima ff. de impens. in reb. dot. facti. Et in l. §. sed quod diximus ff. de dote prelegata, & in l. si qui sicut §. quod dicitur ff. de iure dot. Vbi propter impensas factas marito in rebus dotibus ipsius dotis fit diminutio, non autem corporum datorum in dotem, verum si mulier soluent ipsi marito dictas impensas, & ipsa dos augeri dicitur, & sic

4. clare videtur quod ipsa dos, que est patrimonium mulieris, & nomen iuris recipit augmentum, & decrementum.

Confirmatur ista ratio, quia in dictis iuribus dicitur 5. quod impensas ipso iure minuit dotem l. i. §. impens. ff. de dote prelegata. Impensas ipso iure minuit dotem, quod debet haberi in l. i. §. sed nec ob impensas C. de rei vxor. ad l. si fideicommissum §. tractatum ff. de iudic. vbi et alienum ipso iure minuit patrimonium.

Sed omnis exoteris responsionibus Dulgarni, Ias. & aliorum, de quibus per Bologniet. hic num. 201. & per Socinum veltrum num. 20. Ego arbitror iuxta opinionem quam defendam inferius posse

6. sic responderi. vniuersitatem ipsam tripliciter considerari, quia quoadam est iuris tantum, vt hereditas & hereditas ff. de pet. hered. quodam est facti tantum, vt populus, legio, grex, herum ff. de iust. cap. proponatur ff. de iudic. v. d. i. catio ff. de rei vendit. quodam est mixta, scilicet partim iuris, & partim facti, vt peculium, l. peculium n. a. c. ff. de nequil. si peculium serui ff. de pecul. l. leg. v. nam dos l. i. §. impens. ff. de dote prelegata. tunc interpretor omnes leges in contrarium allegatas p. de de de vniuersitate mixta hoc modo de dote fit diminutio, non autem de corporibus, id est non de corporibus particularibus, sed de vniuersitate corporum: & ratio nec responsionis est desumpta ex l. cog. §. inde queritur ff. ad trebell. vbi dicitur impossibile est ex iure facere deductionem nisi ergo non fit deductio de dote, pro ut est ius, sed pro ut est quodam vniuersitas corporum. Argumento textum in l. in tantum §. vniuersitas ff. de rei vendit. & l. si §. si alia §. qui manumittitur ff. de in ius voc.

7. Secunda ratio etiam Bartoli pro hac opinione est, 8. fructus, & accessiones non augent res particu-

lares, sed vniuersales. Item veniunt §. fructus ff. de pet. hered. in vers. fructus omnes augent hereditatem l. pecunie ff. de verb. significat. in vers. hereditas, vel maxime ex fructibus augetur sed dos augetur ex fructibus, & veniunt in iudicio dotis per eandem actionem l. si marito §. fin. infra eodem, ubi fructus petuntur iudicio de dote, l. si proprietas ff. de iure dot. ergo dos est ius vniuersale.

Omnia etiam exteris responsionibus, dicatis quod fructus augent vniuersitatem mixtam, non autem vniuersitatem iuris. Nam hereditas tripliciter considerari potest, vel ut vniuersitas mixta, & sic augetur ex fructibus, ita etiam dos, vel consideratur ut vniuersitas iuris, & sic semper est idem ius, nec consideratur aliquid augmentum, quia etiam extinctis omnibus corporibus hereditatis remanet hereditas tripliciter ff. de pet. hered. sed dos ex tinguatur extinctis rebus dotibus, plerumque ff. de iure dot. l. i. C. de iure dot.

11. Tertia ratio in vniuersalibus pretium tripliciter succedit loco rei l. si rem, & pretium ff. de pet. hered. l. imperator §. si. ff. de leg. 2. Et hoc non procedit in particularibus l. qui vas §. si. ff. de furt. sed in dote pretium succedit loco rei gloss. in l. ab eo, & fabius ff. de verb. significat. text. in l. res datur, & l. res quæ, & Lex lapidicis in ff. de iure dot. in vers. n. mi percepti ex ea venditione sunt dotis, ergo dos ipsa est ius vniuersale.

Sed retenta opinione vestra respondeatis, quod pretium succedit loco rei in vniuersalibus mixtis, que habent quod facti, non autem in vniuersitate iuris, quod probatur ex d. l. si rem, &

13. pretium, in versum locum hereditarie rei vendite pretium successisse, & quodammodo ipsum hereditarium factum, & ergo considerat hereditatem, prout est vniuersitas facti. Item probatur, quia textus in d. l. imperator §. si. ff. de leg. 2. & l. i. §. volunt, quod grauatus tripliciter quod supererit de hereditate post mortem suam, fideicommissum hanc habet in se qualitatem, vt ipse grauatus arbitrio boni viri l. trius rogatus ff. ad trebell. sed etiam iura digitorum hec secundu ius Codicis debet facere quod quarta super sit. auth. f. i. i. rogatus C. ad trebell. si inquam iste grauatus vendiderit res hereditarias, & de pretio alias compauerit, non videtur diminuisse hereditatem, sed

17. res emptæ tripliciter veniunt fideicommissario restituenda, vice quodammodo permutati dominij. Ergo ibi attenditur vniuersitas facti, pro vt vna res succedit in locum alterius, vt in similibus, stante statuto tripliciter quod de bonis antiquis quis non possit disponere nisi de certa quantitate, si tamen illa bona alienauerit, & de pretio alia emerit, illa de nouo emptæ, loco permutati dominij succedit in locum venditorum, prout est casus decisis, vt p. Capyc. decis. 194. ergo totum hoc est habere respectu ad vniuersitatem facti, sive mixtam. Et si

18. res textus in l. si ff. de leg. 2. §. si. ff. de pet. hered. K voluerit

voluerit quod si ex pretio hereditarie rei vendite altera sit res empti, quod emptor dicitur hanc fecisse de suo patrimonio, & pretium solutum venit in hereditate, Tamen Bart. in d. l. imperator distinguit, aut emit nomine proprio, aut hereditario, dic. vt ibi per eum, & semper considerabis vniuersitatem iuris, & facti mixtum.

- 17 Quarta ratio patrimonium ¶ est quid vniuersale l. peculium in 3. ff. de pecul. l. si fideicommissu §. 1. ff. de iudic. sed dos dicitur patrimonium mulieris l. 3. §. sed vt rum ff. de minor. l. satis nouum C. quibus mod. pign. vel hypot. contrah. ergo dos est quid vniuersale.

Respondetur patrimonium est vniuersitas mixta, sicut de peculo, vt dictum est supra.

Quinta ratio, & est Alexandri hic num. 30. verbum

- 18 relinquo ¶ relatum ad legitimam importat institutionem §. aliud quoque, & §. ceterum in auth. vt cum de appellat. cognosc. Immol. in l. 1. §. si ex fundo, & in l. his verbis ff. de heredib. insit. & est

* communis opinio, vt testatur Alex. in d. nu. 30. sed dos succedit loco legitime l. scimus C. de inoffic. testam. ergo relatum ad dotem importat institutionem c. Raynaldus de testam. sed hoc non est in particularibus, ergo dos est vniuersale.

- 19 Respondetur legitimam ¶ esse quoniam bonorum l. papinianus §. quarta ff. de inoffic. testam. non autem quota hereditatis, & ideo ipsa legitima est quid vniuersale mixtum, non autem vniuersitas iuris, sicut dicimus de ipsa dote.

- 20 Sexta ratio. Illud dicitur ius ¶ vniuersale, quod continet actiones actiuas, & passiuas, item iura, & accessiones, sed dos continet omnia ista, ergo est ius vniuersale, maior est vera, quia iste sunt rationes, quare hereditas dicatur ius vniuersale. Minor probatur, quia per limpenfā, & l. precedenti, & l. seq. ff. de relig. & sumpt. funer. funeraria actio datur contra heredem vniuersalem l. si quis §. fin. ff. de iud. tit. & eadem actio datur contra eos ad quos peruenit dos d. limpēfē. & l. in eum. Item l. 1. §. cum que C. de rei uxor. act. vbi stipulatio dotis ex sui natura continet iura, & accessiones. Item letiam C. de iure dot. vbi mater stipulata erat reddi dotalem fundum, & augmentum ex interuallo factum, quod non ueniebat per l. si unus §. ante omnia ff. de pact. continetur in dicta stipulatione dotalis fundi reddendi, ergo ex his omnibus ipsa dos dicenda est ius vniuersale.

Sed ad ista omnia responderi potest, quod respiciunt vniuersitatem facti, & iuris, prout est nostra opinio,

- 21 nio, nam extinctis ¶ omnibus corporibus dotis, non sunt ulterius actiones, nec nomen dotis, nec considerantur accessiones, & augmentum sicut considerantur in hereditate: Nam ut adfint ista iura in dote, facti est questio, prout in simili dicit Andreas in c. quid si inuestitura, quod licet sub seudo soleant contineri iura, facti est ista questio,

- 22 nio, & ideo feudum ¶ ipse non appellatur ius vniuersale, sed quid vniuersum iuris, & facti sic e-

tiam nos dicimus in dote, ut per accedens sibi contingat retinere ista iura actiue, & passiuē, ut si fuerit uis dotalis sit institutus hæres, tunc cōtinebit iura actiue, & passiuē, sicut hereditas letiam §. fin. ff. de iure dot. l. si marito §. si. infra eod. hoc enim contingens est doti, non naturale, & natura rei at tenditur l. naturalem §. pauonum ff. de acqu. rerum dom. & §. pauonum ff. de act.

- 23 Ideo in §. ¶ si. insit. per quas perfonas nobis acquiritur, vbi enumerantur omnia iura vniuersalia, per que nobis vniuersaliter acquiritur, non reperitur enumeratum peculium, neque dos, dicitur enim videamus quibus modis per vniuersitatem nobis acquirantur, sicuti ergo heredes facti sumus, vel si quem arrogauerimus, vel si cuius bona libertatum conferuandorum causa nobis addicta fuerint, eius res omnes ad nos transeunt.

Item peculium potest constare ex solis corporibus, Vel mixtum ex corporibus, & iuribus, sed

- 24 dos ipsa communiter per Scribentes assimilatur peculio, ergo dos ipsa mixtum erit vniuersitas iuris, & facti. Maior probatur per textum in l. si peculium ff. de pecul. leg. vbi iuriscōsultus aperit

- 25 decidit, quod si peculium ¶ constat ex corporibus, & gloss. supplet tantum, integra corpora vbi dicantur, Vos dicatis integra, id est nulla diminutione rei alieni data, vt litera ibi dicit, quod plane dubium nō habebat, Vel dicatis integra, id est vendicando totum peculium, quia ideo, & textus, & glossa uim faciunt, ut ex corporibus tantum constet peculium, ad hoc ut integrum vendicari possit, quia etiam si contineret iura, singula corpora uendicari possent, ut notatur in l. uendicatio ff. de rei vendic. Et uerba illa, & tota lex essent de indubitabili, contra legem quod labeo ff. de carbon. addit. ergo ex d. l. uendicatio appareret etiam quod potest constare mixtum ex corporibus, & iuribus, Ita dicemus in dote. Et in hunc

- 26 sensum intelligatis textum in l. ¶ in rebus C. de iure dot. vbi dotem posse uendicari dicitur, Nam

gloss. in l. si peculium ff. de pecul. distinguit, aut peculium continet corpora tantum, aut continet corpora, & iura, & tunc iterum distinguit, aut peculium uendicatur totum, & tunc etiam quod continet iura uendicatio procedit, secundum cumulatam per Alex. in d. l. uendicatio, & est casus decisis per Guidopap. decis. 148. aut uult uendicari aliquod particulare continens ius sub generali

- 27 petitione peculij, & quia pro lata ¶ sunt remedia ordinaria pro illis, ut declarat Bald. in l. 1. §. si cert. pet. hoc casu uendicatio non procedit, pro ut ad hoc cumulat l. asin §. omnium insit. de act. Et sic dicimus in dote (quæ iuris, & facti vniuersitatem continet sicut peculium) ut quando constat ex corporibus illa uendicetur dicta lege si peculium, si uerò continet etiam iura feruentur prædicta.

- 28 Præterea illud ¶ dicitur uere ius, quod trāsit sine

traditione, sed solum mediante simplici cessione, sicut dicimus de hereditate vendita, quæ transit in emptorem absque traditione corporum, sed solum mediante cessione, ut ff. de hæred. uel act. vendita. Sed dos ipsa non transit, nisi ipsa corpora tradantur, Nam sapientissime apud iuriconsul-
 29 tot receptum est dotem dari, et dotem tradi, dotem restitui l. 3. ff. de priuileg. credit. l. eua. C. de iure dot. l. dedit dotem ff. de collat. bonorum. licet ff. de iure dot. Neque aliter potest quæri marito, nisi per traditionem l. de diuisione ff. solut. matrim. Ergo ipsa dos non ius, sed quandam uniuersitatem corporum collectorum sub hoc iuris nomine quod dos dicitur l. quod dicitur ff. de impens. in rebus dot. fact. Et sic uniuersitas iuris in facto appellanda sit.

Et licet communis opinio dotem ipsam uocet ius, Bartolus tamen definit ius quoddam quasi diuinitutem, quod traditur cum traditione corporis, ut dictum, secus dicitur in hereditate, quod sit successio ad uniuersum ius defuncti. Iustinianus in enumeratione iurium uniuersalium prætermittebat dotem, & peculium. Vlpianus qui fuit uigilantissimus de proprietatibus uocabulorum in l. in fine ff. de dote preleg. corporum dotalium uniuersitatem appellat, non autem ius uniuersale. Accursus ibidem in uer. uniuersitatem citat d. l. si fideicommissum, tractatum ff. de iudic. ubi uniuersitatis etiam fit mentio, non ius uniuersale, & ideo arbitror rectius appellari uniuersitatem iuris, & facti, quam ius uniuersale. Denique argui potest ab effectu iudiciali, certum est quod in uniuersalibus libellus generalis admittitur gloss. magna in l. si ff. de ædendo, & ibi communiter Doct. sed libellus generalis non sufficit in dote, ergo dos non est ius uniuersale, minor probatur per l. fin. C. de sent. que sine cert. quant. sed quia hæc ratio requirit unam particularem questionem, ideo in sequenti illam tractabimus.

SYMMARIA

QUESTIONIS XV.

1. Iudicium in quo petitur dos est generale.
2. Uniuersale corpus quid sit.
3. Hereditatis petitio debet esse uniuersalis, licet executio fiat particulariter.
4. Generale non datur separatim a suis speciebus.
5. In iudicio generali opus est quod res ipse deducantur.
6. Iudicium uniuersale, quomodo differat a generali. I. quod in iudicio non iudicatur

7. Libellus in particularibus debet esse certus.
8. Libellus generalis sufficit parte non opponente.
9. Libellus generalis an sufficiat in dote. C. nu. 13. & nu. 16.
10. Dos incerta promitti potest.
11. Libellus generalis in legitima sufficit.
12. L. si. C. de sent. que sine cert. quant. intelligitur, C. nu. 26.
13. Mulier in concursu creditorum qualibet actione agat, debet specificare suas dotales res.
14. Libellus generalis, & incertus procedit, quando res non possunt de facili specificari, C. nu. 19.
15. Libellus continens duplicem incertitudinem non ualet.
16. Actio iniuriarum potest dari in dote.
17. In iudicio uniuersali res particulares peruntur officio iudicis.
18. Iudicium uniuersale duplex, in quo fertur sententia, vel condemnatoria, vel declinatoria.
19. Actionem ipsam indicamus, prout est in actione contentiam.
20. Dotis res particulares qua actione perantur.
21. Libelli incertitudo toleratur, quando non dependet a potestate actoris.
22. Dos an, & quando succedat loco legitime.
23. Factum a iudice dicitur fieri a parte.

QVAESTIO XV.

Verum libellus generalis sufficiat in petitione dotis.



VI. Doctores nostri communiter tenent dotem esse ius uniuersale, ut dictum est in præcedentibus, inquit ad præcisa, quod iudicium in quo petitur dos est generale, & ideo sufficit libellus generalis, & licet de his terminis diffuse scriptum in lectura Romana super l. adita C. de ædendo, quia tamen moderniores hic cumulant, ne detur locus querelarum iuniorum propterea sic declaratur.

K 2 Vni-

- 2 Vniuersale ¶ vocamus in iurisprudencia vnum corpus intellectuale, quod est formatum per intellectum, quod licet cōtineat sub se diuersa corpora realia tamen est separatū ab illis, sicut est hæreditas, & in hoc iudicio vniuersali requiritur libellus vniuersalis, dicēdo peto me declarari hæredem in solidum, vel pro ea parte, in qua sum hæres, & ex officio iudicis aduersarium cogi ad restitutionem rei hæreditariæ. Bart. in l. 2. in fine, & in l. licet minimam fide peti. hæredit. Bald. in l. 2. in fine C. eod. tit. Alberic. in l. 1. nume. r. ff. si pars hæredit. pet. vbi dicit quod petitio ¶ debet esse vniuersalis de hæreditate, licet executio fiat tantū in re particulari possessa Angel. in l. quarta fide peti. hæredit. & in cons. 61. num. 1. Abb. in c. 2. nu. 2. 3. de libell. oblat. & ibi ceteri canonistæ. Curt. Sen. in repet. l. adit. num. 35. C. de edendo, & alij cumulatim per lasin §. actionum num. 237. in fin. de act. & vide ad hoc casum decisum per Caccher. in decis. pedemont. 74. vbi doctè discutitur.
- 4 Generale ¶ verò est illud quod nō habet corpus essentialē, nec visibīle, nec inuisibīle, sed solum deducitur vnum nomen per imaginationem intellectus colligens multas res per vnam rationem continentes sine constitutione alicuius corporis essentialis, & dicitur generalitas, quia genus est quædam idea, quæ non est in commercio nostro, vt declarat Bart. in l. metius §. duorum ff. de leg. 2. & non reperitur extra animam Bald. in l. j. C. qui admitti, licet logici satis sint in controuersiam de hoc, & per vnum nomen generis collectiui significantur plures res collectæ, vt sermo certus de eis fieri possit, vt in iudicio dicitur, peto rationem administrationis, sed quia nullum corpus est in rerum natura, in quō possit consistere iudicium, vel dispositio, ideo in tali iudicio generalis,
- 5 ¶ oportet quod ipsæ res deducuntur, & probentur singulariter, vt de eis singulariter possit ferri sententia, de quo habes textum in l. 2. C. de iudic.
- 8 Et differt iudicium ¶ vniuersale a generali, quia in vniuersali semper vniuersaliter loquimur ante sententiam secus in ipsius executione, sed in generali oportet quod descendamus ad res particulares, vt super ipsis possit ferri sententia, vt d. l. 1. C. de iudic.
- Particulare verò vocamus quodlibet corpus, vel species, siue quantitas, & in eis libellus ¶ debet esse certus, & particulariter concludere rem petitam cum causa l. si rem ff. de rei vend. c. 2. de libell. oblat. & iuxta theoricam Accursij in d. l. 1. ff. de edendo; Verū si esset generalis ¶ posset procedere, ex eo ferri sententia regulariter, secus esset parte opponente, de quo habetis l. fin. C. de annali excepte & ibi videte Bartolum, & diffusè scripsi in mea practica ciuili, sunt tamē multi casus, in quibus etiam parte opponente libellus generalis procedit, quos videte a las cum alias in §. curare in fin. de act.

- Dicunt igitur doctores ipsam dotem esse ius vniuersale nominis collectiui plurium corporū sub hoc dotis nomine contentorum, & ideo in iudicio omnia posse sub eo generali nomine deduci cum libello ¶ generali, dicendo peto dotem, licet postea ad particularia corpora probanda descendendum sit, vt sententia certa ferri possit, vt l. fin. C. de sent. quæ sine certa quantitate. Et hanc de libello generalis esse communem opinionem firmat Socinus vester hic nu. 31. vers. qui hant. Ripa nu. 43. Ruy. num. 86. & sequuntur ceteri scribes, licet sic particulariter de communis nō testificentur. Habet & suas rationes ista communis.
- 10 Prima igitur ratio est. Dos incerta promitti potest, ergo libellus generalis, & incertus sufficit, antequod probatur per l. cum post §. gener ff. de iure dot. & sepius in superioribus fuit deductū, Consequentia tenet, quia maritus agendo ad dotem incertam, non poterit exprimere quantitatem, cum nō dependeat ab eius arbitrio, qui forte inuoluntis vtrius molestus nulla dotes quantitate scietur, il a igitur quantitas iudicis arbitrio est moderanda, quare sufficit generaliter, & incerte dotem petere.
- 11 Secunda ratio. Valet libellus ¶ in quo petitur legitima generaliter non aliter expressa quantitate, neque corpore Bald. in c. quærenti de officio ordinarij, sed valet argumentum de legitima ad dotem. Bart. in l. itio centum §. titio genero ff. de condit. & demonstr. quia dos succedit loco legitimæ l. §. ius C. de inoffic. testam. ergo libellus generalis, & incertus valet in dote.
- 12 Tertia ratio, quam inducit Bart. hic est. d. l. si ¶ C. de sent. quæ sine cert. quant. vbi libellus fuerat porrectus iudici, peto dotē, & in hoc omnes concordant, & quod libellus ibi valeat, patet, quia nullum verbum ponitur de ineptitudine libelli, Imò si libellus fuisset nullus, sententia quoque fuisset nulla, intelligēdo tam de prima, quā de secunda, vt notatur in c. cum dilecti super gloss. reddendo de empt. & vendit. sed ibi secunda sententia fuit valida, ergo & libellus peto dotem fuit validus.
- Sed certe ista communis sic simpliciter, & absolute non potest stare. Et sic argumentor, si libellus ¶ generalis procederet in dote, tunc si pars opponeret de specificatione repelleretur a iudicio, sed consequens est falsum, ergo & antecedens, falsitas probatur, Nam ponamus quod mulier relicta dicat in iudicio peto dotem, & hæres mariti, fortè extranei, qui habet verisimilem causam ignorantiam insistent pro specificatione, tunc ipsa actrix teneatur declarare, & libellus non procedit sic generaliter, & incerte. Et hoc obseruatur in omnibus tribunalibus, sed hoc est ex natura omnium particularium l. fin. C. de annali excepte. vbi Bartol. dicit esse hunc casum, ergo libellus generalis non procedit in dote. Et idem posset esse si mulier

14 si mulier $\dagger$ in cōkursu creditorum peteret dotes suas, iuxta l.vbi adhuc C. de iure dot. & l.si cum dote §.li. verò dote infra eodem, & §.li. in auct. de equalitate dot. & c. per vestras de donat. inter virum, & uxorem, quod procedit tam si mulier peteret dotes actione dotis, quam si actione hypothecaria, iuxta regulam l. in rebus C. de iure dot. & l.si constante in princip. inf. eod.

Et ideo Ruyn. hic nu. 90. distinguit, aut res datur in dote de facili possunt declarari, aut nō possunt

15 secūdo casu procedit libellus incertus, $\dagger$ sicut est in peculio, & in grege, nam difficile esset specificare omnes res peculiares, & in grege specificare illam ovem albam, illam nigram, & ideo hoc casu dicit hic Bart. quod potest intentari actio personalis vniuersaliter, & incerte tam ad gregem, quam ad peculium, sed in primo casu quādo specificē declarari possunt de facili, parte instante recedat ad communem opinionē. Hæc distinctio plenē probatur per Calren. in l. in summa ff. de re iudic. & ibi sequitur Alex. Et pro hoc allego textum in l. 3. §. armamenta ff. de rei vendic. vbi notat Bartol. quod non procedit libellus peto domum cum massariis, sed necesse est, quod singula declarentur, intelligitur quando de facili possunt declarari. Vnde sic potest argumentari.

Secunda ratio, libellus incertus nō procedit in dote, sed libellus generalis est incertus, ergo ipse nō procedit. Maior probari potest dupliciter, vel ex

16 theoria Baldi in l. $\dagger$ fin. nu. 4. C. de sent. que fine certa quantitate, vbi dicit esse communem opinionem, quod libellus generalis non procedit in dote: Ipse autem intelligitur secundum legem, quā explanat, vbi generalis libelli dotis causabat in certitudine, ex quo sententia certificari non poterat, item potest probari ex theoria Bartoli in d. l. fin. per quam doctores dicunt, quod quando

17 adeſt duplex $\dagger$ in certitudine in libello, vel in sententia, tunc neque libellus, neque sententia valent. lo. Campegi. in tract. de dote parte 1. quest. 4. nu. 9. vers. sed quando est incertum, qui in specie loquitur de duplici incertitudine. Bologrēt.

in rubr. nostra nu. 229. vers. Nec obstat. Vnde si mulier det in dote actionem $\dagger$ iniuriarum dicitur dedisse quid incertum, quia incertum est,

18 quanti illa actio estimanda sit, & forte poterit estimari nihil, ergo si soluto matrimonio vxor petat dote ab hæredibus viri, dos erit incerta tam penes libellantem, quā penes conuentos, qui habent iustam causam ignorantie l. verius ff. de probat. Ergo hic libellus incertus non valet.

Quod autem actio iniuriarum possit dari in dote, etiam ante litis contestationē super ea probatur, quia potest vendi, vt tenet Accurs. in l. si nomē ff. de hæred. vel act. vend. & ratio est, quia actio iniuriarum potest intentari tā per iniuriam, quā per alium eius nomine l. sed si vnus §. idem ait, & si nepos ff. de minor.

Sed hunc argumentum poterit responderi, quod valet

19 iste libellus incertus $\dagger$ ex quo non potest specificē declarari, vt tenet Innoc. in cap. cum dilecti de ordine cognit. & vide Calren. & Alex. in d. l. in summa §. i. ff. de re iudic. Sed aduertite, quia quādo non potest declarari specificē, saltem opus est declarare genericē, dicendo peto dote me confisſem in pretio estimationis iniuriarum, quod semper intelligitur parte instante.

Tertiū argumentari potest subtili ratione Aretini in

20 nostra rubrica, quia in iudicio $\dagger$ vniuersali res particulares non petuntur iure actionis, sed officio iudicis gloss. & Bartol. in d. l. i. ff. de exendo, sed res particulares dotis debent peti iure actionis l. si marito §. fin. ff. solut. matrim. l. 15. Ex actio & per totam legem C. de rei vxor. act. Item quia res dotales vendicantur, l. in rebus C. de iure dot. ergo videtur quod non sit iudicium vniuersale, neque libellus generalis.

21 Respondetur quod iudicium vniuersale est duplex alterum in quo fertur sententia declinatoria, alterum in quo fertur sententia condemnatoria, & ratio Aretini procedit secundum primū membrū distinctionis, quia in petitione hereditatis, quod est iudicium vniuersale, & petuntur res particulares, fertur sententia declinatoria, nam in libello debet dicere peto me declarari hæredem. l. licet ff. de pet. hæred. l. ex diuerso §. i. ff. de rei vendic. & talem rem a tali possessam mihi reſtuiti, & facta declaratione per iudicem petitur executio ab eodem iudice super tali corpore hereditario. Exemplum est secundū iudicij in quo sententia fertur condemnatoria, vt si ab hærede aliquis emit hereditatem, & postea emptor agit contra venditorem, & petit hereditatem. isto casu, actio

22 est vniuersalis, quia de actione $\dagger$ iudicator pro ut de re in actione cōtenta, vt per Alex. in l. diuopio §. in venditione ff. de re iudic. l. qui filij. & ibi gloss. in ver. peruenisse ff. de heredit. & act. vendic. ex quibus patet, quod potest esse iudicij vniuersale, & ferri sententia condemnatoria aliquādo, quæ condemnat ad res, ideo requirit petitionem exactiōne, & hoc modo est in dote, vt in cōtrariis Aretini, propterea non obstat. Nec do-

23 sunt qui respondent, res particulares $\dagger$ dotis petuntur actionibus personalibus competitibus ad vniuersum, vide Annib. de Canonic. hic. numero 721.

Ideo non obstat contraria, Ad primum responde-

24 tur, aut incertitudo $\dagger$ libelli non dependet a potestate actoris, & tunc toleratur l. i. ff. quorum legatorum, l. vbi autem §. illud autem si de verb. obligat. & vide Bart. in l. stipulationes non diuiduntur in quæstio. ff. de verb. oblig. Aut dependet a potestate actoris, & tunc parte opponente nō toleratur, l. si C. de annali except. Modò, quādo maritus agit ad dote incertā, libellus incertus non pedit a potestate sua, quia si ipse maritus cui debetur dos in centum vellet declarare quantitatē, fortē explicaret mille, ideo toleratur, iuxta natu-

RAM

ram actionis, quam in libello intentat.
 Ad secundum responderetur, quod non omnis dos
 16 succedit loco legitime, quia dos a fratre, vel ab
 extraneo data non succedit. Item ista opinio est
 dubia, quia Cyn. in l. sancimus C. de nupt. tenet,
 quod dos non succedit loco legitime. Denique
 quatenus ista essent vera, tam legitima est quo-
 ta bonorum deducto ere alieno l. papinianus §.
 quarta ff. de inoffic. testam. & ideo iudicium su-
 per ea non est vniuersale, sed particulare, Alexan-
 te in l. fi. C. de edict. diui adt. toll.
 Ad vltimum responderetur, quod in d. l. fi. t. libel-
 lus ab initio erat incertus. Nec obstat quod secu-
 da sententia valuit, quia hoc erat, quia libellus fuit
 certificatus coram iudice appellacionis, prout pre-
 sumitur l. herennius §. Cato ff. de euit. c. in pre-
 sentia de renuntiat. Et quod libellus fuisse in-
 certus, ultra dicta nuper in secunda ratione veri-
 tatis. Adde quod altero modo potest considera-
 ri duplex incertitudo in libello d. l. fi. altera respec-
 tu dotis incerta, altera respectu aliorum bono-
 rum, quae extra dotem petebantur, de quoru spe-
 ciebus latissime dixi supra. Et cum sententia di-
 xisset, quae bona fide accepisti solue, non nititur
 iuris auctoritate: Et confirmatur ista intelligentia
 ad illum textum, quia lex duas parat incertitu-
 dines, videlicet incertum est, quid accepisset,
 intellige pro dote, & dicit quid accepisset, & sic
 presupponit dotem datam esse, deinde dicit, quid
 tum accepisset, intellige de bonis datis extra do-
 tem, siue etiam potest intelligi de fructibus, qui
 augent dotem l. si marito §. si infra eodem. Et te-
 nendum quod libellus fuisse generalis, inducas d.
 l. fin. secundam nostram opinionem, & haec est
 verior intelligentia, quam in qua fuerit data, vi-
 delicet quod ex hac lege desumitur, quod libel-
 lus generalis non procedit in dote, parte appon-
 te, prout communiter obseruatur in iudiciis. Na-
 cum libellus esset generalis, iudex interlocutus
 est non esse liquidam scilicet penam, ergo & na-
 ra supponitur fuisse oppositum de libello generali.
 Nec obstat, quod hoc esset diuinare, quia quan-
 do opponitur t. a iudice, dicitur opponi a parte,
 & factum iudicis reputatur factum partis l. si ob-
 causam C. de euit. vnde cum d. l. fin. dicit iudi-
 cem extra ordinem super locutum esse dotem non
 esse liquidam, presupponit fuisse sic oppositum,
 saltem a iudice, ergo libellus generalis in dote non
 valet parte opponente, & sententia super libello
 per decretum declarato inualido non valet.

SUMMARIA

QVAESTIONIS XVI.

Contractus dotis an sit de iure gen-
 tium, vel civilis.

1. Contractus dotis in specto omni tempore
est nominatus secundum communem
opinionem.
2. L. cas ff. de capit. diminuit duplex indu-
ctio.
3. Bonum, & equum quod iuribus esse
possit.
4. Contractus omnes sunt de iure gentium.
5. Contractus dotis parit vsueapionem pro
dote.
6. Contractus ille est innominatus, qui caret
proprio nomine actionis.
7. Actio pro dote quando incipit apud popu-
lum romanum.
8. Actio ex stipulatu pro dote, est bona fi-
dei.
9. Dos iure ff. an habeat solum actionem pra-
scriptis verbis.
10. Actio praescriptis verbis datur ubi nul-
lus est factus contractus specificus.
11. Dotis contractus perficitur traditione.
12. Dotis contractus quomodo fieri possit ho-
die de iure gentium.
13. Dos semper intelligitur promissa certa.
14. Actio praescriptis verbis an competat pro
dote.
15. Penitentia non habet locum in contractu
dotis, etiam re integrata.
16. Contractus vel recipiit perfectionem ab
actu patiscendi, vel ab actu exequendi.
17. Pactum de dotando differt a promissio-
ne dotis.
18. Nouatio non fit ex numeratione propter
ad implementum contractus.
19. Dotis contractus, ut est triplicis spe-
cifici.

QVAESTIO XVI.

Verum contractus dotis sit nominatus,
vel in nominatus.



IN O loco querit Bart. hic
nu. 2. 4. verum contractus t. do-
tis sit de iure gentium, vel ci-
uili, & Socian. nu. 38. in 3. par-
te rubricae, querit sub alijs ver-
bis, verum sit nominatus, vel
innominatus. Communis opinio est, quod in-
specto

11 Secunda ratio. actio † prescriptis verbis datur,
ubi nullus est factus specificus contractus, l. n. &
2. ff. de prescript. verbis, sed pro dote consequenda
datur actio prescriptis verbis, ergo dotis contra-
ctus specificus, seu nominatus dici non potest:
minor

minor probatur per istos Doctores per textum in laura tua C. de iure dot. Item per textum in l. 1. §. accedit C. de rei uxor. act. ubi apparenter constat pro dote consequenda dari praescriptis verbis actionem.

Tertia ratio desumitur ex doctrina Bartoli in l. i. iur. gentium in fine principij ff. de pact. qui docet contractum dote perici traditione, & sic denominari ab actu exequendi, quia pactum de dando dorem erat nudum, & non producebat actionem. Et hanc doctrinam Bartoli esse communiter receptam testatur Ripa hic. num. 75. ergo dos ipsa non erat contractus nominatus de iure gentium.

Sed in hac questione non recedatis a communi, quia dum iura nostra dicunt olim pro dote dari actionem rei uxorie, & alibi vocant actionem pro dote, ut dictum, quid aliud significare voluerunt, quam, gentes ipsas antequam introduceretur actiones ex stipulata pro dote apud populum romanum, vltas fuisse istis actionibus, & sic ex proprio, & nominato contractui, imò tenet Bald. no uell. in tract. de dote. parte 3. col. 4. vers. Quarta

conclusio quod si hodie agatur inter coniuges, ut per stipulationem non fiet nouatio, contractus dotis, remanet merè de iure gentium. Si verò non agatur, propter tacitam stipulationem: subintellectam remanet de iure ciuili, tam respectu dotis dandæ, quam dotis restituendæ, subla in totum rei uxorie actione l. 1. §. sed ut plenius C. de rei uxor. act. & d. §. fuerat in l. de act. Item dicitur de iure ciuili, quia quando extraneus ducat, & mulier est absens, fingitur a viro stipulatam esse dorem, & hoc quando extraneus non fuit stipulatus dorem sibi reddi, ut d. §. accedit. Et licet etiam inspecta hac stipulatione, dotis contractus remaneat de iure gentium quò ad inuentionem contractuum, d. lex hoc iure fide iust. & iur. tamen adhuc dicitur de iure ciuili, quò ad formam gl. in l. ius ciuile ff. de leg. Sicut potest dici de iure canonico, quia tanquam materia spiritualis ius canonicum est in eo obseruandum.

Ideo non obstant contraria, Ad primum respondetur, quòd ille textus loquitur de promissione dotis certæ, quod patet ex verbis, quam semel praestari placuit, &c. itaque promittit dare dotem, & intelligi certam, etiam si non fuerit dicta certa quantitas, quia certa intelligitur habito respectu ad qualitates coniugum, & quantitatem patrimonij promittentis. L. quero ff. de iure dot. quo casu, ex iam dictis iuribus erat actio de dote, & actio rei uxorie, & per dictam legem ad exactionem, permittitur agi ex stipulatu, que est actio principalibus constitutionibus introducta, & comprobatur quia in fine legis habetur, etiam si stipulatio in sollicitatione rerum dotalium minime fuerit subsecuta, sic appareat res dotalis esse promissa sine stipulatione, posse tamen agi ex

stipulatione, ut d. l. 1. C. de rei uxor. act. Item dicitur in l. fin. C. de iure dot. Et additur quòd hoc procedit fauore dotis. Ad l. 1. C. de dot. promiss. est responsum supra in quaest. 13. rubricæ in fine. Ad secundum responderetur negando esse veram inductionem dictorum iurium, quia ibi actio praescriptis verbis oritur ex pacto: Nam queritur, si auit doret, & faciat pactum de sibi restituendo, habebit actionem praescriptis verbis ex dicto pacto, pater autem habebit actionem ex stipulatu: Et ratio est, quia hoc pactum de sibi restituendo, non informat actionem veterem de dote consolidatam tantum in persona dote respectu extranei, sed tantum nouam actionem producit, que praescriptis verbis vocatur, sed quis in patre specialiter prouisum est, ut de dote actio communis sit patri, & filijs l. 1. §. 1. infra eod. ideo pater praescriptis verbis non agit, quia hoc pactum incontinenti appositum informat veterem actionem, & sicut poterat agere pro dote, sic ex principalibus constitutionibus ex stipulatu agere. Eodem modo respondetur ad d. l. 1. §. accedit C. de rei uxor. act. quia ibi etiam, extraneus fecerat hoc pactum de sibi restituendo dorem, quo casu veterem non informabat, & praescriptis verbis agit, intellectus est Accursij, & Cyni explicantis in d. laura tua in ver. simpliciter in fine C. de iure dotis. Et confirmatur, quia contractus dotis re vera non potest dici innominatus. Nam regula est in contrariis innominatis habet locum penitentia, l. ex placito C. de rerum permut. sed in contractu d. 1. §. re integra non habet locum penitentia, casus est singularis in iure ad hoc in l. si ego §. 1. fide iure dotalium, licet textus ibi dicat hoc fauore dotis.

Ad vltimum responderetur, quòd ibi Bartol. facit distinctionem inter contractus qui recipiunt perfectionem ab actu exequendi: primi enim, qui ab actu paciscendi, statim habent nomen, & producant actionem, ut emptio venditio, locatio conductio &c. Secundi autem, qui ab actu exequendi non habent nomen, nisi facta executione, & isti sunt omnes contractus, qui re contrahuntur, & depositum, commodatum mutuum, &c. unde si facio pactum de commodando non est contractus sic de dictis: Sic dicere esse dorem, sed ex hac theoria non inferitur, ergo dos non est contractus nominatus, nisi fuerit vere tradita. Nam responderi potest, aliud esse pactum de doto, quod potest fieri etiam ad arbitrium alterius l. cum post §. gener. ff. de iure dot. aliud esse promissionem dotis, que habetur pro vera dote, ut conclusum est supra, & sicut pactum de commodando non est verus contractus commodati, & tamen contractus commodati est de iure gentium, ita potest dici secundum theoricam Bartoli, pactum de dotando non esse veram do-

tem, & tamen data dote esse contractum dotis, id est confirmatum contractum dotis, quia is erat perfectus contractus per ipsam promissionem, ut dictum. Et confirmatur, quia quando actus numerandi sequitur gratia adimplendi contractus, tunc non fit nouatio, neque respectu stipulationis, neque respectu contractus, textus est in l. cum enim si. de nouat. & sic erat contractus primo, sed numeratio facit ipsum perfectum, & adimplendum.

Vnde Bald. in l. si. ff. solut. matrim. dicit mutuum esse triplex, aliud naturale tantum, aliud civile, cui natura cooperatur, aliud civile tantum, ut no in

sol. l. si. si cert. pet. Sic contractus + dotis est triplicis speciei, alia est merè naturalis, scilicet quando fuit numerata, & a numeratione habuit perfectionem, alia civilis, cui natura cooperatur, ut dicunt esse casum in d. l. cum enim, & l. per eadem si. de nouat. alia civilis tantum abstracta ab omni naturalitate, ut est dos confessata, quæ non apparente alia numeratione dicitur dos ficta, pro qua distinctione, & pro intellectu d. l. cum enim videndus est Bald. nouell. de dote in 3. parte. colum. 4. licet ista distinctio non placeat Ripæ hic nu. 74. quæ æstimat potius speculatiuam, quam legitimam.



DISPUTATIONES HABITAE IN CIRCVLIS PISANIS PER DOCTOREM MARTAM.



SVMMARIA

DISPUTATIONI PRIMAE

- 1 **P**erusinus continet eos qui nati sunt perusini, & qui habitant perusini.
- 2 **L.** prouintiales ff. de verbor. signific. intelligit, & nume. 20.
- 3 Prouintialis est proprie originarius.
- 4 Ordines quis episcopus acbeat conferre.
- 5 **L. 1. C. de municip. & originar. lib. 10.** intelligit.
- 6 Origo casualis non facit aliquem esse originarium loci ubi casualiter nascitur.
- 7 Originis forus fortior est, quam domicilij.
- 8 Perusinus ex communi usu loquendi dicitur originarius.
- 9 Verba sunt intelligenda naturaliter, & non civiliter.
- 10 Statutum quod capuanus non possit esse capuanus in ciuitate capue non comprehendit illum qui non est origine, sed habitat capue.
- 11 Iura faciunt differentiam inter perusinum & de perusio.
- 12 Represalia concessa contra perusinos non

comprehendant perusinos, qui alibi habitant.

- 13 Represalia ut sint contra ius commune.
- 14 Ignorantes, & absentes non ligantur statim.
- 15 Represalias concedi contra perusinos tantum est dicere, quantum contra homines de perusio.
- 16 Vniuersitate interdicta non ligatur ignorantes, vel absentes.
- 17 Quæstio de nominibus differt a quæstione substantiæ.
- 18 Represalia conceduntur propter iniustitiam.
- 19 Nomina declarantur per substantiam significatam.
- 20 Iuueni se asserens opus habet probare inquilinatum.
- 21 Habitatores dicuntur de patria.
- 22 Prouintia, & ciuitas quomodo differunt.
- 23 Cives sunt originarii loci.
- 24 Origo est immutabilis, fallit si deferatur.
- 25 Represaliarum concessio comprehendit originarios, & habitantes secundum communem opinionem.
- 26 Onera mixta quis subire tenetur, etiam quod sit alterius iurisdictionis.
- 27 **L.** prouintiales an acbeat legi secundum pan.

pandectas florentinas.

- 29 Pandecta florentinae quale exemplū sint,
 & ubi, & per quem fuerint scriptae.
 30 Studium Bononiense, & Studium Pisanum,
 quando habuerunt pandectas.

DISPUTATIO PRIMA.

In qua Doctor Marta argumentatus est.

Utrum Perusinus, & de Perusio sint vnus,
 & idem.



DART. primarius Iurisprudētiæ in principio nostræ rubricæ aggreſſus eſt explanare nomē infortiati, inſequendo ordinem Accuſij, exinde inſert ad quæſtiones Peruſij tam reſpectu nominis proprii, quam appellatiui. Item de appellatiuo loquendo inſert ad quæſtiones repræſentiarum, & licet omnes ſucceſſores ſequentes dixerint eſſe quæſtiones impertinentes ad materiam dotis multis diſcultatibus pleniā, quæ vltimus grauari non debet, tamen non recedentes à Bartoli veſtigij, & ſuccedentes ad inuicem more auium firmauerunt ſuper dictis Bart. quod Peruſinus, & de Peruſio idem important, quam eſſe receptam ſententiam dicit Alciat. hic nu. 5. & Soccin. in 1. parte rubricæ num. 16. dicit probabilem opinionem. Propterea tanquam ſolita diſputari in circuli, accidit mihi parum amico mali ordinis, contra voluntatem in eam ipſam impugnare huius duobus argumētis principalibus.

Primum. Genus eſt illud quid continet ſub ſe plures ſpecies, & non conuertitur cum illis. Sed Peruſinus, & continet ſub ſe eos qui nati ſunt peruſij, & eos, qui habitant Peruſij, vt ſpecie diſtinctos, ergo non conuertitur cum illis. Et ſic non ſunt idem. Maior probatur per textum in l. ſi quid earum ſ. inter emptum, & ibi notat gl. in ver. paratum ff. de leg. 3. & habetur per gl. in ſi in l. iuris gentiū ſ. ſed ſi fraudandi ff. de pact. gl. in l. i. C. de in integrum reſtit.

Minor probatur multis modis.

1. Primo per l. prouintiales ff. de verb. ſignific. Vbi habetur, quod prouintiales etiam incolæ cōprehendit, non eos duntaxat qui de prouintia oriſi ſunt, Et ſic textus ponit prouintiales pro genere, incolæ autem pro vna ſpecie differenti, & diſtincti ab originariis.

Secundo per l. in ſi ff. de tut. & cur. dat. ab hiis. Vbi qui ſunt de eadē prouintia diſſerunt ab alijs, qui habent domicilium in prouintia, & ſic ſermo argumentum. Sententia contra illum qui non eſt ſuæ iuriſdictionis ratione domicilij, non valet l.

C. qui pro ſua iuriſdictione, niſi in munere perſonali. Munerum ſ. iudicandi neceſſitas ff. de mun. & honor. ſed onus tutelæ eſt perſonale, ergo valet datio tutelæ in illum, qui alibi habet domicilium, ſed eſt originarius loci dationis. Ergo dum textus dicit, qui ſunt eiſdem prouintie, vel alibi habent domicilium neceſſario intelligēdus eſt, vt primos intellexerit & originarios, diſtinctos ab alijs, prout interpretatur mihi Bart. Et hoc eſt argumentum gloſſ. in ver. renitentem in c. paſtoralis de offic. deleg.

Tertio per textum in l. ſed & reprobari ſ. amplius ff. de excuſ. tut. Vbi ſi comaneus exiſtat in Cæſarea, non gaudet immunitate apud comanenſes, ergo comaneus dicitur oriundus, & dicitur habitator in Cæſarea, & ſic peruſinus verumque completitur.

Quarto per textum in c. 3. de tempor. ordinat. lib. 6.

5. Vbi dum dubitatur quis & debeat ordinare. Reſpondet Papa Epiſcopus de cuius dioceſi eſt oriundus, vel in cuius dioceſi obtinet beneficiū, vel in cuius dioceſi habitat, & ſi eſſent vnus, & idem ſuperſuē diſiunctiua ter apponeretur, Sed diſiunctiua ſemper inter diuerſa ponitur. alienatum ſ. ſi. ff. de verb. ſign. & requirit verſificatio vnius tantum ex alternatis. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verbor. oblig. cum pupillus ſ. diſiunctio. ff. de condit. & demonſtrac. in alternatis de reg. iur. lib. 6.

Quinto probatur inducendo l. quas Soccinus inducit pro communi. Nam hic num. 22. inducit l. 1. C. de municip. & origin. lib. 10. dum textus dicit, cum te Biblium origine, incolam autem apud Berythos, Soccin. dicit, ſi per peruſinum intelligemus ſolum oriundum text. in d. l. 1. diſiſcet cum te Biblium, abſque verbo origine ad demonſtrandum, quod diſſerunt, ſed cum addiderit, voluit ſignificare quod ſunt idem, ergo ſunt peruſinus, & de peruſio.

Ego autem ſic induco, Si poneretur quod ſine illa diſtinctione origine, idem ſignificarent, ergo ille textus conſuſe quæreret, an iſte Biblius teneretur ſubire onera Biblij, & apud Berythos, quia quæſiuiſſet de genere ad ſpeciem, & ſic conſuſe, contra regulam l. præcibus C. de impub. & lvi reſponſu C. de tranſact. ſed voluit argumentari ab vna ſpecie ad alteram, ſcilicet à biblio origine, ad biblium incolam apud Berythos ſicut permittitur argumentatio, ſecundum Euerard. in loco à ſpecie, ergo ſi ſunt ſpecie diſtinctæ, ſunt inter ſe diſſerentes.

6. Sexto probatur origo & casualis nō facit aliquem eſſe originarium loci, vbi naſcitur, vt poſſit dici ſimpliciter talis, Ergo neque ipſa habitatio, ſive domicilium facit aliquem ſimpliciter talem.

7. Conſequentia probatur, quia cauſa originis fortior eſt quam domicilij. Libertus ſ. reſcripto ff. ad municip. Hoc eſt argumentum Iode Plar. in l. 1. C. de municip. & origin. & ſequitur Cagnol.